

๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระอุปัชฌาย์ วัดอโศการาม

ธรรมบรรณาการ

ในงานบำเพ็ญกุศลอุทิศถวาย

พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์  
(ท่านพ่อลี ธมฺมธโร)

ครบรอบวันมรณภาพปีที่ ๔๘

๒๖ เมษายน ๒๕๕๒

ณ วัดอโศการาม

ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ



โย จ ปุเชยฺย สมฺพุทฺธํ	ติฏฺฐนฺตํ โลกนํายกํ
ธาคฺคํ สาสปมตฺตมฺปิ	นิพฺพุตสฺสาปิ ปุชเย
สเม จิตฺตบุปฺปสาทมฺหิ	สมํ ปุณฺณํ มหคฺคตํ
ตสฺมา ญฺปิ กริตฺวาน	ปุเชหิ ชินธาคฺคโยฯ

ผู้ใด พึงบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า  
 ซึ่งเป็นผู้นำของโลก  
 ขณะยังพระชนม์อยู่ก็ดี  
 พึงบูชาพระธาตุ แม้ประมาณเท่าเมล็ดพันธุ์ฝักกาด  
 ของพระองค์แม้ปริณิพพานแล้วก็ดี  
 เมื่อจิตเลื่อมใสของผู้นั้นเสมอกัน  
 บุญก็ย่อมมีผลเสมอกัน



พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน)  
วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี

## คำปราชญ์

“**พระธุดงค์เจดีย์**” นี้ เรามุ่งหมายจะอาราธนาพระธาตุของ  
ครูบาอาจารย์ลูกศิษย์ ท่าน**พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต** ที่เป็น “**เพชร  
น้ำหนึ่ง**” และเป็น “**พระอรหันต์**” ในสมัยปัจจุบัน มารวบรวมไว้  
อัฐิของท่านเหล่านี้ได้กลายเป็น “**พระธาตุ**” เช่นดังครั้ง  
พุทธกาล จึงสมควรอย่างยิ่ง ที่จะรวบรวมประดิษฐานไว้ที่  
“**พระธุดงค์เจดีย์ วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ**” อัน  
เป็นจุดศูนย์กลางของประเทศไทย เพื่อให้พี่น้องชาวไทยและ  
ลูกหลานของเราได้กราบไหว้บูชาในอนาคตกาล

...นี่แสดงให้เห็นถึงวาสนาบารมีของท่านพ่อลี ธรรมธโร  
สมัยก่อนแถบวัดอโศการามไม่มีหมู่บ้าน ท่านก็สามารถเลี้ยง  
พระเณรและผู้คนได้อย่างสบาย เรากับท่านสนิทกันมาก  
ฟังเป็นฟังตายนต่อกัน ผูกพันกันมายาวนาน ท่านเป็นผู้ที่  
ท่านพระอาจารย์มั่น ไม่เคยตำหนิ มีแต่ชื่นชม ซึ่งยากที่จะ  
หาบุคคลมาเปรียบเทียบกับท่านได้ ในศิษย์สายกรรมฐานของ  
ท่านพระอาจารย์มั่น “**หลวงปู่ฝั้นกับท่านพ่อลี**” เก่งในเรื่อง





รูปเหมือนท่านพ่อลี ธมฺมธโร และอุปัชฌาย์  
บนชั้น ๓ วิหารสุทธนิรรมรังสี วัดโคกการาม

## “พลังจิต”

...ถ้าจะเทียบแล้ว ท่านพ่อลีเปรียบเหมือนพ่อ เมื่อผู้  
เป็นพ่อได้ล่วงลับไป หลวงตาก็เป็นเหมือนพี่ชายใหญ่ ต้อง  
คอยดูแลน้อง ๆ ให้ดี วัดป่าบ้านตาดกับวัดอโศการามจึงเป็น  
เหมือนวัดเดียวกัน เราจึงต้องไป ๆ มา ๆ อยู่เสมอ

...ทำเลของวัดอโศการามเราไปดูหมดแล้ว ที่ติดชายทะเล  
เป็นที่เหมาะสมในการภาวนา มีที่เดินจงกรมนั่งภาวนาสวดก  
สบายสงบสงัด ไม่มีอะไรมารบกวน

...สมบัติอะไรก็ตามภายในโลกนี้ผู้ธรรมสมบัติภายในใจ  
ไม่ได้ สมบัติภายในใจเลิศเลอสุดยอด ขอเพียงให้ใจกับธรรม  
ได้สัมผัสกัน มันจะแสดงฤทธิ์เดชเป็นที่อัศจรรย์

เมื่อ “หัวใจได้ความสว่างาม” แล้ว อยู่ได้รู้ไม่ร่วมใด  
ภูเขาลูกใด ถ้าหรือเงื้อมผาแห่งใด สถานที่แห่งนั้นย่อมพลอย  
สว่างามไปตามด้วย

“สติ” นี้เองจะเป็นกุญแจดอกสำคัญ ไขไปสู่ประตูพระ  
ไตรปิฎกภายใน เพื่อเปิดเข้าไปสู่ประตูแห่งพระนิพพาน

พระพุทฺธคเณศย์

๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๙



พระญาณวิศิษฐ์ (หลวงพ่อดอง จันทสิริ) เจ้าอาวาสวัดโคกการาม



## คำปราชญ์

ทุกชีวิตที่บังเกิดขึ้นมาในโลกนี้ ล้วนแล้วแต่ต้องการความสุขความเจริญด้วยกันทุกรูปทุกนาม

อริยสัจ ๔ หรือกฎแห่งกรรม เป็นความจริงสากลที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงตรัสรู้และทรงพระมหากรุณาธิคุณแสดงไว้แล้ว เป็นมรดกธรรมสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้บุคคลผู้ได้ศึกษาปฏิบัติบำเพ็ญเต็มความสามารถจนทำให้บังเกิดเป็นพระอริยเจ้า แม้จะมีเพียงจำนวนน้อยมาก แต่ก็เปรียบเสมือนเพชรน้ำเอก ซึ่งมีคุณค่ามหาศาลหาประมาณมิได้ ยิ่งเสียกว่าการได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิหรือผู้มีอำนาจราชศักดิ์ยิ่งใหญ่ มีทรัพย์สมบัติแสนศฤงคาร ปานใดเสียอีก

หนังสือ “ท่านพ่อลี ธมฺมโร พระอริยเจ้าผู้มีพลังจิตแก่กล้า” และหนังสือ “พระรุดังคเจติย์ เจติย์แห่งพระอรหันต์” นี้ ได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรกเนื่องในวาระแห่งการเฉลิมฉลอง “พระรุดังคเจติย์” ซึ่งได้รับการปฏิสังขรณ์ให้แข็งแรงมั่นคงขึ้นมาใหม่

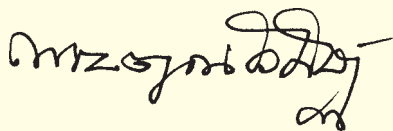


เพื่อให้เป็นปูชนียสถานที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่งในประเทศไทย

อีกทั้งยังเป็นการเทิดพระคุณ และบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายแด่**พระสุทธธมมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ (ท่านพ่อลี ธมฺมธโร)** ผู้ให้กำเนิด**วัดอโศการาม** และริเริ่มในการก่อสร้าง **พระรุดังคเจติย์** นี้ขึ้นไว้ ซึ่งเป็นพระอาจารย์กรรมฐานผู้ทรงคุณธรรมอย่างยิ่งองค์หนึ่ง แห่งยุคกรุงรัตนโกสินทร์

นอกจากนี้ยังเป็นอนุสรณ์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติ**พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ** เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

**ทางวัดอโศการาม**ขออนุโมทนาสาธุการเป็นอย่างยิ่ง ต่อบรรดาท่านสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาปสาทะ ซึ่งได้มีส่วนแห่งบุญบารมีร่วมกันไว้ ณ ที่นี้ทุกท่าน



(พระญาณวิศิษฐ์)

เจ้าอาวาสวัดอโศการาม

# ความนำ

## สิ่งที่ควรเข้าใจก่อนอ่าน

หลังจากงานฉลองและเปิด “พระพุทฺธคเจติย์ เจติย์แห่งพระอรหันต์เป็นเวลา ๙ วัน ๙ คืน” อย่างยิ่งใหญ่ เมื่อวันที่ ๒๒ - ๓๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมี พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงเป็นประธานฝ่ายฆราวาสที่ผ่านมา ได้สร้างความตื่นตาตื่นใจเลื่อมใสศรัทธาให้แก่ผู้คนที่ได้พบเห็นกราบไหว้พระธาตุของพระอรหันต์ยุคกรุงรัตนโกสินทร์เป็นอย่างยิ่ง

ต่อจากนั้นทำให้มีผู้คนหลั่งไหลมากราบไหว้พระพุทฺธคเจติย์ไม่ขาดสาย จนทั้งหลายเหล่านั้นได้เห็นความศักดิ์สิทธิ์วิเศษเกิดขึ้นอีกมากมาย เป็นที่ประจักษ์ตาประจักษ์ใจในบุญบารมีและคุณความดีที่พระอริยเจ้าท่านได้สรรสร้างไว้ นับได้ว่าพระพุทฺธคเจติย์เป็นเจติย์แห่งพระพุทฺธเจ้าและพระอริยสาวก ซึ่งเป็นพระอรหันต์ยุคกรุงรัตนโกสินทร์เพียงแห่งเดียวบนผืนแผ่นดินสยามที่สมบูรณ์ที่สุด

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นทั้งหมด มาจากส่วนที่สำคัญยิ่ง คือ ความเมตตาสุดส่วนจากพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน) ท่านได้เมตตาเทศนาเชิญชวนประชาชนญาติโยมสาธุศิษย์มาร่วมสร้างและองค์ท่านได้นำปัจจัยมาร่วมบริจาคเป็นจำนวนถึง ๓๓,๘๙๑,๑๓๐ บาท สรุปลำค่าก่อสร้างพระพุทฺธคเจติย์ทั้งหมดเป็นจำนวนเงิน ๘๐,๐๑๕,๘๙๑ บาท

...ในสมัยที่องค์พระหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้อยู่จำพรรษาที่วัดบ้านหนองผือกับท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านพระอาจารย์มั่นได้แสดงความเมตตาต่อท่านพ่อลีเป็นกรณีพิเศษ จึงทำให้องค์พระหลวงตามีความเคารพเลื่อมใสในองค์ท่านพ่อลี ธมฺมธโร ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และองค์พระหลวงตาได้มองเห็นถึงความสำคัญยิ่งของวัดอโศการามที่จะ

เป็นศูนย์ของกลางของพระกรรมฐานภาคกลางที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

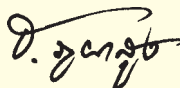
งานก่อสร้างและฉลองพระพุทฺธคเจติย์ที่สำเร็จลงได้อย่างยิ่งใหญ่นี้ ก็ด้วยแรงบารมีของพระบูรพาจารย์ของท่านพ่อลี ธรรมธโร และขององค์พระหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน

ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นว่ามีผู้คนมากราบคารวะพระพุทฺธคเจติย์เป็นจำนวนมาก ประกอบกับครบรอบวาระวันมรณภาพปีที่ ๔๘ ของท่านพ่อลีมาบรรจบเข้าในวันที่ ๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๒ ทางวัดอโศการามจึงได้ขอให้ข้าพเจ้ากับทีมงานรวบรวมจัดทำหนังสือที่ระลึกเป็นคู่มือในการเข้าชมพระพุทฺธคเจติย์และเรื่องราวที่สำคัญของท่านพ่อลีกับวัดอโศการาม โดยคัดบางส่วนมาจากหนังสือเล่มเดิม

อนึ่งหนังสือเล่มนี้ เมื่อมองโดยภาพรวมแล้ว จะเห็นเป็นอย่างเดียวกัน แต่ถ้าแบ่ง จะแบ่งได้เป็น ๔ ภาค คือ

๑. แสดงเรื่องพระบรมสารีริกธาตุและความเป็นมาของพระพุทฺธคเจติย์
๒. แสดงเรื่องประวัติย่อพระอรหันต์ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ภายในพระพุทฺธคเจติย์
๓. แสดงเรื่องสติปัญญาฐาน ๔ ของท่านพ่อลี ธรรมธโร
๔. แสดงเรื่องการฉลองพระพุทฺธคเจติย์

แต่โดยที่สุดแล้ว จะแสดงเรื่องใดก็ตาม จุดประสงค์ของหนังสือเล่มนี้ ก็เพื่อให้ท่านสาธุชนทั้งหลายได้รู้ความจริงว่า **ธรรมยังคงทรงธรรมอยู่ทุกกาลทุกสมัย ตราบใดที่ยังมีผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ประพฤติตามธรรมอยู่ พระอรหันต์ก็ยังไม่สูญไปจากโลก** ดังเช่น พระอรหันต์ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ ที่อัฐิของท่านได้กลายเป็นพระธาตุสด ๆ ร้อน ๆ ตามที่ได้อัญเชิญมาประดิษฐานไว้แล้วภายในพระพุทฺธคเจติย์ วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการฯ



๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒

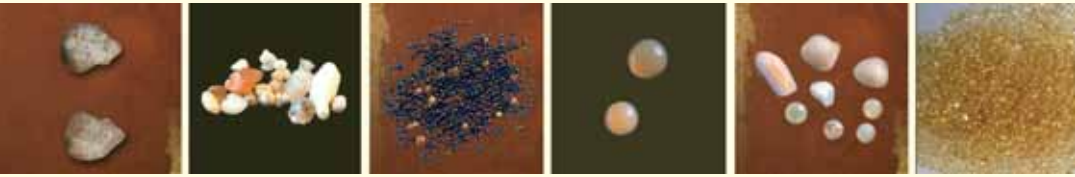


## สารบัญ



- พระบรมสารีริกธาตุ พระอรหันตธาตุ ธาตุกายสิทธิ์  
อันเป็นสุดยอดแห่งการสักการะบูชา ๑๙
- ประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปทองคำ ๒๙
- ประวัติความเป็นมาของวัดอโศการาม ๔๓
- ประวัติย่อ ๒๘ พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
อัญเชิญพระธาตุมาบรรจุ ณ พระพุทธรูปทองคำ วัดอโศการาม ๖๑
- ๑. พระครูวิเวกพุทธกิจ (หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล)  
“พระปรมาจารย์กรรมฐาน” ๖๒
- ๒. ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต  
“พระอริยเจ้าผู้เป็นบิดาของพระกรรมฐาน” ๖๖
- ๓. พระญาณวิศิษฐ์สมิทธิวราจารย์ (หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม)  
“พระอริยเจ้าผู้เป็นยอดขุนพลเอกแห่ง  
กองทัพธรรมกรรมฐาน” ๗๒
- ๔. พระราชวุฒาจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล)  
“พระอริยเจ้าผู้มีความสามารถเป็นเลิศในการสอนธรรม” ๗๘
- ๕. หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ  
“พระอริยเจ้าผู้มีความวิเศษตาเห็นธรรม” ๘๒

## สารบัญ



๖. หลวงปู่ชอบ จานสโม	
“พระอริยเจ้าผู้ทรงอภิญา”	๘๖
๗. หลวงปู่หลุย จันทสาโร	
“พระอริยเจ้าผู้มีปฏิปทามักน้อยสันโดษหาผู้เสมอได้ยาก”	๙๒
๘. หลวงปู่ขาว อนาลโย	
“พระอริยเจ้าผู้เป็นดังเพชรน้ำหนึ่ง”	๙๘
๙. พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร	
“พระอริยเจ้าผู้มีพลังจิตเหนือฟ้าดิน”	๑๐๔
๑๐. หลวงปู่พรหม จิรปุญโ	
“พระอริยเจ้าผู้มีอุปนิสัยแก้กัถาในทางธรรม”	๑๑๐
๑๑. หลวงปู่แหวน สุจิณโณ	
“วิสุทธิเทพเจ้าแห่งดอยแม่ป่ง”	๑๑๖
๑๒. หลวงปู่กงมา จิรปุญโ	
“พระอริยเจ้าแห่งวัดดอยธรรมเจดีย์”	๑๒๐
๑๓. ท่านฟอลลี ธมฺมธโร	
“พระอริยเจ้าผู้มีพลังจิตแก้กัถา”	๑๒๔
๑๔. หลวงปู่ตื้อ อจลธมโ	
“พระอริยเจ้าผู้มีปฏิปทาประดุจเสือโคร่ง”	๑๓๒

## สารบัญ



### ๑๕. หลวงปู่สาม อภิณฺจโน

“พระอริยเจ้าผู้เคร่งครัดในธุดงค์วัตร”

๑๓๖

### ๑๖. พระครูญาณทัสสี (หลวงปู่คำดี ปภาโส)

“พระอริยเจ้าผู้อ่อนน้อมถ่อมตนเพื่อธรรม”

๑๔๐

### ๑๗. พระญาณสิทธิอาจารย์ (หลวงปู่สิม พุทฺธจาโร)

“พระอริยเจ้าผู้มีกลิ่นศีลธรรมกำจรรำกาย”

๑๔๕

### ๑๘. พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน)

“พระอริยเจ้าผู้เป็นมหาบุรุษของแผ่นดิน”

๑๔๘

### ๑๙. พระอริยเวที (เขียน จิตสีโล)

“พระอริยเจ้าผู้แตกฉานในอรรถและธรรม”

๑๕๕

### ๒๐. หลวงปู่เจี๊ยะ จุนฺโท

“พระอริยเจ้าผู้เป็นดั่งผ้าขาวห่อทอง”

๑๖๐

### ๒๑. หลวงปู่บัว สิริบุญโณ

“พระอริยเจ้าผู้บรรลู่โสดาบันตั้งแต่ยังเป็นคฤหัสถ์”

๑๖๘

### ๒๒. พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท)

“พระอริยเจ้าผู้ก้าวล่วงความสงสัยในนิกาย”

๑๗๔

### ๒๓. พระโพธิธรรมาจารย์เถร (หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ)

“พระอริยเจ้าผู้หลุดพ้นด้วยอิริยาบถเดิน”

๑๘๐

## สารบัญ



### ๒๔. พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ

“พระอริยเจ้าผู้มีกายและจิตสมควรแก่วิมุติธรรม” ๑๘๖

### ๒๕. พระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร

“พระอริยเจ้าผู้เป็นพระอรหันต์ประเภทสุขวิปัสสโก” ๑๙๔

### ๒๖. หลวงปู่หล้า เขมปัตโต

“พระอริยเจ้าผู้เป็นดั่งผ้าเช็ดเท้าท่านพระอาจารย์มั่น” ๒๐๐

### ๒๗. หลวงปู่ผาง ปรีชญโณ

“พระอริยเจ้าผู้ปรารภความเพียร” ๒๐๖

### ๒๘. หลวงปู่ผาง จิตตคฺตฺโต

“พระอริยเจ้าผู้เป็นที่พึ่งของเหล่าพวกกายทิพย์” ๒๑๒

## ● ภาคผนวก

ประมวลภาพงานฉลองสมโภชและบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ  
ในพระธาตุังคเจดีย์ (๒๒-๓๐ เมษายน ๒๕๕๑)

๒๑๘

หลักคำสอนของท่านพ่อลี ธมฺมธโร

### ● สติปัฏฐาน ๔

๒๔๔

“พระญาณวิศิษฐ์” ทายาทธรรม “ท่านพ่อลี”

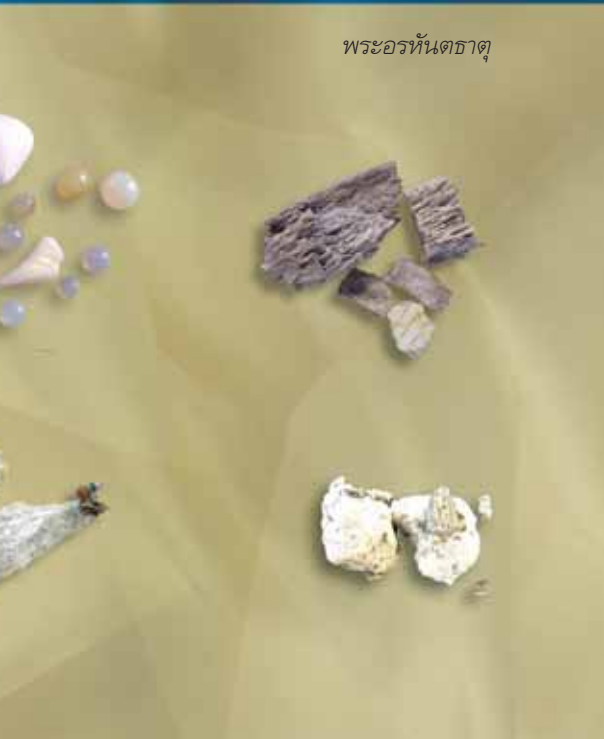
๒๘๐







พระบรมสารีริกธาตุ



พระอรหันตธาตุ

พระบรมสารีริกธาตุ  
พระอรหันตธาตุ  
ธาตุกายสิทธิ์  
อันเป็นสุดยอดแห่ง  
การสักการบูชา

# บทนำ

พระบรมสารีริกธาตุ พระอรหันตธาตุ

ธาตุกายสิทธิ์อันเป็นสุดยอดแห่งการสักการบูชา

**พุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ** ของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอริยสงฆ์สาวกผู้ประเสริฐ มีอานุภาพศักดิ์สิทธิ์วิเศษหาประมาณมิได้ ถูกถ่ายทอดผ่านทางสมถวิปัสสนากรรมฐาน อันเป็นวัตรปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนานจนกลายเป็นตำนานที่กล่าวขานกันไม่รู้จบ

แม้ถึงปานนั้นก็ยังไม่เพียงพอต่อการสรรเสริญเจริญคุณสำหรับพระผู้ผ่านพ้นห้วงโอชะสงสาร \*ข้ามทางกันดารมาเสียได้ จนกลายเป็น **พุทฺธัง ธรรมัง สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ** ของเหล่าทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย

ประวัติศาสตร์พระพุทฺธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิจารึกไว้ว่า

---

\* ข้ามทางกันดารได้ หมายถึง พระนิพพาน ในทางธรรมถือว่า บุคคลจะร่ำรวยมั่งมีศรีสุขสักปานใด ก็ยังเป็นผู้ไม่อิมพอ ยังหิวโหย ยังมีกิเลสไม่จางคลายหายติด ท่านถือว่า ยังเป็นผู้กันดารอยู่ ส่วนท่านผู้บรรลุนิพพานขั้นอรหันต์ ละกิเลสได้โดยสิ้นเชิง ถือว่า เป็นผู้ข้ามทางกันดารเสียได้แล้ว

“...ในปีพุทธศักราช ๑๙๔๒ ได้มีการสร้างพระสถูปเจติย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขึ้น ณ วัดอโศการาม กรุงเทพมหานคร พ่อขุนรามคำแหงโปรดเกล้าฯให้ขุดพระบรมสารีริกธาตุขึ้นมาจากกลางเมืองศรีสัชชนาลัย แล้วสร้างพระมหาธาตุเจติย์ขนาดใหญ่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ไว้ให้ประชาชนได้สักการะบูชา

...นี่คือปรากฏการณ์อันล้ำค่าของชาวไทยที่น่าปลื้มใจในยุคสมัยนั้น

...มาในยุคสมัยปัจจุบัน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ นี้ ได้เกิดมีปรากฏการณ์ อันล้ำค่าที่น่าปลื้มใจไม่ยิ่งหย่อนเช่นเดียวกัน คือ ได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ “พระรุดังคเจติย์” ที่ท่านพ่อลี ธมฺมธโร ได้สร้างไว้ ณ วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและอัฐิธาตุของ ๒๘ พระอรหันต์ในยุคปัจจุบัน มีท่านพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต และท่านพ่อลี ธมฺมธโร เป็นต้น โดย พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน) ได้บูรณะปฏิสังขรณ์พระรุดังคเจติย์ขนาดใหญ่กว่าเดิม โดยคงสภาพพระเจดีย์องค์เดิมไว้ข้างใน แล้วบูรณะสร้างองค์ใหม่ครอบพระเจดีย์องค์เดิมไว้อีกทีหนึ่ง ภายในพระเจดีย์องค์เดิมบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เสด็จพระราชดำเนินมาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุสู่คอระฆังพระเจดีย์องค์ประธาน และองค์พระหลวงตาได้รวบรวมพระอรหันตธาตุในยุคปัจจุบัน



พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนฯ เสด็จมาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุสู่คอระฆังพระเจดีย์องค์ประธาน

มาบรรจุไว้ให้มหาชนได้สักการบูชา

พระอริยคณาจารย์เหล่านี้เป็นพระอรหันต์แห่งกองทัพธรรม ในยุคกึ่งพุทธกาล ท่านเปรียบเหมือนโค่นำจำฝูงที่ว่ายตัดกระแส น้ำอันเชี่ยวกรากข้ามถึงฝั่งอันเกษมไม่มีเวรภัย เป็นผู้ทรงอุดมธรรม มีจิตหลุดพ้นแล้ว สะอาดบริสุทธิ์บริบูรณ์ทั้งภายนอกและภายใน เป็นผู้ทรงอภิญญาเลิศล้ำในสมาธิบารมี ยิ่งใหญ่ในการบำเพ็ญ กุศลและการเผยแผ่สังฆธรรม เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติ ตรง และปฏิบัติเป็นธรรม เจริญรอยตามรอยบาทของพระบรม ศาสตาสัมมาสัมพุทธเจ้า

เจดีย์ของพระกรรมฐาน ผู้เป็นพระอริยะเจ้าเหล่านี้ ได้สร้าง ตั้งตระหง่านขึ้นแล้ว ณ วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ

สยามประเทศ อันเป็นประเทศที่ชื่อว่า ดินแดนแห่งชาวพุทธ ซึ่งเป็นอารยชนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนามาแต่โบราณกาล

วัดอโศการามจึงมีประวัติการณ์ และประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระพุทธรูปกรรมฐานในยุคปัจจุบันมากมาย และมีที่มาอันน่าอัศจรรย์ ตั้งแต่ยุคของพระเจ้าอโศกมหาราชจนถึงยุคท่านพ่อลี ธมฺมธโร จึงเป็นตำนานสะท้อนอดีตถึงปัจจุบัน

ในอดีต... เมื่อ ๒๒๐๐ ปีก่อน พระเจ้าอโศกมหาราชผู้ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างสูงสุด ท่านได้อาราธนาให้พระสงฆ์ที่เป็นพระอรหันต์มาประกาศพระพุทธศาสนายังประเทศต่าง ๆ ๙ สาย สายที่ ๘ คือพระโสณะเถระ และพระอุตตรเถระมายังแคว้นสุวรรณภูมิ (ไทย พม่า ลาว เขมร เวียดนาม) จนปรากฏสืบทอดเป็นตำนานอริยวงศ์จากรุ่นสู่รุ่นจนมาถึงเราทุกวันนี้

พระธุดงค์เจดีย์ เจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุของพระอรหันต์แห่งนี้ จึงเกิดขึ้นเจดิจำจรัสแสงแสดงพละนาภาพแห่งพระรัตนตรัยอันยิ่งใหญ่เกินเปรียบ ที่มหาชนมีต่อ **พระวิสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ (ท่านพ่อลี ธมฺมธโร)**

กาลต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ พระธุดงค์เจดีย์ผู้กร่อนไปตามกาลเวลา **พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณ-สมฺปนฺโน)** พระอริยเจ้าผู้สืบสานตำนานแห่งพระป่า เป็นผู้ดำรินำพาศรัทธามหาชนพร้อมใจกันบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่ ซึ่งสำเร็จสมบูรณ์เรียบร้อยในปีพุทธศักราช ๒๕๕๑

และที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใด องค์พระหลวงตามหาบัวเป็นผู้





พิจารณาอาราธนาในมนต์พระอรหันตธาตุของพระอริยสงฆ์ ในแผ่นดินไทยยุคปัจจุบันมาประดิษฐาน ณ พระเจดีย์แห่งนี้

พระเจดีย์แห่งนี้จึงมิใช่ถูกสร้างขึ้นเพื่อปวงเจกชน หรือด้วยกำลังศรัทธาของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากเป็นมหาเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุในยุคปัจจุบัน ที่ศักดิ์สิทธิ์วิเศษแท้ ดำริสร้างโดยพระอรหันต์ที่มีประวัติอันกล้าแกร่ง ทั้งหมดเกิดขึ้นจากศรัทธาของคนทั้งแผ่นดินจารึกไว้ในแผ่นดิน เป็นการบูชาพระรัตนตรัยที่ยิ่งใหญ่เกินเปรียบ

อนุสรณ์สถานตำนานชีวิตอันประเสริฐจะกลายเป็น **“ศูนย์รวมจิตใจชาวพุทธ”** เป็น **“มหาวิทยาลัยสงฆ์ชั้นเอก”** ในทางภาคปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ อันแสดงถึงความบริสุทธิ์ที่มา

จากใจอันแกร่งกล้าทำทนาย และเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้พระ  
ธรรมวินัย จากชีวิตพระอรหันต์ที่มีจิตเป็นธรรมชาติเหนือ ธรรมดา  
สมกับเป็นศาสนาที่ทนต่อการทำทนายและทดลอง ซึ่งพระพุทธเจ้า  
ทรงประกาศไว้ดีแล้ว เพื่อจุดมุ่งหมายอันสูงสุดแห่งธรรมอันยิ่ง  
ใหญ่และยอดเยี่ยม คือ พระนิพพาน

นี่คือมรดกอันล้ำค่าของชาวพุทธ...อันเป็นที่สุดแห่งการเก็บ  
รักษา

นี่คือตำนาน...อันเป็นสุดยอดแห่งการจารึก

นี่คือพระอรหันต์...ผู้ถึงสุดยอดแห่งความดี

นี่คือพระรุดังคเจติย์...อันเป็นสุดยอดแห่งสักการบูชา

นี่คือท่านพ่อลี ธมฺมธโร...พระอริยเจ้าผู้มีพลังจิตแก่กล้าใน  
สายกรรมฐาน ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

นี่คือพระหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน...มหาบุรุษผู้ยิ่ง  
ใหญ่แห่งยุค องค์ประธานนำพาพลังศรัทธามหาชนบูรณะสร้าง  
พระรุดังคเจติย์ขึ้นใหม่

นี่คือสิ่งมหัศจรรย์...สิ่งที่ไม่เคยเกิด ไม่เคยมีปรากฏ ณ ที่  
ใดมาก่อน

นี่คือประวัติศาสตร์ชาติไทย...ที่พระเจติย์ถูกสร้างขึ้นโดย  
พระอรหันต์ที่ยังไม่มีพระเจติย์องค์ใดที่ถึงพร้อมแห่งเหตุอัน  
สมบูรณ์ถึงปานนี้

จึงเป็นการนำหลักแห่งความจริงที่ปรากฏสด ๆ ร้อน ๆ เหมือน  
ดังที่ปรากฏในครั้งพุทธกาลมาแสดงให้โลกได้รู้ว่า



พระพุทฺธคเจติย์องค์เดิม

**“แม้ในยุคปัจจุบันพระอรหันต์ยังไม่ได้สูญไปจากโลก  
ธรรมจริง ผู้รู้จริง ยังมีปรากฏให้เห็นและได้กราบไหว้บูชา เป็น  
ขวัญตา ขวัญใจ”**

และสามารถบอกชาวโลกได้ว่า... พระพุทธศาสนาเป็น  
ศาสนาที่ทรงไว้ซึ่งหลักแห่งความจริง

**“เชิญท่านทั้งหลาย มาพิสูจน์พระบรมสารีริกธาตุ และ  
พระอรหันตธาตุ ที่วัดอโศการาม**

**บางท่านนิพพานไปแล้ว อัฐิหรือธาตุชิ้นส่วนอื่น ๆ ได้กลายเป็นพระธาตุ**

**บางท่านยังมีชีวิตอยู่เส้นผม กลายเป็นพระธาตุ**

**บางท่านยังมีชีวิตอยู่ ฟันได้กลายเป็นพระธาตุ**

**สิ่งมหัศจรรย์เหล่านี้ ทำลายวิทยาศาสตร์ ทำลายสมมุติ  
นิยม ทำลายความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุ ทำลายสายตา  
ของโลก ทำลายนิวเคลียร์ ปริมาณ นิวตรอน และทำลายผู้ที่  
ต้องการความท้าทาย”**

พลังจิตและสติปัญญาของท่านเหล่านี้เหนือโลกสมมุติ  
เหลือที่จะพรรณนา ท่านเหล่านี้บรรลुวิชาเร้นลับที่ไม่มีวิชาอื่น  
ยิ่งกว่า แต่ท่านก็ได้ไต่อดัดกักดานุภาพอะไรเช่นนั้น

ณ บัดนี้ บุญวาระอันเป็นส่วยอดมหายานมงคลมาถึงแล้ว

พระบรมสารีริกธาตุ พระอรหันตธาตุ และรูปปั้นของ  
พ่อแม่ครูอาจารย์ ได้ถูกอัญเชิญมาประดิษฐานแล้ว ณ พระ  
รุดังคเจติย์ เจติย์แห่งพระอรหันต์

ได้ปรากฏสมบุรณ์สมศักดิ์ศรีชาวพุทธแล้ว โดยศิษย์  
กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

มีท่านพ่อลี ธมฺมธโร เป็นองค์ประธานสถาปนา

มีองค์พระหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน เป็นองค์ประธาน  
บูรณะปฏิสังขรณ์

มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระมหา  
กษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม ทรงเป็นองค์พระประมุขของแผ่นดิน  
ไทย

พระรุดังคเจติย์ จึงเป็น เจติย์แห่งพระอรหันต์ อันเป็นส่วย  
อดแห่งการสักการะบูชาในโลกปัจจุบัน โดยสมบุรณ์แบบอย่าง  
แท้จริง







ประวัติความเป็นมา  
ของพระธาตุังคเจดีย์



## ประวัติความเป็นมาของพระรุดังคเจติย์

ด้วยมโนปณิธานอันมุ่งมั่นแน่วแน่ในทางพระพุทธศาสนา และ  
ด้วยกำลังแห่งญาณหยั่งทราบเหตุการณ์บางอย่างในอดีตชาติ

**ปีพุทธศักราช ๒๔๘๒** ท่านพ่อลี ธมฺมธโร จึงตัดสินใจ  
รุดงค์ไปยังประเทศอินเดียโดยผ่านทางประเทศพม่า เมื่อถึง  
อินเดียท่านได้เดินทางเที่ยวชม และพิจารณาสิ่งแวดล้อมตาม  
ตำบลต่าง ๆ ท่านรู้สึกสลดใจยิ่งนัก พระพุทธศาสนาเสื่อมสูญไป  
อย่างมาก ร่องรอยอารยธรรมอันประเสริฐอันเป็นทิวฐานคติ  
เหลืออยู่เพียงน้อยนิด พระสงฆ์ที่สุดที่จะย่อหย่อนในพระธรรม  
วินัย หลักฐานแห่งพระพุทธศาสนาอันยิ่งใหญ่เหลือเพียงศิลาจารึก  
ของพระเจ้าอโศกมหาราชพอเป็นแนวทางให้ค้นคว้าและรำลึก...

**ปีพุทธศักราช ๒๔๙๓** ท่านพ่อลี ธมฺมธโร ได้จาริกตาม  
รอยบาทพระศาสดาไปยังดินแดนพุทธภูมิ ประเทศอินเดียเป็น  
ครั้งที่ ๒ คราวนี้ท่านได้อยู่จำพรรษาที่ป่าอสิปตนมฤคทายวัน  
ตำบลสารนาถ แขวงเมืองพาราณสี

วันหนึ่งท่านบำเพ็ญเพียรในอิริยาบถ ๔ เข้าสมาธิเพ่งดูยอด



ท่านพ่อลี ธมฺมชโร ที่ประเทศอินเดีย

พระเจติย์เป็นเวลานาน ครั้งนั้น...วาระจิตหวนรำลึกถึงพระคุณของพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ซึ่งอุทิศชีวิตอุปถัมภ์คำฐพระพุทฺธศาสนา ท่านเพ่งจิตอยู่นาน เกิดแสงสว่างจ้า!..วูบวาบ! ส่องสว่างอาบไปทั่วบริเวณ มองเห็นต้นไม้ใบหญ้า และพระเจติย์ ภาพนิมิตที่ปรากฏด้านหน้าท่าน คือ “พระเจติย์และพระสถูปที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างไว้อย่างงดงามอลังการยิ่งนัก แต่อีกไม่นานพระเจติย์นั้นก็พลันทรุดโทรม หักพังทะลาย สลาย ...แล้วคราที่นั้น ท่านก็พลันเห็นพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทฺธเจ้าเสด็จมาแสดงส่องแสงประกายปรากฏสีสนัววรรณะต่าง ๆ เป็นที่น่าอัศจรรย์”

ท่านจึงคิดว่า **“เราจำเป็นต้องสร้างวัดอโศการามและพระเจติย์สักแห่งในประเทศไทย เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานแก่พระเจ้าอโศกมหาราช ผู้มีคุณูปการต่อพระบรมพุทฺธศาสนาอย่างหาที่สุดมิได้”**

## พิสุจน์เรื่องพระธาตุ

ปีพุทฺธศักราช ๒๔๙๖ เดือนพฤษภาคม ท่านพ่อลีเดินทางไปวัดมณีชลขันธ์ จังหวัดลพบุรี ทำพิธีวิสาขบูชาในวันพฤหัสบดีที่เพ็ญเดือน ๖ ท่านคิดขึ้นในใจว่า **“พระบรมธาตุนี้เห็นแต่ในสมาธินิมิต ถ้าไม่ได้เห็นกับตา จะไม่ยอมเชื่อ เพราะจะจริงหรือไม่จริง ก็ยังไม่ทราบ”**

ท่านจึงตั้งสัตยาธิษฐานนั่งสมาธิตลอดรุ่งและได้จัดตั้งพานไว้ ๔ พาน ในสถานที่มืดซิด และกล่าวคำอาราธนา ดังนี้



ท่านพ่อลีจัดงานฉลองพระธาตุ ณ ศาลาอุรุพงศ์ วัดบรมนิवास  
เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

...ข้าพเจ้าขออัญเชิญพระบรมธาตุอันศักดิ์สิทธิ์ มีธาตุ  
หู ตา จมูก ปาก อันเป็นบ่อเกิดของรัศมีของสมเด็จพระสัมมา  
สัมพุทธเจ้า ถ้าเป็นความจริงขอให้เสด็จมาในสถานที่บูชาในคืนนี้

...ข้าพเจ้าขออัญเชิญพระธาตุของพระสารีบุตร ซึ่งเป็น  
พระอัครสาวกผู้เลิศด้วยปัญญา

...ข้าพเจ้าขออัญเชิญพระธาตุของพระโมคคัลลาน์ ซึ่งเป็น  
พระอัครสาวก ผู้เลิศด้วยฤทธิ์เสมอด้วยพระพุทธองค์

...ข้าพเจ้าขออัญเชิญพระธาตุของพระฉิมพลี ซึ่งเป็นผู้มี  
เมตตาจะไปไหนปลอดภัยทุกเมื่อ

...ขอพระธาตุทั้งหลายเหล่านี้ ขอจงมาปรากฏถ้ามีความจริง

**ถ้าไม่เห็นปรากฏในคัมภีร์ พระธาตุที่เขาถวายเป็นก็จะแจกจ่ายให้คนอื่นไปให้หมด**

ในคัมภีร์นั้นได้ตั้งจิตทำสมาธิตลอดคืนยันรุ่ง เวลา ๐๔.๐๐ น. เกิดแสงสว่างจ้าสีแดง ๆ ฉายวูบเข้าไปยังที่ตั้งพานบูชา พอเช้าวันใหม่ได้ไปดูปรากฏว่า พระบรมสารีริกธาตุ พระอรหันตธาตุ สีแก้วพลี สีดำ สีดำเจือเหลืองแก่ มีอยู่ทุกภาชนะ นับได้ พระบรมสารีริกธาตุ ๗ องค์ พระสารีบุตร ๓ องค์ พระโมคคัลลาน์ ๒ องค์ พระนิมพลี ๓ องค์

เกิดความแปลกประหลาดมหัศจรรย์ใจเป็นอย่างยิ่ง รีบเก็บพระธาตุเหล่านั้นห่อใส่ผ้าสีบรรจุมอบ แล้วพกติดตัวเอาไว้

## ปาฏิหาริย์พระรูปพระเจ้าอโศกเสด็จมา

**ปีพุทธศักราช ๒๔๙๖** เดือนธันวาคม ท่านพ่อลี ธมฺมธโร ได้บำเพ็ญเพียรอย่างเข้มงวดที่วัดเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี ได้เกิดสมาธินิมิตปาฏิหาริย์ อันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับองค์ท่านเอง ท่านเล่าว่า

**“คืนนั้นนั่งสมาธิอยู่จนสว่าง นั่งอยู่ด้วยกัน ๖ รูป และได้ยินเสียงแปลกประหลาดดังบนศีรษะห่าง ๆ คล้ายฝนตก ลึกครื้นหนึ่งก็ได้เห็นพระรูปพระเจ้าอโศกมหาราชตกลงมาใกล้ ๆ เป็นแก้วเจียรไนสีเหลี่ยมสีดำอมชมพูโตประมาณนิ้วหัวแม่มือ”**

ท่านพ่อลีได้มีความผูกพันซาบซึ้งในผลงานการกระทำของพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นอย่างมาก ดูจะเหมือนดังที่ท่านเคยเกิด



เคยมีชีวิตอยู่ในสมัยนั้น

การที่ท่านพ่อลีได้เห็นพระเจดีย์และสถูปที่พระเจ้าอโศกมหาราชสร้างไว้ ทรวดทรงมหัศจรรย์ จนเกิดความคิดที่จะสร้างทดแทนไว้สักแห่งขึ้นในเมืองไทยนั้น อาจเป็นสิ่งที่แปลกอย่างหนึ่ง และการที่ท่านมีความเกี่ยวข้องกับพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุพระอรหันต์ต่าง ๆ จำนวนมากดังที่ได้เขียนถึงไว้ในประวัติของท่าน ก็เป็นเรื่องที่แปลกอีกอย่างหนึ่ง

ท่านพ่อลีได้พูดถึงเรื่องนี้ทั้งทำยไว้หน่อยหนึ่งว่า

“ขอให้ผู้รู้ ผู้เห็น จงสำเหนียกเอาด้วยตนเอง จิตวิญญูณของพระเจ้าอโศกมหาราชนี้ อาจจะช่วยเหลือพวกเรา หรืออาจจะอยู่กับพวกเราผู้ปฏิบัติธรรมอยู่ในขณะนี้ก็เป็นไปได้”

## พลังจิตอธิษฐานในการสร้างพระพุทธรูป

ในเดือนมีนาคม ปีพุทธศักราช ๒๔๙๙ ขณะที่ท่านพ่อลีออกปฏิบัติธรรมบำเพ็ญสมาธิภาวนาพิจารณาธรรมบางประการที่วัดเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี วันนั้นเป็นวันมาฆบูชา ท่านได้อธิษฐานปฏิบัติบูชาพลีกายถวายชีวิตแด่พระรัตนตรัยด้วยการไม่นอนตลอด ๓ วัน ๓ คืน

ขณะที่ทำสมาธิ ท่านได้นิมิตเห็นพสุธาวิเศษ เห็นซากอิฐหินพังทลาย ท่านระลึกไว้ในทันทีว่า “สถานที่แห่งนี้เคยเป็นที่ตั้งของพระบรมธาตุเจดีย์ แต่พังพินาศจมดินไปเป็นเวลานานแล้ว”

ท่านพ่อลีจึงพิจารณาต่อไปว่า “หลังจัดงานฉลองสมโภช ๒๕



ภาพฝาผนังประวัติท่านพ่อลี ตอนฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษที่วัดอโศการาม

**พุทธศตวรรษสำเร็จ ท่านจะต้องสร้างพระมหาเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ อย่างแน่นอน”**

ท่านระลึกชาติย้อนหลังไปว่า “ในสมัยประเทศครั้งกระโน้น มีเหตุการณ์สำคัญคือ พระสงฆ์จำนวนมากมาชุมนุมฉลองพระบรมธาตุ ตัวท่านมีอาจไปร่วมสมโภช เพื่อนพระสงฆ์จึงลงโทษไว้ว่า

**ต่อไปในภายภาคหน้า องค์ท่านจะต้องสถาปนาเจดีย์พระบรมธาตุ ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งจะก่อเกิดประโยชน์อย่างคณานับแก่พุทธบริษัทต่อไป จึงจะไถ่โทษนี้ได้”**

เมื่อได้นิมิตเช่นนั้นแล้ว การดำริที่จะทำการสมโภช ๒๕ พุทธศตวรรษของท่านจึงมีความหมายอันสำคัญยิ่งในการจรรโลงพระบวรพุทธศาสนา

อยู่ต่อมาวันหนึ่งเวลาใกล้ฟ้าสาง ท่านพ่อลีได้ตั้งจิตอธิษฐานในใจว่า “ถ้าข้าพเจ้าจะทำการฉลองสมโภช ๒๕ พุทธศตวรรษ ณ วัดอโศการาม ให้สำเร็จด้วยดี ขอจงให้พระบรมสารีริกธาตุที่มีอยู่ในตัวนี้ จงบังเกิดมิให้ครบจำนวน ๘๐ องค์ เท่าพระชนมายุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

เมื่ออธิษฐานเสร็จได้เข้าทำสมาธิจนกระทั่งสว่าง เมื่อฉันจinghamเรียบร้อยแล้ว จึงได้เปิดผอบดูปรากฏว่า มีพระบรมสารีริกธาตุเสด็จมาครบ ๘๐ องค์บริบูรณ์

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ท่านพ่อลีเป็นพระสาวกที่มีบารมีเกี่ยวเนื่องกับพระบรมธาตุมาแต่อดีตชาติอย่างแน่นอน

## วางรากฐานพระพุทฺธคเจติย์ไว้ก่อนมรณภาพ

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๐ ท่านพ่อลีได้จัดงานฉลองสมโภช ๒๕ พุทธศตวรรษ ที่วัดอโศการาม เมื่อจัดงานสมโภชสำเร็จไปด้วยดี ท่านตั้งวัดถูประสงค์ เพื่อสร้างพระเจติย์ เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ บรรจุพระพุทธรูป บรรจุพระธรรม อันเป็นอริยสมบัติอันล้ำค่าไว้เป็นที่ระลึก

พระเจติย์นั้น สร้างกลุ่มเดียวกัน ๓ ชั้น ชั้นละ ๔ องค์ องค์กลางอีกองค์หนึ่งเป็นองค์ใหญ่ ๔ เหลี่ยม กว้าง ๓ วา สูง ๑๓ วา นอกนั้นเป็นองค์เล็กโดยรอบ

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๓ ท่านพ่อลีให้สร้างพระเจติย์ขนาดย่อมขึ้น ซึ่งเป็นองค์ประธานแกนกลางของพระพุทฺธคเจติย์ ท่าน

ได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่เสด็จมาด้วยบุญญาภพและแรง  
อธิษฐานของท่าน

เมื่อท่านสร้างพระเจติย์สำเร็จตามความประสงค์ ท่านพ่อลี  
ก็ได้มรณภาพในวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๔

หลังจากนั้น สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (จวน อุฏฺฐายี) วัด  
มกุฏกษัตริยาราม รักษาการเจ้าอาวาสวัดโศการาม ได้ประกอบ  
พิธีวางศิลาฤกษ์พระรุดังคเจติย์ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๕  
มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม พล.ท.พงษ์ ปุณณกัณฑ์  
เป็นประธานกรรมการก่อสร้างฝ่ายคฤหัสถ์ พร้อมคณะศิษยานุศิษย์  
และทายกทายิกาผู้ศรัทธาร่วมบริจาคเงินเพื่อสร้างถวายท่านพ่อลี  
ธมมธโร



ภาพฝาผนังประวัติท่านพ่อลี ตอนวางศิลาฤกษ์พระรุดังคเจติย์ พ.ศ. ๒๕๐๓

## พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบรรจุ พระบรมสารีริกธาตุ ณ พระพุทฺธคเจติย์

**พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า  
พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิง  
อุบลรัตนฯ เสด็จทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุสู่คอระฆังพระ  
พุทฺธคเจติย์องค์ประธาน เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๙**

นอกจากนี้คณะศิษยานุศิษย์ได้นำสรรพสมณบริวารของ  
ท่านพ่อลีมาเก็บไว้ในองค์พระเจติย์ ซึ่งเป็นปูชนียสถานของผู้หวัง  
บุญตลอดกาลด้วย

ท่านพ่อลีต้องการให้มนุษย์และเทวดาได้นมัสการพระบรม  
สารีริกธาตุ ซึ่งมีคุณค่าสูงในพระพุทธศาสนา เพราะถ้าใครบูชาด้วยดี  
ย่อมเป็นเครื่องดึงดูดกล่อมเกล่าอุปนิสัยและจิตใจของผู้นั้นให้สูง  
ขึ้นตามลำดับ เหมือนหมอกเหมฆ ถ้าอยู่ในแผ่นดินย่อมก่อให้เกิด  
ความร้อนอบอ้าว เมื่อหมอกเหมฆได้ลอยตัวผ่านไปในอากาศแล้ว  
ย่อมตกลงมาเป็นฝนโปรยปราย นำพาความชุ่มเย็นมาสู่ปวงชนในโลก  
ให้มีความสุขกายสุขใจได้เป็นอย่างดี

นี่คือสาเหตุที่ท่านได้สร้างพระพุทฺธคเจติย์ขึ้นไว้ เพื่อเป็นสิริ  
มงคลแก่พุทธบริษัทตลอดไป

การบูรณะปฏิสังขรณ์เริ่มมาแต่ปี ๒๕๔๖ เนื่องจากตรวจ  
พบว่าองค์พระเจติย์ทรุด คานและพื้นแตกร้าวโดยทั่วไป จึงได้  
ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่ โดยให้คงตามแบบเดิมไว้ โดย  
มีพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน) เป็น



พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงลงพระ  
ปรมาภิไธย เมื่อครั้งเสด็จมาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ณ พระธุดงค์เจดีย์ วัดอโศการาม

ประธานและหลวงตาม้าดำริให้นำรูปหล่อโลหะของพระกรรมฐานที่มี  
อัฐิเป็นพระธาตุที่มีอยู่ทั่วประเทศนำมารวมกันไว้ในพระธุดงค์เจดีย์  
เพื่อให้สาธุชนได้ศึกษาประวัติความเป็นมาและสักการะบูชา  
การบูรณะปฏิสังขรณ์เสร็จบริบูรณ์ปลายปี ๒๕๕๐ ทางวัดจึงได้  
กำหนดจัดงานสมโภชน์ขึ้นระหว่างวันที่ ๒๒-๓๐ เมษายน ๒๕๕๑

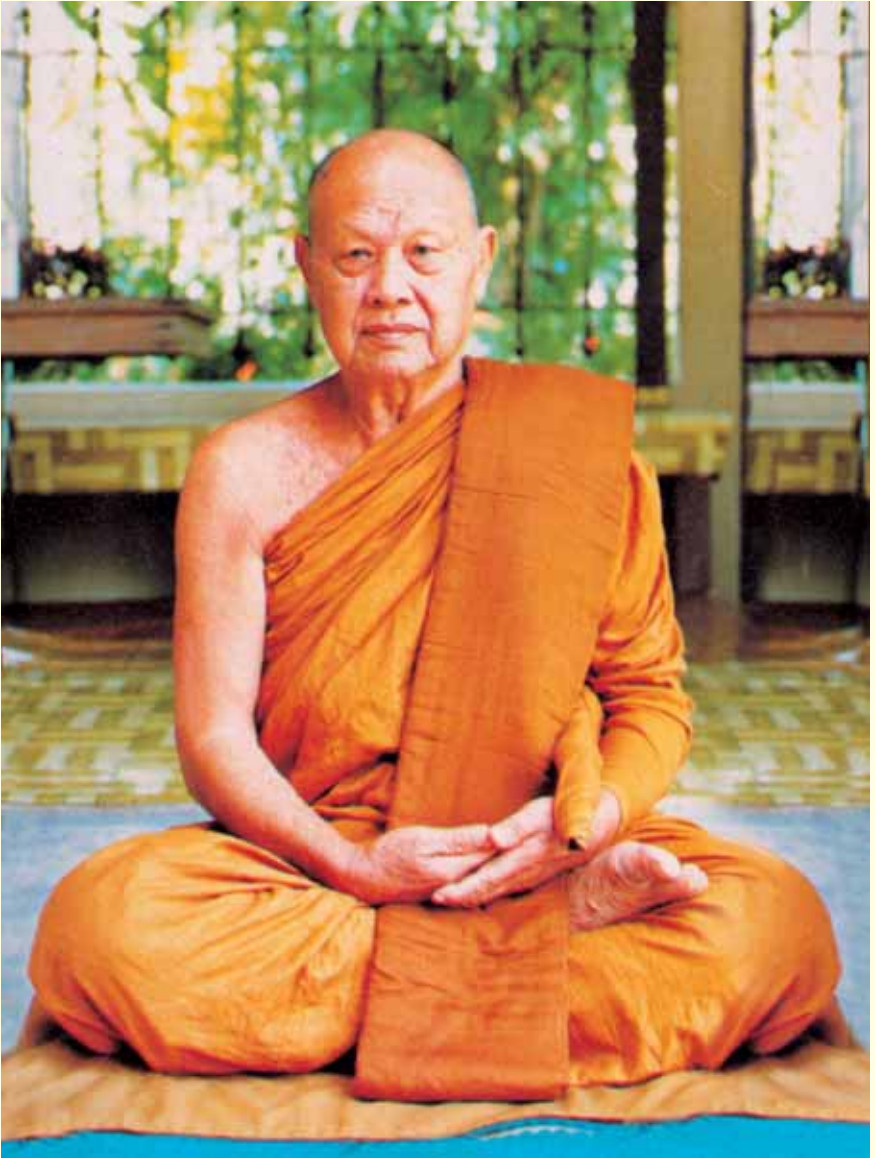








## ประวัติความเป็นมา ของวัดอโศการาม



พระเทพโมลี (พระมหาสำรอง คุณวฑฺฒโน)  
เจ้าอาวาสลำดับที่ ๒ ของวัดอโศการาม

## วัดอโศการามในปัจจุบัน

ปัจจุบันวัดอโศการาม มี **พระญาณวิศิษฐ์** (หลวงพ่อทอง จันทลือรี) เป็น เจ้าอาวาสลำดับที่ ๓ สืบต่อจาก **พระเทพโมลี (พระมหาสำรอง คุณวฑฺฒโน)** ซึ่งได้มรณภาพลง

บริเวณวัดอโศการามเดิมเรียกว่า **“นาแม่ขาว”** ตั้งอยู่เลขที่ ๑๓๖ หมู่ ๒ กิโลเมตรที่ ๓๑ ถนนสุขุมวิท (สายเก่า) ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ภูมิที่พักสงฆ์และแม่ชีจะอยู่ในเขตพื้นที่ติดต่อกับป่าโกงกาง มีถนนซอยตัดแยก และมีทางเดินอันร่มรื่น ภายใต้อร่มเงาของต้นโกงกาง ต้นลำพูและป่าจาก

ในบริเวณนี้จะมีพวคนกชนิดต่าง ๆ จำนวนมากพากันมาพักอาศัยอยู่ตามต้นไม้ต่าง ๆ นับพันตัว กระจายอยู่เต็มไปหมด อาทิ เช่น นกกระสา นกนางนวล นกแซงนก นกเป็ดน้ำ ฯลฯ

ภายในบริเวณพื้นดินป่าชายเลนก็จะมีสัตว์ต่าง ๆ อาศัยอยู่จำนวนมาก อาทิเช่น ปูก้ามดาบ(ปูเปี้ยว) ปูแสม ปลาหลายชนิด โดยเฉพาะที่ชุมมากคือ ปลาทูนั้น นอกจากนั้นยังมีสัตว์จำพวก ตะกวดให้ได้เห็นอีกด้วย



บรรยากาศทั่วไปร่มรื่น อากาศดี นำปฏิบัติธรรม มีผู้มา  
แสวงบุญเสมอมิได้ขาด ในตอนกลางคืนสาธุศิษย์จะสวดมนต์  
แล้วต่อด้วยการปฏิบัติบูชาท่านพ่อลี ตั้งแต่ ๒ หุ่มาถึง ๔ หุ่ ของ  
ทุกวัน ดังกีก้องเป็นที่น่าเลื่อมใสในวัตรปฏิบัติ

วัดอโศการามตั้งอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด ๒๕๔ ไร่ ๑ งาน ๘  
ตารางวา แบ่งเป็นที่ตั้งวัด ๙๘ ไร่ ๑ งาน ๗๗ ตารางวา  
ที่ธรณีสงฆ์ ๑๕๕ ไร่ ๓ งาน ๓๑ ตารางวา สถิติพระจำพรรษา ปี  
พ.ศ. ๒๕๕๐ แบ่งเป็นพระภิกษุ ๑๘๔ รูป สามเณร ๕ รูป แม่ชี  
๑๒๐ คน ผู้ปฏิบัติธรรมประจำในวัด ๑๐๕ คน มีผู้มาปฏิบัติ  
อบรมในช่วงเข้าพรรษาวันละ ๒๐๐-๓๐๐ คน กุฏิและบ้านพักผู้  
มาปฏิบัติธรรม ๔๒๐ หลัง บริเวณวัดติดกับป่าโกงกางชายฝั่งทะเล  
จากปากทางเข้าวัดจะมองเห็น **วิหารสุทธธรรมรังสี** ซึ่งตั้งอยู่อย่าง  
โดดเด่นสง่างาม





วิหารสุทธธรรมรังสี



สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์ ในการ  
ประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ณ ยอดมณฑปพระวิหารสุทธิตธรรมรังสี

**วิหารสุทธิตธรรมรังสี** สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๗ แบบจตุรมุข  
๓ ชั้น ยอดพระวิหารเป็นมณฑปปิดทองคำบริสุทธิ์ สมเด็จพระ  
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์ ในการ  
ประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ณ ยอดมณฑปพระวิหาร  
สุทธิตธรรมรังสี เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๐ เวลา ๑๕.๐๐ น.

สิ่งที่ควรทำหลังจากที่ได้กราบสักการะพระพุทธรูปเจดีย์เสร็จ  
แล้วก็คือ การไปกราบศพท่านพ่อลีซึ่งบรรจุเก็บไว้ในหีบทอง  
ตั้งอยู่บนแท่นประดับมุกอันสวยงาม บนชั้น ๓ ของวิหาร  
สุทธิตธรรมรังสี มีพระพุทธรูปชินราชจำลองเป็นพระประธานในวิหาร  
ทั้งยังมีพระพุทธรูป หุ่นรูปเหมือนครูบาอาจารย์ในสายพระป่า  
กรรมฐานอีกหลายรูป อาทิเช่น **ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต**





ร่างท่านพ่อลีซึ่งบรรจุเก็บไว้ภายในหีบทอง บนชั้น ๓ วิหารสุทธธรรมรังสี

**พระอาจารย์สิงห์ ขนดฺยาคโม** ตลอดจนรูปหล่อเหมือน **สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)** เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี พิพิธภัณฑ์บริหารและหุ่นรูปเหมือนท่านพ่อลี จัดวางไว้ให้กราบ ไหว้บูชากันอีกด้วย

วิหารหลังนี้นับเป็นวิหารเอนกประสงค์ โดยชั้นล่างใช้เป็นสถานที่ฉันจังหันของพระภิกษุสามเณร และสำนักงานประชาสัมพันธ์ของวัด

ชั้นที่ ๒ เป็นพิพิธภัณฑ์บริหาร และที่ตั้งพระพุทธรูปกับ หุ่นรูปเหมือนครูบาอาจารย์ไว้บูชา

ชั้นที่ ๓ มีพระประธาน คือ “พระพุทธรชินราชจำลอง” ณ ที่นี้เป็นที่ทำวัตรและที่ประชุมสงฆ์ ที่ตั้งศพของท่านพ่อลี และ หุ่นรูปเหมือนครูบาอาจารย์ พระเถระองค์สำคัญ





พระประธาน บนชั้น ๓ วิหารสุทธธรรมรังสี

ส่วน**พระครูมงคลเจดีย์** เป็นเจดีย์หมู่ ๑๓ องค์ ๓ ชั้น แห่งเดียวในประเทศไทยที่เป็นสัญลักษณ์และมีความหมายในพุทธควัตร ๑๓ ข้อ ในพระพุทธศาสนาของพระกรรมฐาน พระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อพวกเราทั้งหลายปฏิบัติ เพื่อสละโลกามิส ไม่ติดอยู่ในบ่วงของโลก คือบุตร ภรรยา สามี ทรัพย์สมบัติ ยศศักดิ์ ชื่อเสียง อันเป็นเครื่องยึดถือ หน่วงเหนี่ยวใจให้ไหลหลง แล้วก็ทะนงตนว่าสมบูรณ์ ฉลาดดี

การปฏิบัติพุทธองค์ ต้องไม่อาลัยเสียดายในชีวิต ต้องปฏิบัติให้ถึงความสำเร็จเพียงเท่านั้นเป็นที่หมาย ต้องมีสัจจะ และมีปัญญาในการเลือกปฏิบัติ เราไม่ต้องปฏิบัติทั้งหมด แต่เลือก

เฉพาะข้อที่เห็นว่าเหมาะสมแก่กาล สถานที่ บุคคล และประกอบไปด้วยประโยชน์

ข้อปฏิบัตินี้\* ดับความขี้เกียจได้ชะงัดนัก ตัดเครื่องผูกพันใจ เนื่องในความสุขในการนอน สุข ในการเอกเขนก สุขในความหลับ เมื่อไม่นอนย่อมสะดวกในการประกอบกรรมฐานทั้งปวง มีอิริยาบถอันนำมาซึ่งความเลื่อมใส เหมาะสมที่จะทำความเพียร และความเพียรเพิ่มพูนดี

### \* รุคคาวตร ๑๓ ข้อ

๑. การสมาทานผ้าบังสุกุลเป็นวัตร
๒. การสมาทานธุดงค์ด้วยการถือใช้ผ้าเพียงสามผืนเป็นวัตร
๓. การสมาทานบิณฑบาตเป็นวัตร
๔. การเที่ยวไปบิณฑบาตตามลำดับเรือนเป็นวัตร
๕. การสมาทานถือธุดงค์การฉันอาสนะเดียวเป็นวัตร
๖. การสมาทานฉันเฉพาะอาหารในบาตรเป็นวัตร
๗. การสมาทานไม่รับภัตรที่นำมาส่งที่หลังเป็นวัตร
๘. การสมาทานอยู่ป่าเป็นวัตร
๙. การสมาทานอยู่รูกงมูลโคนไม้เป็นวัตร
๑๐. การสมาทานถืออยู่กลางแจ้งเป็นวัตร
๑๑. การสมาทานอยู่ในป่าช้าเป็นวัตร
๑๒. การสมาทานยินดีในเสนาสนะที่ถูกจัดให้เป็นวัตร
๑๓. การสมาทานไม่นอนเป็นวัตร

## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
.....  
พระพุทธรูปเจดีย์ วัดอโศการาม



๑

๑. เจดีย์องค์เล็กศูนย์กลาง  
พระพุทธรูปเจดีย์

๒. หลวงพ่อทรงธรรม

๓. ศาลาหลวงพ่อทรงธรรม



๒



๓

ภายในพระเจดีย์องค์ใหญ่ที่เป็นประธาน ได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุในผอบทองคำ เงิน นาค องค์เจดีย์ทาสีขาวทั้งองค์ ตั้งอยู่เด่นเป็นศรีสง่าน่าสักการะเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนั้นภายในบริเวณวัดยังแยกเขตพุทธาวาส สังฆาวาส และเขตแม่ชี อุบาสกอุบาสิกาก่อจากกันโดยเด็ดขาด เป็นวัดปฏิบัติสายธรรมยุต ฉันทัดอาหารมือเดียว มุ่งเน้นการปฏิบัติตนตั้งมุ่น ไม่คลุกคลีอยู่เดียวดาย ภาวนาทำสมาธิเป็นกิจวัตรประจำวัน อีกทั้งยังมีถาวรวัตถุที่สำคัญหลายอย่าง คือ

**ศาลาหลวงพ่อทรงธรรม** เป็นศาลาการเปรียญ สร้างเมื่อปี ๒๔๔๔ ภายในศาลาประดิษฐาน “พระพุทธรูปหลวงพ่อทรงธรรม”

**พระอุโบสถ** สร้างตามแบบของกรมการศาสนา ตามแปลนของกรมศิลปากรสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ ภายในพระอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปปางสมาธิพุทธลักษณะแบบอินเดีย มีนามว่า “หลวงพ่อศรีสมุทร”

**ลานอนุสาวรีย์พระเจ้าอโศกมหาราช** ขนาดใหญ่กว่าองค์จริง ๒ เท่า สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ “อโศการาม” เป็นชื่อที่ท่านพ่อลี ธมฺมธโร เจ้าอาวาสรูปแรกของวัดอโศการาม ได้นำชื่ออารามที่พระเจ้าอโศกมหาราช ทรงสร้างไว้ที่เมืองปาฏลิบุตรประเทศอินเดีย มาเป็นชื่อของวัด

พระเจ้าอโศกมหาราช เป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ ๓ แห่งราชวงศ์โมริยะ ประเทศอินเดีย ครองราชย์เมื่อปี พ.ศ. ๒๗๓ ต่อจากพระเจ้าพินทุसारฯ พระราชบิดา ท่านเป็นจอมจักรพรรดิ



อนุสาวรีย์พระเจ้าอโศกมหาราช ที่วัดอโศการาม

แห่งชมพูทวีป ส่วนทางศาสนาจักร ทรงเป็นธรรมิกราชาเป็นเอก  
อัครพุทธศาสนูปถัมภกที่สมควรยิ่งที่จะได้รับการเทิดพระเกียรติ  
ยกย่องเทิดทูนพระมหากรุณาธิคุณจากพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป  
โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังดินแดน  
สุวรรณภูมิ เป็นผลให้พระพุทธศาสนาไปยังดินแดนสุวรรณภูมิ  
เป็นผลให้พระพุทธศาสนาดำรงตั้งมั่นในดินแดนแห่งนี้ เกือบเป็น  
เวลากว่า ๒๕๐๐ ปี

ลักษณะอนุสาวรีย์ สวมเสื้อเกราะและหมวกรบคล้ายแบบ  
กรีก มีขอขวายืนพระคัมภีร์พุทธธรรมออกมาข้างหน้า สื่อถึงความ  
เป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ผู้เทิดทูน  
ทะนุบำรุงคุ้มครอง และส่งเสริมเผยแผ่ ดาบวางข้างกาย หมายถึง



ลานพระอุปัชฌาย์มหาเถระ พระโสณเถระ และพระอุตตระเถระ ที่วัดอโศการาม

อำนาจของการปกป้องคุ้มครองพระราชอาณาจักร และพุทธศาสนา จักร มื้อซ้ายกำเนนวางเหนือบนเข้าด้านซ้าย แสดงถึงปณิธาน อันมุ่งมั่นในการส่งเสริมอาณาประชาราษฎร์และประชาคมโลก ผู้ฝึกฝนในธรรมตามหลักของพระพุทธศาสนา

**พระอุปัชฌาย์มหาเถระ** เมื่อพระเจ้าอโศกมหาราช หันมา เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ถือนพระรัตนตรัยเป็นสรณะ เป็นผู้ เลื่อมใสพระอุปัชฌาย์มหาเถระอย่างยิ่งถึงกับก้มลงกราบและ จมพิศแทบเท้าพระอุปัชฌาย์ ต่อหน้าพระมหาเถระเจ้า จนถึงกับ ให้ศิษย์ร้องป่าวให้ชาวเมืองให้ทราบทั่วว่า “ผู้ใดต้องการพ้นจาก ความยากจน ต้องการเจริญงอกงามในโภคทรัพย์ มีความรุ่งเรือง





๑. หลวงพ่อเคียร  
สร้างโดยท่านพ่อลี ฐมฺมธโร
๒. “หลวงพ่อดวีสมุทร”  
พระประธานในพระอุโบสถ



วิหารหลวงพ่อดวี หลวงพ่อเคียร และหลวงพ่อบุญ



ในชีวิต ขอให้ไปทอดทัศนา ลักการะ และตั้งใจฟังธรรมจากพระ  
อุปคุปต์มหาเถรเจ้า” ซึ่งพระเจ้าอโศกฯ ได้ถือเอาพระอุปคุปต์ฯ  
เป็นพระศิลาจารย์ด้วย

พระอุปคุปต์มหาเถรเจ้า ได้รับการยกย่องให้เป็นประธาน  
พระอรหันต์

**พระโสณเถระและพระอุตตระเถระ** (สร้างแท่นประดิษฐาน  
เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๒) เป็นหัวหน้าพระธรรมทูต ที่พระเจ้าอโศก  
มหาราช ส่งมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ ทำให้  
พระพุทธศาสนาในประเทศไทยเจริญรุ่งเรืองสืบมาจนปัจจุบันนี้

**วิหารหลวงพ่อเคียร วิหารหลวงพ่อโต วิหารหลวงพ่อโสธร**  
ตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถ หลวงพ่อเคียรเป็นพระพุทธรูปเฉพาะ  
ส่วนเศียรของท่านพ่อลีฯ ให้พระอาจารย์ประยูร จิตตุนโต บ้นขึ้น  
เพื่อนำไปประกอบกับองค์พระที่สร้างขึ้น ณ วัดเวฬุวัน (เขา  
จันแล) จังหวัดลพบุรี เมื่อปั้นเสร็จจะเคลื่อนย้ายไปโดยใช้รถ  
เข็นยกขึ้นรถบรรทุก แต่เกิดขัดข้องนำไปไม่ได้ ท่านพ่อลี จึง  
ปรารภขึ้นว่า

“เมื่อหลวงพ่อเคียรต้องการอยู่ที่วัดอโศการาม ก็ให้ท่านอยู่”

จึงจัดสร้างวิหารขึ้นเพื่อประดิษฐานหลวงพ่อเคียร

หลวงพ่อเคียร เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์มากองค์หนึ่ง  
มีพุทธบริษัทมาสักการะกราบไหว้บูชาอยู่ประจำ นอกจากนี้ได้มี  
การสร้างหลวงพ่อโต และหลวงพ่อโสธรประดิษฐานไว้บริเวณ  
เดียวกันด้วย

**ห้องสมุดวัดอโศการาม** เป็นห้องสมุดที่คุ้นล้น ว่องวานิช สร้างขึ้นแต่ปี ๒๕๓๕ ปัจจุบันนี้มีหนังสือมากมายตลอดจนเทป ซีดี สำหรับใช้ในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับด้านการศึกษา วัฒนธรรม ตลอดจนประวัติครูบาอาจารย์ของพระกรรมฐานจากทั่วประเทศ และด้านอื่นๆ นามารวมไว้สำหรับศึกษาค้นคว้าของพระ เณร และศาสนิกชนโดยทั่วไป

**สถานพยาบาลวัดอโศการาม** สร้างเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ สำหรับใช้ปฐมพยาบาลผู้เจ็บป่วยเบื้องต้น มีนายแพทย์มาตรวจรักษา เฉพาะวันจันทร์ และวันพุธ มีห้องพักรักษา ๕ ห้อง

**ป่าชายเลนวัดอโศการาม** โครงการรักษ่าป่าชายเลน เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยมี กลุ่มชินวัตร สมาคมครู วิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย วัดอโศการาม เป็นผู้สนับสนุน และร่วมกันดำเนินการ และผู้รับผิดชอบโครงการคือโรงเรียนหาด อมรอำภรลักษณวิทยา ปัจจุบันมีโรงเรียนต่างๆ ทั้งในพื้นที่และ ต่างจังหวัดมาทัศนศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก





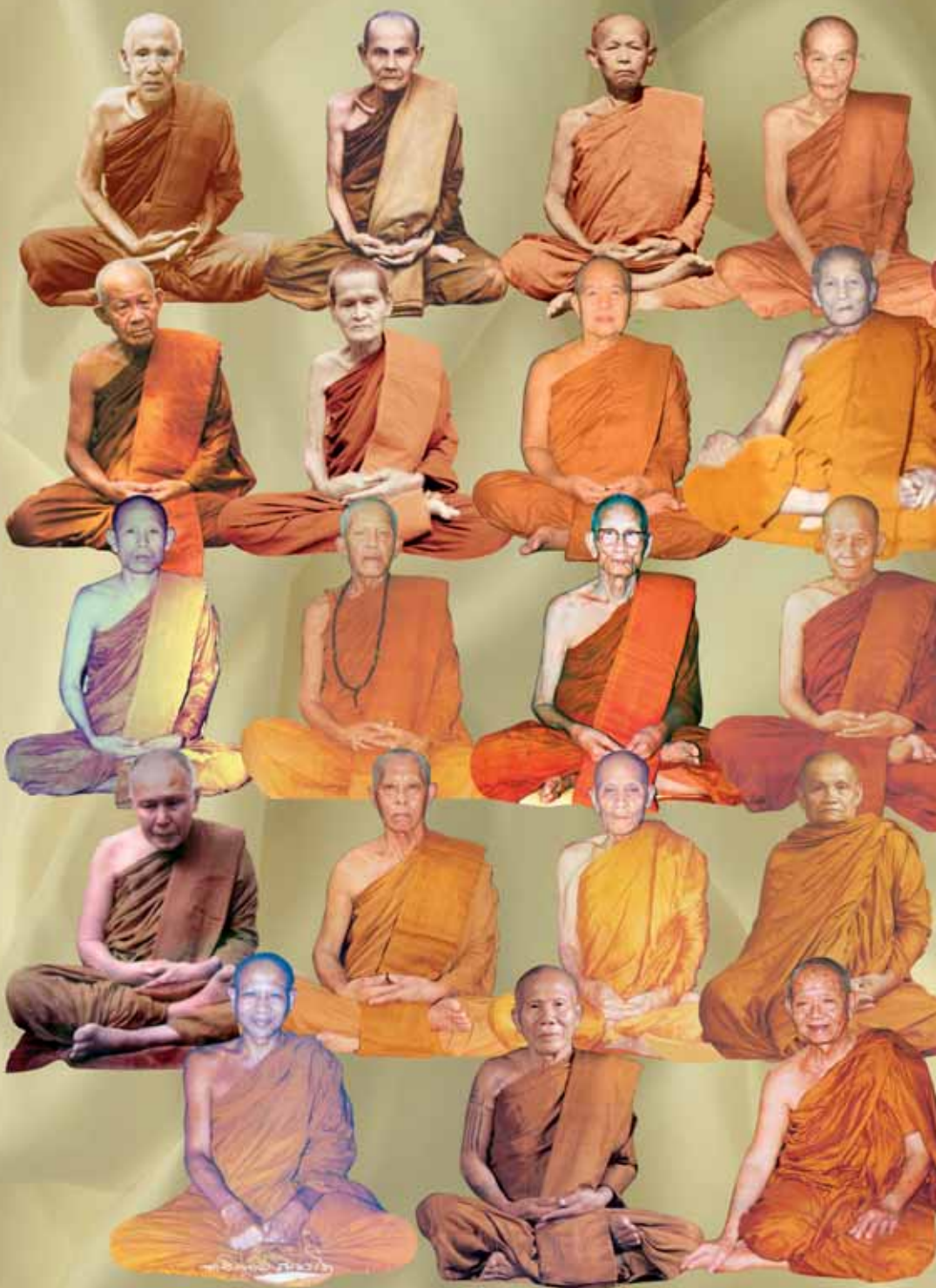
วัดอโศการามแห่งนี้เป็นวัดที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับวงศ์  
พระพุทธศาสนาเอนกอนันต์ เช่น

๑) เป็นวัดที่พระสงฆ์สาวกมาประชุมพร้อมกันในกิ่งพุทธ  
กาลมากที่สุด

๒) เป็นวัดที่พระกรรมฐานใช้ประชุมทำสังฆสามัคคีเมื่อถึง  
คราวจำเป็นในเรื่องธรรมวินัย

๓) เป็นที่ตั้งแห่งพระรุดังคเจติย์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้า  
อยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงเสด็จมาบรรจุพระบรมสารีริกธาตุถึง ๒ ครั้ง

๔) เป็นที่ตั้งของพระรุดังคเจติย์ จารึกประวัติศาสตร์หลาย  
ด้านของพระกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

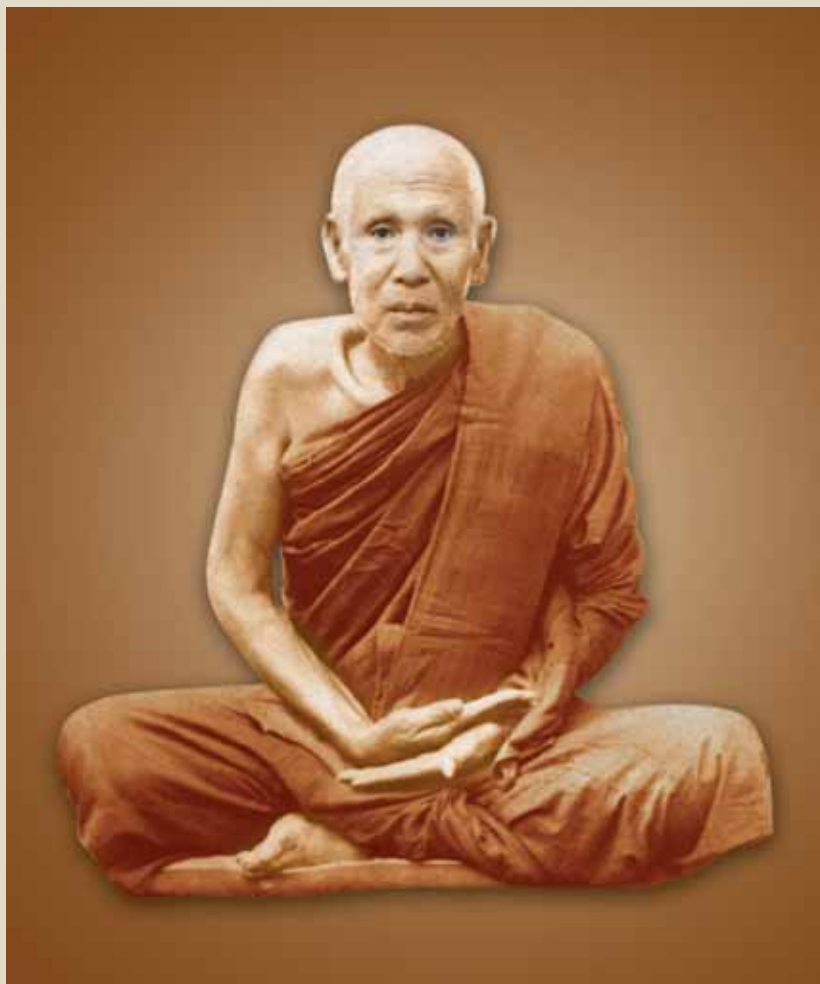




ประวัติย่อ

๒๘ พระอรหันต์  
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
อัญเชิญพระธาตุ  
มาบรรจุ ณ  
พระอุรังคเจดีย์  
วัดอโศการาม





## ๑. พระครูวิเวกพุทธกิจ

(หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล)

วัดดอนธาตุ บ้านทรายมูล อำเภอบึงสามพัน  
จังหวัดอุบลราชธานี

## “พระปรมาจารย์กรรมฐาน”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล ท่านเป็นผู้มี  
อริยาสัยนุ่มไปในทางสมถะวิปัสสนา มีความเพียรเป็นเลิศ  
มีความสงบเสงี่ยม กิริยามารยาทอ่อนน้อม สุขุม พุดน้อย  
และพอใจแนะนำสั่งสอนผู้อื่นในทางนั้นด้วย เป็นผู้ใฝ่ใจ  
ในธุดงค์วัตร หนักแน่นในพระธรรมวินัย ชอบวิเวกและ  
ไม่ติดถิ่นที่อยู่ ต้องเดินธุดงค์ไปหาวิเวกเจริญสมณธรรม  
ตามชายป่าดงพงเขาในที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและ  
ประเทศลาว

”

ปีพุทธศักราช ๒๔๓๔-๒๔๓๖ หลวงปู่เสาร์ได้ธุดงค์ผ่าน  
หมู่บ้านคำบง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ได้เทศนา  
สั่งสอนท่านพระอาจารย์มั่นสัณห์ยังเป็นฆราวาสจนเกิดศรัทธา  
เลื่อมใสติดตามออกบวช และจุดนี้เป็นความยิ่งใหญ่ของวงศ์  
พระกรรมฐานตราบจนถึงปัจจุบัน วงศ์พระกรรมฐานจึงขนาน  
นามท่านพระอาจารย์เสาร์ว่า “พระปรมาจารย์กรรมฐาน”

อุปนิสัยท่านเป็นคนพุดน้อย ประพฤติองค์เป็นแบบอย่าง  
แก่สานุศิษย์มากกว่ากล่าวอบรมสั่งสอน ท่านมีอุปนิสัยโน้มหน้า  
ไปทางพระปัจเจกเจ้า คือไม่มีนิสัยเทศนาธรรมสั่งสอนทั่วไป



คราวหนึ่งในปีพุทธศักราช ๒๔๘๐ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ท่านจำพรรษาที่วัดป่าบ้านท่าโคม เจ้าจอมมารดาทับทิม มีศรัทธานำผ้าป่ามาทอดถวายและนิมนต์ท่านขึ้นแสดงธรรม ท่านขึ้นธรรมาสน์ตั้งโม ๓ จบ กล่าวเทศนาเพียงบทธรรมสั้น ๆ ว่า **“ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค”** แล้วจบลงด้วยคำว่า “เอวังฯ” ท่านจึงก้าวลงจากธรรมาสน์ไปอย่างสบาย

ท่านเกิดวันจันทร์ แรม ๑๔ ค่ำ เดือนยี่ ปีระกา วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๔ ที่บ้านท่าโคม ตำบลหนองซอน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรของนายทาและนางโม มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๕ คน ท่านพระอาจารย์เสาร์ ได้เข้าไปพำนักรับใช้เป็นศิษย์วัดได้ตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี

พออายุ ๑๕ ปี พุทธศักราช ๒๔๑๗ ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดใต้ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ในคณะมหานิกาย

**ปีพุทธศักราช ๒๔๒๒** ท่านได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในคณะมหานิกายที่วัดใต้ (วัดพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ได้จำพรรษา ที่นี้ถึง ๑๐ พรรษา

**ปีพุทธศักราช ๒๔๓๒** ท่านได้ฟังธรรมจากท่าน**เทวธัมมีย์ (ม้าว)** แล้วเกิดความศรัทธาเลื่อมใสจึงขอมอบตัวเป็นศิษย์ ได้ทำการญัตติกรรมใหม่ในคณะธรรมยุต ณ อุโบสถวัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนาราม) มีพระครูหา โชติปาโล เป็นพระอุปัชฌาย์ เจ้าอธิการลีทา ชยเสโน เป็นพระกรรมวาจาจารย์

**ปีพุทธศักราช ๒๔๕๙-๒๔๖๔** ท่านพำนักจำพรรษาที่ถ้ำจำปา ภูผากูด ตำบลหนองสูง อำเภอดงคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร และได้

จำพรรษาอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่นด้วย

วันหนึ่ง หลวงปู่เสาร์นั่งอยู่ในที่สังตองค์เดียว ท่านพิจารณาถึงอริยสัจ ได้รู้ได้เห็นตามความเป็นจริงนั้น ในวันนั้นท่านก็ได้ตัดเสียซึ่งความสงสัยได้อย่างเด็ดขาด จวนจะถึงกาลปวารณาออกพรรษา ท่านก็ทราบชัดถึงความเป็นจริงทุกประการ จึงได้บอกกับท่านพระอาจารย์มั่นว่า

**“เราได้เลิกการปรารถนาเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าแล้ว และเราก็ได้เห็นธรรมตามความเป็นจริงแล้ว!”**

ท่านพระอาจารย์มั่นได้ยินดังนั้นก็เกิดปิติเป็นอย่างมากและได้ทราบทางวาระจิตว่า **“หลวงปู่เสาร์พบวิมุตติธรรมแน่แล้วในอัตภาพนี้”**

หลวงปู่เสาร์ละสังขารเข้าสู่อนุภาติเสสนิพพาน ประกอบพร้อมด้วยความมีสติอันไพบูลย์ด้วยอิริยาบถกัมกราบพระประธานในพระอุโบสถวัดมหาอำมาตยาาราม นครจำปาศักดิ์ ประเทศลาว เมื่อวันอังคารที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ แรม ๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะเมีย สิริอายุได้ ๘๒ ปี ๖๒ พรรษา





## ๒. ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

วัดป่าบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม  
จังหวัดสกลนคร

## “พระอริยเจ้าผู้เป็นบิดาของพระกรรมฐาน”

“

พระเดชพระคุณท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านเป็น  
สุดยอดพระอรหันต์แห่งยุค เป็นบิดาของพระกรรมฐาน  
ตำนานชีวิตและปฏิบัติของท่านถูกกล่าวขานกันไม่รู้จบ  
ท่านสำเร็จปฏิสัมภิทานุศาสน์ ๔ อย่าง คือ ๑. ัมมปฏิบัติ  
สัมภิตา คือ แดกงานในธรรม ๒. อัถฐปฏิสัมภิตา คือ  
แดกงานในอรรถ ๓. นิสิตติปฏิสัมภิตา คือ แดกงานใน  
ภาษา ๔. ปฏิภาณปฏิสัมภิตา คือ แดกงานในปฏิภาณ

”

ในปีพุทธศักราช ๒๔๗๘ ท่านบรรลุธรรมขั้นสูงสุดที่ ถ้ำ  
ดอกคำ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้น  
ท่านได้รุดงค์ไปยังดอยนะโม ท่านได้พบกับลูกศิษย์คือหลวงปู่ขาว  
ว่า “ผมหมดงานที่จะทำแล้ว ก็อยู่สานกระบุงตะกร้า พอช่วย  
เหลือพวกท่านและลูกศิษย์ ลูกหาได้บ้างเท่านั้น”

ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ เป็นครู เป็นพ่อ และเป็นต้นแบบของ  
พระกรรมฐานที่ยึดมั่นในหลักพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระ  
สัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด ท่านถือธุดงค์และทรงผ้า  
บังสกุลตลอดชีวิต ท่องเที่ยวธุดงค์ทางภาคอีสานกลางเหนือ ใน  
ประเทศไทย ประเทศลาว ประเทศเขมร ประเทศพม่า ชอบอยู่



ตามถ้ำและป่าลึก อาศัย  
บิณฑบาตกับชาวป่าเขา  
เป็นผู้สมณะสันโดษ มักน้อย  
ในลาภสักการะ มีชีวิตเป็น  
อยู่ด้วยพระธรรมวินัยทุก  
อิริยาบถ

ในประวัติศาสตร์ของ  
ชาติไทยยังไม่มีพระมหา  
เถระรูปใดจะยิ่งใหญ่ด้วย  
วัตรปฏิบัติ ปฏิปทา ถึงพร้อม  
ด้วยศีลธรรม มีอำนาจจิต  
ยิ่งใหญ่ครอบโลกธาตุ เป็นที่

**เคารพบูชาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายได้มากมายถึงเพียงนี้**

ว่ากันว่าพระอรหันต์ในประเทศไทย ล้วนเป็นศิษย์ของท่าน  
แทบทั้งนั้น เดิมท่านปรารธนาพุทธภูมิ แต่ด้วยเห็นว่าจะเป็นการ  
เนิ่นช้า จึงถอนความปรารถนานั้น มุ่งมั่นเป็นพระอรหันต์ ใน  
ปัจจุบันชาติ

ท่านเป็นคนร่างเล็ก ผิวขาวบาง แข็งแรงว่องไว สติปัญญาดี  
มาแต่กำเนิด จลลาด เป็นผู้วาง่ายสอนง่ายในทางที่ถูก ไม่ยอมทำตาม  
ในทางที่ผิด

ท่านเกิดวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๑๓ ที่บ้านคำบาง ตำบล  
โขงเจียม อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรของ  
นายคำด้วง และนางจันทร์ แก่นแก้ว เมื่อท่านอายุได้ ๑๕ ปี ได้

บรรพชาเป็นสามเณรในสำนักวัดบ้านคำบง พออายุได้ ๑๗ ปี บิดาขอร้องให้ลาสิกขาเพื่อช่วยการงานทางบ้าน เมื่อลาสิกขาแล้ว จิตยังหวน คิดถึงร่มผ้ากาสาพัสต์อยู่เสมอ เพราะติดใจในคำสั่งของยายว่า **“เจ้าต้องบวชให้ยาย เพราะยายก็ได้เลี้ยงเจ้ายาก”**

ครั้นอายุได้ ๒๒ ปี มีความอยากบวชเป็นกำลัง ได้เข้าศึกษาพระธรรมในสำนักหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล วัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ได้อุปสมบท ณ วัดศรีอุบลรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๖ โดยมี พระอริยกวี (อ่อน) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูสีทา ชยเสโน เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูประจักษ์อุบลคุณ (ส่วย) เป็นพระอนุสาวนาจารย์

อุปสมบทแล้วได้กลับมาศึกษากรรมฐานภาวนาในสำนักหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ณ วัดเลียบ จังหวัดอุบลราชธานี ใช้คำบริการภาวนาว่า **“พุทโธ”**

อยู่มาวันหนึ่งท่านบังเกิดสุบินนิมิตว่า **“ได้เดินออกจากหมู่บ้านหมู่บ้านหนึ่ง มีป่า เลย์ป่าออกไปก็ถึงทุ่งเว้งว้าง จึงเดินตามทุ่งไป ได้เห็นต้นชาติดันหนึ่งที่บุคคลตัดให้ล้มลงแล้ว ปราศจากใบตอของต้นชาติสูงประมาณ ๑ คืบ ใหญ่ประมาณ ๑ คนโอบ ท่านขึ้นสู่ยอดชาตินั้น พิจารณาดูอยู่ว่าผุพังไปบ้าง และจักไม่ออกขึ้นได้อีก ในขณะที่กำลังพิจารณาอยู่นั้น มีม้าตัวหนึ่งไม่ทราบว่ามีมาจากไหน มาเทียมขอนชาติ ท่านจึงขี่ม้าตัวนั้น ม้าพาวิ่งไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเต็มฝีเท้า ขณะที่ม้าพาวิ่งไปนั้นได้แลเห็นตู๊ไบหนึ่งเหมือนตู๊พระไตรปิฎก ตั้งอยู่ข้างหน้า ตู๊นั้น**

วิจิตรด้วยเงินสีชาวาววับเป็นประกายยิ่งนัก ม้าพาวังเข้าไปสู่ตุนั้น ครั้นถึงม้ามักหยุดและหายไป ท่านลงตรงมายังตู่พระไตรปิฎก แต่มิได้เปิดตู่ดู ไม่ทราบว่ามีอะไรอยู่ในนั้น แลดูไปข้างหน้า เห็นเป็นป่าชฎเต็มไปด้วยขวากหนามต่างๆ จะไปต่อไม่ได้” เลยรู้สึกตัวตื่นขึ้นมา

เมื่อท่านพิจารณาสุบินนิมิตนั้นจึงได้ความว่า การที่ท่านออกบวชในพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตามอริยมรรคนั้น ชื่อว่าออกจากบ้าน บ้านนั้นคือความผิดทั้งหลาย และป่านั้นคือกิเลส ซึ่งเป็นความผิดเหมือนกัน **ขอนชาติ** ได้แก่ **ชาติความเกิด** ม้า ได้แก่ **ตัวปัญญาวิปัสสนา** จักมาแก้ความผิด การขึ้นสู่มาแล้วม้าพาวังไปสู่ตู่พระไตรปิฎกนั้นคือเมื่อพิจารณา ไปแล้วจักสำเร็จเป็นปฏิสัมภิทานุศาสน์ ฉลาด รู้อะไรๆ ในเทคนาวิธิรमान เนะสั่งสอนสาธุศิษย์ทั้งหลายให้ได้รับความเย็นใจในข้อปฏิบัติทางจิต แต่จะไม่ได้ในจุดปฏิสัมภิทาญาณเพราะไม่ได้เปิดดูตู่ขึ้น

สุบินนิมิตนี้เป็นบุพพนิมิตบอกความมั่นใจในการทำคามเพียรของท่าน ท่านจึงตั้งหน้าทำความเพียรประโยคพยายามมิได้ท้อถอย มีการเดินจงกรมบ้าง นั่งสมาธิบ้าง ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ก็ได้ทอดทิ้งคงดำเนินตามข้อปฏิบัติอันท่านโบราณบัณฑิตทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ทรงบำเพ็ญตามทางแห่งอริยมรรค

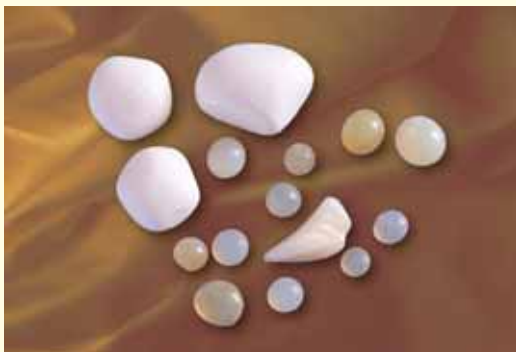
ท่านได้แสวงหาวิเวกบำเพ็ญสมณธรรมในที่ต่างๆ ตามราวป่า ป่าช้า ป่าชฎ ที่แจ้ง หุบเขา ซอกเขา ห้วยธาร เงื้อมผา ท้องถ้ำ เรือนว่าง ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงบ้าง แล้วลงไปศึกษากับเจ้าพระคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) ๓ พรรษา



แล้วออกแสวงหาวิเวกในถิ่นภาคกลางคือ ถ้ำสาริกา เขาใหญ่ นครนายก ถ้ำไผ่ขวาง เขาพระงาม และถ้ำสิงโตจังหวัดลพบุรี ขึ้นไปทางภาคเหนือจำพรรษาที่วัดเจติยหลวง ๑ พรรษา ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดเจติยหลวงและเป็นพระอุปัชฌาย์ แต่ท่านไม่รับตำแหน่ง หนีเข้าป่าอาศัยอยู่ตามดอยมูเซอ ถ้ำเชียงดาว ฯลฯ แล้วออกไปพัก ตามที่วิเวกต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือหลายแห่งเพื่อสงเคราะห์สาธุชนในที่นั้น ๆ นานถึง ๑๑ ปี จนได้รับความรู้แจ่มแจ้งในพระธรรมวินัย ล้นความสงสัยในสัตตภูตาสัน **บรรลुพระอรหันต์ผลที่ถ้ำดอกคำ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่** จึงกลับมาภาคอีสาน

วาระสุดท้ายท่านจำพรรษาที่วัดป่าบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ท่านละสังขารเข้าสู่อนุ ปาติเสสนิพพานที่วัดป่าสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒ เวลา ๐๒.๒๓ น.

สิริอายุ ๘๐ ปี ๕๖ พรรษา





๓. พระญาณวิศิษฏ์สมิทธิวีราจารย์

(หลวงปู่สิงห์ ขนดะยาโคโม)

วัดป่าสาละวัน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

## “พระอริยเจ้าผู้เป็นยอดขุนพลเอก แห่งกองทัพธรรมกรรมฐาน”

“

พระเดชพระคุณพระอาจารย์สิงห์ ขนตฺยาโคโม ท่านปฏิบัติเคร่งครัดในวินัยมาก เป็นเสมือนองค์แทนของหลวงปู่เสาร์ และท่านพระอาจารย์มั่น และเป็นยอดขุนพลเอกแห่งกองทัพธรรมกรรมฐานภาคอีสาน เป็นหนึ่งในสามพระบูรพาจารย์ สายกรรมฐานที่ยิ่งใหญ่ตลอดกาล พระกรรมฐานทั้งมวลล้วนเคยผ่านการอบรมสั่งสอนจากท่านแทบทั้งนั้น

”

ปีพุทธศักราช ๒๔๕๘ ท่านได้เข้าไปหาท่านพระอาจารย์มั่นที่วัดบูรพาาราม จังหวัดอุบลฯ เห็นท่านพระอาจารย์มั่นเดินจงกรมอยู่ ท่านจึงนั่งสมาธิรออยู่ที่โคนต้นมะม่วง เมื่อท่านพระอาจารย์มั่นเหลือบเห็นพระอาจารย์สิงห์ ท่านจึงเรียกขึ้นไปบนกุฏิแล้วพูดว่า “เราได้อรธอมานานแล้ว อยากพบและต้องการชักชวนให้มาปฏิบัติธรรมด้วยกัน” ท่านพระอาจารย์สิงห์ได้ฟังเช่นนั้นก็ตอบทันทีว่า “กระผมอยากมาปฏิบัติธรรมกับท่านพระอาจารย์มานานแล้ว” แล้วท่านพระอาจารย์มั่นก็สอนให้ท่านพิจารณากายคตาสติกัมมัฏฐานข้อ “ปปีผาลัง” ให้เป็นบทปริกรรม เมื่อท่านได้ฝึก



บุษบกบรรจุอัฐิธาตุพระบูรพาจารย์ คือ หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต  
หลวงปู่สิงห์ ขนตยาคโม ที่วัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา

กรรมฐานอย่างที่ท่านพระอาจารย์มั่นสอน วันหนึ่งขณะที่ท่านกำลังสอนนักเรียนโรงเรียนสร้างไครกเกษมศิลป์ ท่านพิจารณากรรมฐานข้อนี้แล้วแบ่งไปที่นักเรียนในชั้นนั้นทั้งหมด ปรากฏว่าทุกคนกลายเป็นโครงกระดูก คราวนั้นท่านเกิดสลดจิตเป็นอย่างมาก ตั้งแต่นั้นมาท่านลาออกจากการเป็นครูและติดตามท่านพระอาจารย์มั่นธุดงค์ไปทุกหนทุกแห่ง

ท่านปรารภผลอันยิ่งใหญ่คือพุทธภูมิ จึงได้มุ่งสู่วิถีปฏิบัติตามเยี่ยงพระอริยเจ้าทั้งหลาย ด้วยความวิริยะอุตสาหพยายาม ตามวิสัยพุทธบุตร ท่านจึงสามารถรอบรู้เล่ห์เหลี่ยมกลอุบายของกิเลสตัณหาได้อย่างแยบยลด้วยสติปัญญาและกุศโลบายอันยอดเยี่ยมเข้าพิชิตติดตามฆ่าเสียซึ่งอาสวะกิเลสต่าง ๆ ที่เข้ามารุมเร้าจิตใจของท่านได้อย่างภาคภูมิ จนสามารถรอบรู้นำหมู่คณะพระกรรมฐานแห่งยุคนั้นออกเที่ยวอบรมสั่งสอนประชาชนผู้โง่เขลาเบาปัญญา ให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา ยึดมั่นในพระไตรสรณคมน์ น้อมจิตให้หันมาประพฤติปฏิบัติธรรม

ครั้งหนึ่งท่านกับพระอาจารย์มหาปิ่นผู้เป็นพระน้องชาย และบรรดาพระอาจารย์ฝ่ายปฏิบัติเดินธุดงค์ผ่านมาถึงจังหวัดปราจีนบุรี ได้เปิดสำนักปฏิบัติธรรมขึ้นแห่งหนึ่งซึ่งบริเวณนั้นเป็นป่าช้าชื่อเสียงในการสั่งสอนและแสดงพระธรรมเทศนาของท่านลึกซึ้งจับใจ เป็นที่นิยมของคนในจังหวัดนั้น ได้สร้างความไม่พอใจแก่คนเลวบางคนเป็นยิ่งนัก ถึงขนาดจ้างมือปืนมาฆ่าท่าน แต่ก็เกิดปาฏิหาริย์ ขึ้นในขณะที่มือปืนเล็งเป้าหมายยิงท่านนั้น ดันไม้ทุกต้นในบริเวณป่าช้าสั้นไหวแกว่งไกวด้วยแรงพายุโบกสะบัด

ขนาดต้นไม้ล้มระเนระนาด ทำให้มือปืนตกใจเหลือกำลัง จะวิ่งหนีแต่ขาก้าวไม่ออก ปืนได้ตกลงสู่พื้นดิน มือปืนจึงก้มลงกราบพร้อมกับกล่าวคำสารภาพผิด ท่านได้อบรมจิตใจของมือปืนรับจ้างด้วยความเมตตาและปล่อยตัวไป ซึ่งต่อมาผู้มีอิทธิพล ซึ่งจ้างมือปืนฆ่าท่านได้สำนึกและได้รับฟังธรรมะโอวาทจากท่าน เกิดปิติในธรรมะอย่างล้นพ้นเลื่อมใสศรัทธาด้วยจิตใจบริสุทธิ์ จึงพร้อมใจกันฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของท่าน และได้ชักชวนกันสร้างสำนักสงฆ์อันถาวรถวายท่านเพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงคุณของท่าน ที่ได้เปิดตาเปิดใจพวกเขาให้ได้รับแสงสว่างในธรรมะ และได้ตั้งชื่อไว้ว่า **“วัดป่าทรงคุณ”**

ชาติภูมิท่านเกิดที่บ้านหนองขอน ตำบลหัวทะเล อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๒ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๔ ปีฉลู เป็นบุตรของท่านเพี้ย **อัครวงศ์** และนางหล้า **บุญโท** (เพี้ย **อัครวงศ์** มีตำแหน่งเป็นข้าราชการหัวเมืองลาวกาว-ลาวพวน มีหน้าที่จัดการศึกษาและการพระศาสนา)

บรรพชาเป็นสามเณรเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ ในสำนักพระอุปัชฌาย์ป่อง ณ วัดบ้านหนองขอน ตำบลหัวทะเล อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

อุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดสุทัศนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒ โดยมี **สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ดิสโล)** เป็นพระอุปัชฌาย์

ปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ **หลวงชาญนิคม** ซึ่งเป็นบุคคลที่มี



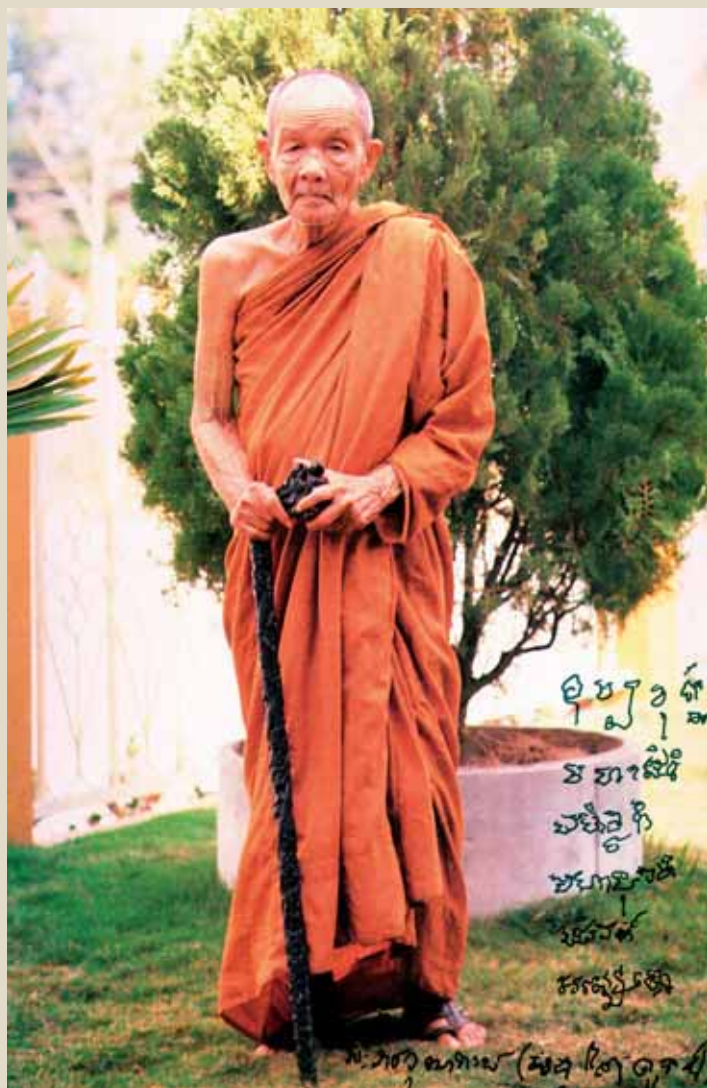
ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและเลื่อมใสในพระพุทธรูปธรรมฐาน เป็นอย่างมากมาก มีความประสงค์เป็นอย่างยิ่งที่จะฟื้นฟูจังหวัด นครราชสีมาให้เป็นศูนย์รวมของพระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ จึงได้ ถวายที่ดินอันเป็นป่าช้าให้แก่ **สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ (ดิศฺโส อ้วน)** เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าจึงนิมนต์พระอาจารย์สิงห์ ขนดฺยาคโม ให้ไป ช่วยสร้างวัดป่าศาลวัน เพื่อให้เป็นวัดป่าต้นแบบของพระฝ่าย วิปัสสนาธุระ

ตลอดชีวิตของท่านได้ทุ่มเทกับงานด้านเผยแผ่พระพุทธ ศาสนา และการอบรมสั่งสอนพุทธบริษัททั้งหลาย ได้ตั้งกองทัพน ธรรมขึ้นที่วัดป่าศาลวัน จังหวัดนครราชสีมา ด้วยความมุ่งมั่น และความเป็นผู้เอาจริงเอาจังทุกสิ่งอย่าง แม้จะมีอุปสรรคมาก มายสักปานใด แต่ท่านก็ฝ่าฟันเอาชนะมาได้ด้วยธรรม

ท่านละสังขารเข้าสู่แดนอนุปาทิเสสนิพพาน เมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๗ เวลา ๑๐.๒๐ น. ด้วยโรคมะเร็งเรื้อรัง ในกระเพาะอาหาร ณ วัดป่าศาลวัน จังหวัดนครราชสีมา

สิริอายุ ๗๓ ปี ๕๑ พรรษา





## ๔. พระราชวุฒาจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล)

วัดบูรพาาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

“พระอริยะเจ้าผู้มีความสามารถเป็นเลิศในการสอนธรรม”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่ดุลย์ อตุโล พระสุปฏิปันโนผู้มี  
โวรหารธรรมอันแหลมคม เป็นเหมือนพี่ชายใหญ่ในสาย  
กรรมฐานของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ท่านเป็นสท  
ธรรมิกกับท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนดะยากโม

”

ท่านเป็นผู้มีอุปนิสัยเยือกเย็น พุดแต่น้อย รักความสงบ  
เป็นนิตย จิตใจใฝ่ในความวิเวกมาก จะเห็นได้ว่าท่านชอบสวดมนต์  
บท “**อรัญญะ รุกขมูเล วา สุมณาคาเร วา ภิกขโว...**” แปล  
ความว่า “**ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงยินดีการอยู่อาศัยในป่า  
ในโคนไม้ หรือว่าในเรือนว่าง...**” เมื่อหลวงปู่ดุลย์นำข้อธรรมที่  
รู้เห็นไปกราบเรียนท่านพระอาจารย์มั่นได้กล่าวยกย่องว่า

**“ถูกต้อง ดีแล้ว เอาตัวรอดได้แล้ว นับว่าไม่ถอยหลังอีกแล้ว  
ขอให้ดำเนินตามปฏิปทานี้ต่อไป”**

และท่านพระอาจารย์มั่นได้กล่าวสรรเสริญให้ปรากฏต่อศิษย์  
ทั้งหลายว่า **“ท่านดุลย์...นี่เป็นผู้มีความสามารถอย่างยิ่ง สามารถ  
มีสานุศิษย์และผู้ติดตามมาประพาศปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมาก”**

ท่านเกิดเมื่อวันอังคารที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๑ ตรงกับ  
วันแรม ๒ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีชวด ๓๓ บ้านปราสาท ตำบลเนินง



อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์  
เป็นบุตรของนายแดง และ  
นางเงิน ดีมาก

ปีพุทธศักราช ๒๔๕๓  
อายุ ๒๒ ปี อุปสมบท  
ฝ่ายพระมหานิกาย ณ  
พัทธสีมา วัดจุมพล  
สุทธาวาส จังหวัดสุรินทร์  
โดยมีพระครูวิมลศีลพรต  
(ทอง) เป็นพระอุปัชฌาย์  
พระครูบีก เป็นพระกรรม  
วาจาจารย์ พระครูฤทธิ์  
เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เมื่อบวชแล้ว ได้ฝึกกรรมฐานกับพระอาจารย์ โดยจุดเทียน  
ขึ้น ๕ เล่ม แล้วนั่งบริกรรมว่า “ขอเชณูปัตติทั้ง ๕ จงมาหาเรา”  
ท่านเพียรอยู่ตลอด แต่ไม่ปรากฏผลอันใดเลย

วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ เมื่อท่านอายุ ๓๐ ปี ได้  
เข้าญัตติเป็นคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ณ วัดสุทัศนาราม จังหวัด  
อุบลราชธานี โดยมีพระมหารัฐ ฐญาโล เป็นพระอุปัชฌาย์  
พระศาสนดิลก เป็นพระกรรมวาจาจารย์

ครั้นออกพรรษาแรก ท่านกับพระอาจารย์สิงห์ ขนตฺยาคโม  
ได้พากันไปฟังธรรมเทศนาจากท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต  
ที่วัดบูรพาาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เกิดความ

เลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง ซาบซึ้งถึงใจในคำพูดของท่านพระอาจารย์มั่น แต่ละคำมีวินัยแปลกดี ไม่เคยได้ยินได้ฟังมาก่อน จึงเพิ่มความสนใจ ใคร่ประพฤติดิปฏิบัติทางธุดงค์กัมมัฏฐานมากยิ่งขึ้นทุกที

ครั้นออกพรรษาแล้วท่านได้ติดตามท่านพระอาจารย์มั่นออกธุดงค์ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้ปรารภความเพียรอย่างอุกฤษฏ์แรงกล้า จนแสงแห่งพระธรรมบังเกิดขึ้น

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๓ ได้ออกธุดงค์ตามหาท่านพระอาจารย์มั่นไปจนถึงบ้านม่วงไข่ ได้แวะที่วัดโพธิ์ชัย พบท่านอาญาคุดี พระอาจารย์ภู และพระอาจารย์ฝั้น ได้ออกธุดงค์ติดตามจนพบท่านพระอาจารย์มั่น ที่บ้านตาลโกน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ท่านได้มาอยู่จำพรรษาที่วัดบูรพาาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ท่านละสังขารเข้าสู่อนุปาทิเสสนิพพาน เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่วัดบูรพาาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สิริอายุ ๙๕ ปี ๖๕ พรรษา





## ๕. หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ

วัดป่าณีโครธาราม บ้านหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ  
จังหวัดอุดรธานี



## “พระอริยเจ้าผู้มีดวงตาเห็นธรรม”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ เป็นหนึ่งในกองทัพอธรรมกรรมาฐานได้ร่วมธรรมของหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล และท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านเป็นศิษย์ที่ท่านพระอาจารย์มั่นมอบคำปริกรรมภาวนาให้โดยเฉพาะ เนื่องด้วยท่านเป็นผู้มีราคะจริต ในเบื้องต้นท่านให้คำปริกรรมว่า “กายเกหํ กายมรณํ มหาทุกขํ” ต่อมาท่านให้เปลี่ยนปริกรรมว่า “เยกุชฺโฆ ปฏิกุโล”

”

ท่านได้รับการยกย่องจากพระอาจารย์ใหญ่ทั้งสองว่า “**เป็นผู้มีดวงตาเห็นธรรม**” ท่านมีพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พระอาจารย์กงมา จิรปุณฺโณ เป็นสหธรรมิกในการออกธุดงค์

ท่านเกิดในวันอังคาร ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๗ ปีชาล พ.ศ. ๒๔๔๕ ณ บ้านดอนเงิน ตำบลแซแล อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นบุตรของนายเมืองกลาง และนางบุญมา กาญจวิบูลย์ เมื่ออายุได้ ๑๖-๑๗ ปี ท่านได้ยินพ่อแม่พูดว่า “**การบวชนี้ได้นุญมาก**” ทำให้ท่านอยากบวชขึ้นมาทันที จึงบอกพ่อแม่ว่า “**ต้องการบวช ถ้าได้บวชแล้วจะไม่สึก**” ดังนั้นพ่อแม่จึงนำท่านไปฝากเป็นศิษย์วัดกับพระครูพิทักษ์คณานุการ วัดจอมศรี บ้าน

เมืองเก่า อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ท่านก็ได้บรรพชาเป็นสามเณร ใน  
ระยะนั้นมีโอกาสได้พบกับ**หลวงปู่ดุลย์ อตุโล** เกิดศรัทธาเลื่อมใส  
จึงได้ติดตามหลวงปู่ดุลย์ออกปฏิบัติและศึกษาธรรม

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๔ อุปสมบทเป็นภิกษุฝ่ายมหานิกาย ณ  
วัดปะโค อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยมี **พระอาจารย์  
จันทา** เป็นพระอุปัชฌาย์

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๖๖ ได้ออกธุดงค์แสวงหาความ  
สงบวิเวกปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐานอยู่กับ**หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล** และ  
**ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต** ได้ยอมมอบกายถวายชีวิตเป็น  
ศิษย์ต่อพระอาจารย์ทั้งสอง ที่วัดบ้านค้อ อำเภอบ้านผือ จังหวัด  
อุดรธานี

ท่านได้ขอญัตติใหม่จากหลวงปู่เสาร์ และท่านพระอาจารย์มั่น  
แต่ท่านทั้งสองยังไม่ยินยอม ได้ให้เงื่อนไข “๓ ให้” ที่ต้องปฏิบัติ  
ตามดังนี้ คือ

๑. ให้ฝึกภาวนาไปอีก ๑ ปี
๒. ให้ท่องหนังสือนวโกวาทให้จบ
๓. ให้ท่องพระปาติโมกข์ให้จบ

ด้วยความมุ่งมั่นต้องการที่จะญัตติใหม่ ท่านตั้งใจท่อง  
นวโกวาท ๔ วันจบ ท่องปาติโมกข์ ๗ วันจบ จึงได้ญัตติเป็น  
ธรรมยุต เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ขึ้น ๓ ค่ำ  
เดือน ๓ อายุได้ ๒๓ ปี โดยมี **พระธรรมเจติย์ (จูม พนฺธุโล)**

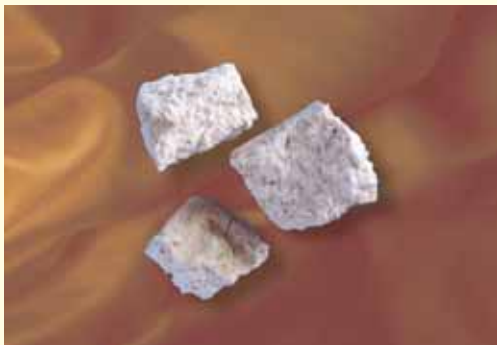
เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระครูอดิสัยคุณาธาร (คำ อรโก)** เป็นพระกรรมวาจาจารย์

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ ท่านได้จำพรรษาปฏิบัติธรรมอยู่กับ พระอาจารย์สิงห์ ขนดฺยาคโม ที่วัดป่าอ้อเภออากาศอำนวย จังหวัด สกลนคร

ปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ พักจำพรรษาที่วัดป่าสาละวัน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับ **พระอาจารย์สิงห์ ขนดฺยาคโม พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร** รวมเวลา ๑๒ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๖ ได้สร้างวัดป่านิโครธาราม ตำบลหมากหญ้า อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ท่านละสังขารเข้าสู่แดนอนุปาทิเสสนิพพาน ณ โรงพยาบาลรามาริบัติ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ เวลา ๐๔.๐๐ น. สิริอายุ ๘๐ ปี ๕๘ พรรษา





## ๖. หลวงปู่ชอบ ฐานสโม

วัดป่าสัมมานุสรณ์ บ้านโคกมน ตำบลผาน้อย

อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

## “พระอริยเจ้าผู้ทรงอภิญา”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่ชอบ จานสโม พระอริยเจ้าผู้ทรง  
อภิญาญาณ คือผู้ทรงความรู้ยิ่งในพระพุทธศาสนามีคุณ  
สมบัติพิเศษ ๖ อย่าง ๑. อิทธิวิธี แสดงฤทธิ์ได้ ๒. ทิพโสตา  
หุทิพย์ ๓. เจโตปริยญาณ รู้จักกำหนดใจผู้อื่น ๔. บุพเพ  
นิวาสนุสสติญาณ ระลึกชาติได้ ๕. ทิพจักขุ ตาทิพย์  
๖. อาสวักขยญาณ รู้จักทำอาสวะให้สิ้นไป

”

ท่านมีนิสัยชอบโดดเดี่ยวเที่ยวไปอยู่ในป่ากว้าง ทำในสิ่งที่  
บุคคลอื่นทำได้ยาก ไม่ชอบเกี่ยวข้องกับหมู่ชนพระเถร เป็นผู้มีความ  
มองอาจเด็ดเดี่ยว อดทนเป็นเลิศ ไม่กลัวความทุกข์ยากลำบาก  
เสี่ยงเป็นเสี่ยงตาย กล้าได้กล้าเสียในการปราบกิเลส ถึงกับท่าน  
พระอาจารย์มั่นออกปากชมท่ามกลางสภาสงฆ์ว่า **“ให้ทุกองค์  
ภาวนาให้ได้เหมือนท่านชอบสิ ท่านองค์นี้ภาวนาไปไกลลิบเลย”**

ท่านสามารถแสดงธรรมและสนทนาธรรม เป็นภาษา  
ต่างๆ ได้หมด เพียงกำหนดจิตดูว่าภาษา นั้นเขาใช้พูดกันอย่างไร  
ท่านสามารถแสดงธรรม โปรดเทวดา พญานาค ตลอดจนภพภูมิ  
ต่าง ๆ ได้อย่างน่าอัศจรรย์

การรุดงค์ของท่านนับว่าโลดโผนมาก ชอบเดินทางในเวลา กลางคืนหรือจวนสว่างในคืนเดือนหงาย เทียวไปอย่างอนาจาริก มุณีผู้ไม่มีอาลัยในโลกทั้งปวง บางคราวมีเสือตัวใหญ่ สองตัว กระโดดล้อมหน้าล้อมหลังเอาไว้ ท่านเร่งสติสมาธิ แผ่เมตตา กำหนดจิตเข้าข้างใน สมาธิลึกเข้าไปจนถึงฐานของจิต ปล่อยวาง สิ่งทั้งปวง เมื่อถอนจิตออกมาปรากฏว่าเสือสองตัวได้หายไปแล้ว

ครั้งหนึ่งท่านเดินทางไปทางอำเภอเมริม อำเภอแม่แตง เข้าไป หมูบ้านกะเหรี่ยงกลางหุบเขาเพื่อโปรดพี่ชายของท่านในอดีตชาติ ที่รักกันมาก ท่านระลึกชาติได้ว่า เคยเกิดเป็นชาวกะเหรี่ยงที่ประเทศ พม่า มีพี่ชายคนหนึ่ง บัดนี้เขาได้มาเกิดเป็นชาวกะเหรี่ยง ชื่อว่า **“เสาร์”** อยู่ที่ตำบลปาย่าง บ้านผาแต่น อำเภอแม่แตง จังหวัด เชียงใหม่ ด้วยจิตเมตตาท่านจึงเดินทางไปโปรดถึงเขาเข้าสู่สาย ทางธรรม และต่อมานายเสาร์ก็ได้บวชเป็นพระติดตามท่านจน ตลอดชีวิต

ท่านเล่าว่าในบางคราวหลงอยู่ในกลางป่าเป็นเวลาหลาย ๆ วัน ท่านเป็นที่เคารพรักของเหล่าเทพยดา เดินทางจากประเทศพม่าจะ เข้าสู่ไทย หลงป่าเจียนตายเพราะความหิวกระหาย เทวดาได้นำ อาหารทิพย์มาใส่บาตร ท่านเล่าว่าอาหารนั้นมีรสอร่อยส่งกลิ่น หอมชวนชวนชื่นใจ ฉันทแล้วหายเมื่อยหายหิวไปหลายวัน

ท่านทำสมาธิทั้งกลางวันกลางคืน บางคราวพายุฝนกระหน่ำ น้ำป่าไหลหลาก ท่านต้องนั่งกอดบาตรเอาไว้จนสว่าง ท่านพบ **วิมุตติบรรลุลุธรรมขั้นสูงสุด เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๗ พรรษาที่ ๒๐ อายุ ๔๓ ปี ที่ถ้ำบ้านหนองยวน ประเทศพม่า**





ท่านเป็นพระผู้ทรงอภิญญาสามารถล่วงรู้สิ่งที่ลึกลับที่มนุษย์ธรรมดาตามองไม่เห็น เช่น เทวบุตร เทวดา อินทร์ พรหม ยักษ์ พญานาค ภูต ผี ปีศาจมากมาย แม้แต่ความรู้สึกนึกคิดภายในใจของคน ท่านก็สามารถล่วงรู้ได้

ในระยะเวลาที่ท่านอยู่กับหลวงปู่มนั้น ท่านได้รับความไว้วางใจและมอบหมาย ให้ช่วยดูแลพระเถร ที่ติดอะไรนอกกลุ่มนอกทาง ไม่ถูกต้องตามครรลองของผู้ทรงศีลธรรมท่านก็จะตักเตือนเป็นที่ทราบกันดีในหมู่ลูกศิษย์หลวงปู่มนั้นว่า ท่านมีความรู้ภายในว่องไวไม่แพ้หลวงปู่มนั้น พระเถรทั้งหลายจึงเกรงกลัวท่านมาก และท่านก็ยังสามรถระลึกชาติรู้อดีตชาติของท่านเองว่าเคยเกิดเป็นอะไรมาบ้าง เช่น เคยเกิดเป็นพระภิกษุรักษาศีลอยู่ กับ **พระอนรุทธะ** เคยเป็นสามเณรน้อย **ลูกศิษย์พระมหากัสสปะ**



รูปหล่อโลหะและอัฐิธาตุพระอาจารย์ชอบ จานสโม ภายในพระธาตุตังคเจติย์

เคยเกิดเป็น**ท้าวมหาพรหมในพรหมโลก**และเป็นสัตว์หลายชนิด  
อีกด้วย หลวงปู่ชอบท่านบำเพ็ญภาวนาอยู่ตามป่าตามเขา ส่วน  
มากทางภาคเหนือหลายพื้นที่รวมถึงประเทศพม่าด้วย

ท่านเกิดเมื่อวันพุธที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๔ ขึ้น ๕  
ค่ำ เดือน ๓ ปีฉลู ณ บ้านโคกมน ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง  
จังหวัดเลย เป็นบุตรของ **นายมอ และนางพิลา แก้วสุวรรณ**

บวชสามเณรเมื่ออายุ ๑๙ ปี ณ วัดบ้านนาแก ตำบล  
บ้านนากลาง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นสามเณรอยู่  
ถึง ๔ ปีกว่า และได้อุปสมบทเมื่ออายุ ๒๓ ปี วันที่ ๒๑ มีนาคม  
พ.ศ. ๒๔๖๗ ณ วัดศรีธรรมาราม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร  
โดยมี **พระครูวิจิตรวิโสธนาจารย์** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์  
แดง** เป็นพระกรรมวาจาจารย์

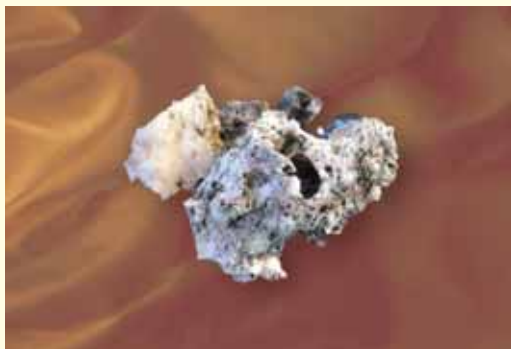
ท่านได้พบท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ณ เสนาสนะป่า บ้านสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม หลวงปู่มั่นได้ให้โอวาทสั้น ๆ ว่า **“ท่านเคยภาวนาอย่างไร ก็ให้ทำต่อไปเช่นนั้น อย่าได้หยุด ธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นที่พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้นั้น มันอยู่ที่ใจเรานี่แหละ ถ้าอยากรู้ อยากเห็น ธรรมเหล่านั้น ก็ให้ค้นหาเอาที่ใจของท่านเอง”**

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๙ ขณะท่องเที่ยวธุดงค์อยู่ทางภาคเหนือ สหธรรมิกคือหลวงปู่ขาว อนาลโย ชวนท่านกลับมาอีสาน ท่านจึงได้มาจำพรรษาที่ป่าช้าหินโง่น ปัจจุบันคือวัดป่าโคกมน

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๑ มีชาวบ้านถวายที่ดินสร้างวัดกว่าร้อยไร่ ท่านจึงได้รับสร้างเป็นวัดขึ้นมา ปัจจุบันคือ วัดป่าสัมมานุสรณ์ ท่านได้อยู่จำพรรษาที่นี่เรื่อยมาจนจบจนวาระสุดท้ายของท่าน

ปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ อายุ ๗๐ ปี ท่านป่วยเป็นอัมพาต ท่านละสังขารเข้าสู่อนุภาติเสสนิพพาน ณ วัดป่าสัมมานุสรณ์ เมื่อวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สิริรวมอายุได้ ๙๓ ปี ๑๑ เดือน ๒๗ วัน ๗๐ พรรษา





## ๗. หลวงปู่ห้อย จันทสโร

วัดถ้ำผาบิ้ง บ้านนาแก ตำบลผาบิ้ง

อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

## “พระอริยเจ้าผู้มีปฏิปทามักน้อยสันโดษ หาผู้เสมอได้ยาก”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่หลุย จันทสาโร เดิมท่านนับถือศาสนาคริสต์ แต่มีนิสัยวาสนาน้อมมาในทางธรรมตั้งแต่วัยเด็ก

อายุ ๗ ขวบ ธรรมเกิดเพียงเพราะการมองดูสายน้ำที่ไหลไปไม่มีวันกลับ ท่านคิดพิจารณาเทียบชีวิตของคน ที่ล่วงตายไป ไม่มีวันกลับคืนได้เหมือนสายน้ำ จึงภาวนาโดยอาศัยสายน้ำนั้นเป็นอารมณ์

อายุ ๙ ขวบ จิตตกว้างค์ นิमितเห็นแสงสว่างคล้ายสีรุ้ง เกิดความชื่นชอบพระกรรมฐานและการออกบวชแบบพระพุทธเจ้าเป็นอย่างมาก

”

ท่านเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่นที่ได้รับการยกย่องว่า **“เป็นผู้ทรงรุดงค์ธรรม ว่าด้วยความเป็นผู้มักน้อยสันโดษ หาผู้ใดในยุคปัจจุบันเสมอได้ยาก”** นอกจากความเป็นผู้มักน้อยสันโดษแล้ว ท่านยังเป็นผู้มีความเพียรกล้า เป็นผู้ที่มีบุญวาสนาได้ร่วมสำนักปฏิบัติธรรม และได้อุบายธรรมกับสุดยอดพระบูรพาจารย์ฝ่ายวิปัสสนากรรมฐานทั้งสองคือ หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล



(บน) หลวงปู่ขาว อนาลโย กับ หลวงปู่หลุย จันทสาโร  
(ล่าง) เครื่องอัฐบริขารของหลวงปู่หลุย ที่พิพิธภัณฑ์เจดีย์ที่วัดป่าสุทธาวาส



และ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

นิสัยของท่านอยู่ง่ายไปเร็ว ชอบท่องเที่ยวไปตามป่าเขา ไม่ติดสถานที่ ชอบอยู่ป่าและถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร และเป็นศิษย์ที่เข้าใจในอรรถาธิบายของท่านพระอาจารย์มั่นเป็นอย่างดี สามารถนิมนต์ท่านพระอาจารย์มั่น เข้ามาอยู่จำพรรษาที่วัดบ้านหนองผือได้ จนกลายเป็นสำนักกรรมฐานที่เลื่องชื่อ ผลิตพระอริยะเจ้าเข้าสู่ตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน

ท่านได้รับอุบายธรรมอันล้ำค่าจากสหธรรมิกผู้เป็นพระดังเพชรน้ำหนึ่งคือ หลวงปู่ขาว อนาลโย ด้วยอุบายธรรมอันแยบยล ที่ได้รับจากเพื่อนนี้เอง หลวงปู่หลุยจึงได้กล่าวว่า

**“การภาวนาจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้น นอกจากจะต้องมีครูบาอาจารย์ที่ดีแล้ว ก็ควรจะต้องมีกัลยาณมิตรที่ดีด้วย”**

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๗ พรรษา ๔๐ ท่านถึงที่สุดแห่งธรรมถึงการประหารกิเลสเข้าสู่นิพพานด้วยวิสามังกาย ที่ถ้ำกกกอก อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

ท่านเกิดวันอังคารที่ ๓ ปีมะเส็ง ๒๔๖๖ ณ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย เป็นบุตรของ นายคำฝอย วรบุตร (ลูกชายเจ้าเมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ประเทศลาว) และ นางกวย วรบุตร (เจ้าแม่นางกวย ธิดาของผู้มีฐานะเขตเมืองเลย)

อุปสมบทครั้งแรก เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๖๖ ณ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างพรรษาแรก ท่านได้พยายามศึกษาพระธรรมวินัย ทั้งคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ ได้ฟังพระ



รูปหล่อโลหะและอัฐิธาตุพระอาจารย์หลุย จันทสาโร ภายในพระพุทฺธมงคลเจดีย์

ธรรมชาติของพระอาจารย์บุญ ปรณวฑฺโธ เกิดความเลื่อมใส จึงขอถวายตัวเป็นศิษย์ และได้ญัตติเป็นพระฝ่ายธรรมยุตที่วัดศรีสะอาด อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ต่อมาท่านได้พบกับหลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล และจำพรรษาอยู่กับหลวงปู่เสาร์ที่วัดพระพุทฺธบาทบัวบก จังหวัดอุดรธานี

ในพรรษานี้ การภาวนาของท่านจิตรวมแล้วเกิดอาการสะดุ้ง พระอาจารย์บุญสงสัยว่าการญัตติครั้งที่แล้วคงจะไม่ถูกต้อง จึงได้ให้ญัตติเป็นคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุตใหม่เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๑๓.๐๘ น. โดยมีท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เป็นพระอุปัชฌาย์ และ พระอาจารย์บุญ ปรณวฑฺโธ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ณ วัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

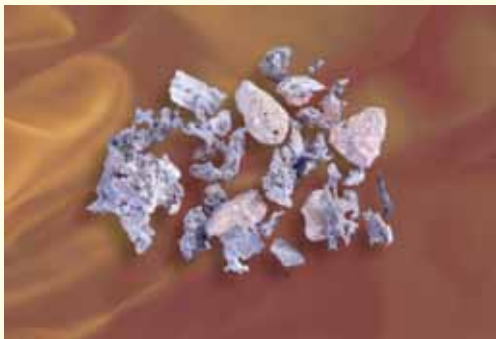
หลังจากญัตติแล้ว พระอาจารย์บุญญได้นำท่านไปกราบท่าน พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่วัดท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย หลังจากนั้นท่านจึงออกวิเวกไปทางจังหวัดเพชรบูรณ์ เลย อุตรธานี นครราชสีมา ร้อยเอ็ด ขอนแก่น สกลนคร หนองบัวลำภู จันทบุรี ปทุมธานี นครนายก สมุทรปราการ ชลบุรี หนองคาย และ ประจวบคีรีขันธ์

ปีพุทธศักราช ๒๕๑๐ - ๒๕๑๕ ท่านจำพรรษาที่ถ้ำผาบึง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย นานติดต่อกัน ๖ ปี นับเป็นการจำพรรษายาวนานกว่าที่แห่งไหน

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๙ - ๒๕๓๒ ท่านได้จำพรรษา ณ ที่พักสงฆ์พหลโยธิน กม. ๒๗ ดอนเมือง กรุงเทพฯ และที่พักสงฆ์เย็นสุดใจ อำเภอบัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ท่านนิพพานเข้าสู่บรมธรรมในวันจันทร์ที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ เวลา ๐๐.๔๓ น. ณ โรงพยาบาลบัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สิริรวมอายุ ๘๘ ปี ๑๐ เดือน ๑๔ วัน ๖๔ พรรษา





## ๘. หลวงปู่ขาว อนาลโย

วัดถ้ำกลองเพล อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

## “พระอริยเจ้าผู้เป็นดังเพชรน้ำหนึ่ง”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่ขาว อนาลโย เป็นพระอริยเจ้าที่ได้ชื่อว่า “เป็นเพชรน้ำหนึ่งแห่งวงศ์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต” ท่านมีหลวงปู่หลุย จันทสาโร เป็นสหายธรรมิกที่เกื้อกูลกันในทางธรรม

ท่านเป็นผู้มีใจเด็ดเดี่ยว มุ่งมั่นในเป้าหมาย มีเมตตาธรรมเป็นเลิศ สง่างามประดุจช้างสาร ท่านมีอดีตชาติเกี่ยวพันกับสัตว์ป่า มีช้างเป็นต้น ไม่ว่าท่านจะไปเที่ยวที่ป่าเขาเล็กเพียงไหน ช้างหัวหน้าฝูงมักจะเข้ามาหาคารวะท่าน ท่านรู้ภาษาสัตว์ และสัตว์เหล่านั้นก็รู้ภาษาของท่านเป็นอย่างดี

”

มูลเหตุที่ท่านออกบวชนั้น เกิดจากภรรยาของท่านมีชู้ เมื่อท่านได้พบภาพที่เป็นจริงคาหนังคาเขาตามคำบอกเล่าของชาวบ้าน ท่านจึงเจ็บปวดสาหัสแรงเกิดหมายจะฆ่าฟันทั้งชายชู้และภรรยาชั่วให้ตาย แต่เพ้อฝันชายชู้เห็นก่อนและได้ร้องขอชีวิต ด้วยสวามิภักดิ์มีญาณมากระตุ้นเตือน ทำให้ท่านเกิดจิตเมตตา จึงได้เรียกชาวบ้านมาดูเหตุการณ์ พร้อมทั้งประชุมญาติและผู้ใหญ่บ้านชายชู้ยอมรับผิด จึงได้ปรับสินไหมด้วยเงิน พร้อมกับประกาศ

ยกภรรยาให้ชายชู้อย่างเปิดเผย หลังจากนั้นท่านสลดสังเวชจิต  
เป็นกำลัง จิตหม่นไปในทางบวชเพื่อหนีทางโลกอันแสนโสมม

ท่านสามารถระลึกชาติย้อนหลังได้หลายชาติ ครั้นพุทธกาล  
ท่านเคยเกิดเป็นพระภิกษุ ๑ ใน ๕๐๐ รูป ติดตาม**พระเทวทัต**  
ผู้เป็นมิชฌาภิกขุ แต่หลังจากได้ฟังธรรมจาก**พระสารีบุตร** จึงหัน  
กลับเข้ามาสู่ทางแห่งสัมมาภิกขุ สถานที่ต่าง ๆ ที่ท่านอยู่จำพรรษา  
มักจะเป็นสถานที่เคยเกิดเป็นคนหรือสัตว์ต่าง ๆ ในอดีตชาติ

ท่านได้บรรลุธรรมขั้นสุดยอดในราวพรรษาที่ ๑๖-๑๗ ที่  
เสนาสนะปากกลางทุ่งนา บ้านโหล่งขอด อำเภอพร้าวจังหวัด  
เชียงใหม่ ท่านเล่าว่า “เย็นวันหนึ่ง เมื่อปิดกวาดเสร็จออกจาก  
ที่พักไปสรงน้ำ ได้เห็นข้าวในไร่ชาวเขากำลังสุกเหลืองอร่าม ทำให้  
เกิดปัญหาขึ้นมาในขณะนั้นว่า ข้าวมันงอกขึ้นมาเพราะมีอะไร  
เป็นเชื้อพาให้เกิด ใจที่พาให้เกิด-ตายอยู่ไม่หยุด ก็น่าจะมีอะไร  
เป็นเชื้ออยู่ภายในเช่นเดียวกันกับเมล็ดข้าว เชื้อนั้นถ้าไม่ถูกทำ  
ลายเสียที่ใจให้สิ้นไป จะต้องพาให้เกิดตายอยู่ไม่หยุด ก็แล้ว  
อะไรเป็นเชื้อของใจเล่า ถ้าไม่ใช่กิเลสอวิชชา ตัณหาอุปาทาน ท่าน  
คิดทบทวนไปมา โดยถืออวิชชาเป็นเป้าหมายแห่งการวิพากษ์  
วิจารณ์ พิจารณาย้อนหน้าถอยหลัง อนุโลมปฏิโลมด้วยความ  
สนใจอยากรู้ตัวจริงแห่งอวิชชา นับแต่หัวคำจนดึกไม่ลดละการ  
พิจารณาระหว่าง อวิชชา กับ ใจ

พอจวนสว่างจึงตัดสินใจลงได้ด้วยปัญญา อวิชชาขาด  
กระเด็นออกจากใจไม่มีอะไรเหลือ การพิจารณาข้าวก็มายุติกันที่





ข้าวสุก หมดการงอกอีกต่อไป การพิจารณาจิตก็มาหยุดกันที่  
อวิชชาดับ กลายเป็นจิตสุกขึ้นมาเช่นเดียวกับข้าวสุก จิตหมด  
การก่อกำเริบ เกิดในภพต่าง ๆ อย่างประจักษ์ใจ สิ่งที่เหลือให้  
ชมอย่างสนใจคือความบริสุทธิ์แห่งจิตล้วน ๆ ในกระท่อมกลางเขา  
มีชาวป่าอุปัฏฐากดูแล ขณะที่จิตผ่านดงหนาป่ากิเลสวัฏฏ์ไปได้  
แล้ว เกิดความอัศจรรย์อยู่คนเดียว ตอนอรุณรุ่งพระอาทิตย์ก็  
เริ่มสว่างบนฟ้า ใจก็เริ่มสว่างจากอวิชชาขึ้นสู่ธรรมอัศจรรย์ ถึง  
วิมุตติหลุดพ้นในเวลาเดียวกันกับพระอาทิตย์อุทัย ช่างเป็นฤกษ์  
งามยามวิเศษเสียจริง”



รูปหล่อโลหะและอัฐิธาตุพระอาจารย์ขาว อนาลโย ภายในพระธาตุสังฆกิจวิทย์

ท่านเกิดวันอาทิตย์ที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๑ ตรงกับ  
ปีชวด ณ บ้านบ่อชะเนง ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัด  
อำนาจเจริญ เป็นบุตรนายพัว และนางรอด โคระธา

อุปสมบทเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ณ วัด  
โพธิ์ศรี บ้านบ่อชะเนง ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัด  
อำนาจเจริญ โดยมี**พระครูพุทธศักดิ์** เป็นพระอุปัชฌาย์ และ  
**พระอาจารย์บุญจันทร์** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ อยู่จำพรรษาที่  
วัดโพธิ์ศรีเป็นเวลา ๖ ปี ได้สังเกตดูครูอาจารย์และเพื่อนพระ  
ภิกษุสามเณร ประพฤติปฏิบัติพระธรรมวินัยลุ่ม ๆ ดอน ๆ ไม่  
เป็นที่พอเชื่อถือได้ ไม่สมเจตนาที่ออกบวชเพื่อมรรคผลนิพพาน

จึงเข้ากราบลาพระอุปัชฌาย์เพื่อออกธุดงค์ตามหาพระอาจารย์มั่น ได้จำพรรษาอยู่กับพระอาจารย์มั่นปีแรกที่เชียงใหม่ พรรษานั้นท่านเร่งความเพียรแทบไม่ได้หลับนอน

ท่านปฏิบัติเป็นธรรมยุตเมื่อ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ โดยมี **พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์บุญ ปรุณฺหาโร** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ (หลวงปู่ขาว เป็นนาคซ้าย หลวงปู่หลุยเป็นนาคขวา หลวงปู่หลุยบวชก่อน ๑๕ นาที)

ท่านได้ธุดงค์จาริกไปตามถิ่นต่าง ๆ จนในที่สุด ก็มาพำนักจำพรรษาอยู่ที่วัดถ้ำกลองเพล อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐

ท่านถึงอนุปาติเสสนิพพาน ณ วัดถ้ำกลองเพล อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ในวันจันทร์ที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ สิริรวมอายุได้ ๙๔ ปี ๔ เดือน ๑๘ วัน ๕๗ พรรษา





## ๙. พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

วัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

## “พระอริยเจ้าผู้มีพลังจิตเหนือฟ้าดิน”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่ฝั้น อาจาโร พระอริยสงฆ์ผู้ทรงคุณธรรมชั้นสูงสุด อุปนิสัยท่านเป็นคนเรียบง่าย อ่อนโยน นิสัยสุขุมเยือกเย็นและกว้างขวาง ปราศจากความเพียรแรงกล้าเด็ดเดี่ยว ไปตามภูษาป่าเขาเพียงลำพัง แสวงหาความสงบวิเวก ยินดีต่อความสงบ เป็นผู้มักน้อยสันโดษ พอใจในปัจจัยสี่ที่ตนมีอยู่แล้วได้มาโดยชอบธรรม เป็นนักต่อสู้เพื่อเอาชนะกิเลส มีสหธรรมิกคือ พระอาจารย์สิงห์ ขนดะยาโคโม พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล พระอาจารย์กู่ ธมฺมทินฺโน พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ และพระอาจารย์กว่า สุมโน

”

ท่านมีความเคารพเลื่อมใส ตั้งอยู่ในโอวาทของท่าน พระอาจารย์มั่นอย่างถึงใจ ทำความเพียรทั้งกลางวันกลางคืน ไม่มีเวลาหลับนอน จิตใจของท่านมีกำลังกล้าเป็น **“ธรรมดวงเดียว”** ไม่เกาะเกี่ยวกับอะไร ๆ ทั้งสิ้น

ท่านมีพลังจิตสูง หาผู้เสมอเหมือนได้ยาก ดังเช่น

๑. สามารถเรียกฟ้าฝนได้เป็นที่อัศจรรย์ ในปีพุทธศักราช ๒๔๘๙ ชาวจังหวัดสกลนคร เกิดหุ้พภิกขภัยอย่างหนักฝนฟ้า

ไม่ต้องทำตามฤดูกาล จึงเข้าไปขอฝนกับท่าน ท่านนั่งสมาธิบนลานกลางแจ้งประมาณครึ่งชั่วโมง ท้องฟ้าที่มีแดดจ้าพลันมีเสียงฟ้าร้องคำราม บังเกิดมีก้อนเมฆบดบังแสงอาทิตย์ มีฝนตกลงมาอย่างหนักนานถึง ๓ ชั่วโมง ในปีนั้นฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ชาวบ้านได้ทำนา ตามปกติโดยทั่วถึง

๒. ท่านสร้างวัดต้องมีการระเบิดหิน ท่านไม่ต้องการให้หินช่วงไหนแตกร้าว ท่านจะเอาปากกาไปเขียนยันต์ไว้ ตรงจุดนั้นระเบิดจะแรงขนาดไหนหินนั้นก็ไม่ได้แตกร้าว

๓. ท่านนั่งสมาธิได้ต้นกระบะก ลูกกระบะกตกลงกับพื้นเสียงดังน่ารำคาญ ท่านกำหนดจิตไม่ให้ลูกกระบะกตก ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา ลูกกระบะกต้นนั้นไม่หลุดหล่นลงพื้นอีกเลย

พระอาจารย์กงมา จิรปุณโณ ได้เล่าเรื่องพลังจิตของหลวงปู่ฝั้นไว้ว่า **“สมัยหนึ่งหลวงปู่ฝั้นได้รุดงค์ไปยังจังหวัดจันทบุรี ท่านได้รับนิมนต์ไปแสดงธรรมในงานศพมีผู้มาฟังธรรมเป็นจำนวนมาก ขณะที่ท่านแสดงธรรมอยู่นั้น มีคนกลุ่มหนึ่ง ไม่สนใจในธรรมที่ท่านแสดง เล่นหมากรุก เมาสຸຣາ ส่งเสียงเอะอะวอยวายรบกวน ท่านส่งกระแสดิจไปปราบพวกขี้เหล้าเหล่านั่น เป็นที่น่าอัศจรรย์เป็นอย่างยิ่ง ขี้เหล้าเหล่านั่นหยุดหนึ่งไร่การเคลื่อนไหวบางคนยืนอ้าปาก บางคนถือหมากรุกในมือ บางคนคอพับ ไม่สามารถไหวติงได้ จนกระทั่งท่านแสดงธรรมให้พรจบลงเดินทางกลับ ขี้เหล้าเหล่านั่น จึงกลับมาสู่ภาวะความเป็นปกติได้”**

เกี่ยวกับพลังจิตของหลวงปู่ฝั้น หลวงตามหาบัวเล่าว่า **“ท่านพระอาจารย์ฝั้นท่านสามารถกำหนดจิตให้รุดหยุด เครื่องยนต์ไม่**



**ติดอย่างง่ายตาย”** ฉะนั้นเวลานั่งรถท่านต้องพยายามทำจิตไม่ให้  
เพ่งไปที่เครื่องยนต์ ไม่งั้นเครื่องจะดับทันที และกับเครื่องบิน  
ก็เหมือนกัน ตอนสงครามโลกเครื่องบินญี่ปุ่นจะมาถึงระเบิด  
คนมาขอให้ท่านอย่าให้ญี่ปุ่นทำได้ ตอนแรกท่านคิดว่าจะเพ่งให้  
เครื่องยนต์ดับ แต่คิดได้ว่าหากทำแบบนั้นเครื่องบินต้องตก  
ทหารญี่ปุ่นต้องตาย ท่านจึงทำวิธีอื่นแทน

อีกครั้งหนึ่งในงานศพท่านพระอาจารย์มั่น พระทั้งหลาย  
กำลังจัดเตรียมงานกันอยู่ มีเด็กน้อยถือจักรยานไปมาเป็นการ  
รบกวน หลวงปู่ฝั้นท่านจึงพูดขึ้นว่า “เดี๋ยวเราจะตัดนิสสัยไ้เด็ก  
พวกนี้ จะทำให้รถมันล้มแต่ไม่ให้มันเจ็บ” พอท่านพูดจบรถ  
จักรยานที่เด็กถือก็ล้มลงทันที นี่คือพลังจิตของท่าน แสดงได้  
หลายอย่างเป็นที่น่าอัศจรรย์เป็นอย่างยิ่ง

ด้วยวัตรปฏิบัติและพลังจิตอันล้ำเลิศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ จึงทรงให้ความ  
เคารพศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง

ท่านเกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๒ ตรง  
กับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ปีชุน ๓๒ บ้านม่วงไข่ ตำบลพรหม  
อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เป็นบุตรของ**เจ้าไชยกุมาร**  
**(เม้า)** และ**นางนุ้ย** (เป็นบุตรของหลวงประจักษ์)

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๑ อายุได้ ๑๙ ปี ได้บรรพชาเป็น  
สามเณรที่วัดโพธิ์ทอง บ้านบ่อทอง อำเภอพรรณานิคม ท่านได้  
เอาใจใส่ศึกษาและเคร่งครัดในพระธรรมวินัยอย่างยิ่งตั้งแต่ยัง  
เป็นสามเณรน้อย ถึงขนาดคุณยายของท่านได้พยากรณ์ไว้ว่า “ใน



**ภาพภาคหน้า ท่านจะเข้าไปอาศัยอยู่ในป่าดงขมิ้นตลอดชีวิต”**

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๒ ท่านได้อุปสมบทเป็นภิกษุฝ่ายมหานิกาย ที่วัดสิทธิบังคม ตำบลบ้านไร่ อำเภอพรหมนิคม โดยมี**พระครูป๊อง นนตะเสน** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์นวล** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ **พระอาจารย์สังข์** เป็นพระอนุสาวนาจารย์

หลังจากออกพรรษาปีนั้นท่านได้ไปอยู่ที่วัดโพธิ์ทอง บ้านบะทอง ได้ปฏิบัติธรรมอบรมกัมมัฏฐาน ตลอดจนการออกธุดงค์ อยู่รู่กษมูลกับ**ท่านอาจารย์อาญาคุณธรรม**

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๓ ท่านได้พบท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่ป่าช้าบ้านม่วงไข่ เมื่อได้ฟังธรรมจากท่านพระอาจารย์มั่น เกิดความเลื่อมใส ศรัทธาในสติปัญญาความสามารถของ

ท่านพระอาจารย์มั่นเป็นอย่างยิ่ง จึงมอบตัวเป็นศิษย์พร้อมกับ  
ท่านอาญาคุณดี และพระอาจารย์กู ธมฺมทินโน

ท่านได้ญัตติเป็นพระฝ่ายธรรมยุต เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม  
พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๑๕.๒๒ น. ณ วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง  
จังหวัดอุดรธานี โดยมี**พระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)** เป็น  
พระอุปัชฌาย์ **พระรติ** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ **พระมุก** เป็น  
พระอนุสาวนาจารย์ หลังจากญัตติแล้วได้ไปจำพรรษาอยู่กับท่าน  
พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่วัดป่าอรัญญวาสี อำเภอท่าบ่อ  
จังหวัดหนองคาย

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๗ - ๒๕๑๙ จำพรรษาที่วัดป่าอุดม  
สมพร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เข้าสู่ร่มตามหานฤพาน  
ณ วัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เมื่อ  
วันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐

สิริรวมอายุได้ ๗๗ ปี ๔ เดือน ๑๕ วัน ๕๒ พรรษา





## ๑๐. หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ

วัดป่าประสิทธิ์ธรรม บ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง  
จังหวัดอุดรธานี

## “พระอริยเจ้าผู้มีอุปนิสัยแก้กล้าในทางธรรม”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่พรหม จิรบุญโณ พระอริยสงฆ์  
ประเภทขิปปาภิญญา (บรรลุนิพพานแล้ว) เป็นผู้มีอินทรีย์  
แก้กล้าหาได้ยาก สละทรัพย์สมบัติ ออกบวชตามรอย  
บาทพระศาสดา ไม่มีความอาลัยเสียดาย ประดุจบัว  
น้ำลายทิ้งลงบนแผ่นดิน เป็นศิษย์ผู้ใกล้ชิดได้สดับฟัง  
โอวาทและติดตามท่านพระอาจารย์มั่น ท่านเป็นผู้ตั้งมั่น  
อยู่ในรุดงควัตร ชอบเที่ยวรุดงค์ในประเทศลาวและ  
ประเทศพม่า เป็นพระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีนิสัย  
วาสนาแก้กล้า พยายามฟันฝ่ากับอุปสรรคทั้งปวงเพื่อจะ  
ขอเอาดวงจิตของท่านพันทุกขให้ได้

”

ท่านเกิดเมื่อวันอังคาร พุทธศักราช ๒๔๓๑ ปีชาล ณ  
บ้านตาล ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร  
เป็นบุตรของนายจันทร์ และนางวันดี สุภาพงษ์

ชีวิตสมัยเป็นฆราวาสท่านแต่งงานสองครั้ง

**ครั้งแรก** ภรรยาคลอดลูกตายทั้งกลม ท่านเศร้าเสียใจเป็น  
อย่างมาก ทำให้ครุ่นคิดได้ว่า “ทำอย่างไรหนอ ชีวิตของเรานี้จะ  
จะได้พบกับความสุขที่แท้จริง”



รูปหล่อปิดทองหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ วัดป่าประสิทธิธรรม จังหวัดอุดรธานี

**ครั้งที่สอง** ได้อยู่กินกับภรรยาใหม่ด้วยความราบรื่น จนออกบวช ท่านเป็นคนหมั่นขยันฉลาด ประกอบอาชีพเป็นพ่อค้ากองเกวียน (นายฮ้อย) จนมีฐานะร่ำรวย ด้วยความประพฤติดีเป็นที่พึงของลูกน้องได้ ท่านจึงได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน

ต่อมาท่านได้ฟังธรรมจาก**พระอาจารย์สาร** ศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น เกิดความเต็มใจซาบซึ้งในรสพระธรรม จึงขอให้ภรรยาบวชชีก่อน แล้วตัวท่านได้สละทรัพย์สินสมบัติออกบวชตาม โดยแจกทรัพย์สินที่เป็นสังฆาริมทรัพย์และอสังฆาริมทรัพย์ทั้งหมดเป็นทาน ไม่ยินดีอาลัยในทรัพย์สินเหล่านั้น ผู้คนที่มาเข้าแถวเพื่อรอรับแจกทานจากท่านเป็นทิวแถวยาวเหยียดสุดสายตา



ท่านใช้เวลาแจกทานวัตถุถึง ๓ วัน ๓ คืนจึงหมด

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๔ เมื่อท่านอายุ ๓๗ ปี ได้อุปสมบท ณ วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี โดยมี**พระธรรมเจดีย์ (จุมพณฺโฏโล)** เป็นพระอุปัชฌาย์ ท่าน**พระครูประสาทคณานุกิจ** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ส่วนน้องชาย น้องสาวและน้องเขย ได้ฟังคำสอนจากท่านก็ออกบวชตามด้วย นับว่าเป็นผู้มั่นคงในศาสนาตลอดชีวิตทุกคน

หลังจากบวชแล้ว ท่านเดินทางไปฝากตัวเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ขณะที่ท่านเห็นพระอาจารย์มั่นเป็นครั้งแรก ท่านได้นึกประมาทอยู่ในใจว่า **“พระองค์เล็ก ๆ อย่างนี้จะหรือ...ที่ผู้คนเขาล้ำลือกันว่าเก่งนักเก่งหนา ดูแล้วไม่น่าจะเก่งกาจอะไรเลย”**



อัฐบริขารหลวงปู่พรหม จิรบุญโอบ วัดป่าประสิทธิธรรม จังหวัดอุดรธานี



รูปหล่อโลหะและอัฐิธาตุพระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ ภายในพระธุดงค์เจดีย์

ครั้นเข้าไปมนัสการพระอาจารย์มัน ท่านกล่าวขึ้นเสียงดังว่า **“การด่วนวินิจฉัยความสามารถของคนโดยมองดูแต่เพียงร่างกายเท่านั้นใช้ไม่ได้ จะเป็นการตั้งสติอยู่ในความประมาท”** เมื่อท่านได้ยินดังนั้นถึงกับสะดุ้ง เกิดความอัศจรรย์ในการรู้วาระจิตของท่านพระอาจารย์มัน บังเกิดศรัทธาอย่างแรงกล้า ตั้งสัจจาภาวนาชีวิต

สมัยที่ท่านเดินธุดงค์แสวงหาความวิเวกในประเทศพม่า ท่านเล่าว่าขณะที่ท่านนั่งบำเพ็ญเพียรอยู่นั้นได้ปรากฏมีภาพพระภิกษุมีรัศมีในกายสีฟ้าบอกว่า **“เราคือพระอุปกต... เธอเคยเป็นศิษย์ของเรา เธอมีนิสัยแก้กั๊ก เอาให้พ้นทุกขนะ”** ท่านได้รับคำชมเชย จากพระอาจารย์มันต่อหน้าพระเถระผู้ใหญ่หลายองค์ว่า

**“ท่านพรหม...เป็นผู้มีความ پاکเพียรสูงยิ่ง เป็นผู้ที่มีสติ มีความตั้งใจแน่วแน่ ได้ประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ที่สุด เป็นตัวอย่างที่ดี ควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง”**

บางครั้งท่านพระอาจารย์มั่นได้ถามท่านต่อหน้าพระเถรานุเถระทั้งหลายขึ้นว่า

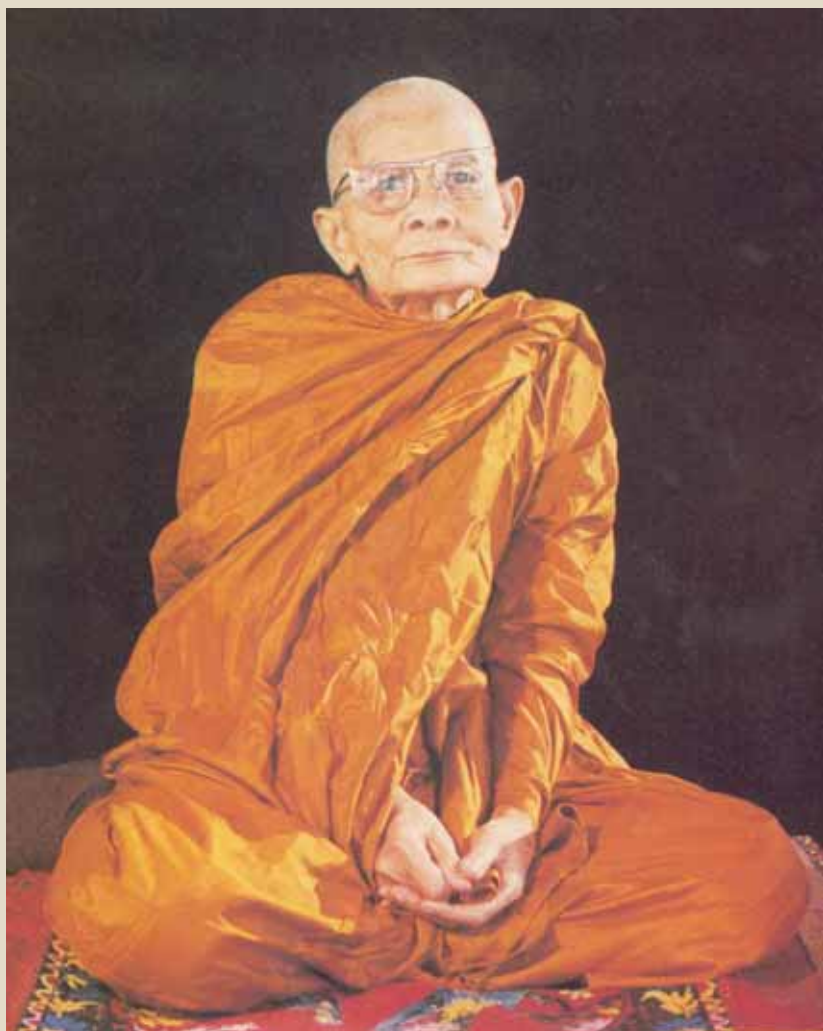
“ท่านพรหม ...ท่านเดินทางมาแต่ไกลเป็นอย่างไรบ้าง การพิจารณากาย การภาวนา เป็นอย่างไร” ท่านตอบอย่างอาจหาญว่า “เกล้าฯ ไม่มีอกถึงกถิแล้ว” (ไม่มีความลังเล ลิ่นสงสัย)

ท่านพระอาจารย์มั่นได้กล่าวยกย่องว่า

**“ท่านพรหม...สำเร็จเป็นพระอรหันต์ หลังจากบวชได้เพียง พรรษา ๕”**

ท่านละสังขารเข้าสู่แดนอนุปาทิเสสพระนิพพาน เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ เวลา ๑๗.๓๐ น. ด้วยโรคชรา สิริอายุ ๘๑ ปี ๔๓ พรรษา





๑๑. หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ  
วัดดอยแม่ปั๋ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

## “วิสุทธิเทพแห่งดอยแม่ปิ้ง”

๘๘

พระเดชพระคุณหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ เป็นพระอริยสงฆ์ที่พระเจ้าแผ่นดินและประชาชนทั่วประเทศเคารพนับถือ ท่านได้รุดงค์ไปตามป่าเขาต่าง ๆ ทั้งทางภาคอีสาน ภาคเหนือ ประเทศพม่า และประเทศอินเดีย ด้วยเท้าเปล่า โดยมีหลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม เป็นสหายธรรม

นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ครองราชย์มาจนถึงยุคปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่า ยังไม่มีพระอริยะคณาจารย์รูปใด ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ เทียบเท่า หลวงปู่แหวน พระองค์เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมพระบรมวงศานุวงศ์ยังวัดดอยแม่ปิ้ง เพื่อนมัสการ และสนทนาธรรมกับหลวงปู่แหวน หลายครั้งหลายหน ยิ่งความปลาบปลื้มปิติให้แก่ประชาชนที่พบเห็น ท่านทั้งสองเมื่อสนทนากันประหนึ่งพอกับลูก เป็นภาพที่หาดูได้ยากยิ่งนัก

๘๙

ท่านเกิดเมื่อวันจันทร์ที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๐ ตรงกับขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือนยี่ ปีกุน ณ บ้านนาโป่ง ตำบลนาโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดเลย เป็นบุตรของนายใส และนางแก้ว งามสิริ

ขณะที่ท่านอายุได้ ๕ ขวบ ก่อนที่มารดาจะถึงแก่กรรมได้เรียกท่านเข้ามาใกล้ ๆ ได้จับแขนไว้แน่นแล้วกล่าวว่า **“ลูกเอ๋ย เมื่อยินดีต่อลูก สมบัติใด ๆ ในโลกนี้จะเป็นที่ล้านก็โกฏี แม้มักไม่ยินดี แม่จะยินดีมากถ้าลูกจะบวชให้แม่ เมื่อลูกบวชแล้วให้ตายกับผ้าเหลือง ไม่ต้องสืบทอดออกมา มีลูกมีเมียนะลูกนะ”** เมื่อมารดาท่านสิ้นเสียเสร็จไม่นานก็ถึงแก่กรรม

ท่านบรรพชาเมื่ออายุ ๙ ขวบ (พ.ศ. ๒๔๓๙) ยายได้นำตัวไปถวายอุปัชฌาย์ที่วัดโพธิ์ชัย บ้านนาโป่ง จังหวัดเลย เพื่อบรรพชาเป็นสามเณร

ปีพุทธศักราช ๒๔๕๒ ได้รับการอุปสมบทเป็นพระฝ่ายมหานิกาย ที่วัดสร้างถ่อ อำเภอเกษมสีมา (ปัจจุบันเป็นอำเภอม่วงสามสิบ) จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี **พระอาจารย์แวน** เป็นพระอุปัชฌาย์

ในปีพุทธศักราช ๒๔๖๑ อายุ ๓๑ ปี พรรษา ๑๑ ท่านได้ออกเดินธุดงค์ธรรมาวาสผ่านทางอำเภอม่วงสามสิบ อำเภอคำชะอี อำเภอหนองหาร อำเภอบ้านผือ เข้าไปกราบนมัสการและฝากตัวเป็นศิษย์ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ท่านพระอาจารย์มั่นได้กล่าวสอนสั้น ๆ ว่า **“ต่อไปนี้ให้ภาวนา ส่วนความรู้ที่เรียนมาให้เอาใส่ตู้ไว้ก่อน”**

คำว่า **“ภาวนา”** เพียงคำเดียวเท่านั้น ทำให้จิตใจของท่านเอิบอิมบลิ้มปิติอย่างบอกไม่ถูก ท่านไม่เคยได้ยินได้ฟังคำนี้จากผู้ใดมาก่อน ประหนึ่งว่าทางแห่งความปรารถนาของท่านได้ใกล้จะสำเร็จตามความมุ่งหวังตั้งใจแล้ว



ท่านญัตติเป็นพระฝ่ายธรรมยุต เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ณ วัดเจติยหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี **พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระครูนพิสี** เป็นพระกรรมวาจาจารย์

หลวงปู่ขาว อนาลโย เพื่อนสหายธรรมิกุรูปหนึ่งของท่านซึ่งได้หลุดพ้นผ่านพ้นทุกข์ไปได้แล้ว ได้ชวนท่านเดินทางกลับมาภาคอีสานด้วยกัน หลวงปู่แหวนได้กล่าวตอบว่า **“ถ้ายังไม่บรรลुพระอรหัตตผลตามความมุ่งหวัง จะไม่ไปจากเมืองเชียงใหม่”**

วันหนึ่งในปีพุทธศักราช ๒๕๑๒ หลวงปู่ขาว ซึ่งอยู่ที่ถ้ำกลองเพล จังหวัดอุดรธานี ได้ปรารภเป็นเชิงรำพึงอนุโมทนา กับสานุศิษย์ของท่านขึ้นว่า **“เมื่อคืนได้นิมิตเห็นท่านแหวนจิตใสเหมือนแก้ว สว่างไสวทั้งองค์ ท่านแหวนได้อรหัตผลแล้วหนอ”** นี่คือการคำของท่านของพระอรหันต์

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ ท่านได้รับนิมนต์มาอยู่ที่วัดดอยแม่ปิ้ง ท่านละสังขารเข้าสู่แดนอนุภาติเสสนิพพาน ณ วัดดอยแม่ปิ้ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ สิริรวมอายุได้ ๙๘ ปี ๕ เดือน ๑๖ วัน ๕๘ พรรษา





## ๑๒. หลวงปู่กงมา จิรปุณฺโณ

วัดดอยธรรมเจดีย์ ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ  
จังหวัดสกลนคร

## “พระอริยเจ้าแห่งวัดคอยธรรมเจติย์”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่กงมา จิรปุณโณ พระอริยเจ้า ศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านเป็นพระที่เรียบง่าย เจ้าระเบียบ มีอุบายละเอียด การเทศนาธรรมใช้ภาษาง่าย ๆ แต่กินใจความลึกซึ้ง ท่านมีหลวงปู่สาม อภิญาโน และท่านพ่อลี ธมฺมธโร เป็นสหธรรมิก

ท่านได้นำสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ชื่น) ออกเที่ยวธุดงค์ตามป่าเขาทางภาคตะวันออก ถึงขนาดที่พระองค์ออกปากชมว่า “การธุดงค์ ของพระปฏิบัติกรรมฐานนี้ได้ประโยชน์เหลือหลาย อย่างนี้พระองค์ท่านให้มาก ๆ ศาสนาจะได้เจริญรุ่งเรือง”

”

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๓ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีชวด ณ บ้านโคก อำเภอกอศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรคนสุดท้องของนายบุญและนางนวล วงศ์เครือสอน

ในสมัยเป็นฆราวาส ด้วยความที่ท่านเป็นคนดีมีศีลธรรม รักความยุติธรรม ท่านได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้านายฮ้อย พาคณะต้อนสัตว์ มีวัว ควาย เป็นต้น ไปขายยังกรุงเทพ ฯ และเมื่อถึง

กาลอันควร พ่อแม่จึงได้จัดพิธีแต่งงานให้เมื่ออายุ ๒๕ ปี

ต่อมาภรรยาของท่านพร้อมบุตรในครรภ์ได้เสียชีวิตลง ทำให้ท่านรู้สึกสูญเสีย นี่เองเป็นเหตุให้ท่านสลดสังเวชและนึกถึงร่มเงาแห่งพระพุทธศาสนา

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๙ ได้อุปสมบทเป็นพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย โดยมี**พระอาจารย์โท** เป็นพระอุปัชฌาย์ ภายหลังบวชแล้วได้ไปจำพรรษาที่วัดบึงหวยกับพระมี ซึ่งเป็นสหธรรมิก ท่านทั้งสองได้รุดงค์ไปหลายแห่งทั้งในประเทศไทย ลาว และพม่า ขณะนั้นเกียรติคุณของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต กำลังกระจายไปทั่วทุกทิศ ท่านและพระมี จึงเข้ากราบลาพระอาจารย์วานคำ แห่งวัดบึงหวก เดินทางไปพบท่านพระอาจารย์มั่นที่บ้านสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนมเข้าไปกราบฝากตัวเป็นศิษย์

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้ญัตติเป็นพระธรรมยุต ณ วัดบูรพาาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี **พระปัญญาพิศาลเถระ (หนู จิตปญฺโญ)** วัดสระปทุม กรุงเทพมหานคร เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์เพ็ง วัดใต้** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ท่านได้รุดงค์ไปจำพรรษา ตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้นว่า

ปีพุทธศักราช ๒๔๗๐ จำพรรษาที่ป่าช้าบ้านหัววัว ตำบลท่าแมด อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

ปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จำพรรษาที่วัดป่าบ้านเหล่า จังหวัดขอนแก่น

ปีพุทธศักราช ๒๔๗๖ จำพรรษาที่วัดสว่างอารมณ์ บ้านใหม่ลำโรง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (ท่านสร้างวัดนี้)

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๐ จำพรรษาที่วัดทรายงาม บ้านหนองบัว  
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

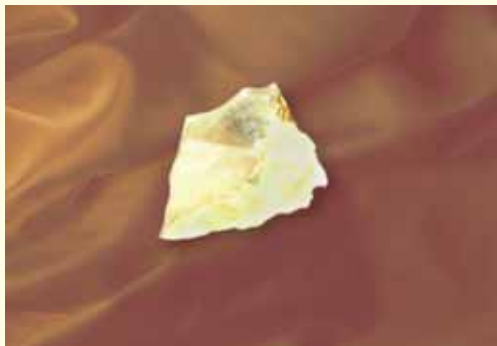
ปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ ท่านได้สร้างวัดเขาน้อย ท่าแฉลบ  
ตามพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๕ ท่านได้จำพรรษากับท่านพระอาจารย์มั่น  
ที่เสนาสนะป่าช้าบ้านโคก อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร  
ได้รับอุปนายธรรมอันสำคัญและได้รับความเมตตาจากท่านพระ  
อาจารย์มั่นเป็นพิเศษ ต่อมาสถานที่แห่งนี้ท่านได้สร้างเป็นวัด  
โดยสมบูรณ์ ชื่อ **“วัดสุทธิธรรมาราม”**

ในปีพุทธศักราช ๒๔๘๙ ท่านได้ธุดงค์ไปตามเทือกเขาภูพาน  
ได้ปักกลดพักภาวนาที่ในถ้ำ ซึ่งถ้ำนี้เป็นที่อยู่ของเสือ และสถานที่  
แห่งนี้ต่อมาก็ได้กลายเป็น **“วัดดอยธรรมเจดีย์”**

ท่านละสังขารเข้าสู่แดนอนุปาทิเสสนิพพาน เมื่อวันที่ ๑๗  
ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

สิริรวมอายุได้ ๖๑ ปี ๑๑ เดือน ๑๑ วัน ๓๕ พรรษา





๑๓. พระสุทธธีธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์

(ท่านพ่อลี ธมฺมธโร)

วัดอโศการาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ



## “พระอริยเจ้าผู้มีพลังจิตแก่กล้า”

“

พระเดชพระคุณพระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ หรือ ท่านพ่อลี ธมฺมธโร พระอริยเจ้าผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ถึงพร้อมด้วยอำนาจแห่งบารมีและบุญที่สั่งสมไว้แต่ปางบรรพ์ เป็นพระสุปฏิปันโน ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ที่มีภูมิธรรม และพลังจิตสูงยิ่ง มีจริยวัตรที่งดงาม มีศรัทธาที่เต็มเปี่ยมในการเผยแผ่สัจธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

”

ท่านเป็นศิษย์ที่ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต โปรดเป็นที่สุด ในยามที่ท่านเดินทางไปคารวะท่านพระอาจารย์มั่นสำนักวัดบ้านหนองผือ จังหวัดสกลนคร ท่านได้รับการต้อนรับจากท่านพระอาจารย์มั่นเป็นกรณีพิเศษ ว่ากันว่า...

“ท่านเป็นพระเจ้าอโศกมหาราชกลับชาติมาเกิดเพื่อบรรลุธรรม และเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่นเพียงรูปเดียวที่ไม่เคยถูกพระอาจารย์มั่นตักเตือน เมื่อออกจากสำนักไป ท่านเป็นผู้ที่ทำให้ชาวพระนครได้รู้จักพระกรรมฐาน และทำให้วงศ์กรรมฐานเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจนถึงยุคปัจจุบัน

ท่านได้บรรลุภูมิธรรมขั้นสูงที่ถ้ำเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และบรรลุธรรมขั้นสูงสุดที่ถ้ำเขาฉกรรจ์ จังหวัดปราจีนบุรี

นอกจากนั้นท่านยังเป็นผู้ที่มีสามารถจัดงานฉลองกิ่งพุทธกาลได้อย่างยิ่งใหญ่สมศักดิ์ศรีที่เมืองไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา”

ท่านจึงเป็นผู้ที่ท่านพระอาจารย์มั่นเมตตาและให้การยกย่องว่า “มีพลังจิตสูง เป็นผู้เด็ดเดี่ยว อาจหาญ เจียบขาด ถึงพร้อมด้วยศีลด้วยธรรม”

สมศักดิ์ศรีที่ได้รับความไว้วางใจ จากท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม ให้เป็น “อัครวิเนนทร์แห่งกองทัพนครธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต” ที่มีธรรมะเป็นอาวุธ

ท่านพ่อลี ธมฺมธโร ท่านเป็นพระผู้ล้าเลิศด้วยคุณธรรม เป็นที่เคารพบูชาของบรรดาพุทธศาสนิกชนทุกผู้ทุกนาม อีกทั้งบรรดาสานุศิษย์ของท่านก็มีมากมาย ท่านเป็นพุทธทายาทที่่องอาจในศีลบารมี สมาธิบารมี และปัญญาบารมี อีกทั้งยังเป็นพระนักปฏิบัติที่่องอาจในการเผยแผ่ธรรมะโดยแท้

ปฏิปทาอันละมุนละไมของท่านพ่อลี ทำให้บรรดาสาธุชนเลื่อมใสทั้งกาย วาจา และใจ ชันติธรรมและเมตตาธรรมของท่านเป็นที่ซาบซึ้งแก่พุทธบริษัททั้งปวง สั่งสอนอบรมพุทธบริษัทให้เป็นบุคคลพลเมืองดีในชาติ มีพระรัตนตรัย เป็นที่พึ่ง ที่ระลึก ที่บูชา แสงแห่งพุทธธรรมส่องสว่างโดยพุทธสาวกผู้บริสุทธิ์ ให้ความอบอุ่นสงบสุขแก่ผู้คนทั้งปวง

ชื่อเดิมของท่าน คือ **ชาลี** นามสกุล **นารีนวงศ์** เกิดที่บ้าน

หนองสองห้อง ตำบลยางโภาพ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ในวันพฤหัสบดี วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๔ เวลา ๒๑.๐๐ น. เดือนนี้แรม ๒ ค่ำ ปีมะเมีย

เป็นบุตรของนายขาว และนางพวย นารีนรงค์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันรวม ๔ คน เป็นชาย ๕ คน เป็นหญิง ๔ คน ท่านเล่าว่า “...เมื่อเกิดมาได้ ๔ วัน เกิดมีอาการบวมนพ่แม่เป็นการใหญ่ ไม่มีใครสามารถจะเลี้ยงให้ถูกใจได้ เป็นเด็กที่เลี้ยงยากที่สุด มักร้องไห้เอาแต่ใจเสมอ เมื่อโยมแม่ออกไปได้ ๓ วัน เราเกิดเจ็บป่วยด้วยโรคบนศีรษะ ไม่ยอมกินไม่ยอมนอนเป็นเวลาหลายวัน

พออายุได้ ๑๑ ปี จิตคิดขึ้นเองว่า “ไม่มีอะไร ที่จะทำไม่ได้ ในเรื่องที่จะตอบแทนบุญคุณข้าวป้อนของพ่อแม่” แต่มีอยู่เรื่องหนึ่งที่ทำไม่ได้จึงพูดกับแม่ว่า

**“แม่...มีอยู่เรื่องเดียวที่ลูกสนใจที่สุด ก็แต่เลือดในอกที่ดื่มเข้าไปเท่านั้น ที่หามาตอบแทนพ่อแม่ไม่ได้” ๖**

อายุ ๑๒ ปี ได้เรียนหนังสือไทยพออ่านออก เขียนได้ เรียนก็ไม่เก่ง สอบชั้นประถมก็ตกเสียอีก คิดว่า “ช่างหัวมันปะไร!” ถึงจะสอบตกแต่ก็จะไปเรียนจนครูให้ออก

อายุ ๑๕ ปี ท่านมีคติธรรมฝังแน่นในหัวใจ ๓ อย่างคือ

๑. ในจำนวนคน ๘๐ หลังกาเรือน ในหมู่บ้านเดียวกันนี้ ท่านจะไม่ยอมให้ใครมาเหยียบหัวแม่ตีนเป็นอันขาด

๒. ในบรรดาคนที่เกิดปีเดียวกัน ท่านจะไม่ยอมแพ้ใครในเชิงหาเงิน

๓. ถ้าอายุไม่ถึง ๓๐ ปี ท่านจะไม่ยอมมีเมีย จะต้องมีความ  
อยู่ในกระเปาะของตัวเองให้พอเสียก่อน จะไม่ยอมแบมือขอใครกิน  
ถ้าจะมีเมียต้องเป็นผู้เลือกเอง ใครจะมาข่มเหงคลุมถุงชนไม่ได้  
และผู้ที่จะเป็นเมียจะต้องมีพร้อมทั้งรูปสมบัติ คุณสมบัติ และ  
สกุลสมบัติ

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ อายุครบ ๒๐ ปี

ท่านได้ออกบวชเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ ตรง  
กับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ตรงกับวันวิสาขบูชา ณ พัทธสีมา  
วัดบ้านหนองสองห้อง โดยมี หลวงปู่อัม เจ้าอาวาสวัดบ้าน  
หนองสองห้อง เป็นพระอุปัชฌาย์

เมื่อท่านบวชได้ ๒ พรรษาจึงตั้งใจอธิษฐานให้ได้พบครูบา  
อาจารย์ที่ทรงคุณธรรมว่า

**“เวลานี้ข้าพเจ้ามุ่งหวังเอาดีทางพระศาสนา ขอจงให้ได้  
พบครูบาอาจารย์ที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบภายใน ๓ เดือน”**

ด้วยแรงอธิษฐานของท่าน ในปีพุทธศักราช ๒๔๖๙ ท่าน  
ได้พบท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่วัดบูรพาราม อำเภอเมือง  
จังหวัดอุบลราชธานี สมความตั้งใจ ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านได้  
สอนให้บริกรรมภาวนา **“พุทโธ”** เพียงคำเดียวเท่านั้น ขณะนั้น  
ท่านพระอาจารย์มั่น กำลังอาพาธ ท่านจึงแนะนำให้ไปพักอยู่  
เสนาสนะป่าบ้านท่าวังหิน ซึ่งเป็นสถานที่เงียบสงัดวิเวกดี มี **พระ  
อาจารย์สิงห์ ขนดฺยาคโม พระมหาปิ่น ปัญญาพโล** เป็นพระ  
พี่เลี้ยง

ท่านขอญัตติใหม่ในคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุตที่วัดบูรพาราม

อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๗๐ โดยมี ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต เป็นผู้ให้ไตรสรณคมน์และศีล พระปัญญาพิศาลเถร (หนู ฐิตปญฺโญ) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอธิการเพ็ง เป็นพระกรรมวาจาจารย์

ได้ฉายานามว่า “ธมฺมธโร” แปลว่า “พระผู้ทรงศีลธรรม”

ปีพุทธศักราช ๒๕๗๐ จำพรรษาที่เสนาสนะป่าช้าบ้านหัววัว ตำบลท่าแมต อำเภอกุศชุม จังหวัดยโสธร มี พระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ พระอาจารย์สาม อภิญฺจโน ร่วมจำพรรษา

ปีพุทธศักราช ๒๕๗๑-๒๕๗๓ จำพรรษาที่วัดปทุมวนาราม อำเภอปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ปีพุทธศักราช ๒๕๗๔ จำพรรษาที่วัดเจติยฺหหลวง ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำพรรษาร่วมกับท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

ในคราวที่จำพรรษาที่วัดเจติยฺหหลวงนั้น ท่านพระอาจารย์มั่น ได้สั่งให้ท่านพ่อลี ไปปฏิบัติกรรมฐาน ในที่อันเป็นมงคลสถาน ๓

- แห่ง คือ ๑) ดอยชะม้อ จังหวัดลำพูน  
๒) ถ้ำบวบทอง จังหวัดเชียงใหม่  
๓) ถ้ำเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ปีพุทธศักราช ๒๕๗๕-๒๕๗๖ จำพรรษาที่เสนาสนะป่าช้าบ้องชี (ปัจจุบัน วัดป่าธรรมิการาม) อำเภอกระโทก(ไชยชัย) จังหวัดนครราชสีมา



รูปหล่อโลหะและเกศาธาตุพระอาจารย์ลี ธรรมธโร ภายในพระครูสังกัจจายน์

**ปีพุทธศักราช ๒๔๗๗** จำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้านตะคร้อ  
อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

**ปีพุทธศักราช ๒๔๗๘-๒๔๙๒** จำพรรษาที่เสนาสนะป่าช้า  
ฝัดบิลคล่องกุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

**ปีพุทธศักราช ๒๔๙๓** จำพรรษาที่ป่าอิลิปตนมฤคทายวัน  
เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย

**ปีพุทธศักราช ๒๔๙๔** จำพรรษาที่วัดควนเม็ด อำเภอหาดใหญ่  
จังหวัดสงขลา

**ปีพุทธศักราช ๒๔๙๕** จำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้านผาแด่น  
ตำบลปาย่าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

**ปีพุทธศักราช ๒๔๙๖-๒๔๙๘** จำพรรษาที่วัดบรมนิवास



อำเภอบางมวัน กรุงเทพฯ

**ปีพุทธศักราช ๒๕๔๙-๒๕๐๔** จำพรรษาที่วัดโศการาม  
ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

**ท่านละสังขารเข้าสู่อนุภาติเสสนิพพาน ณ วัดโศการาม**  
**ในวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ เวลาประมาณ ๐๒.๐๐ น.**  
**สิริอายุ ๕๕ ปี ๓๓ พรรษา**

หลังจากท่านมรณภาพสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ สมเด็จพระ  
สังฆราช (จวน อุฏฺฐายี) มีพระบัญชาให้เก็บศพท่านไว้ยังไม่ถวายเพลิง  
เอาอย่างพระมหากัสสปะเถระ ที่ในวันหนึ่งในอนาคตกาลจะมี  
พระศรีอริยเมตไตรย มาเผาศพพระมหากัสสปะอย่างสมศักดิ์ศรี  
นัยของท่านพ่อลีก็ขอให้เอาเยี่ยงอย่างนี้เป็นอุทาหรณ์ว่า  
“ผู้มีบุญกรรมที่เกี่ยวข้องกับท่านในวันข้างหน้า จะได้มาถวาย  
เพลิงสรีระร่างของท่านอย่างสมศักดิ์ศรี”

และท่านมีบัญชาอีกว่า ให้บำเพ็ญกุศลและสวดมนต์อุทิศ  
ถวายท่านพ่อลีทุกคืน บรรดาบรรพชิต และคฤหัสถ์ ซึ่งเป็นคณะ  
ศิษย์ของท่านพ่อลีได้ปฏิบัติตามมาโดยตลอด





## ๑๔. หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม

วัดป่าอรัญญวิเวก บ้านข่า อำเภอสว่างนคราม จังหวัดนครพนม

## “พระอริยะเจ้าผู้มีปฏิปทาประดุจเสือโคร่ง”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่ชื่อ อจลธมฺโม พระอริยะเจ้าชื่อดังแห่งภาคอีสาน เป็นศิษย์ที่สำคัญรูปหนึ่งของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านเป็นผู้มีนิสัยรักความสงบสันโดษ ท่านเข้าเป็นศิษย์วัดตั้งแต่วัยเด็กและได้รับการบรรพชาเป็นสามเณรอยู่ระยะหนึ่ง เป็นผู้ใฝ่ใจในการศึกษา มีนิสัยตรงไปตรงมา ข้อวัตรปฏิบัติเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว เอาจริง เอาจัง นิสัยโผงผาง พูดจาขวานผ่าซาก มีลีลาการแสดงธรรมแปลกกว่ารูปอื่น ๆ มีคำคมขำขันแฝงอยู่เสมอในเทศนาธรรม โดยส่วนมากท่านติดตามท่านพระอาจารย์มั่นบำเพ็ญภาวนาอยู่ตามท้องถ้ำในป่าลึกทางภาคเหนือ เช่น ถ้ำเชียงดาว เป็นต้น

”

ปฏิปทาของท่านอาจหาญสมเป็นนักรบธรรมของท่านพระอาจารย์มั่น ลักษณะนิสัยท่านเป็นประดุจเสือโคร่ง และท่านมักปฏิบัติกรรมฐานอย่างอุกฤษฏ์ โดยถือเอาเสือโคร่งเป็นแบบอย่างในอิริยาบถ ๔ คือ

### ๑. ต้องมีน้ำจิตน้ำใจแข็งเกร่งกล้าหาญในการเที่ยวธุดงค์

ล่ากิเลส ประดุจเสือตัวเปรี้ยวเที่ยวล่าเหยื่อไม่กลัวต่อภัยอันตรายใด ๆ ๒. ต้องกล้าเที่ยวไปในคำคืน ประดุจเสือไม่เคยกลัวต่อมรณภัยในความมืด ๓. ต้องชอบอยู่ในท้องถ้ำที่สกัดจากผู้คน ประดุจเสือหลีกเร้นซ่อนตัวอยู่ในถ้ำอันลึกลับ ที่ผู้คนเข้าไปไม่ถึง ๔. คิดทำอะไรลงไปแล้วต้องมุ่งความสำเร็จเป็นจุดหมาย ประดุจแมวตาเสือได้จ้องเขม็งไปที่เหยื่อรายใดแล้ว ต้องตามตะบปชย้าจนสำเร็จ

ท่านได้สำเร็จอภิญญาญาณสามารถเรียกสัตว์มีเลือดเป็นต้นมาซึ่งเป็นพาหนะในการเดินทางได้และสามารถท่องเที่ยวบนรถสวรรค์ได้ตามใจปรารถนา ท่านมี **หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ** เป็นสหธรรมิกในการเดินทางธุดงค์ภาวนาในภาคอีสาน และภาคเหนือของประเทศไทย เมืองเวียงจันทน์ เมืองหลวงพระบางของประเทศลาว

เกิดเมื่อวันจันทร์ที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๑ ตรงกับวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีชวด ฦ บ้านเช่า ตำบลบ้านเช่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม เป็นบุตรของนายปลา และ นางปัดต์ ปาลิปัตต์

ปีพุทธศักราช ๒๔๕๒ อุปสมบทเมื่ออายุ ๒๑ ปี ในฝ่ายมหานิกายกับ**พระอุปัชฌาย์คาน** อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม นานถึง ๑๙ พรรษา ได้ญัตติเป็นฝ่ายธรรมยุต ใน ปี พ.ศ. ๒๔๗๑ เมื่ออายุ ๔๐ ปี ที่วัดเจดีย์หลวง ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี **พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระครูศรีพิสารคุณ** เป็นพระกรรม

วาจาจารย์ **พระครูนพิสี** เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ ท่านอาพาธด้วยโรคชรา จึงกลับมาจำพรรษาที่วัดป่าอรัญญวิเวก ซึ่งเป็นบ้านเกิด ครั้นถึงกาลใกล้นิพพานท่านได้แสดงธรรมโปรดสานุศิษย์ด้วยบทธรรมสั้น ๆ ว่า

**“สังขารไม่เที่ยง เราเกิดมาก่อน ก็ต้องไปก่อนตามธรรมดา  
ลมวิปริตแล้ว ธาตุในตัวแปรปรวนแล้ว”**

พูดจบท่านให้พรเป็นภาษาบาลีว่า **“พุทฺโธ สุโข ธมฺโม  
สุโข สงฺฆो สุโข จตฺตาริ ธมฺมา วฑฺฒนฺติ อายุ วณฺโณ  
สุขํ พลํ”** พร้อมกับยิ้มหัวเราะเยาะ ลาโลกสมมุติเป็นครั้งสุดท้ายอย่างอารมณ์ดี ไม่สะทกสะท้านต่ออาการที่เกิดขึ้น แล้วนอนตะแคงขวาทำสีหไสยาสน์ ทิ้งขันธ์ถึงอนุภาติเสสนิพพาน ณ วัดป่าอรัญญวิเวก ตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ท่ามกลางสานุศิษย์ ในวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ เวลา ๑๙.๐๐ น.

สิริรวมอายุได้ ๘๖ ปี ๕ เดือน ๑๖ วัน ๔๖ พรรษา





๑๕. หลวงปู่สาม อภิณฺจโน  
วัดป่าไทรวิเวก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

## “พระอริยเจ้าผู้เคร่งครัดในรุดงควัตร”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่สาม อภิญาโน ท่านเป็นพระอริยสงฆ์ ผู้เจริญด้วยรุดงควัตรสมาปฏิบัติ กตัญญูกตเวทิต่อพระ บูรพาจารย์เป็นที่ตั้งเมื่อท่านพระอาจารย์มั่น เข้าสู่อนุภาทิสล นิพพาน ท่านนอนเฝ้ารักษาศพของท่านอาจารย์มั่นตลอด ๓ เดือนจนถึงพิธีประชุมเพลิง

เบื้องต้นก่อนจะเข้ามาวงศ์กรรมฐานท่านได้รับคำแนะนำจากหลวงปู่ดุลย์ อตุโล ให้เข้าหาท่านพระอาจารย์ มั่น ท่านเป็นผู้ไม่ติดสถานที่ ห้องเที่ยวภวณตามป่าเขา ไปเรื่อยทั่วทุกภาคของประเทศไทย ท่านจำพรรษามาก แห่งแทบจะไม่ซ้ำกัน เป็นหนึ่งในกองทัพนครมยุคแรกที่ รุดงค์เผยแพร่ธรรมจนได้รับคำชมจากท่านพระอาจารย์มั่น ว่า “เป็นผู้เจริญด้วยรุดงควัตร จำพรรษาได้มากแห่ง และ เป็นผู้เคร่งครัดในรุดงควัตร” ท่านมีสหธรรมิกคือ พระ อาจารย์กงมา จิรปุณโณ และท่านพ่อลี ธมฺมธโร

”

ท่านสามารถเข้าฌานสมาบัติได้อย่างเชี่ยวชาญ ครั้งหนึ่ง ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๖ ท่านจำพรรษากับพวกกะเหรี่ยงที่บ้าน แม่หลอด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ออกพรรษาแล้วเที่ยว วิเวกไปแถวเชิงบ้านผาแดง อยู่กับพวกแม้วพวกกระเหรี่ยง ทำให้



เขาเกิดศรัทธา จึงทำให้ท่านถูกคนอิจจาริษาและคิดปองร้าย  
หมายเอาชีวิต

คืนวันหนึ่งท่านนั่งเข้าฌานสมาบัติพิจารณาธรรมชั้นสูง  
ตัดขาดความเกี่ยวพันกับโลกภายนอก ตีเมต้ามรรษพระธรรม  
เปลितเพลินในแดนแห่งจิตสมาธิ ท่องเที่ยวไปทั้งเบื้องสูงและเบื้อง  
ล่าง โปรดจิตวิญญานที่ยากไร้ ได้เวลานานพอสมควรท่านจึง  
ถอนจิตออกจากฌานสมาบัติ พอถอนจิตออกมาปรากฏว่า  
กระท่อมทับตัวท่านอยู่ เมื่อเอalingของที่ทับตัวออก จดเทียบขึ้นดู  
มีเลือดเยิ้มท่วมกาย ข้างกายมีก้อนหินตกอยู่ ๑ ก้อนและอีก  
ข้างหนึ่งมี ๒ ก้อน มีเลือดเประกระระกรังเปื้อนตัว ท่านเล่าว่า  
พวกโจรผู้ร้ายคงเอาก้อนหินทุบศีรษะและใบหน้าท่านอย่างแรง และ  
คิดว่าท่านคงตายแล้ว จึงตีฝากระท่อมให้ล้มทับตัวท่านไว้ ท่าน  
รอดตายมาได้ราวปาฏิหาริย์ นี่คือการอัศจรรย์แห่งฌานสมาบัติ  
ของพระอริยเจ้า

ท่านเกิดเมื่อวันอาทิตย์ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๒ ที่  
บ้านนาสาม ตำบลนาบัว อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นบุตร  
ของ **นายปวม** และ **นางกิ่ง เกษแก้วสี**

ครั้นอายุได้ ๑๙ ปี ได้บวชเป็นสามเณรที่วัดนาสาม และ  
อุปสมบทเป็นฝ่ายมหานิกายในปีพุทธศักราช ๒๔๖๒ โดยมี **พระครู  
วิมลศีลพรต** เป็นอุปัชฌาย์ **หลวงพ่อเอี่ยม** เป็นพระกรรมวาจา  
จารย์ **พระอาจารย์สาม** เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เมื่อได้ทราบข่าวว่า **พระอาจารย์ดูลย์ อดุล** คิษย์ท่านพระ  
อาจารย์มั่น ภูริทตฺโต พักอยู่ที่ป่าหนองเสม็ด ตำบลเฉลียง อำเภอ

เมือง จังหวัดสุรินทร์ จึงไปพบท่านอาจารย์ดูลย์ ณ ที่นั้น ถวาย  
ตนเป็นศิษย์แล้วออกธุดงค์ไปบนเขาพนมสวาย

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๙ ได้ศึกษาธรรมกับท่านพระอาจารย์  
มั่น ที่เสนาสนะป่าบ้านสามผง อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม  
ท่านพระอาจารย์มั่น แนะนำให้ติดตามท่านพระอาจารย์สิงห์  
ขนตุยาคโม และพระมหาปิ่น ปญญาพล ออกธุดงค์

ปีพุทธศักราช ๒๔๗๑ อายุ ๒๘ ปี ได้ติดตามคณะ  
กองทัพนครของพระอาจารย์สิงห์ ขนตุยาคโม และพระอาจารย์  
มหาปิ่น ปญญาพล ไปทางจังหวัดยโสธร และได้ญัตติเป็น  
พระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๑  
เวลา ๑๖.๐๖ น. ณ วัดศรีธรรมมาราม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร  
โดยมี**พระครูวิจิตรวิโสธนาจารย์** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์  
สิงห์ ขนตุยาคโม** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ **พระอาจารย์มหาปิ่น  
ปญญาพล** เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ท่านเข้าสู่นิพพานที่โรงพยาบาล  
ศิริราช เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ เวลา ๑๙.๓๐ น.

สิริอายุได้ ๙๑ ปี ๔ เดือน ๑๙ วัน ๖๒ พรรษา





๑๖. พระครูญาณทัสสี  
(หลวงปู่คำดี ปภาโส)  
วัดถ้ำผาปู่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

## “พระอริยเจ้าผู้อ่อนน้อมต่อมตนเพื่อธรรม”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่คำดี ปภาโส พระอริยเจ้าศิษย์  
กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านเป็น  
ผู้มีความสมบุกสมบันทั้งภายนอกและภายใน สันโดษ  
ไม่ชอบการก่อสร้าง

เบื้องต้น ท่านศึกษาธรรมจากพระอาจารย์สิงห์  
ขนตุยาโคโม ณ วัดป่าสาละวัน อำเภอเมือง จังหวัด  
นครราชสีมา จากนั้นท่านท่องเที่ยวไปตามป่าเขา จน  
กระทั่งวาระสุดท้ายท่านได้กลับมาจำพรรษาที่วัดถ้ำผาปู่  
และได้รับอุบายธรรมอันสำคัญจากหลวงตามหาบัว  
จนถึงที่สุดแห่งทุกข์

”

ท่านมักกล่าวกับคนใกล้ชิดเสมอว่า **“มหาบัวเป็นอาจารย์  
ของอาตมา”** ท่านไม่ถืออายุพรรษา ท่านถือพรหมจรรย์คือพระ  
อรหัตตผลเป็นที่ตั้ง ถ้าหากได้ธรรม แม้จะเอาสามเณรเป็น  
อาจารย์ท่านก็ยอม ท่านมีวิธีการและอุบายแปลก ๆ เพื่อฝึกหัด  
ทรมาน ท่านชอบแสวงหาที่อยู่อันน่ากลัวและชอบหาวิธีแก้ความ  
กลัวเฉพาะหน้า อย่างเช่น ท่านพักอาศัยอยู่ในถ้ำ เลือกร้องคำราม

อยู่หน้าถ้ำ ตัวลั่นแต่ใจสู้ไม่ถอย ภาวนาสอนตนเองว่า **“พระกรรมฐานอะไรมากลัวเลื้อ เรากลัวเลื้อมันมากินเรา ก็เรากินสัตว์มาลักเท่าไร? กินมาจนเต็มพุง ถ้าเลื้อจะมากินเราเสียบ้างก็ไม่เห็นจะเป็นไร วันนี้เราต้องสู้”** คิดอย่างนั้นแล้วท่านก็รีบเดินออกจากถ้ำไปตามหาเลื้อ พอเลื้อเห็นท่านเดินเข้าไปหาดม ๆ มันก็เผ่นแนบเปิดหนีเข้าป่าหายเงียบไป

ท่านเคยจิตเลื่อมและระคะกำเริบมาก ถึงกับจะเอามีดโกนกรีดคอตนเองให้ตายถึงสามครั้งสามหน แต่ก็เหมือนมีเทวดามาช่วยเสมอ ท่านเล่าว่าหากวันนั้นมีผู้หญิงเข้าสู่ราวป่าที่ท่านพักอาศัยอยู่ ท่านจะต้องข่มขืนเสพเมถุนแน่นอน เพราะเกิดความกำหนัดอย่างมาก แต่เดชะบุญบันดาล วันนั้น ไม่มีผู้หญิงสักคนเลย ทั้งที่ทุก ๆ วันจะมีผู้หญิงมาหาของป่ากันเป็นจำนวนมาก ท่านพลั้งจิตแก้ตัวท่านเองทันทีอย่างเด็ดขาด ด้วยการเปลี่ยนความคิดที่จะฆ่าตัวตายเสียใหม่ว่า **“ถ้าจะตาย เราต้องตายพร้อมกับความเพียร ภาวนาเท่านั้น”**

นิสัยแต่ก่อนท่านเป็นคนผาดโผน แข็งกระด้าง ไม่ยอมใครง่าย ๆ แต่ท่านมาแก้เสียใหม่ ท่านเล่าว่าครั้งหนึ่งท่านใช้สามเถรตัดผ้าขาวทำสบง สามเถรเย็บผ้าผิด ท่านฉีกผ้าโยนทิ้ง สามเถรร้องไห้ใหญ่ ท่านรู้สึกสะเทือนใจมากที่ทำกิจอย่างนั้น ผ้าตัดผิดมันก็ตัดผิดไปแล้ว แล้วมาฉีกผ้าทิ้งนี้หาประโยชน์อะไรมิได้ ท่านเตือนตนเองว่า **“เอาละนะเราจะเอาสามเถรเป็นอาจารย์ ต่อแต่นี้เป็นต้นไปเราจะเปลี่ยนนิสัยใหม่ เปลี่ยนมารยาทใหม่ กิริยาอย่างนี้จะไม่นำเอามาใช้จนกระทั่งวันตาย เปลี่ยนเป็นคน**

อ่อนโยน ไม่ดูดำว่ากล่าวใครโดยไร้ซึ่งเหตุและผล” แล้วท่านก็ตั้งสติ เปลี่ยนนิสัยเดิมตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ท่านเกิดวันพฤหัสบดีที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ ตรงกับแรม ๑๔ ค่ำ ปีมะเส็ง เป็นบุตรของนายพร และนางหมอก นินเขียว เกิดที่บ้านหนองคู ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ท่านบวชเป็นพระมหานิกาย ที่วัดหนองแวง บ้านเมืองเก่า ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมี พระครูเมือง เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์โพธิ์ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์ชานูหลิด เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ต่อมาได้ญัตติเป็นฝ่ายธรรมยุตเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ วัดศรีจันทราวาส ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมี พระครูพิศาลธัญเขต เป็นพระอุปัชฌาย์ พระปลัดสังข์ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระสมชาย เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ท่านละสังขารเข้าสู่อนุปาทิเสสนิพพาน ณ โรงพยาบาลแพทยปัญญา กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๗ เวลา ๑๓.๑๓ น. สิริอายุได้ ๘๒ ปี ๔ เดือน ๙ วัน ๕๖ พรรษา





๑๗. พระญาณสิทธิจารย์

(หลวงปู่สิม พุทธาจาโร)

วัดถ้ำผาปล่อง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่



## “พระอริยเจ้าผู้มีกลิ่นศีลธรรมกำจรกำจาย”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่สิม พุทฺธจาโร พระอริยเจ้าผู้  
ทุ่มเทชีวิตจิตใจในเพศพรหมจรรย์ บากบั่นดำเนินตาม  
รอยพระบูรพาจารย์ อุปนิสัยละมุนละไม มีเมตตา เป็น  
สาธารณะ ใจเด็ด มุ่งหวังเพียงความพ้นทุกข์ ได้รับ  
คำชมจากท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ว่า “เป็นดอกบัว  
ที่ยังตูมอยู่ เบ่งบานเมื่อใด จะหอมกว่าหมู”

”

ท่านเที่ยวรุดงค์ไปตามป่าเขาและยอดดอยทั่วทุกภาค  
ขณะที่ท่านพระอาจารย์มั่นยังมีชีวิตอยู่ ท่านจะเที่ยววนเวียนเข้า  
มาฟังธรรมภาคปฏิบัติอยู่เสมอ เมื่อท่านพระอาจารย์มั่นท่องเที่ยว  
รุดงค์ไปทางภาคเหนือ ท่านก็จะติดตามไปอาศัยอยู่ในรัศมีธรรม  
ของท่านพระอาจารย์มั่นเสมอมา

ท่านชอบอยู่ตามท้องถ้ำและภูเขาสูงตระหง่านวิเศษรา เก่ง  
ในการพิจารณาสุภะกรรมฐาน ท่านสามารถอธิบายใน  
กายคตาสติกกรรมฐาน พิจารณากระดูก ๓๐๐ ท่อนได้อย่างพิสดาร  
ท่านถือเครื่องใน “ไสยานิกังครุดงค์” คือ รุดงค์ข้อ ๑๑ ว่าด้วย  
การเข้าไปเยี่ยมและอยู่ในป่าช้าพิจารณาซากศพเป็นวัตร ท่าน  
เป็นผู้มีใจหนักแน่นมั่นคงไม่หวั่นไหวในโลกธรรมทั้งหลาย

ท่านเกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒ ตรงกับวันศุกร์ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีระกา เวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. ที่บ้านบัว ตำบลสว่าง อำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร เป็นบุตรของนายसान และ นางสิงห์คำ วงศ์เข้มมา

ในคืนที่ท่านมาปฏิสนธิ มารดานิมิตเห็นพระสงฆ์รูปหนึ่ง เหาะมาจากท้องฟ้ามีรัศมีในกายเปล่งประกายแลดูเย้นตาเย้นใจ เหาะลงสู่กระท่อปกกลางทุ่งนา ด้วยนิมิตดังกล่าว นายसानผู้เป็นบิดาจึงได้ตั้งชื่อลูกชายว่า “ลิม” (หมายถึงโปสท์)

เมื่อท่านอายุ ๑๗ ปี ได้ขอบิดามารดาบรรพชา เป็นสามเณรฝ่ายมหานิกาย ณ วัดศรีรัตนาราม บ้านบัว ในวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ โดยมีพระอาจารย์สีทอง เป็นพระปัพพชาจารย์

ต่อมาได้มีโอกาสฟังธรรมจากท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์สิงห์ ขนดะยาโคโม และพระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล ณ วัดศรีสงคราม ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ได้ปิติในธรรมบังเกิดความเลื่อมใสเป็นอย่างมาก จึงตัดสินใจขอถวายตัวเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ได้บรรพชาใหม่เป็นสามเณรฝ่ายธรรมยุต ที่โบสถ์น้ำ วัดศรีสงคราม โดยท่านพระอาจารย์มั่น เป็นประธาน และ เจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พนธุโล) เป็นพระปัพพชาจารย์

ท่านอุปสมบทเมื่อวันอังคารที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๘ ปีมะเส็ง ณ วัดศรีจันทราวาส ตำบลพระลับ จังหวัดขอนแก่น โดยมี พระครูพิศาลธรรมเขต (จันทร์

เขมियो) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์สิงห์ ขนดุยาคโม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระปลัดดวงจันทร์ เป็นพระอนุสาวนาจารย์  
หลังจากท่านอุปสมบท ได้เดินธุดงค์ติดตามพระอาจารย์สิงห์ ขนดุยาคโม ไปจำพรรษาที่วัดป่าเหล่างา (วัดป่าวิเวกธรรม) จังหวัดขอนแก่น และท่านพระอาจารย์สิงห์ ได้สอนอุบายในการพิจารณาอสุภกรรมฐานจากซากศพ โดยพาไปขุดซากศพที่ป่าช้าขึ้นมาพิจารณา ท่านได้อสุภะกรรมฐานจากซากศพว่า

**“นี่แหละร่างกาย สักแต่ว่ารูป ไม่ว่ารูปหญิงรูปชาย คืออันเดียวกัน ไม่มีใครสวยใครงามกว่ากัน อสุภํ มรณํ ทั้งนั้น ไม่นานละ เดียวมันก็ทยอยตาย ไปทีละคนสองคน หหมดไปสิ้นไป ไม่มีเหลือ ตายจนกระทั่งหมดโลก”**

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๓ ท่านได้เดินทางธุดงค์มาพบถ้ำผาปล่อง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และพัฒนาจนกลายเป็นมณฑลสถานทีอบรมภาวนาปฏิบัติธรรม ท่านละสังขารเข้าสู่อนุปาติเสสนิพพาน ณ วัดถ้ำผาปล่อง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ สิริรวมอายุได้ ๘๒ ปี ๙ เดือน ๑๙ วัน ๖๓ พรรษา





๑๘. พระธรรมวิสุทธิมงคล

(หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)

วัดป่าบ้านตาด ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

## “พระอริยเจ้าผู้เป็นมหาบุรุษของแผ่นดิน”

“

พระเดชพระคุณพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน) พระอริยเจ้าที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ยิ่งใหญ่ด้วยบุญบารมี ทายาทธรรมของท่านพระอาจารย์มั่น เป็นมหาบุรุษผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุค สามารถทำประโยชน์ใหญ่ให้แก่ชาติ และพระพุทธศาสนา เป็นพระของแผ่นดินไทยที่ประวัติศาสตร์ ต้องจดจารึกเป็นศักดิ์ศรี และเกียรติยศประดับวงศ์พระพุทธศาสนา อย่างสง่างาม ปฏิบัติและคำสอนของท่านหาผู้ใดเสมอเหมือน ได้ยาก ท่านจึงเป็นที่ยอมรับจากพระคณาจารย์น้อยใหญ่และประชาชนทั่วไป

”

ท่านสามารถทำในเรื่องที่บุคคลอื่นทำได้ยาก เรื่องที่แสนยาก เมื่อท่านดำริกลับเป็นเรื่องง่ายประดุจพลิกแผ่นดินได้ ท่านคิดทำเรื่องใดไม่ว่าจะยิ่งใหญ่ถึงนั้นสำเร็จราวปาฏิหาริย์ ท่านเล่าว่า “เดิมจริง ๆ ท่านเคยปรารถนาพุทธภูมิ แต่มาพิจารณาเห็นว่า จะเป็นการเน้นช้า จึงถอนความปรารถนานั้นเสีย มุ่งตรงเข้าสู่แดนแห่งพระนิพพานโดยตรง”

ท่านเป็นศิษย์ที่ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ยกย่องและไว้วางใจว่า “เป็นผู้ฉลาดทั้งภายในและภายนอกต่อไปจะเป็นที่พึ่งแก่หมู่คณะได้มาก” ยามที่ท่านพระอาจารย์มั่น นิพพานไป ท่าน

จึงเป็นแม่ทัพใหญ่ ทดแทนสืบทอดมรดกมรรคปฏิบัติพาเหมือน  
ยามที่ท่านพระอาจารย์มั่นยังปรากฏอยู่

ดังความตอนหนึ่งจากหนังสือมหัศจรรย์มหาบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ว่า  
...พุทธศักราช ๒๔๘๒ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต พระ  
วิปัสสนาจารย์ใหญ่ผู้มีหลักธรรมอันแสนแยบยล มีญาณวิถีกว้าง  
ไกล หยั่งทราบอดีต อนาคต จาริกธุดงค์อยู่ภาคเหนือ ได้กล่าว  
ยกย่องและทำนายภิกษุหนุ่มรูปหนึ่งซึ่งยังไม่เคยพบเห็นกันมาก่อน  
ด้วยอนาคตตั้งสัจฉาว่า

**“ในอนาคตกาลอีกไม่นาน จักมีพระหนุ่มรูปหนึ่งเข้ามาหา  
เราเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ เธอจะทำประโยชน์ใหญ่ให้แก่ประเทศ  
ชาติและพระพุทธศาสนา”**

และต่อมาเป็นที่ทราบกันว่าภิกษุหนุ่มรูปนั้นก็คือ **“พระมหา  
บัว ญาณสมฺปนฺโน”**

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ณ บ้านตาด  
ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นบุตรของนายทองดี  
และนางแพงศรี โลหิตดี มีพี่น้อง ๑๖ คน

ก่อนเกิดโยมบิดาของท่านได้สุบินนิมิตว่า “ได้มิด มิดด้ามงา  
ที่ฝักเค็ลือบด้วยเงิน” ส่วนโยมมารดาสุบินนิมิตว่า “ได้ต่างหูทองคำ  
หนึ่งข้างสวยงามมาก”

โยมตาได้ทำนายสุบินนิมิตนั้นไว้ ๒ อย่างคือ

๑. ถ้าไปในทางชั่ว มหาโจรสู้ไม่ได้ ยังเป็นหัวหน้านำมหาโจร  
อีก

๒. ถ้าไปในทางที่ดีแล้ว จะดีจนถึงที่สุด

ท่านอุปสมบทเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ณ วัดโยธานิมิต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมี **พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระครูปลัดอ่อนตา เขมฺงฺโกโร** เป็นพระกรรมวาจาจารย์

ศึกษาปริยัติ ๗ ปี สอบได้นักธรรมเอกและเปรียญธรรม ๓ ประโยค ในระหว่างศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น ได้รับความอนุเคราะห์จากสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธมฺมชโร) เป็นอย่างยิ่ง

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๕ - ๒๔๘๖ ท่านได้ไปศึกษาและปฏิบัติธรรมกับท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต เป็นเวลา ๘ ปี ยอมสยบในภูมิจิตภูมิธรรมอันละเอียดอ่อนแยบยลที่ท่านพระอาจารย์มั่นอบรมสั่งสอนถึง ๓ วาระ

วาระที่ ๑ ท่านนั่งสมาธิตลอดรุ่งติดต่อกันหลายวัน จนกระทั่งกันพุงองแตกน้ำเหลืองไหลเยิ้ม ท่านพระอาจารย์มั่น ได้ให้อุบายว่า **“กิเลสมันไม่ได้อยู่ที่กายนะ มันอยู่ที่ใจ เหมือนสารถีฝึกม้า ถ้าม้าหายพยศ การฝึกหนักควรลดลง”**

วาระที่ ๒ ท่านติดสมาธิอยู่ถึง ๕ ปี จิตสงบแน่วไม่หวั่นไหวตั้งภูผาหิน ท่านพระอาจารย์มั่นให้อุบายว่า **“สุขในสมาธิเท่ากับเนื้อติดฟัน สมาธิทั้งแท่งเป็นสมุทัยทั้งแท่ง ให้ออกเดินทางด้านปัญญา”**

วาระที่ ๓ ท่านเพ่งในการพิจารณาทางด้านปัญญาทั้งวันทั้งคืนเกินตัว ไม่หลับไม่นอน คิดตำหนิสมาธิว่าอนตายนอญเฉย ๆ ปัญญาต่างหากสามารถแก้กิเลสได้ ท่านพระอาจารย์มั่นให้อุบายว่า **“บ้าหลงสังขาร”** คำว่า “บ้าหลงสังขาร” คือ การ





รูปหล่อโลหะและเกศาธาตุพระอาจารย์บัว ภาณสมปโน ในพระพุทฺธคเจติย์

พิจารณาเพลินเกินตัว ไม่รู้จักประมาณ สมุทัยแทรกเข้าในจุดนี้  
 ให้พักจิตเข้าสมาธิ เหมือนถอดเสื้อย่นหนาม จากนั้นก็เข้าสู่มหาสติ  
 มหาปัญญา ก็เลลอยู่ที่ใดตามต่อนจนหมด...

ท่านได้อยู่อยู่ปฏิบัติภาวนารับใช้ท่านพระอาจารย์มั่นจนกระทั่ง  
 นิพพาน ในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๓

ท่านได้บรรลุธรรมขั้นสูงสุดในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ.  
 ๒๔๙๓ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ เวลา ๕ ทุ่มตรง บนหลังเขา  
 วัดดอยธรรมเจติย์ จังหวัดสกลนคร

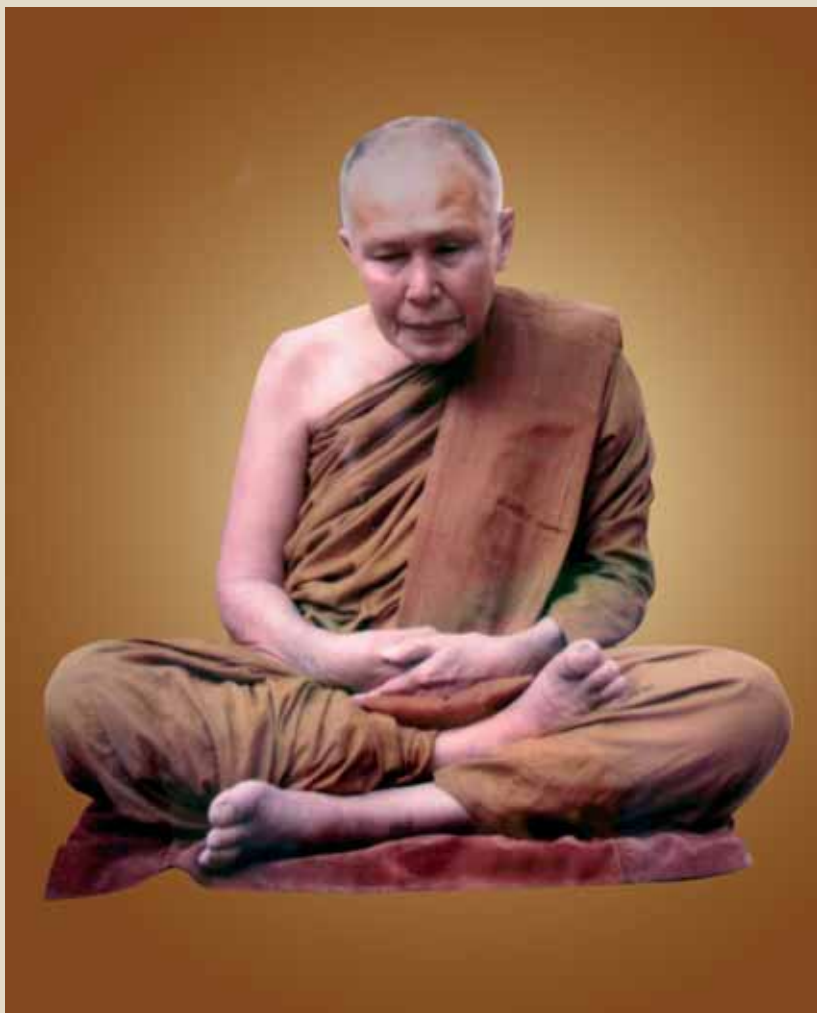
จากหนังสือมหัศจรรย์มหาบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ได้กล่าวยกย่อง  
 เกียรติคุณท่านไว้ว่า

ณ บัดนี้ประวัติศาสตร์ต้องจารึกไว้ว่า.. ในเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๖ พระหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน อายุ ๙๐ ปี พรรษา ๗๐ คณะธรรมยุติกนิกาย ได้ยอมสละชีวิตเลือดเนื้อ รบกับความจนในชาติอย่างเด็ดเดี่ยว เดินตามรอยพระศาสดาและพระบูรพาจารย์ สามารถนำทองคำแท่งหนัก ๑๑ ตัน เงินดอลลาร์สหรัฐ ๑๐ ล้านดอลลาร์ มอบเข้าห้องพระคลังหลวง เพื่อเป็นการเพิ่มทุนสินทรัพย์ค้าชูประเทศไทยให้อยู่ยั่งยืนมั่นคงตลอดไปชั่วกาลนาน

ด้วยความเมตตาอันไม่มีประมาณต่อสัตว์โลก หลวงตายังสงเคราะห์ต่อไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ แม้ชีวิตลี้มลายลงไป ปัจจัยทั้งหมดที่มหาชนครัทธานำมาถวายในงานศพในอนาคต ท่านมีพินัยกรรมให้นำมอบเข้าสู่พระคลังหลวง ให้เป็นสมบัติของชาติ เป็นทุนของลูกหลานสืบไป

นี่คือชีวิตพระอรหันต์ ที่ยังทรงธาตุขันธ์ให้ชาวโลกได้ชื่นชม บุญบารมี บาทวิถีที่ท่านก้าวอย่างผ่านไป นำความสงบสุขและแสงสว่างมาให้แก่สัตว์โลกทั้งปวง





๑๙. พระอริยเวที

(เขียน จิตสีโล)

วัดรังสีปาลิวัน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

## “พระอริยเจ้าผู้แตกฉานในอรรถและธรรม”

“

พระเดชพระคุณพระอริยเวที (เขียน จิตสีโล ป.ธ. ๙) เป็นพระมหาเถระผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ เป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์ใหญ่มั่น ภูริทตฺโต ที่สำคัญรูปหนึ่ง ท่านชำนาญทั้งทางคันถธุระและวิปัสสนาธุระ ทรงความรู้ในทางพระพุทธศาสนาซึ่งหาได้ยากยิ่งนักในคณะกรรมฐานยุคปัจจุบัน ท่านละทิ้งเกียรติยศตำแหน่งในการบริหารคณะสงฆ์ มุ่งเพียงเกียรติอันยิ่งใหญ่คือพระนิพพาน ละจากความเป็นพระบ้านเข้าสู่ความเป็นพระป่าได้อย่างสนิทใจ เป็นแบบอย่างแก่นุชนรุ่นหลังที่หลงติดจมในลาภยศสรรเสริญได้เป็นอย่างดี

”

ท่านมีอุปนิสัยพูดจริงทำจริง เรียนจริงปฏิบัติจริง บากบั่น มุมานะ ไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคที่มาถึง รักสงบ ล้ำรวมระวัง ปฏิบัติตนเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ไม่ชอบคลุกคลี ชื่อตรงต่อธรรมวินัย หนักแน่นด้วยหิริโอตตปัทมธรรม มักน้อย สันโดษ เรียบง่าย มีระเบียบบริหารด้วยข้อปฏิบัติในไตรสิกขา ได้ถวายตัวเป็นศิษย์อยู่ฝึกอบรมกรรมฐานกับท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ณ วัดหนองผือใน จังหวัดสกลนคร ท่านได้บำเพ็ญคุณ

ประโยชน์ไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก ทั้งด้านการศึกษา ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ตั้งแต่บรรพชาอุปสมบทจนตลอดอายุขัย

ท่านเกิดเมื่อวันพุธที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ เดือน ๑๒ ปีมะเส็ง ณ หมู่บ้านโนน ตำบลโนน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นบุตรของ**นายสังข์** และ **นางค้อม ภูสาค**

บรรพชาเมื่ออายุ ๑๗ ปี ณ วัดสุทธจินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อุปสมบทอายุ ๒๑ ปี ในวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ โดยมี **สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ติสโส อ้วน)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระโพธิวงศาจารย์** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ **พระธรรมปิฎก** เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก

ปีพุทธศักราช ๒๔๗๗ - ๒๔๘๑ สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๓ - ๗ ประโยค สำนักเรียนวัดสุทธจินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๘ ประโยค สำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๔ สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค สำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร พร้อมกับ **เจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน)**

...เมื่อครั้งได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตังค์ เรื่อง **“โทษของการเกิด”** และกัณฑ์ที่สองเรื่อง **“มุตโตทัย”**



รูปหล่อโลหะและอัฐิธาตุพระอาจารย์ผาง ปรีพฺุณเณ ภายในพระธุดงค์เจดีย์

(ธรรมะเป็นเครื่องพ้น) ท่านถึงกับลูกจากที่หนึ่งไปกราบท่านพระอาจารย์มั่น พร้อมกล่าวคำปฏิญาณเป็นภาษาบาลีว่า

**“สาสเน อูริ ทตฺวา ขอมอบกายถวายชีวิตนี้แก่พระพุทธศาสนา  
ชีวิตทั้งชีวิตนี้ขอมอบไว้ในพระศาสนา ขอให้ท่านพระอาจารย์  
เป็นสักขีพยานด้วย”**

จากนั้นตรากลับคืนอายุขัย ท่านได้กระทำสัจจาจาณนั้นให้เป็นที่ปรากฏแก่ชนทั้งหลาย ถึงความเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส ผู้บริสุทธิ์หมดจดดงดงามในธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว

ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา ลำดับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ท่านมีแนวคิดกว้างไกล ทั้งหลักการและแนวทาง ปฏิบัติการบริหารภายในวัดตั้งเป้าไว้สูง มีระเบียบ ให้พระภิกษุ สามเณร ตลอดถึงศิษย์วัดปฏิบัติตาม อย่างเคร่งครัด และคัดเลือกหมู่คณะให้เข้าไปรับการอบรมเป็น

นักเรียนครูและนักเรียนการปกครองที่วัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อให้กลับมาเป็นบุคลากรบริหารวัดช่วยเจ้าอาวาส อนุสรณ์สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือท่านได้ริเริ่มก่อตั้งมูลนิธิ **“สุทธจินดาราชสีมามูลนิธิ”** ได้ผลงานตามวัตถุประสงค์ ทุนทรัพย์เติบโตใหญ่มาจนถึงทุกวันนี้

เมื่อได้วางรากฐานการปกครองและการศึกษา เข้าสู่ความเจริญในระดับหนึ่งตามเป้าหมายแล้ว ด้วยสวาทบารมีญาณมากระตุนเตือน ท่านได้ประกาศท่ามกลางคณะสงฆ์วัดสุทธจินดาอย่างอาภายาว่า **“จะออกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานในป่า”**

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๐๐ เป็นต้นมา ท่านได้สร้างวัดรังสีปาลิวัน บ้านโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และได้ออกบำเพ็ญตามถ้ำ เงื้อมผา จำพรรษาในที่หลายแห่งตามสถานที่วิเวก สัปปายะ สมเจตนาที่ท่านตั้งไว้

ท่านปรารถนาถึงชีวิตของท่านขณะเป็นพระอยู่ในเมืองอย่างน่าสนใจว่า

“ชีวิตวันหนึ่งคืนหนึ่ง รู้สึกว่าจะน้อยมาก สำหรับที่จะทำความพากเพียร ไม่เพียงพอเลย วันหนึ่งๆ มีแต่ต้อนรับผู้คน พูดคุยเรื่องต่างๆ เสียเวลาทำความเพียร เป็นการทำให้ชีวิตให้เบรค หมด เพราะเรื่องที่พูดนั้นเป็นเรื่องข้างนอกทั้งนั้น

นอกจากนั้นยังเป็นการคลุกคลีด้วยหมู่คณะจนเกินไป อันเป็นทางให้เกิดความประมาท เป็นปปัญจธรรม คือธรรมอันเป็นเหตุให้เนิ่นช้าในคุณธรรมอันยิ่งขึ้นไป หลงตัวลืมหืมตัวมัวเมาติดมนอนชการ คิด ๆ ดูแล้วก็สงสารหมู่คณะที่อยู่ในเมือง

ถ้าจะให้เรากลับมาอยู่ในเมืองอีก ให้ตายเสียยังจะดีกว่า เพราะ



รู้สึกอึดอัดคับแค้นใจมาก ฟัง คิด พิจารณา เกิดมาก็ภพที่ชาติ  
จึงจะมีโอกาสงาม สำหรับบำเพ็ญสมณธรรมเช่นชาตินี้ **“ทุลลภชน  
สมปตติ”** สมณศักดิ์ ตำแหน่ง ห้ามอบายภูมิไม่ได้ แต่คุณความ  
ดี และศีล สมาธิ ปัญญาเท่านั้นที่ห้ามอบายภูมิได้”

วันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๗ เมื่ออายุ ๗๑ ปี ท่าน  
ป่วยเป็นอัมพาตเพราะเส้นโลหิตในสมองแตก ทำให้ประสาท  
สมองบางส่วนต้องสูญเสียไป ผลก็คือ พูดออกมาไม่เป็นคำพูด  
ฟังยาก แขนขาซีกขวาไม่ทำงาน ช่วยตัวเองได้ประมาณ ๑๐  
เปอร์เซ็นต์ ท่านป่วยนานถึง ๑๙ ปี ลูกศิษย์ใกล้ชิดช่วย  
สับเปลี่ยนดูแลพยาบาลมาโดยสม่ำเสมอ

๓ ปีพรรษาสุดท้ายแห่งการอาพาธ ท่านต้องอยู่ที่โรงพยาบาล  
ครินครินทร์ตลอด เมื่อหมอเห็นว่าสุดวิสัยที่จะช่วยพยุงธาตุขันธ์  
ให้ดำรงอยู่ต่อไป จึงนิมนต์ท่านกลับวัดรังสีปาลิวัน

ท่านละสังขารเข้าสู่อนุภาทิเสสนิพพานอย่าง สงบในวันที่ ๕  
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ เวลา ๒๐.๒๕ น. สิริอายุ ๙๐ ปี ๖๘  
พรรษา ถวายเพลิงศพเมื่อวันเสาร์ที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖





## ๒๐. หลวงปู่เจี๊ยะ จุนฺโท

วัดป่าภูก้อน จ.อุดรธานี

## “พระอริยเจ้าผู้เป็นดั่งผ้าชีรีวห่อทอง”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท พระอริยเจ้าผู้เด็ดเดี่ยวอาจหาญในสายกรรมฐานของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านได้รับการยกย่องจากท่านพระอาจารย์มั่นว่า “เป็นผ้าชีรีวห่อทอง” อุปนิสัยของท่านเป็นคนตรงไปตรงมา มีปฏิปทา ยอมหักไม่ยอมงอ ท่านสละอวัยวะ ทรัพย์ และชีวิตเพื่อธรรม เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที จงรักภักดีต่อท่านพระอาจารย์มั่น ยิ่งกว่าชีวิต ท่านได้รับความไว้วางใจจากท่านพระอาจารย์มั่น ให้เดินทางไปเฝ้า อุปัฏฐากหลวงปู่เสาร์ ซึ่งอาพาธหนักถึงเมืองนครจำปาศักดิ์ ประเทศลาว จนกระทั่งหลวงปู่เสาร์มรณภาพ

”

ประวัติ ปฏิปทา คติธรรม ของท่านอาจแตกต่างจากพระกรรมฐานรูปอื่นในแง่ปลีกย่อย ท่านไม่กว้างขวางเรื่องปรีชาธรรมภายนอก รอบรู้เฉพาะเรื่องจิตตภาวนา อันเป็นธรรมภายใน ท่านปฏิบัติลำบากแต่รู้เร็ว คำสอนของท่านก็เป็นประเภทปัจเจกะ มุ่งเน้นทางด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับท่านมีบารมีธรรมที่บ่มบำเพ็ญมาแต่ชาติปางก่อนเป็นสิ่งที่ช่วยเกื้อหนุนอยู่อย่างลึกลับ การปฏิบัติของท่านจึงนับว่ารู้ธรรมเร็วในยุคปัจจุบัน

ท่านจึงเป็นแบบอย่างทางสงบแก่โลกที่ระงมปนเปื้อนไปด้วย กองทุกข์นานัปการ ท่านสอนให้พวกเรามองอะไร ไม่ควรมองแต่เพียงด้านเดียว การมองอะไร ไม่เพียงใช้สายตาเป็นเครื่องตัดสินเท่านั้น แต่ต้องใช้แววตาคือปัญญา เพราะผู้ปฏิบัติธรรมไม่ควรมองข้ามปมคำสอนเพียงเพราะสายตาเท่านั้น ควรพิจารณาให้ถ้วนถี่ เปรียบเสมือนดวงอาทิตย์ที่ส่องแสงสว่างแก่โลก ย่อมไม่ละเลย หักงอไผ่และภูผา

หลวงปู่เจี๊ยะท่านจึงเป็นผู้มีจิตอิสระมานาน ไม่เกี่ยวเกาะ ยึดติดพัวพันในบุคคล กาล สถานที่ การปฏิบัติของท่านมุ่งเน้นที่ผลการปฏิบัติมากกว่ารูปแบบแห่งการปฏิบัติ เพราะนี่เป็นนิสัย สะท้อนโลกและปฏิบัติที่เป็นปัจเจกตั้ง ยากที่ใคร ๆ จะเลียนแบบได้

หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้กล่าวยกย่องชมเชยในคุณธรรมว่า **“พระอาจารย์เจี๊ยะเป็นผ้าขี้ริ้วห่อทอง เป็นเพชรน้ำหนึ่งที่ได้โดยยากยิ่ง”**

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๙ ตรงกับวันอังคาร เดือน ๗ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีมะโรง ๓๒ บ้านคลองน้ำเค็ม ตำบลคลองน้ำเค็ม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เป็นบุตรของนาย **ชุ่นแจ้** และ **นางแฟ โพรทิจ**

ในวัยหนุ่มทำมาค้าขายผลไม้ นิสัยออกจะติดทานักเลง ตันตระกุลเป็นคนตรงไปตรงมา เป็นคนจริงจังในหน้าที่การงาน ยอมหักแต่ไม่ยอมงอ พุดจาโฮกฮากไม่กลัวคน

ท่านอุปสมบทเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ เวลา ๑๖.๑๙ น. ณ พัทธสีมาวัดจันทนาราม ตำบลจันทนิมิต อำเภอ



เมือง จังหวัดจันทบุรี โดยมี **พระครูครุณารถสมาจาร (เคียร)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระครูพิพัฒนพิหารการ (เชย)** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ **ท่านพ่อลี ธมฺมธโร** เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เมื่ออุปสมบทแล้ว ท่านได้ร่วมปฏิบัติธรรม จำพรรษากับ**ท่านพระอาจารย์กงมา จิรปุณฺโณ** ที่เสนาสนะป่าช้าผีดิบบ้านหนองบัว ปัจจุบันคือ วัดทรายงาม จังหวัดจันทบุรี

ท่านปฏิบัติกรรมฐานด้วยอิริยาบถ ๓ คือ ยืน นอน เดิน จงกรม นั่งสมาธิ แบบสละตาย ด้วยการตั้งสัจจะอธิษฐานว่า

**“ข้าพเจ้าจะถือเนสัชชี คือในเวลาค่ำคืนไม่นอนตลอดไตรมาส ด้วยพุทธานุภาพ ัมมานุภาพ สังฆานุภาพ ถ้าหากแม้ว่า ข้าพเจ้าไม่ทำตามสัจจะนี้ ขอให้ข้าพเจ้าถูกฟ้าผ่าตาย แผ่นดินสูบตาย ไฟไหม้ตาย น้ำท่วมตาย แต่ถ้าหากว่าข้าพเจ้า ปฏิบัติตามสัจจะที่ตั้งไว้ได้ ขอจงเป็นผู้เจริญอกงามในธรรมวินัยที่พระผู้มีพระ**

### ภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้วเทอญฯ”

พรรษาที่ ๓ จิตของท่านเกิดรวมครั้งใหญ่ได้ตั้งกระบอกด้วยการหยั่งสติปัญญาลงในกายานุปัสสนา หยั่งลงสู่ความจริง ประจักษ์ใจ โลกสมมุติทั้งหลายไม่มีปรากฏขึ้นกับใจ ประหนึ่งว่าแผ่นดินแผ่นฟ้าละลายหมด เหลือแต่จิตดวงบริสุทธิ์เท่านั้น

ปลายปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ ท่านได้กราบลาท่าน**พระอาจารย์กงมา จิรปุณฺโณ** และท่าน**พ่อสี ธมฺมธโร** เดินทางไปยังจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกับสหธรรมิก คือท่าน**พระอาจารย์เฟื่อง โชติโก** เพื่อนำธรรมที่รู้เห็นไปเล่าถวายท่าน**พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต**

เป็นที่น่าอัศจรรย์อย่างยิ่ง เมื่อถึงเสนาสนะวัดร้างป่าแดงอำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ ท่าน**พระอาจารย์มั่น** ทราบเหตุการณ์ล่วงหน้าโดยตลอด จึงปูอาสนะนั่งรอท่าอยู่บนแคร่ น้อย ๆ เมื่อได้โอกาส อันสมควรจึงเล่าเรื่องราวมาให้ท่าน**พระอาจารย์มั่น** ฟังว่า **“ได้พิจารณากาย จนกระทั่งใจนี้มันขาดไปเลย”**

ท่าน**พระอาจารย์มั่น** นั่งฟังนิ่ง ยอมรับแบบอริยมุนี ไม่คัดค้านในสิ่งที่เล่าถวายแม้แต่น้อย

ต่อมาอีกไม่นานนัก ฟันของท่าน**พระอาจารย์มั่น** หลุดแล้ว ท่านก็ยื่นให้ การที่ท่านมอบฟันให้ นั้น หลวงปู่เจี๊ยะเล่าว่า

**“ท่านคงรู้ได้ด้วยอนาคตังสญาณ ว่าเราจะมีวิสาขาสาร้าง ภูริทัตตเจติยบรรจุทันตธาตุถวายท่านเป็นแน่แท้”**

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๘๓-๒๔๘๕ หลวงปู่เจี๊ยะ เป็นพระคิลานุปัฏฐาก และเป็นปัจฉาสมณะ เป็นประดุจเงาติดตามตัว ท่าน**พระอาจารย์มั่น** มาโดยตลอด เมื่อท่าน**พระอาจารย์มั่น** รับ



รูปสลักหินหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท  
ประดิษฐานอยู่ภายในภูกิตติเจติย์ วัดป่าภูกิตติปฏิบัติบาราม จังหวัดปทุมธานี

นิมนต์ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์เดินธุดงค์จากทางภาคเหนือมายัง  
ภาคอีสาน พักจำพรรษาที่เสนาสนะป่าเป็นที่ทิ้งศพโนนนิเวศน์ จังหวัด  
อุดรธานี ๒ พรรษา จึงธุดงค์จาริกต่อไปยังจังหวัดสกลนครพัก  
จำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้านโคก ที่เสนาสนะป่าบ้านโคกนี้เอง ท่าน  
พระอาจารย์มั่นได้กล่าวชมเชย ในคุณธรรมและนิสัยวาสนาของ  
หลวงปู่เจี๊ยะท่ามกลางหมู่สงฆ์ว่า

**“ทุกขาปฏิบัติ ขิปปาภิญญา ท่านรูปนี้ปฏิบัติลำบากแต่รู้เร็ว  
ปฏิบัติเพียง ๓ ปี เท่ากับเราปฏิบัติภาวนามาเป็นเวลา ๒๒ ปี  
อันนี้อยู่ที่นิสัยวาสนาเพราะนิสัยวาสนาของคนมันต่างกัน”**

ต้นปีพุทธศักราช ๒๔๙๒ ขณะที่ท่านเข้าที่หลักเรือนภาวนา  
ในป่าดงลึก ณ เชิงเขาบายศรี อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดจันทบุรี  
เกิดป่วยเป็นไข้มาลาเรียอย่างหนัก ในขณะป่วยหนักนั้นท่านเล่าว่า





รูปหล่อโลหะและอัฐิธาตุพระอาจารย์เจื้อยะ จุนโท ภายในพระครูสังคเจติย์

**“จิตเป็นธรรมชาติที่อัศจรรย์ตลอดเวลา พิจารณาจนกระทั่ง  
จิตมันดับหมด หยุดความคิดค้น จิตปล่อยวางสิ่งทั้งปวง คว้า  
วิมุตติจิต วิมุตติจิต แหวกอวิชชาและโมหะอันเป็นประดุจตาข่าย  
กิเลสขาดสะบั้นออกจากใจ จิตมีอิสระอย่างสูงสุดเกินที่จะประมาณ  
ได้”**

ต้นปีพุทธศักราช ๒๔๕๓ หลังจากถวายเพลิงศพท่าน  
พระอาจารย์มั่นแล้วท่านจึงย้อนกลับไปจังหวัดจันทบุรีอันเป็น  
บ้านเกิด เพื่อโปรดยอมมารดาซึ่งป่วยหนัก ด้วยหวังจะทดแทน  
บุญคุณชั่วป้อนด้วยอรรถด้วยธรรม ท่านจึงดำริปักหลักสร้าง  
วัดเขาแก้ว ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง และได้สร้างวัดบ้านสถานี  
กสิกรรม อำเภอพลิว ถวายหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน

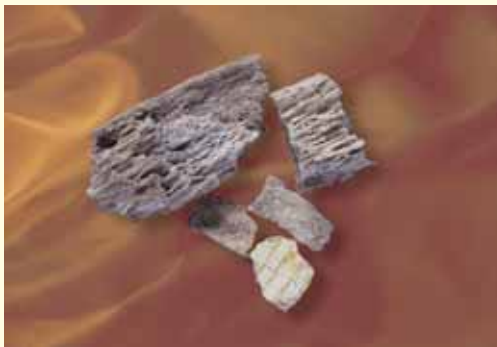
ปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชได้นิมนต์ท่านมาเป็นเจ้าอาวาส และร่วมสร้างวัดญาณสังวราราม จังหวัดชลบุรี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๖ คณะศรัทธาได้ถวายที่ดินบริเวณบ้านคลองสระ ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แก่หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน หลวงตาได้นิมนต์ท่านมาอยู่เป็นเจ้าอาวาส และท่านได้สร้าง “วัดป่าภูกิริยัตตปณฺธิปาราม” และอยู่จำพรรษามาโดยตลอด

แม้ว่าท่านจะเป็นพระเถระผู้ใหญ่และได้สร้างวัดวาอารามใหญ่โตแล้ว ท่านก็ยังเที่ยวภวนาตามป่าตามเขาท้องถ้ำและเงื้อมผาจนกระทั่งร่างกายเดินไม่ไหว

ท่านละชั้นธำมณีเข้าสู่อนุภาติเสสนิพพานด้วยความสงบและอาจหาญในธรรม ณ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เวลาประมาณ ๒๓.๕๕ น.

สิริอายุรวม ๘๘ ปี ๒ เดือน ๑๗ วัน ๖๘ พรรษา





## ๒๑. หลวงปู่บัว สิริปุณฺโณ

วัดราษฎร์สงเคราะห์ (ป่าบ้านหนองแซง)

อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

“พระอริยเจ้าผู้บรรลุนิพพานตั้งแต่ยังเป็นคฤหัสถ์”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่บัว สิริปัญโญ ศิษย์กรรมฐาน  
สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่สำคัญรูปหนึ่ง ซึ่ง  
ได้เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ในวัยชรา

ท่านได้บวชเป็นตาปะขาวถือศีล ๘ อย่างเคร่งครัด  
และติดตามหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ออกธุดงค์ จนได้บรรลु  
เป็นพระอริยบุคคลชั้นโสดาบันตั้งแต่ยังเป็นคฤหัสถ์  
ท่านมีวิถีจิตมุ่งสู่ความหลุดพ้น ท่านพระอาจารย์มั่นได้  
กล่าวท่านายไว้ว่า “ในกาลข้างหน้า ถึงเวลาบารมีสุกงอม  
เต็มที่ จะมีคนมาโปรด”

”

...ต่อมาท่านได้รับอุปายธรรมชั้นสูงจากหลวงตามหาบัว  
ญาณสมฺปนฺโน ที่วัดป่าแก้วชุมพล อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัด  
สกลนคร ตามคำทำนายของท่านพระอาจารย์มั่น

หลวงตามหาบัวฯ ท่านแนะวิปัสสิบัติให้ในตอนเย็น พอ  
รุ่งเช้า ท่านก็จบกิจพรหมจรรย์ เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งใน  
พระพุทธศาสนา

ท่านเล่าว่า “อวิชชาขาดมันรุนแรงถึงขั้นกายไหว ประหนึ่ง  
ว่าคานกุกิที่อยู่ได้ขาดไปด้วย อัศจรรย์พระพุทธรเจ้า พระธรรม

พระสงฆ์ และอัครจริยอุบายธรรมที่หลวงตาแนะนำพร่ำสอน คือนั่นทั้งคตินจิตตึ้นอยู่ไม่หลับไม่นอน เสวยวิมุตติสุข หาสุขอื่น ยิ่งกว่าไม่มี”

...หลวงปู่บัวเป็นผู้แก้จิตและแนะนำธรรมขั้นสุดท้ายให้แก่ หลวงปู่ศรี มหาวิโร พระอริยเจ้าแห่งวัดปากงู จังหวัดร้อยเอ็ด หลวงปู่ศรีจึงเคารพรักท่านเป็นอย่างมาก

ท่านสามารถระลึกชาติย้อนหลังได้หลายชาติ ท่านเล่าว่า เคยเกิดอยู่ที่บริเวณวัดป่าหนองแซงนี้ เป็นเวลานานถึง ๔ ชาติ และชาตินี้เป็นชาติที่ ๕ อันเป็นชาติสุดท้ายในการวนเวียนใน สังสารวัฏ

ท่านเคยเกิดเป็นหมูป่า และชาติต่อมาเป็นควายป่า ถูก นายพรานผู้มีใจบาปยิงตาย ก่อนจะตายได้รับทุกข์ทรมานเป็น ที่ยิ่ง นายพรานผู้มีใจบาปนี้เที่ยวล่าและฆ่าสัตว์เป็นจำนวนมาก ไม่เคยก่อสร้างบุญกุศล เมื่อเขาตายไปได้เป็นเปรต เสวยผล กรรมอันเผ็ดร้อน อยู่บริเวณวัดป่าหนองแซงแห่งนี้

ท่านไม่ได้จำเรียนเขียนอ่าน แต่ธรรมภายในของท่าน ลึกซึ้ง ท่านภาวนาพุทโธตั้งแต่ยังเป็นฆราวาส บวชเป็นผ้าขาว ถือศีล ๘ อย่างเคร่งครัด เป็นเวลา ๓ ปี ติดตามหลวงปู่อ่อน ฌานลิริไปรุดงค์ตามป่าตามเขา ผจญกับสัตว์ป่าและอันตราย ต่าง ๆ อย่างเอาเป็นเอาตาย

ในระหว่างเป็นผ้าขาวได้ฟังธรรมจากครูบาอาจารย์กรรมฐาน หลายรูป เช่น พระอาจารย์สุวรรณ สุจิณฺโณ, หลวงปู่สิงห์ ขนดฺยาคโม, หลวงปู่ขาว อนาลโย, หลวงปู่จันทร์ เขมปฺโต,

## หลวงปู่อนสา สุขกาโร, หลวงปู่คำดี ปภาโส, หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน

ท่านเป็นพระกรรมฐานที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบปฏิบัติตรง ไม่ยอมท้อถอยให้แกกิเลสमारแต่ประการใด ท่านสละชีวิตเพื่อธรรมอย่างแท้จริง ถึงแม้อยู่ในวัยชราแต่ความเพียรพยายามเหมือนพระหนุ่ม ๆ ท่านมีความพึงพอใจต่อการรักษาสัจจะ และนับเป็นยอดปราชญ์ของท่านเลยทีเดียว หากศิษย์คนใดมีจิตใจแน่วแน่ที่จะรักษาสัจจะแล้วจะเป็นที่นิยมและชอบใจของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ท่านเกิดเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ ที่บ้านเชียงใหญ่ ตำบลหม่มน อำเภอรวัชบุรี (โป่งลิง) จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นบุตรของ **นายลาด** และ **นางดา น้อยก้อม** มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๔ คน

ชีวิตฆราวาสท่านมีอาชีพเป็นช่างประจำหมู่บ้าน และเก่งในวิชาอาคมไสยศาสตร์ประกอบอาชีพเป็นหมอฟัน ปรานีสง่างามไพเราะเป็นที่นับถือของคนถิ่นแถวนั้น ท่านยึดมั่นในคุณธรรม ๒ ประการ คือ การมีสัจจะ และการรักษาศีลอย่างเคร่งครัด

ท่านอุปสมบทในปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ อายุ ๕๓ ปี ณ วัดบึงพระลานชัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เวลา ๑๕.๑๘ น. โดยมี **ท่านพระครูคุณสารพินิจ** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์ปลัดแก้ว** เป็นพระกรรมวาจาจารย์

หลังจากพิธีบวชแล้ว ท่านได้มาจำพรรษาอยู่กับพระอาจารย์เพ็ง พุทฺธธมฺโม ซึ่งเป็นพระลูกชาย ที่วัดป่าศรีไพรวัน จังหวัดร้อยเอ็ด



รูปหล่อโลหะและอัฐิธาตุพระอาจารย์  
บัว สิริปัญโญ ภายในพระครูสังกัจจายน์

ในกลางพรรษาแรก  
นั่นเอง ท่านมีอาการเจ็บ  
ในรูกุเป็นอย่างมาก ได้นั่ง  
สมาธิพิจารณาทุกขเวทนา  
ใต้ต้นลำตวนในบริเวณวัด  
ติดต่อกัน ๓ วัน ๓ คืน  
จึงรู้แจ้งในอริยสัจจ์ จึง  
เอาชนะความเจ็บปวดได้

จากนั้นได้เข้าถวายตัว  
เป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์  
มั่น ภูริทตฺโต ที่วัดบ้าน  
หนองฝือ อำเภอพรรณนา  
นิคม จังหวัดสกลนคร เมื่อ

ไปถึงท่านพระอาจารย์มั่นทักถามทันทีว่า

“...นั่งอยู่ใต้ต้นลำตวนอยู่ ๓ วัน ๓ คืนนั้น ท่านได้  
พิจารณาอะไรบ้าง”

ท่านถึงกับตกใจที่ท่านพระอาจารย์มั่นสามารถรู้ได้เช่นนั้น  
จึงกราบเรียนท่านว่า “...กำหนดดูปฏิสนธิตั้งแต่เริ่มแรก พิจารณา  
การเกิดตั้งแต่เข้าไปอยู่ในครรภ์มารดาต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน”

จากนั้นท่านได้เดินธุดงค์ไปทางจังหวัดมหาสารคาม ได้  
ถวายตัวเป็นศิษย์เพื่อปฏิบัติพระกรรมฐานกับพระอาจารย์คุณ  
ธมฺมุตฺตโม ที่วัดป่าพูนโพนบูลย์ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม



ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๕ หลวงปู่บัว สิริปุณฺโณ กับพระอาจารย์ศรี มหาวิโร รับนิมนต์จาก ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) วัดโพธิสมภารณ์ จังหวัดอุดรธานี เพื่อสร้างวัดกรรมฐานที่บ้านหนองแซง จังหวัดอุดรธานี

อันว่า...วัดป่าหนองแซงนี้ เดิมท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์มาจับจองไว้เพื่อสร้างเป็นวัดกรรมฐาน เดิมมีเนื้อที่ประมาณ ๕๐๐ ไร่ ห่างไกลจากบ้านผู้คน

ป่าแห่งนี้ เป็นป่าโคก (ที่ดอน) มีต้นไม้แก้ว ไม้ติ้ว ตุ่มกา เต็ง เป็นจำนวนมาก ลัตว์ป่ายังชุกชุมมากโดยเฉพาะ เก้ง กวาง ลิง ค่าง บ่าง ชะนี เข้าสายบายเย็นมีเสียงสัตว์ร้องสนั่นไพร

สถานที่แห่งนี้เป็นที่เที่ยวผ่านไปมาของพระอาจารย์กรรมฐานเสมอ เช่น พระอาจารย์ชอบ จานสโม พระอาจารย์หลุย จันทสาโร พระอาจารย์คำดี ปภาโส ฯลฯ

ท่านได้ละสังขารเข้าสู่อนุปาติเสสนิพพานที่วัดป่าหนองแซง ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๘ สิริอายุ ๘๗ ปี ๓๖ พรรษา





## ๒๒. พระโพธิญาณเถร

(หลวงปู่ชา สุภทฺโท)

วัดหนองป่าพง บ้านพงสว่าง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ  
จังหวัดอุบลราชธานี

## “พระอริยเจ้าผู้ก้าวล่วงความสงสัยในนิยาย”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่ชา สุภทฺโท พระอริยเจ้าศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต รูปหนึ่ง ที่ไม่ได้บัญญัติเป็นพระฝ่ายธรรมยุต ท่านเป็นผู้ทรงธรรม เก่งในเทศนาโวหารและการเปรียบเปรย ข้ออรรถข้อธรรมของท่านชวนให้คนได้คิดเสมอ สติปัญญาไว ดัดนิสัยสานุศิษย์ได้จับพล้น มีบุญญาบารมีมาก มีหลวงพ่อบุช จาณิโย เป็นสภรรมิก ท่านเล่าว่า “มีนิสัย โน้มเอียงมาในทาง ธรรมตั้งแต่วัยเด็ก กลัวบาป เป็นคนซื่อสัตย์ไม่โกหก รักความ ยุติธรรม เกลียดความอยุติธรรม ชอบเล่นแต่งตัวเป็นพระ มีความพอใจภูมิใจที่ได้แสดงเป็นพระ ยินดีในผ้ากาสาขาวพัสดร์ และเพศพรหมจรรย์”

”

ท่านมีความสามารถในการสอนธรรมให้ชาวต่างชาติ มีศิษย์ เป็นชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก มีวัดสาขาทั้งในและต่างประเทศ มีกฎระเบียบจากวัดหนองป่าพง เป็นต้นแบบทุกสาขาทั่วโลก

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๑ ตรงกับวัน ศุกร์ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะเมีย ๓ บ้านก่อ หมู่ที่ ๔ ตำบล ชาติ อำเภอมารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรของนายมา และนางพิมพ์ ชวงโชติ

เมื่ออายุ ๑๓ ปี หลังจากลาออกจากโรงเรียนประถมศึกษาแล้ว โยมบิดาได้นำไปฝากเป็นเด็กวัดกับเจ้าอาวาสวัดบ้านก่อ เพื่อเรียนรู้บุพกิจเบื้องต้นเกี่ยวกับบรรพชาวิธี จึงได้รับอนุญาตให้บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อเดือนมีนาคม ๒๔๗๔ ณ วัดบ้านก่อ โดยมี **พระครูวิจิตรธรรมภาณี** (พวง) เป็นพระปัพพชาจารย์ ได้อยู่จำพรรษาและศึกษาพระปริยัติธรรมตลอดจนอยู่ปฏิบัติครูอาจารย์เป็นเวลา ๓ ปี ได้เอาใจใส่ต่อภารกิจของสามเณรท่องวดมนต์ ทำวัตร ศึกษาหลักสูตรนักธรรม จากนั้นจึงได้ลาสิกขาบทมาช่วยบิดามารดาทำไร่ทำนา ทั้งนี้ด้วยความจำเป็นของครอบครัวแบบชาวไร่ชาวนาอีสานทั่วไป

อุปสมบทเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๔๘๒ เวลา ๑๓.๕๕ น. ณ วัดก่อใน ตำบลธาตุ อำเภอมหาสารคาม จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี **พระครูอินทสารคุณ** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระครูวิรุฬห์สุตการ** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ **พระอธิการสวน** เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เมื่ออุปสมบทแล้ว พรรษาที่ ๑-๒ จำพรรษาที่วัดก่อนนอก ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมและสอบนักธรรมชั้นตรีได้ นับแต่ได้อุปสมบทมาเมื่อมีโอกาสไปเยี่ยมโยมบิดามารดา โยมพ่อมักจะวกเข้าสู่เรื่องความเป็นอยู่ในสมณเพศของท่านว่า

“อย่าลาลิกขานะลูก อยู่เป็นพระอย่างนี้แหละดี ลีอกออกมา มันยุ่งยากลำบาก หาความสบายไม่ได้”

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๐ ได้เดินทางไปกราบนมัสการพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต มีพระไปด้วยกัน ๔ รูป เดินทางถึงสำนักหนองผือภายใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ท่าน



พิพิธภัณฑ์หลวงปู่ชา สุภทฺโท ที่วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี

พระอาจารย์มั่นเทศน์ใจความสั้น ๆ ว่า **“การประพฤติปฏิบัตินั้น ถ้าถือพระธรรมวินัยเป็นหลักแล้ว ก็ไม่ต้องสงสัยในนิกายทั้งสอง”** และท่านพระอาจารย์มั่นได้อธิบายเรื่อง พละ ๕ อิทธิบาท ๔ ให้ฟัง ในคืนที่ ๒ ท่านพระอาจารย์มั่น ได้แสดงปณิณกรรมต่าง ๆ จนจิตท่านคลายความสงสัย มีความรู้สึกลึกซึ้ง จิตหยั่งลงสู่สมาธิธรรม เกิดธรรมปฏิบัติ ประหนึ่งว่าตัวลอยอยู่บนอาสนะ นั่งฟังท่านพระอาจารย์มั่น อยู่จนเที่ยงคืน

ท่านพักอยู่สำนักท่านพระอาจารย์มั่นได้ไม่นานนัก แต่เป็นที่พอใจในรสพระธรรมที่ได้ดื่มด่ำเป็นอย่างยิ่ง ท่านเทียบว่า

**“คนตาดีพบดวงไฟก็มองเห็นแสงสว่าง ส่วนคนตาบอดถึงจะนั่งเฝ้าดวงไฟ ก็ไม่เห็นอะไร”**

หลังจากกราบนมัสการท่านพระอาจารย์มั่น และศรัทธาของท่านแกร่งกล้าขึ้นพร้อมที่จะเอาชีวิตเป็นเดิมพันในการทำความเพียร เพราะแนวทางปฏิบัติที่ต้องดำเนินก็ชัดเจนขึ้น

จากนั้นท่านก็เดินธุดงค์รอนแรมพักภาวนาตามป่าเขามาเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม มีความรู้สึกที่ท่านพระอาจารย์มั่นคอยติดตามให้คำแนะนำตักเตือนอยู่เสมอ การเดินธุดงค์แต่ละแห่งล้วนแต่เป็นสถานที่ทุรกันดารลำบาก ต้องผจญภัยอันตรายต่าง ๆ บางครั้งท่านก็ได้รับทุกขเวทนาจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เช่น ไข้ป่า มาลาเรีย ยิ่งสมัยก่อนหายากยารักษาโรคก็ไม่มี ต้องอาศัยธรรมชาติช่วยเหลือตนเอง ยอมเป็น ยอมตาย จนจิตใจของท่านกล้าแกร่ง จิตมีธรรมเป็นที่พึ่งเป็นลำดับ บางครั้งก็ติดปัญหาจิตใจมีอาการสะดุด ในการเจริญสมาธิภาวนา

เวลานั้นท่านพาคณะลูกศิษย์เดินธุดงค์ไปทางอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม ท่านจึงได้เดินทางขึ้นภูลังกาเพื่อกราบนมัสการท่าน**พระอาจารย์วัง** หลังจากสนทนาแล้ว ท่านก็เกิดความเข้าใจในความละเอียดลึกซึ้งของธรรมปฏิบัติมากขึ้น พักอยู่ภูลังกา ๓ วัน จึงได้เดินทางลงมาถึงวัดแห่งหนึ่งอยู่เชิงเขา พอตีฝนตก ได้หลบฝนเข้าไปนั่งใต้ถุนศาลา จิตกำลังพิจารณาธรรมะอยู่ ทันใดนั้นจิตก็ตั้งมั่นขึ้นแล้วเปลี่ยนไป มีความรู้สึกเหมือนอยู่คนละโลก ดูอะไรก็เปลี่ยนไปหมดเหมือนหน้ามือเป็นหลังมือ เหมือนแดดจ้าที่มีก้อนเมฆเคลื่อนมาบดบัง แสงแดดก็วาบหายไป เปลี่ยนขณะจิตไปวาบ ๆ ตั้งขึ้นมาก็เปลี่ยน

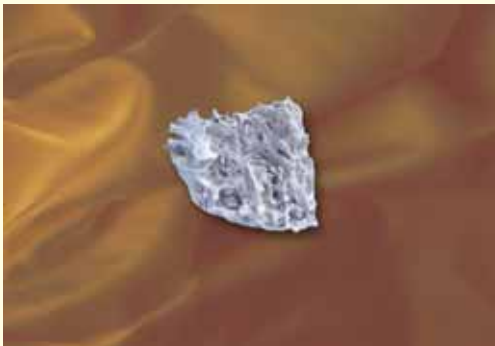
วาบ เห็นขวด ก็ไม่ใช่ขวด ดูแล้วไม่เป็นอะไร เป็นธาตุ เป็นของ  
สมมุติขึ้นทั้งนั้น ไม่ใช่ขวดแท้ ไม่ใช่กระโถนแท้ น้อมเข้ามาหาตัว  
เอง ดูทุกสิ่งในร่างกายไม่ใช่ของเรา มันล้วนแต่ของสมมุติ ด้วย  
อาการของจิตที่เกิดขึ้นนี้ท่านจึงสรุปว่า

“พระอริยบุคคลกับคนบ้านี้ ดูไม่ออก คล้าย ๆ กัน เพราะ  
มันปิดปกติ อริยจิตนี้ ถ้ามันตกกระแสนี้แล้ว พระอริยบุคคลกับ  
คนบ้าแยกกันออกไม่ได้ง่าย ๆ คล้ายกัน แต่มีคุณธรรมต่างกัน”

ในเดือนมีนาคม ปีพุทธศักราช ๒๔๙๗ ท่านเดินธุดงค์มา  
วิเวกที่ดงป่าพง เห็นเป็นที่ล้นป่ายะธรรมชาติ ท่านจึงปักหลักและ  
สร้างเป็น “วัดหนองป่าพง” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ท่านละสังขารเข้าสู่แดนอนุปาทิเสสนิพพาน ณ วัดหนอง  
ป่าพง เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕

สิริอายุได้ ๗๔ ปี ๕ เดือน ๑ วัน ๕๒ พรรษา







๒๓. พระโพธิธรรมาจารย์เดร

(หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ)

วัดป่าเขาน้อย ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

## “พระอริยเจ้าผู้หลุดพ้นด้วยอิริยาบถเดิน”

“

พระเดชพระคุณพระโพธิธรรมาจารย์เถร (สุวัจน์ สุวโจ) พระอริยเจ้าผู้เป็นศิษย์สายกรรมฐานของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต อีกรูปหนึ่ง เมื่อได้พบท่านพระอาจารย์มั่น ครั้งแรก ได้รับโอวาทธรรมจากท่านว่า “คำสอนของพระพุทธเจ้าไม่ใช่ของเล่น ถ้าทำเล่นจะไม่เห็นของจริง” ท่านเป็นศิษย์ต้นของท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ได้รับการยกย่องจากหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ว่า เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง

ท่านเป็นพระที่รักสันโดษ โดดเดี่ยว ปลีกวิเวก มีจิตฝังลึกลงในธรรมของพระตถาคตเจ้าด้วยศรัทธา ที่มีเหตุผลมั่นคง มีความปรารถนาจะบรรพชาและอุปสมบท ตั้งแต่เยาว์วัย

”

อุปนิสัยของท่านชอบท่องเที่ยวจาริกธุดงค์ไปตามที่ต่างๆ ทั่วประเทศและต่างประเทศ ไม่ยึดติดในหมู่คณะ ไม่ติดสถานที่ ไม่คลุกคลีกับใครหรือผู้ใด เปรียบเหมือนนกตัวน้อยๆ โผปีกทั้งสอง ทะยานขึ้นสู่โลกกว้าง ไม่อาลัยกับสิ่งใดๆ

ท่านจึงเป็นพระประเภท “เอเกโก ว” ชอบเที่ยวไปผู้เดียว

ปรารถนารสแห่งวิเวกอันมีวิมุตติธรรม เป็นเครื่องดื่มด่ำ บางปี ท่านเดินธุดงค์ถึง ๒ รอบ จากจังหวัดสกลนครไปทางจังหวัดอุบลราชธานี ไปทางจังหวัดนครราชสีมา แล้วก็ย้อนกลับมาทางจังหวัดอุดรธานี แล้วเข้าสู่สกลนครตามเดิม

บางครั้งท่านเป็นผู้นำพระกรรมฐานรุ่นน้องออกธุดงค์ เช่น คราวที่ถวายเพลิงศพท่านพระอาจารย์มั่นสรีรังคาร พระกรรมฐานระล่ำระสายขาดที่พึ่ง ท่านจึงเป็นผู้นำออกธุดงค์ไปทางเขตอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดยมี**พระอาจารย์วัน อุตตโม** **พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ** **พระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร** **พระอาจารย์คำพอง ดิสุโส** **พระอาจารย์บุญเพ็ง เขมาภิรโต** **พระอาจารย์ประยูร** เป็นผู้ติดตาม

ท่านถึงที่สุดแห่งธรรมในระหว่างปี ๒๕๑๕ - ๒๕๒๔ ที่ถ้ำศรีแก้ว จังหวัดสกลนคร ด้วยอิริยาบถเดิน ขณะกลับกุฏิ

ท่านเล่าว่า **“คำเทศน์ของหลวงปู่ฝั้นและหลวงตามหาบัว เป็นหัวใจอันสำคัญที่นำท่านไปสู่อุดมธรรม”**

ท่านได้ทำประโยชน์ตนถึงที่สุดแล้ว ก็ยังทำประโยชน์ผู้อื่นให้ถึงพร้อม ท่านได้นำพระธรรมที่บรรลุนำไปประกาศกังวานไกลถึงต่างแดน เป็นที่เลื่อมใสของชาวต่างชาติ

ท่านเป็นพระประเภท **“ปาสาณเลขูปโม”** คือ สลักความดีลงบนแผ่นหินคือหัวใจอันแข็งแกร่งไม่มีใครสามารถลบล้างทิ้งไปได้ ถูกจารึกตลอดอนันตกาล

เดิมท่านชื่อ **“อั้ง”** เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ณ บ้านตากูก ตำบลตากูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

เป็นบุตรของ**นายบุตร** และ**นางกิ่ง ทองศรี** มีพี่น้องรวมกัน ๕ คน ท่านเป็นบุตรคนที่ ๓

ในวัยหนุ่มท่านมีอาชีพเป็นช่างทอง วันหนึ่งท่านนั่งอยู่กลางทุ่งนาเห็นพระชุดังคเดินผ่านมา เมื่อได้สนทนาเกิดความเลื่อมใส จึงตั้งความปรารถนาไว้ว่า **“กาลข้างหน้าจะต้องออกบวชเป็นพระชุดังค”**

อยู่มาวันหนึ่งท่านได้ปลงธรรมสังเวชในมนุษยเป็น ๆ คือ มีผู้หญิงต้องแก่คลอดก่อนกำหนดไม่มีใครอยู่ในหมู่บ้าน เธอร้องขอความช่วยเหลือ น้ำคร่ำไหลออกเต็มไปหมด ท่านไปเห็นเช่นนั้นจึงได้เข้าไปช่วยเหลือ ช่วยจับ ช่วยดึง ช่วยบอกให้เบ่ง ๆ ๆ สิ่งที่ไม่เคยรู้เคยเห็นตั้งแต่วันเกิดมาประจักษ์แก่ใจมากในวันนั้น สงสารก็สงสาร สังเวชก็สังเวช ทั้งเลือดทั้งคนปะปนกันออกมา ความเกิดเป็นทุกข์ประจักษ์ใจแบบไม่มีวันลืม เกิดความเบื่อหน่ายในกามทั้งหลายขึ้นมาทันใด ได้กระทำไว้ในใจว่า

**“สักวันหนึ่งจะต้องออกบวชอย่างแน่นอน”**

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๑ อายุ ๑๙ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดกระพุ่มรัตน์ บ้านตาถูก ตำบลตาถูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ฝ่ายมหานิกายโดยมี **พระอาจารย์อุเทน** เป็นพระบรรพชาจารย์ บวชได้ ๑ ปี ก็ลาสิกขามาช่วยบิดาทำงาน

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ อายุ ๒๐ ปี ได้อุปสมบท เป็นพระฝ่ายมหานิกายที่วัดกระพุ่มรัตน์ ตำบลตาถูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยมี **พระครูธรรมทัศน์พิมล (ตัน)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์อุเทน** เป็นพระกรรมวาจาจารย์

หลังจากนั้นท่านได้เดินทางแสวงหาอาจารย์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ จึงได้พบท่าน**พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร** ที่วัดป่าศรีธารารวม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เกิดความเลื่อมใสปฏิบัติของท่าน พระอาจารย์ฝั้นเป็นยิ่งนัก จึงขอญัตติเป็นพระฝ่ายธรรมยุตเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ณ วัดสุทธจินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมี **พระธรรมฐิติญาณ (สังข์ทอง)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ **พระครูธรรมธร (ทองดี)** เป็นพระอุเทศาจารย์ ได้รับฉายาว่า “**สุวโจ**” แปลว่า “**ผู้ว่ากล่าวตักเตือนง่าย**”

เมื่อญัตติแล้วท่านได้อยู่จำพรรษาและศึกษาธรรมกับท่าน **พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร** และ **พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล** หลังจากนั้นได้ติดตาม**พระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก** ออกธุดงค์ไปทางพระธาตุพนม

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๘ จำพรรษาที่วัดป่าศรีไพรวัน จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านได้ธุดงค์ไปทางจังหวัดกาฬสินธุ์ ขึ้นเทือกเขาภูพาน เข้าพักที่วัดบ้านหนองผือ กราบนมัสการท่าน **พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต**

ท่านพระอาจารย์มั่นได้ให้โอวาทว่า “**อาจารย์ของเธอคือ พระอาจารย์ฝั้น ตอนนี้ก็แก่มาแล้ว สมควรที่เธอจะต้องทดแทนบุญคุณ เธอไม่ต้องมาอยู่กับเราที่นี่ ให้ไปปฏิบัติท่านอาจารย์ฝั้น ศึกษาและปฏิบัติกับท่านฝั้นก็เป็นเพียงพอแล้ว**”

หลังจากนั้นท่านได้ติดตามอุปัชฌาจากท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร จนกระทั่งนิพพาน

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ - ๒๕๒๖ ท่านเดินทางไปเผยแพร่ธรรมที่ประเทศสหรัฐอเมริกาตามคำนิมนต์ มีผู้ศรัทธาซื้อที่ดินถวายสร้างวัดวอชิงตันพุทธวนาราม เลขที่ 4401 south 360th street Auburn WA 98001 จำนวน ๗ เอเคอร์ (๑๗.๕ ไร่)

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ สร้างวัดปาธรรมชาติที่เมืองลาพอนเต้ แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เนื้อที่ ๕ เอเคอร์

ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐-๒๕๓๕ สร้างวัดภูริทัตตวนาราม เมืองออนทARIO มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มีชาวอเมริกันศรัทธาซื้อที่ดินจำนวน ๖๐ เอเคอร์ (๑๕๐ ไร่) ราคา ๑๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท ถวายเพื่อสร้างเป็นวัดเมตตาวนาราม เมืองเวลเลย์เชินเตอร์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ เป็นต้นมา ท่านอยู่จำพรรษาที่วัดป่าเขาน้อย ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ท่านละสังขารเข้าสู่แดนอนุปาทิเสสนิพพาน เมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ สิริรวมอายุได้ ๘๒ ปี ๗ เดือน ๗ วัน ๖๑ พรรษา





## ๒๔. พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ

วัดเจติยาคีรีวิหาร (ภูทอก) อำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคาย



## “พระอริยเจ้าผู้มีกายและจิตสมควรแก่วิมุติธรรม”

“

พระเดชพระคุณพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ พระอริยเจ้าผู้ถึงพร้อมด้วยสาวกบารมีญาณ เกิดมาเพื่อบรรลุธรรมในปัจจุบันชาติ ท่านมีนิสัยโหนมน้อมมาทางพระธรรมตั้งแต่เยาว์วัย เมื่อได้ฟังธรรมจากพระกรรมฐาน จิตสงบรวมเป็นหนึ่ง สามารถแยกกายและจิตได้ ท่านจึงได้สละทรัพย์ และบ้านเรือนออกบวช

ท่านเป็นผู้มีความเพียรพยายามเป็นเลิศ มีสติในการแก้ไขกิเลสเจียบพลัน อุบายธรรมและปฏิบัติเป็นปัจเจก แปรจากครูบาอาจารย์รูปอื่น

”

ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๓ ท่านจำพรรษาอยู่ที่ถ้ำพวง อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ได้เกิดจิตปฏิบัติพหุหึงสาวคนหนึ่ง จึงคิดหาอุบายแก้ไข โดยยกภาสิตโบราณมาเทียบสิ่งที่ท่านหลงใหลอยู่ว่า “เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ไ้ครองนั่ง ยังเอากระดูกมาแขวนคอ”

ท่านจึงคิดตัดนิสัยของตนเองที่ไปหลงรักผู้หึงเข้า ด้วยการเอากระดูกข้างมาแขวนคอห้อยต่อแต่ง ท่านตั้งใจมั่นว่า

“ตราบใดที่ใจยังตัดใจอาลัยรักในสตรีไม่ได้ ยืน เดิน นั่ง

**นอน ออกบิณฑบาตร จันเช้า ก็จะเอากระดูกช้างแขวนคอไว้  
ตราบนั่น”** ไม่ว่าท่านจะเดินจงกรม นั่งสมาธิ หรือรับกิจนิมนต์  
ไปในหมู่บ้านก็ตาม ท่านเอากระดูกช้างแขวนคอไว้ตลอด จนชาว  
บ้านทั้งหลายเขาเล่าลือกันว่า **“ท่านเป็นบ้า”**

เมื่อท่านปฏิบัติอย่างนี้ เกิดความละอายใจเห็นโทษภัยใน  
ความลุ่มหลง จิตก็คลายความกำหนัดรักใคร่ในหญิงนั้น เมื่อ  
**หลวงปู่ขาว อนาลโย** ได้ถามถึงเหตุที่ท่านทำเช่นนั้น ท่านได้กราบ  
เรียนดังที่กล่าวมาแล้ว หลวงปู่ขาวกล่าวชมว่า **“อุบายนี้ดีนักแล”**

จิตของท่านจึงมุ่งไปสู่ความหลุดพ้น โจนทะยานทำลายกอง  
กิเลส ตั้งสายน้ำพุ่งลงจากยอดเขาสูงลงสู่พื้นล่าง ท่านชอบท่องเที่ยว  
และแสวงหาครูบาอาจารย์ที่อยู่ตามป่าเขาลึก ๆ เช่น เข้าไปศึกษา  
ธรรมกับ**ท่านพระอาจารย์หล้า ขนฺติโก** พระอริยเจ้าผู้อยู่แต่เพียง  
โดดเดี่ยวบนสันเทือกเขาภูพาน

ท่านมีสหธรรมิกคือ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร ได้  
รับอบรมในทางธรรมจากท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต และ  
หลวงปู่ขาว อนาลโย

ท่านได้รับการยกย่องจากท่านพระอาจารย์มั่นว่า **“..กาเยนะ  
วาจาเย วะเจตวิสุทธิยา ท่านจวน! เป็นผู้มียากและจิตสมควร  
แก่อุปนิสัยธรรม เป็นผู้สามารถรวมจิตที่เดียวถึงรู้ติจิต”**

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ ตรงกับวัน  
เสาร์ แรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๘ ปีวอก ณ บ้านเหล้ามันแกว บ้าน  
เลขที่ ๒๘ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลดงมะยาง อำเภอเมือง จังหวัด  
อำนาจเจริญ

เป็นบุตรของนายลา และนางแหะ วงศ์จันทร์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๗ คนท่านเป็นบุตรคนที่ ๖

เมื่อท่านอายุได้ ๑๔-๑๕ ปี ได้พบพระชุดังคมาปักกลดอยู่ใกล้บ้านก็บังเกิดความเลื่อมใสตั้งปณิธานว่าต่อไปจะบวชอย่างท่านบ้าง พระชุดังคได้มอบหนังสือ **“ไตรสรณคมน์”** ของท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนดฺยาคโม ไว้ให้ เมื่อท่านได้อ่านแล้วบังเกิดความคิดเลื่อมใสศรัทธา ได้พยายามปฏิบัติตาม เริ่มสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ บริกรรมภาวนาจิตรวมเป็นหนึ่ง จิตอยู่เฉพาะจิต กายอยู่เฉพาะกาย เวทนาใดก็ไม่มีปรากฏเลย

หลังจากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อายุย่างเข้า ๑๘ ปี ท่านได้เข้าทำราชการกรมทางหลวงแผ่นดินอยู่เป็นเวลา ๔ ปี

ภายหลังระหว่างทำงานได้รับหนังสือ **“จตุรลักษณ์”** ของท่านพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล เมื่อท่านอ่านไปถึงบทมรณานุสติ จิตก็สลดสังเวชว่า **“เราก็ต้องตาย”**

เมื่ออายุเพียง ๒๐ ปี ท่านสละเงินที่เก็บหอมรอมริบระหว่างทำงานอยู่กรมทางหลวงทั้งหมดเป็นเจ้าภาพสร้างมหากฐินคนเดียว สร้างพระประธาน สร้างห้องน้ำถวายสงฆ์จนเงินหมด

เมื่อท่านอายุ ๒๑ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุฝ่ายมหานิกายที่วัดเจริญจิต บ้านโคกกลาง ตำบลดงมะยาง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ **พระอาจารย์บุญ** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระมหาแจ้ง** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ได้ฉายาว่า **“กลฺยาณธมฺโม”** ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรม และสอบได้นักธรรมตรีในพรรษานั้น และต่อมาก็ได้ลาสิกขา

หลังจากสึกมาเป็นฆราวาสแล้วท่านได้เดินทางไปแสวงหา  
อาจารย์ฝ่ายกรรมฐานธรรมยุต และได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ  
ฝ่ายธรรมยุต เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ณ วัดป่า  
สำราญนิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมี **พระครู  
ทัศนวิสุทธิ (มหาดูสิต เทวีโร)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์  
เกิ่ง อธิมุตโต** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ได้รับฉายาว่า “**กุลเชฏโฐ**”

เมื่ออุปสมบทแล้ว ท่านได้ท่องปาฏิโมกข์ และเจ็ดตำนานจบ  
ภายในเวลาหนึ่งเดือน

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๘ พรรษาที่ ๓ ท่านจำพรรษาที่วัด  
บ้านนาจิกดอนเมย บ้านหนองปลิง ตำบลนาจิก ได้อธิษฐาน  
ทำความเพียรจะไม่นอนและไม่ฉันตลอดพรรษา

ท่านอธิษฐานจิตว่า “**ถ้ายังมีบุญวาสนาอยู่ในพรหมจรรย์แล้ว  
ขอให้ได้นิมิตเห็นท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต**”

หลังจากนั้น ๓ วัน ท่านได้นิมิตว่า **ได้เดินทางไปสู่สำนัก  
ท่านพระอาจารย์มั่น เห็นท่านกำลังกวาดลานวัดอยู่ พอเห็นก็รู้  
ว่านี่คือท่านพระอาจารย์มั่น ท่านเหลือบมาเห็นเข้าก็ทักพระ  
อาจารย์จนพอใจว่า “อ้อ...ท่านจวนมาแล้ว ท่านจวนมาแล้ว”  
มีความรู้สึกคล้ายกับพอเห็นลูก ลูกเห็นพ่อ พอท่านตรงเข้าไป  
จะกราบนมัสการ ท่านพระอาจารย์มั่นก็โค้งหลัง บอกให้ท่านขึ้น  
ขี่หลังเหมือนขี่ม้า แล้วท่านจึงพาหะขึ้นบนอากาศจนลิบเมฆ  
แล้วพามาลงที่กลางภูเขาลูกหนึ่ง แล้วบอกว่า “เอาละ ลงนี้แหละ  
พอดีพอควรแล้ว”**

ท่านพิจารณาเกิดปีติยินดีว่า คงจะมีวาสนาบารมีอยู่ในเพศ

พรหมจรรย์ จึงเร่งทำความเพียรต่อไป

หลังออกพรรษาได้ ๕ วัน พระอริยคุณาธาร (มหาเส็ง ปุสฺโส) ได้เดินทางมาที่วัดป่าบ้านนาจิก พระอุปชฌาย์จึงได้ฝากท่านกับ พระอริยคุณาธาร ขอให้ช่วยนำไปอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่นด้วย ปีพุทธศักราช ๒๔๘๙ พรรษาที่ ๔ ท่านจึงได้ติดตามท่าน เจ้าคุณอริยคุณาธารไปอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่น ที่วัดป่าบ้านหนองผือ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ขณะที่ท่านอยู่ที่วัดป่าบ้านหนองผือใหม่ ๆ ใจก็อดคิดตามประสาปุณฺณชนไม่ได้ว่า **“เขาเล่าลือกันว่า ท่านพระอาจารย์ใหญ่ เป็นพระอรหันต์ เราก็คงไม่ทราบว่าจะจริงหรือไม่หรือ ถ้าเป็นอรหันต์จริง ค็นี่ก็ให้มีปาฏิหาริย์ให้เห็นปรากฏด้วย”**

ในคืนวันนั้นเอง พอท่านภาวนา ก็ปรากฏนิมิตเห็นท่านพระอาจารย์มั่นเดินจงกรมอยู่บนอากาศ และแสดงปาฏิหาริย์เหาะขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา และเวลานอนหลับก็ยังฝันเห็นท่านเดินอยู่บนอากาศเช่นเดียวกัน ท่านจึงยกมือไหว้และกล่าวขอขมาว่าเชื่อแล้ว...

หลังจากวันนั้น ท่านก็เกิดคิดขึ้นมาอีกว่า **“เอ... เขาว่าท่านอาจารย์ใหญ่รู้วาระจิตของลูกศิษย์ทุกคน จริงไหมหนอ? เราน่าจะทดลองดู ถ้าท่านอาจารย์ ใหญ่รู้วาระจิตของเรา ขอให้ท่านอาจารย์ใหญ่มาหา เราที่กุฏิคืนวันนี้เถอะ”**

พอท่านคิดได้ประเดี๋ยวเดียว ก็ได้ยินเสียงไม้เท้าเคาะใกล้เข้ามา และกระแทกเปรี๊ยะเข้าที่ฝากุฏิของท่าน พร้อมกับเสียงของท่านพระอาจารย์มั่นเอ็ดลั่นว่า **“ท่านจวน...ทำไมจึงไปคิดอย่างนั้นนั้น ไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ รำคาญเราเนี”**

พรรษาที่ ๕-๖ ปี พ.ศ. ๒๔๕๐-๒๔๕๑ จำพรรษาที่วัดเจติยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ คั้นหนึ่ง ขณะนั่งภาวนาในโบสถ์มีนิมิตเกิดขึ้นว่ามีพระเถระรูปหนึ่งได้มาให้โอวาทตักเตือนว่า

“ท่านจวน ท่านอย่าวางแผ่นดิน เพราะความประพฤติของท่านยังไม่สม่าเสมอ”

ท่านได้มาพิจารณาดู แผ่นดินแปลว่า ให้มีความหนักแน่นเหมือนแผ่นดิน เมื่อถูกระทบกระเทือนจากอารมณ์ก็ย่อออกเวก ตั้งใจให้เป็นสมาธิ ไม่หวั่นไหวฟุ้งซ่าน ท่านจึงได้เขียนจดหมายกราบเรียนถามท่านพระอาจารย์มั่นถึงนิมิตในครั้งนี้

ท่านพระอาจารย์มั่นได้ตอบจดหมายมาว่า

**“ถึงท่านจวนที่อาลัยยิ่ง**

**...ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผมได้แนะนำให้ท่านนั้น ขอให้ท่านจงตั้งอกตั้งใจประพฤติปฏิบัติดำเนินไปตามคำที่ผมแนะนำ อย่าได้ประมาท เพื่อจะได้เป็นเกียรติยศแก่พระพุทธศาสนาต่อไป”**

หลังจากนั้นท่านได้ออกวิเวกอาศัยอยู่บนดอยกับชาวเขาเผ่าต่างๆ ทางภาคเหนือติดกับเขตพม่า เข้าเขตจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศพม่า แล้วกลับมาทางภาคอีสาน

เมื่อกลับมาได้ไปกราบนมัสการท่านพระอาจารย์มั่น ที่วัดบ้านหนองผือ จังหวัดสกลนคร ท่านอาจารย์มั่นได้ถามว่าภาวนาเป็นอย่างไรบ้าง ท่านได้กราบเรียนท่านพระอาจารย์มั่น ว่า

**“ไม่ดีเหมือนอยู่กับพ่อแม่ครูบาอาจารย์”**

ท่านอาจารย์มั่นจึงบอกว่า

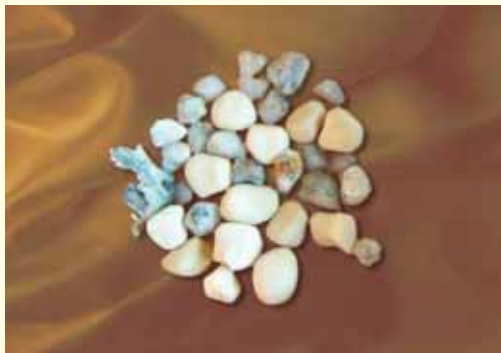
**“ต่อไปให้ภาวนาอยู่ทางภาคอีสานนี้แหละ อย่าไปที่อื่นอีกเลย”**

หลังจากนั้นท่านก็ท่องเที่ยวจรดงค้อยู่ป่าเขาถ้ำทางภาคอีสาน มาโดยตลอด

พรรษาที่ ๒๗-๓๘ ปี พุทธศักราช ๒๕๑๒-๒๕๒๓ ท่านได้สร้างวัดเจติยาศรีวิหาร (ภูทอก) อำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคาย ให้เป็นศาสนสถานที่สำคัญสำหรับผู้มุ่งปฏิบัติธรรม ด้วยวัตรปฏิบัติอันงดงามของท่าน และความสวยงามของภูทอก เมื่อใครได้ไปสัมผัสแล้วต่างก็เกิดซาบซึ้งศรัทธากันถ้วนหน้า

ท่านละสังขารเข้าสู่อนุภาติเสสนิพพานเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓ ด้วยอุบัติเหตุเครื่องบินตก ณ ท้องนาทุ่งรังสิต หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองหลวง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พร้อมกับพระอาจารย์บุญมา จิตเปโม พระอาจารย์วัน อุตตโม พระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร พระอาจารย์สุพัฒน์ สุขกาโม

สิริรวมอายุ ๕๙ ปี ๙ เดือน ๑๘ วัน ๓๘ พรรษา







## ๒๕. พระอาจารย์สิงห์ทอง ฐมฺมวโร

วัดป่าแก้วชุมพล บ้านชุมพล อำเภอสว่างแดนดิน  
จังหวัดสกลนคร

“พระอริยเจ้าผู้เป็นพระอรหันต์ประเภทสุขวิปัสสโก”

“

พระเดชพระคุณท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ฐมฺมวโร พระอริยเจ้าศิษย์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต และเป็นศิษย์ต้นของหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็นพระอรหันต์ประเภท “สุขวิปัสสโก” คือผู้มีกิเลสเหือดแห้งไปโดยลำดับด้วยการเจริญวิปัสสนาล้วน มิได้ทรงคุณวิเศษอย่างอื่น เช่น ไม่ได้ฌานสมาบัติ ไม่ได้อภิญญา

”

ปฏิบัติด้านข้อวัตรปฏิบัติของท่านเป็นเช่นเดียวกันกับปฏิบัติของครูบาอาจารย์กรรมฐาน คือปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง เป็นผู้เคร่งครัดปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีปฏิภาณเที่ยงตรงต่ออริยมรรคอริยผล มีนิสัยเด็ดเดี่ยวเอาจริงเอาจัง มีความเพียรเป็นเลิศ โปรดการเดินจงกรมเป็นพิเศษ การใช้ปัจจัยสี่ก็ใช้อย่างประหยัดมัธยัสถ์ไม่สุรุ่ยสุร่าย แม้ของนั้นจะมีมากก็ตาม ท่านไม่นิยมการก่อสร้างทุกชนิด แม้งานในวัดก็ไม่ให้มี ชอบให้พระเถรสร้างจิตใจเพื่อมรรคผลนิพพาน

แต่มองในอีกด้านหนึ่งท่านกลับเป็นพระกรรมฐานผู้มีอารมณ์ขัน แสดงออกตรงไปตรงมา อารมณ์ดีเสมอ เทศนาและโอวาทของ

ท่านน่าฟังมาก โดยเฉพาะเมื่ออยู่กับศิษย์ใกล้ชิดท่านจะมีเรื่องราว  
ข้าชั้นชวนหัวเราะอยู่เสมอ แต่ขณะเดียวกันสิ่งนั้นก็ป็นหลักธรรม  
ที่ชวนพิจารณา ท่านมีเพื่อนสหธรรมิก และเพื่อนตายคือ **พระ  
อาจารย์จวน กุลเชฏโฐ พระอาจารย์วัน อุตตโม** ท่านทั้งสามมัก  
จะไปไหนไปด้วยกัน รับกิจนิมนต์มักจะไปพร้อมกัน แม้สุดท้าย  
นิพพานท่านก็นิพพานพร้อมกัน

ท่านเป็นศิษย์ใกล้ชิดหลวงตามหาบัวและได้รับความไว้วางใจ  
จากหลวงตามหาบัวเป็นพิเศษ คือ

๑) ให้เป็นประธานฝ่ายบรรพชิตในการดำเนินงานศพของ  
หลวงปู่บัว สิริปัญโญ พระอริยเจ้าแห่งวัดป่าหนองแสง จังหวัด  
อุดรธานี

๒) ให้เป็นประธานดำเนินงานศพของหลวงตามหาบัว หาก  
หลวงตาละสังขารไปก่อนท่าน

๓) ให้เป็นหัวหน้าหมู่คณะพระกรรมฐานแทนหลวงตาด้วย

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ตรงกับ วัน  
เสาร์ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๘ ปีชวด ณ บ้านศรีฐาน ตำบลกระเจา  
อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เป็นบุตรของ**นายบุญจันทร์ และนาง  
อบมา ไชยเสนา**

อายุครบ ๒๐ ปีได้อุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดป่าสำราญ  
นิเวสน์ ตำบลบ้านบุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ เมื่อ  
เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ โดยมี **พระครูทัศนวิสุทธิ (ดูลิต  
เทวีโร)** เป็นพระอุปัชฌาย์

ครั้นบวชแล้วได้มาจำพรรษา ณ วัดป่าศรีฐานใน ซึ่งเป็น



(จากซ้าย) พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ พระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร  
และพระอาจารย์สุพัฒน์ สุขกาโม ขณะฉันจังหัน

วัดป่าของหมู่บ้านศรีฐาน โดยมีพระอาจารย์บุญสิงห์ (ศิษย์พระอาจารย์สิงห์) เป็นพระอาจารย์ผู้ให้การอบรมสั่งสอนด้านสมาธิภาวนา ระหว่างที่ท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าศรีฐานในนั้น ท่านได้เกิดสุบินนิมิตว่า “มีพาหนะ ๓ ชนิด คือ ช้างเผือก ม้าขาว และวัวอุสุภราช ท่านมีความรู้สึกในความฝันว่าท่านได้ขี่พาหนะทั้ง ๓ ตัวนั้น ท่านองค์เดียว แต่ขี่พาหนะได้ทั้ง ๓ ตัวในขณะเดียวกัน และได้ยินเสียงดนตรีบรรเลงออกมาจากหมู่บ้าน ดังออกมายังศาลาวัด คล้ายกับว่าชาวบ้านจะมาทอดผ้าป่าหรือทำการกุศลชนิดใดชนิดหนึ่ง แต่พอมาถึง ปรากฏว่าไม่มีคน มีแต่ดอกไม้ นานาชนิดลอยมาสูง ระดับหน้าอกแล้วเวียนรอบศาลา ก็พอดีท่านรู้สึกตัวตื่นจากความฝัน นี่เป็นเหตุให้ท่านมีความมั่นใจ ว่าการบวชของท่านนั้นจะบรรลุลผลอันพึงพอใจ”

พรรษาที่ ๕ ท่านได้ไปจำพรรษาอยู่ที่บ้านนาหัวช้าง บ้านบะทอง อำเภอพรหมนิคม กับหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ปัจจุบันวัดป่าบ้านนาหัวช้างคือ วัดป่าอุดมสมพร

พรรษาที่ ๖ ท่านจำพรรษาอยู่กับหลวงปู่หลุย จันทสาโร ที่วัดป่าบ้านโคกมะนาว อำเภอพรหมนิคม ช่วงนี้ท่านเล่าว่า “การภาวนาเริ่มจะยาก ภาวนาผ่านทุกขเวทนาไม่ได้” พอถึงภาวนาเป็นเวลานานพอสมควร มักจะเกิดทุกขเวทนาใหญ่ คือความเจ็บปวดมาก ท่านได้ต่อสู้มาหลายครั้งหลายหน แต่ก็ยังไม่สามารถเอาชนะได้ จึงนำอุบายที่หลวงตามหาบัวแนะนำ โดยให้ใช้สติปัญญาพิจารณาแยกแยะธาตุขันธ์ด้วยการตั้งลัจจะว่า “จะสู้กับทุกขเวทนานี้แบบสละชีวิต เพื่อให้รู้เห็นความจริงของทุกข์ ถึงแม้จะปวดหนักปวดเบาขนาดไหน จะไม่ยอมลุกหนี จะปล่อยให้มันออกมาเลย ถ้าผ่านทุกขเวทนานี้ไม่ได้แล้ว จะไม่ยอมลุกจากที่นั่งเด็ดขาด” ท่านต่อสู้อยู่นานหลายชั่วโมง ปรากฏว่าท่านก็ผ่านไปได้ จิตสงบรวมลงอย่างน่าอัศจรรย์ ทำให้ท่านมีกำลังใจในการปฏิบัติมาก

เมื่อออกพรรษาแล้วท่านได้ออกวิเวกไปทางอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอส่องดาว และอำเภวาริชภูมิ ได้ไปพักอยู่กับหลวงปู่ขาว อนาลโย ขณะที่พักอยู่ที่บ้านหวายสะนอย (ภูเหล็ก) อำเภอส่องดาว กับหลวงปู่ขาวนั้น ท่านว่าการภาวนาดีมาก นอนนิดเดียวก็อึด จิตสงบละเอียดมาก

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๕ - ๒๔๙๗ พรรษาที่ ๙-๑๑ ท่านจำพรรษาอยู่ที่บ้านห้วยทราย อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

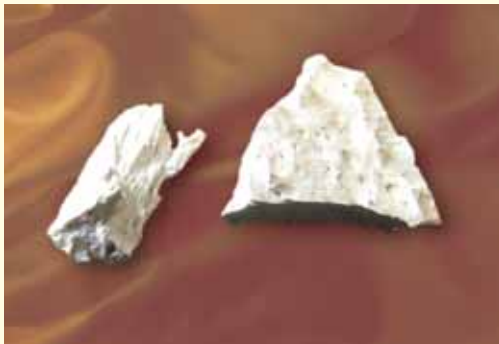
โดยมีหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน เป็นผู้นำ

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๙-๒๕๐๒ พรรษาที่ ๑๓-๑๖ จำพรรษาที่วัดป่าบ้านตาด ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กับหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๘ หลวงปู่ขาวได้แนะนำ ให้ชาวบ้านชุมพลไปนิมนต์ท่านมาอยู่เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าแก้วชุมพล และท่านก็ได้อยู่จำพรรษาที่นั่นจนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

ท่านละสังขารเข้าสู่อนุภาติเสสนิพพานเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓ ด้วยอุบัติเหตุเครื่องบินตก ณ ท้องนาทุ่งรังสิต หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองหลวง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พร้อมกับ **พระอาจารย์บุญมา จิตเปโม พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ พระอาจารย์วัน อุตตโม พระอาจารย์สุวัฒน์ สุขกาโม**

สิริรวมอายุ ๕๕ ปี ๙ เดือน ๑๕ วัน ๓๕ พรรษา





## ๒๖. หลวงปู่หล้า เขมปัตโต

วัดภูจ้อยก่อ ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง  
จังหวัดมุกดาหาร



“พระอริยเจ้าผู้เป็นดั่งผ้าเช็ดเท้าของท่านพระอาจารย์มั่น”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่หล้า เขมปัตโต ท่านเป็นผู้มีนิสัย  
บากบั่น อุตสาหะ พยายามอย่างยิ่งยวดเพื่อหาทางพ้นทุกข์  
บารมีธรรมคำสั่งสอนเป็นที่ซาบซึ้งถึงใจและหยั่งรากฝังลึก  
ลงในหัวใจของมหาชน ท่านได้อบรมสั่งสอนบรรดาสานุศิษย์  
ด้วยเมตตาธรรม ดุจดั่งพ่อแม่อบรมสั่งสอนลูก

นับได้ว่าท่านเป็นศิษย์รุ่นสุดท้ายของท่านพระอาจารย์  
มั่นที่สำคัญยิ่งรูปหนึ่ง หลังจากท่านละสังขารไม่นาน อัฐิ  
ได้กลายเปลี่ยนเป็นพระธาตุ ได้รับคำชมและยกย่องจาก  
หลวงตามหาบัวว่า “เป็นพระที่ซื่อสัตย์ต่อครูอาจารย์ เอาใจ  
ใส่ในอาจริยวัตรเสมอ แม้ถูกดุด่าก็อดทนต่อคำสั่งสอน  
ไม่เหน็ดเหนื่อยต่อโอวาทธรรมที่ครูอาจารย์พร่ำสอน และ  
เป็นดั่งผ้าเช็ดเท้าของท่านพระอาจารย์มั่น”

”

ท่านเป็นศิษย์รูปหนึ่งที่ปฏิบัติหน้าที่ถวายอุปัฏฐากแด่ท่าน  
พระอาจารย์มั่นอย่างใกล้ชิด มีภาระปฏิบัติหลายหน้าที่ อาทิ  
การสร่งน้ำ การซักย้อมสบงจีวร การตามไฟถวายเมื่อองค์ท่าน  
จงกรมในยามค่ำคืน การดูแลไฟให้ความอบอุ่นในยามหนาวเย็น  
การชำระอุจจาระปัสสาวะเมื่อองค์ท่านอาพาธ ท่านจึงเป็นผู้นึงที่



พระประธานประดิษฐานบนศาลาการเปรียญวัดบรรพตคีรี ภูจ้อก้อ

ได้สังเกตศึกษา ปฏิปทาและจริยาวัตรของท่านพระอาจารย์ใหญ่มั่นอย่างใกล้ชิดต่อเนื่องตลอดเวลา ๔ ปีสุดท้ายแห่งชนม์ชีพของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

ท่านเกิดวันจันทร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๔ ตรงกับวันขึ้น ๓ ค่ำ ปีกุน ณ บ้านกุดสระ ตำบลกุดสระ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นบุตรของนายคุณ และนางแพง เสวตรังค์

อายุได้ ๑๘ ปี บวชเณร ณ วัดบัวบาน บ้านกุดสระ ตำบล  
กุดสระ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมี **พระอาจารย์หนู  
ติสฺสเถโร** เป็นพระปัพพชาจารย์

อุปสมบทครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ โดยมี **พระ  
อาจารย์หนู ติสฺสเถโร** เป็นพระอุปัชฌาย์ บวชได้ไม่นานก็ได้  
ลาสิกขา ภายหลังท่านได้แต่งงาน ๒ ครั้ง มีบุตร ๑ คนกับ  
ภรรยาคนแรก และมีบุตร ๓ คน กับภรรยาคนต่อมา

อายุได้ ๓๒ ปี ได้กลับคืนสู่เพศพรหมจรรย์อีกครั้งใน  
เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๘๖ ณ วัดบ้านยาง โดยมี**พระครูคุณ**  
เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์เสาร์** เป็นพระอนุสาวนาจารย์

บวชอยู่ได้ ๓ พรรษา โยมมารดาถึงแก่กรรม ภายหลัง  
ฉาปนกิจศพมารดาได้กราบลาอุปัชฌาย์จารย์ ไปศึกษาธรรมกับ  
**พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)** เมื่อไปถึงวัดโพธิสมภารณ์ จังหวัด  
อุดรธานี

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ จึงได้ญัตติเป็นพระ  
ฝ่ายธรรมยุต ณ วัดโพธิสมภารณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี  
โดยมี **พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระครู  
ธรรมธร** เป็นพระกรรมวาจาจารย์

เดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ท่าน  
พระอาจารย์มั่น และตั้งสัจวาจาว่า **“ขอมอบกายถวายชีวิตต่อ  
ท่านพระอาจารย์มั่น ผูกขาดทุกลมปราณ ตลอดทั้งคณะสงฆ์ใน  
ที่นี่ทุก ๆ องค์ด้วย”**



รูปหล่อโลหะและอัฐิธาตุพระอาจารย์สุวัจน์ สุวโจ ภายในพระพุทฺธคเจติย์

ท่านพระอาจารย์มั่น ได้กล่าวสอนสั้นๆว่า **“กรรมฐานสี่สิบ ห้าห้องเป็นห้องอานาปานสติ อานาปานสติเป็นยอดมกฺกของกรรมฐานทั้งหลาย”**

ต่อจากนั้นหลวงตามหาบัว ซึ่งเป็นพระเถระที่ดูแลหมู่คณะในสมัยนั้นได้กล่าวเตือนว่า **“เอาให้ดีนะ เมื่อคุณได้มอบกายถวายตัวกับองค์ท่านแบบแจบจมอย่างนี้แล้ว ต้องเช่นหนักระ”**

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๓ จำพรรษาที่วัดโคกกลอย ตำบลนากลาง อำเภอโคกกลอย จังหวัดพังงา กับหลวงปู่เทศก์ เทสรังสี

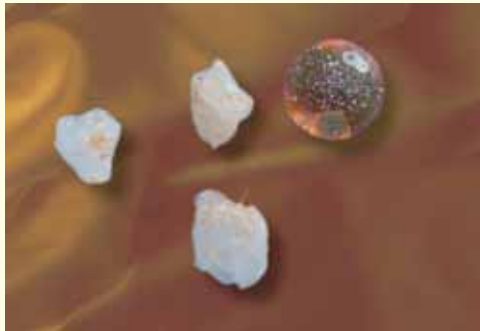
ปีพุทธศักราช ๒๔๙๔-๙๕ จำพรรษาที่วัดป่าตะโหนด อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา กับหลวงปู่เหรียญ วรลาโภ

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๖-๒๔๙๙ จำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้าน  
ห้วยทราย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมุกดาหาร กับหลวงตามหาบัว  
ญาณสมฺปนฺโน

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๐ เป็นต้นมา ท่านได้อยู่จำพรรษาที่วัด  
ภูจ้อก้อ ต่อเนื่องมาจนถึงกาลเป็นที่สุดแห่งชนม์ชีพของท่าน

วันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙ หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺ  
โน ได้มาเยี่ยมอาการอาพาธของหลวงปู่หล้า ซึ่งคณะแพทย์ก็ได้  
กราบเรียนว่าไม่สามารถแก้ไขให้ดีขึ้นอีกได้ หลวงตามหาบัวได้  
เมตตาให้คำแนะนำว่า เมื่อการรักษาไม่เกิดประโยชน์อะไรแล้วก็  
ควรหยุดการรักษา ปล่อยให้ท่านอยู่กับธรรมชาติของท่าน ซึ่ง  
หลวงปู่หล้าก็ได้ละสังขารไปเมื่อเวลา ๑๓.๕๙ น. ในวันนั้นเอง

วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้ทำการถวายเพลิงศพ  
หลวงปู่หล้า เขมปัตโต โดยมี หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน  
เป็นประธาน พระเถรานุเถระและศิษยานุศิษย์ ทั้งบรรพชิตและ  
คฤหัสถ์จากทั่วทุกสารทิศเดินทางมาร่วมในงานนี้อย่างเนืองแน่น  
สิริอายุ ๘๔ ปี ๑๑ เดือน ๕๒ พรรษา





## ๒๗. หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์โณ

วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง  
จังหวัดอุดรธานี

## “พระอริยเจ้าผู้ปรารภความเพียร”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่ผาง จิรปัญโญ พระอริยเจ้าผู้ปรารภความพากเพียรสม่ำเสมอตั้งแต่วัยหนุ่มจนถึงวัยชรา เป็นศิษย์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่อัฐิได้กลายเป็นพระธาตุแล้ว แสดงให้เห็นว่า “ท่านเป็นพระอรหันต์” รูปหนึ่งในวงศ์พระพุทธศาสนาที่เจริญรอยตามเสด็จองค์พระบรมศาสดา

ท่านท่องเที่ยวจรดงค์ไปทั่วประเทศไทย เป็นผู้ไม่หวั่นไหวในสุขและทุกข์ เป็นผู้นอบน้อมถ่อมตนเข้าหาสำนักครูบาอาจารย์เสมอ เป็นผู้มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย แต่ทุกท่วงท่ากิริยาแฝงไปด้วยความหมายแห่งธรรม

”

ท่านเป็นศิษย์ต้นและเป็นทายาทธรรมของ “หลวงปู่พรหม จิรปัญโญ พระอริยเจ้าแห่งวัดป่าประสิทธิ์ธรรม บ้านดงเย็น” โดยแท้

การปฏิบัติธรรมออกกรรมฐานของท่านล้วนได้ติดตามพระอรหันต์องค์สำคัญ ๆ ทั้งนั้น เช่น พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต หลวงปู่พรหม จิรปัญโญ หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร



**หลวงปู่ชอบ จานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม  
หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี เป็นต้น**

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๔ ตรงกับวันแรม  
๖ ค่ำ เดือน ๔ ปีชวด ที่บ้านดงเย็น ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง  
จังหวัดอุดรธานี

เป็นบุตรของนายสอน และนางเหม็น แมตสฐาน มีอาชีพ  
ทำนา มีพี่น้อง ๘ คน

หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ อุปสมบทเมื่ออายุได้ ๒๐ ปี ตรง  
กับวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ เวลา ๑๔.๐๐ น. ที่วัด  
ชัยมงคล ตำบลโพนสูง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร  
โดยมี พระมหาเถื่อน อุชฺฐโร เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอธิการพร  
สุมโน เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอธิการพุทธ ยโส เป็นพระ  
อนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า “ปริบูรณ์”

**พุทธศักราช ๒๔๙๐** ท่านได้จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม  
กับหลวงปู่พรหม จิรบุญโย พอออกพรรษาแล้ว ได้ติดตามท่าน  
พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ที่วัดบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอ  
พรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

**ปีพุทธศักราช ๒๔๙๑** ในพรรษานี้ ท่านตั้งใจในรศชาติ  
แห่งธรรมที่ท่านพระอาจารย์มั่นแสดงจึงมีความตั้งใจจะไปพักจำ  
พรรษากับท่านพระอาจารย์มั่นอีก เมื่อท่านเดินทางไปถึงก็พบว่า  
พระอยู่จำพรรษากับองค์ท่านเป็นจำนวนมาก กฎไม่เพียงพอ

ท่านพระอาจารย์มั่นจึงเมตตาให้ท่านไปจำพรรษาที่วัดม่วงไข่  
อำเภอมพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร หลังจากออกพรรษาแล้ว

ได้ไปกราบนมัสการลาท่านพระอาจารย์มั่นกลับมาพักอยู่กับหลวงปู่พรหม ที่วัดประสิทธิธรรม

จากนั้นก็ได้กราบลาหลวงปู่พรหม ออกธุดงค์วิเวกไปยังอำเภอบ้านผือ พระพุทธรูปบาทบัวบก อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

**ปีพุทธศักราช ๒๔๕๒** ท่านจำพรรษาที่ภูเก้า อำเภอโนนสัง จังหวัดอุดรธานี หลังจากออกพรรษาแล้วได้เที่ยววิเวกไปทางอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ได้พักศึกษาข้อธรรมข้อธรรมจากหลวงปู่เทศก์ เทศฺฐลี

**ปีพุทธศักราช ๒๔๕๓** ท่านได้ติดตามหลวงปู่พรหมไปจำพรรษาที่วัดบ้านถ่อน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร หลังออกพรรษาแล้ว หลวงปู่พรหมได้เดินทางไปวัดหนองผือ ตำบลนาโน เพื่อประชุมคณะสงฆ์ เตรียมงานประชุมเพลิงองค์หลวงปู่มั่น และโอกาสนี้หลวงปู่ผางได้กราบนมัสการ หลวงปู่ขาว อนาลโย แห่งวัดถ้ำกลองเพล

ท่านได้ติดตามหลวงปู่ขาวไปธุดงค์ตามเทือกเขาภูพาน จนถึงวัดถ้ำกลองเพล และได้พักปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่ขาวระยะหนึ่ง จึงได้กราบลาหลวงปู่ขาวเพื่อปลีกวิเวกไปศึกษาธรรมปฏิบัติกับ หลวงปู่คำดี ปภาโส ที่วัดถ้ำผาปู่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย และติดตามหลวงปู่คำดีไปยังภูเขาควาย ประเทศลาว

**ปีพุทธศักราช ๒๔๕๔** ท่านพักจำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านนาเชือก จังหวัดเลย

หลังจากออกพรรษาแล้ว ได้ธุดงค์กลับวัดป่าประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น เพื่ออุปัฏฐากหลวงปู่พรหม หลังจากพักอยู่นาน

พอสมควรแล้ว ได้มีความตั้งใจว่าจะไปกราบนมัสการหลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม แต่ไม่ได้พบท่าน ได้พบกับหลวงตามหาบัว ญาณสัมปนฺโน หลวงปู่บัวคำ อาจารย์บัว และสามเณรหนึ่งรูป รวมทั้งหมด ๕ รูป และได้อยู่ปฏิบัติธรรมร่วมกันอยู่ที่บ้านสามผง

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๖ ท่านพักจำพรรษาที่ อำเภอวังสะพุง และได้จำพรรษาพร้อมกับพระอาจารย์ทองสุข และพระอาจารย์เมฆ รวมทั้งหมด ๓ รูป

หลังจากออกพรรษาแล้ว ได้ออกวิเวกไปทางถ้ำผาบิ้ง เพื่อศึกษาธรรมกับหลวงปู่ชอบ

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๗ ท่านจำพรรษาที่บ้านเฮียด อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้ไปศึกษาธรรมกับหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ วัดป่าบ้านบง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

หลังจากนั้น หลวงปู่ชอบพาท่านชุดงค์ไปยังวัดถ้ำผาปล่อง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้พบหลวงปู่สิม พุทธาจาโร หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม หลวงปู่หลุย จันทสาโร

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๖ ท่านพักจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม หลังออกพรรษาแล้ว ได้วิเวกไปทางดงหม้อทอง พักอยู่ระยะหนึ่ง ได้ออกวิเวกต่อไปทางภูวาว ภูทอก ไปพักกับพระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฏ ระยะหนึ่ง แล้วออกวิเวกต่อไปยังภูลังกา

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๗ ท่านพักจำพรรษาที่วัดป่าบ้านดาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กับหลวงตามหาบัว ญาณสัมปนฺโน มีพระร่วมจำพรรษาทั้งหมด ๑๗ รูป สามเณร ๑ รูป อยู่จนถึง

กรานกลืน ก็ได้กราบลาหลวงตามหาบัว ออกวิเวกไปทางจังหวัด  
หนองคาย ทางบ้านนามั่งปากมั่ง วิเวกตามฝั่งลุ่มแม่น้ำโขง

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๘ ท่านพักจำพรรษาที่ อำเภอโนนน้ำหนาว  
จังหวัดเพชรบูรณ์

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๙ ท่านพักจำพรรษาที่ **วัดป่าแก้วชุมพล  
กับพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร** จังหวัดสกลนคร

ปีพุทธศักราช ๒๕๑๒ - ๒๕๑๖ ท่านพักจำพรรษาอยู่ที่ **วัด  
ประสิทธิธรรม** ประชุมเพลิงขององค์หลวงปู่พรหม ในวันที่ ๖ มีนาคม  
๒๕๑๔ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ท่านได้นำคณะศรัทธาญาติโยม  
ก่อสร้างเจดีย์เพื่อบรรจุอัฐิธาตุและอัฐิบริวารของหลวงปู่พรหม

ปีพุทธศักราช ๒๕๓๙ เป็นต้นมา ท่านพักจำพรรษาที่ **วัด  
ประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี**

ท่านละสังขารเข้าสู่อนุปาทิเสสนิพพานด้วยโรคมะเร็งในตับ  
เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น ๔ ค่ำ  
เดือน ๔ เวลา ๒๓.๓๕ น. สิริอายุ ๗๖ ปี ๕๔ พรรษา





## ๒๘. หลวงปู่ผาง จิตตคฺคฺโต

วัดอุดมคงคาศรีเขต (ตุน) ตำบลนางาม อำเภอเมืองจัตุม  
จังหวัดขอนแก่น

## “พระอริยเจ้าผู้เป็นที่พึ่งของเหล่าพวกกายทิพย์”

“

พระเดชพระคุณหลวงปู่ผาง จิตตคฺคฺโต ท่านเป็นที่พึ่งและเคารพของเหล่าพวกกายทิพย์ มีภูตผี พญานาค เทวบุตร เทวดา เป็นต้น เหล่าเทวดามักเรียกชื่อท่านว่า “หลวงพ่อน้อยสัจย์ชื่อ” เพราะเทวดาเอาเหล็กไหลของ ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายมาวางไว้ภายในถ้ำน้ำหนาวที่ท่านพักภาวนาอยู่ ท่านไม่เคยจะสนใจจะหยิบฉวยเอาเลย

ท่านเป็นศิษย์สายกรรมฐานของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่สำคัญยิ่งรูปหนึ่ง หลวงตามหาบัวได้กล่าวยกย่องว่า “ท่านเป็นพระประเภทเพชรน้ำหนึ่ง”

”

ท่านอุปสมบทถึง ๓ ครั้ง ครั้งสุดท้ายได้ถวายตัวเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่นที่วัดบ้านหนองผือ จังหวัดสกลนคร ท่านพระอาจารย์มั่นได้ให้อโวหาว่า “ให้เที่ยวไปองค์เดียว อยู่คนเดียว และตายคนเดียว”

ท่านมักมีความรู้แปลก ๆ พิสดาร สามารถรู้ภาษาสัตว์ได้ ไม่ว่าสัตว์บกหรือสัตว์น้ำท่านสามารถสั่งสอนให้อยู่ในอโวหาได้อย่างน่าอัศจรรย์ โดยเฉพาะจะเข้กับงู มีความผูกพันใกล้ชิดกับ

ท่านเป็นพิเศษ ท่านสามารถเรียกให้ไปมาได้ วันที่ท่านนิพพาน จะเชื้อที่ท่านเลี้ยงร้องไห้เสียงดังถึง ๓ วัน ท่านจึงมีคุณสมบัติ เด่นในเรื่องลึกลับที่ปุถุชนสัมผัสและเข้าใจได้ยาก

ท่านเป็นพระพุทธาน้อยแต่ปฏิบัติมาก ธรรมะที่ท่านแสดงใจความสั้นๆ แต่แหลมคมเช่นว่า “ชีวิตของเรามีเพียงบาตรใบเดียวก็อยู่ได้ และเพียงพอแล้ว” ท่านทรงจำภาษิต่อสานเภาๆ ที่เป็นคติธรรมเตือนใจ เช่น

**“มีชี้อบให้ปรากฏ มียศบให้ลือชา มีตำราบให้เขียนยาก”**

สิ่งใดๆ ก็ตาม ถ้าท่านได้ตั้งสัจจะว่าจะทำอะไรแล้ว ท่านจะต้องทำได้จริง ๆ ถึงแม้สิ่งนั้นๆ จะยากลำบากสักเพียงใดก็ตาม ท่านจะพยายามทำให้สำเร็จจนได้

สัจจะบารมี คือคุณธรรมอันเลิศที่ท่านหลวงปู่ผางถือปฏิบัติ และเป็นปณิธานที่ควรถือเอาเป็นแบบอย่าง

**หลวงปู่คำดี ปภาโส** พระอริยเจ้าแห่งวัดถ้ำผาปู่ จังหวัดเลย ได้กล่าวยกย่องหลวงปู่ผางว่า “หลวงปู่ผาง ท่านเป็นพระที่ปฏิบัติจริงจังมาก ปฏิบัติแบบสละชีวิต ในคราวที่ท่านบำเพ็ญเพียรที่ถ้ำน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ในปี ๒๕๑๓ ได้พบโมกขธรรม (หลุดพ้น) จิตของท่านสว่างไสวทั้งกลางวัน และกลางคืน”

ท่านเกิดวันอังคารที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ ตรงกับวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๙ ปีชาล ฦ บ้านกุดกะเสียน ตำบลเชียงใน อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรของ**นายทัน** และ**นางบัวพา ครองยุติ**

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๕ เมื่ออายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ได้





รูปหล่อโลหะและอัฐิธาตุพระอาจารย์ผาง จิตตคุตโต ภายในพระชุดังคเจติย์

อุปสมบทในคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ณ วัดเชิงกลาง บ้านเชิงใน ตำบลเชิงใน อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี **พระครูดวน** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์ดี** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ท่านศึกษาพระธรรมวินัย มีความรู้พอสมควร ต่อมาจึงได้ลาสิกขาจากสมณเพศ และได้มีครอบครัว ตามประเพณีอยู่หลายปี แต่ไม่มีลูก

ต่อมาเมื่ออายุได้ ๔๓ ปี จึงได้ชวนภรรยาออกบวช ภรรยาได้บวชเป็นแม่ชี ส่วนท่านบวชในคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกายอีกครั้งที่วัดคูหาขาด บ้านศรีสุข ตำบลเชิงใน อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี **พระครูศรีสุตดาภรณ์ (ตื้อ)** เป็นพระอุปัชฌาย์ ถึงอุปสมบทในคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย แต่ท่านได้เข้าศึกษาอบรมพระกรรมฐานอยู่ในสำนักวัดป่าแสนสำราญ อำเภอวาริน



พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พระอาจารย์มหาปิ่น ปญญาพล พระอาจารย์สิงห์ ขนตฺยาโคโม  
ข้าราชการ จังหวัดอุบลราชธานี กับพระอาจารย์สิงห์ ขนตฺยาโคโม  
และพระอาจารย์มหาปิ่น ปญญาพล จึงเกิดความเลื่อมใสใน  
คณะสงฆ์ฝ่ายอรัญญวาสี

ต่อมาจึงได้ขอญัตติในคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต เมื่ออายุได้  
๔๗ ปี ในวันพุธที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๑ ณ วัดบ้านโนน  
หรือวัดทุ่ง โดยมีพระครูพนิจศีลคุณ (พระมหาอ่อน เจ้าคณะ  
อำเภอเขื่องใน) เป็นพระอุปฌาย์ พระมหาทราย เป็นพระกรรม  
วาจาจารย์ พระมหาจันทร์ เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ท่านอบรมกรรมฐานอยู่ในสำนักท่านพระอาจารย์สิงห์  
ขนตฺยาโคโม พอสมควรแล้ว จึงได้ออกธุดงค์ปฏิบัติกรรมฐานไป  
วิเวกโดยลำพัง และได้เข้าอบรมอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต  
ที่วัดบ้านหนองผืออยู่พอสมควร จากนั้นก็ท่องเที่ยววิเวกไปแต่  
ผู้เดียวในป่าเขาจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นถิ่นทุรกันดาร เป็นเวลาหลายปี

ปีพุทธศักราช ๒๔๕๒ จำพรรษาอยู่วัดป่าบัลลังก์ศิลาทิพย์ บ้านแท่น ๑ พรรษา แล้วรุดงค์ต่อไปยังภูเขาแดง อำเภอมัญจาคีรี ชาวบ้านเรียกสถานที่นั้นว่า “ดุน” มีน้ำไหลออกมาจากภูเขาตลอดปี และชาวบ้านแถบนั้นถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีพระรูปใดเข้าไปอยู่ได้ ท่านอยู่จำพรรษา ณ สถานที่นั้นหลายปี และได้ตั้งชื่อวัดว่า “วัดอุดมคงคาคีรีเขต”

ในวันเสาร์ที่ ๓๐ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมกันทั้ง ๕ พระองค์ เพื่อปิดทองฝังลูกนิมิตและนมัสการ หลวงปู่ผาง นับได้ว่าเป็นเกียรติประวัติครั้งสำคัญยิ่งของคณะศิษยานุศิษย์และชาวจังหวัดขอนแก่นโดยแท้

ท่านละสังขารเข้าสู่อนุปาทิเสสนิพพานด้วยอาการอันสงบ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ที่วัดอุดมคงคาคีรีเขต เวลา ๑๖.๔๕ น. สิริรวมอายุได้ ๘๐ ปี ๓๔ พรรษา





ประมวลภาพ  
งานฉลองสมโภชและบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ  
ในพระธูปังคเจดีย์

๒๒ - ๓๐ เมษายน ๒๕๕๐





## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระธุดงค์เจดีย์ วัดอโศการาม



วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๑ พิธีอุปสมบทหมู่เนื่องในวาระสมโภชพระธุดงค์เจดีย์  
ที่ศาลาหลวงพ่อทรงธรรม และในพระอุโบสถ วัดอโศการาม





## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระรุดังคเจติย์ วัดอโศการาม



วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๑ พิธีบรรพชาหมู่ เนื่องในวาระสมโภชพระรุดังคเจติย์  
ที่ศาลาหลวงพ่อทรงธรรม วัดอโศการาม



วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๑ พิธีบวชพราหมณ์ที่ชั้น ๒ วิหารวิสุทธิธรรมรังสี วัดโศการาม



## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระรุดังคเจติย์ วัดอโศการาม



วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๑ พิธีบำเพ็ญกุศลบนพระรุดังคเจติย์



วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๑ พิธีพราหมณ์ และรำถวายในชุดรำ ๔ ภาค





วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๑ พิธีพุทธาภิเษกบนพระธุดงค์เจดีย์







วันที่ ๒๒-๓๐ เมษายน ๒๕๕๑ พระภิกษุและสามเณรตั้งแถวรับบิณฑบาตรหน้าพระธุดงค์เจดีย์





วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๑ พิธีบำเพ็ญพระราชกุศลถวายสมเด็จพระพี่นางเธอ  
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระธุดงค์เจดีย์ วัดอโศการาม



วันที่ ๒๔-๒๖ เมษายน ๒๕๕๑ งานบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายพระสุทธิธรรมรังสีคัมภีร์เมธาจารย์  
(ท่านพ่อลี ธมฺมธโร) ปีที่ ๔๗ และพระเทพโมลี (สำรอง คุณวฑฺฒโน) ปีที่ ๙





## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระธุดงค์เจดีย์ วัดโคกการาม



วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๑ พิธีเวียนเทียนและบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ บนพระธุดงค์เจดีย์



## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระครูสังเวย วัดอโศการาม



## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระธุดงค์เจดีย์ วัดอโศการาม



วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๑ พิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระอรหันต์ธาตุภายในพระธุดงค์เจดีย์





วันที่ ๒๒-๒๙ เมษายน ๒๕๕๑ เวียนเทียนทุกคืน และทำพิธีพุทธาภิเษกตลอดคืนถึงเช้าทุกคืน

## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระธุดงค์เจดีย์ วัดอโศการาม

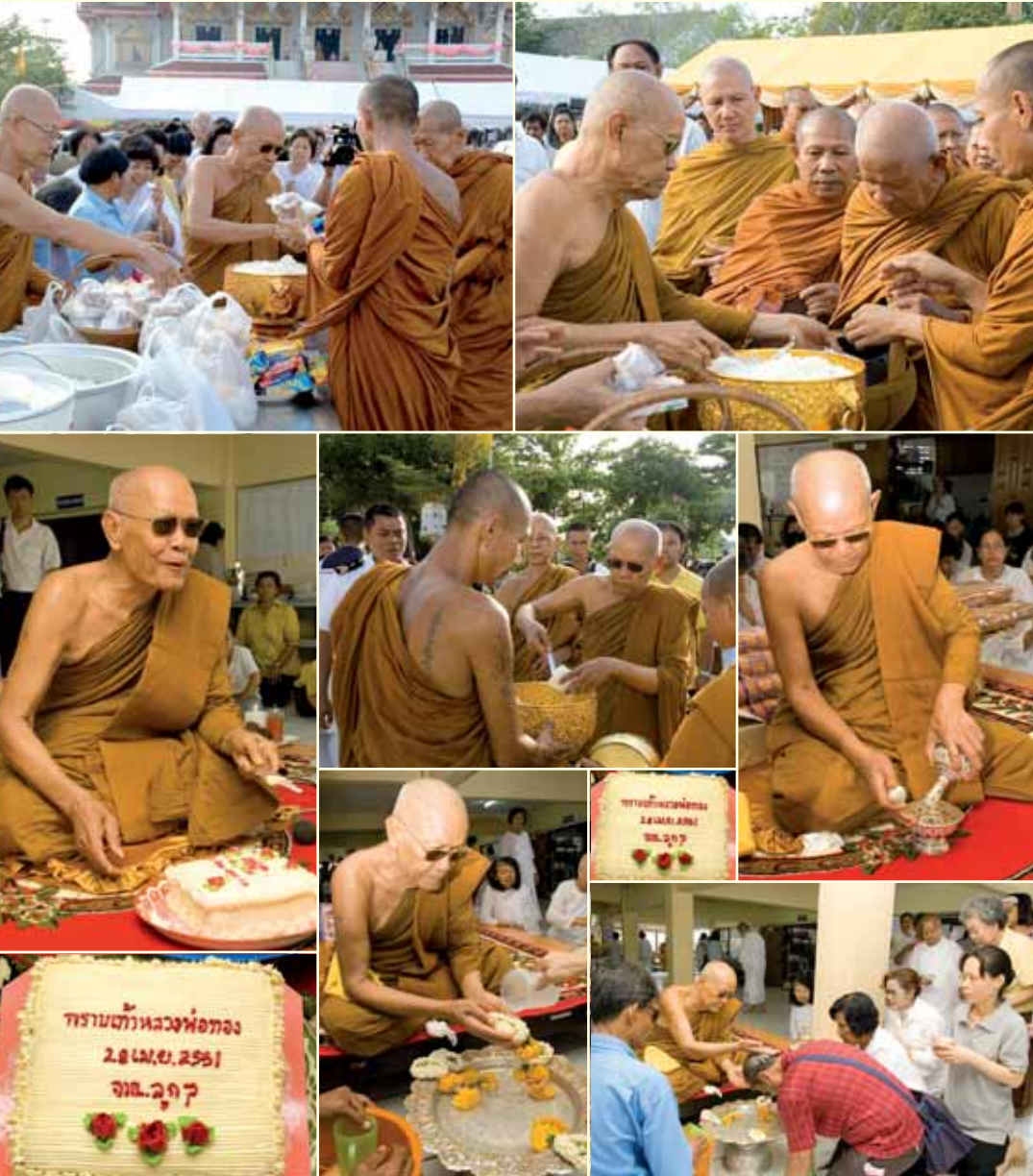


วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๑ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี  
เสด็จมาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุสู่คอระฆังพระเจดีย์องค์ประธาน





พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน) ประธานฝ่ายสงฆ์ รับผ้าป่าสงเคราะห์โลก



วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๑ งานทำบุญอายุวัฒนะ ๗๖ ปี พระญาณวิศิษฐ์ (หลวงพ่อทอง จันทสิริ)





ถ่ายภาพหมู่ (บน) พระภิกษุ (ล่าง) สามเณร ที่บรรพชา อุปสมบท เนื่องในวันฉลอง  
พระธุดงค์เจดีย์



ภาพบรรยากาศทั่วไปตลอดงาน





## ๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
พระชุดังคเจดีย์ วัดอโศการาม



โรงงานมากมายที่มาร่วมงาน





๒๘

พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์  
.....  
พระชุตังคเจดีย์ วัดอโศการาม



ท่านพ่อลี ธมฺมชโร

๒๔๔

# สติปัญญา

พระสุทธิธรรมรังสี คัมภีร์เมธาจารย์

(ท่านพ่อลี ธมฺมธโร)

หนังสือสติปัญญาเล่มนี้ ได้เขียนขึ้นตามความคิดเห็นของ  
ตนเองบ้าง บางแห่งก็อาจไม่ตรงกับแบบเพราะผู้เขียนมุ่งเอาใจ  
ความเป็นใหญ่ ให้สะดวกแก่การปฏิบัติเข้าอีก ถ้าผู้ยึดถือลงใน  
ตำรา ก็อาจจะเห็นว่าผิดไปก็ได้ แต่ผู้เขียนขึ้นนั้นเห็นว่าถ้าใคร  
ทำได้อย่างที่เขียนนี้ก็เชื่อแน่ว่าเป็นหลักดำเนินในทางสมาธิ ปัญญา  
และวิมุตติได้จริง

การถือแบบก็ไม่ผิด แต่ให้ถือด้วยปัญญา เปรียบเหมือน  
หมอยาที่รักษาไข้รู้จักต้นยา เป็นต้นว่าต้นสะเดาและควินินทั้งสอง  
อย่าง และต้มกินเท่านั้นก็ผิด บางคนอาจจะเอาต้นไม้อื่นมาเพิ่ม  
เติมและทำผงขึ้นก็ได้ บางหมอก็อาจกลั่นเอาน้ำก็ได้ และขนาด  
กินยาก็ผิดกันอีก ฉะนั้น การปฏิบัติธรรมจะถือกันเท่าแบบนั้นก็  
อาจผิดก็มี ที่จริงแนวทางใดเป็นการละกิเลสบรรเทาทุกข์ได้ก็นั้น  
แหละถูก ยาดีมีคุณอยู่กับคนไข้หาย แบบที่ดีมีคุณอยู่กับการละ  
กิเลสใครจะละได้ด้วยอุบายใดผู้เขียนก็เห็นว่าไม่แปลกอะไร ลงท้าย  
ก็เดินตามหลัก คือ สมาธิ ปัญญานั้นเอง จะต่างกันก็คนหนึ่ง  
หยาบหรือละเอียด ตรงหรืออ้อม ช้าหรือเร็วเท่านั้น

แม้ผู้เขียนเองก็มีใจว่าจะแสดงตนเป็นผู้รู้ได้ทุกอย่างไปเมื่อไร

เหตุนี้ท่านผู้อ่านควรตรองดูด้วยปัญญาของตนเอง เมื่อตอนใด  
ขึ้นใดที่ถูกกับเรื่องของท่านที่ปฏิบัติอยู่ ก็กำหนดแนวนั้นเป็นหลัก  
สำหรับปฏิบัติต่อไป ไม่จำเป็นที่จะต้องถือเอาทั้งหมดควรถือเอา  
จุดใดจุดหนึ่งเท่านั้นก็พอ เมื่อท่านได้จุดสำคัญแล้ว ส่วนอื่น ๆ  
ก็เล่นเข้าไปรวมอยู่ในจุดอันเดียวนั่นเอง

ฉะนั้นเมื่อท่านจะดำเนินในข้อปฏิบัติแล้วควรแสวงหาสถานที่  
วิเวกสงบอันเป็นคู่มือของการปฏิบัติในสติปัฏฐาน มิฉะนั้น ก็  
มิได้รับความสะดวกในการปฏิบัติ เพราะที่วิเวกสงบนั้นเป็นที่พึง  
ประสงค์ของนักพรตทั่วไป เปรียบเหมือนบุคคลที่ต้องการดูเงา  
ของหน้าของตนได้ชัดเจน อุปมาข้อนี้ฉันใด ผู้ต้องการสันติธรรม  
อันละเอียดสุขุมก็จำเป็นต้องดำเนินปฏิบัติดังกล่าวนี้นั้น หรือ  
อีกนัยหนึ่งก็ควรมีสันติภายในก่อน จึงจะเกิดสันติภายนอก เมื่อ  
มีสันติทั้งสองประการนี้ได้เกิดแก่ท่านผู้ใดแล้วก็จะรู้เห็นความเป็น  
จริงของธรรม

ฉะนั้น เมื่อท่านจะทำความเพียรตามแบบกรรมฐานนี้แล้ว  
ก็ควรทำพิธีไหว้พระสวดมนต์ตามความเคยทำของท่าน เสร็จแล้ว  
ก็ให้นั่งทำจิตใญ่ต่อไป ก็เชื่อแน่ว่าจะต้องได้รับผลจริงเหมือนกับ  
ข้อความที่ผู้เขียนได้แต่งขึ้น

ถ้าขาดตกบกพร่องประการใด ผู้อ่านคงจะให้ภัยแก่ผู้เขียน  
บ้าง เพราะผู้เขียนไม่ใช่นักตำราเท่าใดนั้น ลักแต่รู้บ้างบางส่วนก็  
ปฏิบัติไปเท่านั้นเอง





อีกประการหนึ่ง การทำทางจิตใจนี้สำคัญมากเพราะเป็นที่เกิดแห่งบุญกุศลทั้งหลาย บุญกุศลเกิดที่ไหน ควรรักษาที่นั้นไว้ให้ดีจึงจะถูก จิตใจเป็นภาชนะของความคิดทั้งหลาย เมื่อใจบริสุทธิ์สะอาดแล้ว จะทำบุญกุศลส่วนใดภายนอกก็เจริญสุขได้จริง กุศลภายนอกเหมือนแกงที่มีรส แต่ด้วยขามสกปรกแล้ว แม้แกงอร่อยอยู่ ผู้ที่จะกินอาหารนั้นดูจะไม่ใคร่อ้มเพราะสกปรก ถ้าภาชนะใส่แกงสะอาดแกงก็ดีมีรสแล้ว ผู้จะบริโภคดูจะต้องกินอย่างสนิสนมทีเดียว นี่ฉันใด ใจที่สะอาดแล้วทำบุญกุศลทั้งหลายภายนอกก็จะดูดีเต็ม กล้าสละได้ทุกเวลา เกิดรสแห่งกุศลประจำใจเสมอ ใช่แต่เท่านั้น ยังจะต้องเป็นทางพ้นทุกข์ถึงนิพพานเป็นที่สุด

ผู้จะต้องถึงมรรคผลนิพพานได้นั้น จะต้องทำทางใจ ถ้าไม่ทำทางนี้แล้ว จะทำการกุศลสักเท่าไรก็ถึงมรรคผลนิพพานไม่ได้ นิพพานนี้จะต้องถึงด้วยศีลเป็นเหตุแห่งสมาธิ สมาธิเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นที่ตั้งแห่งปัญญาและญาณอันเป็นองค์สำคัญของมรรค แต่จะขาดสมาธิไม่ได้ ถ้าขาดแล้วก็ได้แต่จะคิด ๆ นึก ๆ เอา ฟุ้งซ่านไปต่าง ๆ ปราศจากหลักฐานสำคัญ

สมาธิเปรียบเหมือนตะปู ปัญญาเปรียบเหมือนค้อนที่ตอกตะปู ถ้าตะปูเอียงไป คนก็ตีผิด ๆ ถูก ๆ ตะปูนั้นก็ไม่ใช่ตะปูกระดาน นี่ฉันใด ใจเราจะบรรลุมรรคขั้นสูงทะลุโลกได้จะต้องมีสมาธิเป็นหลักก่อนแล้วค่อยเกิดญาณ ญาณนี้จะมีได้แต่คนทำสมาธิเท่านั้น ส่วนปัญญาย่อมมีอยู่ทั่วไปแก่คนทั้งหลาย แต่ไม่พ้นจากโลกได้เพราะขาดญาณ ฉะนั้นท่านทั้งหลายควรสนใจอันเป็นทางพ้นทุกข์ถึงสุขอันไพบูลย์

เมื่อท่านสงสัยส่วนใดในหนังสือเล่มนี้โปรดถามได้เสมอ

หนังสือที่ข้าพเจ้าแต่งขึ้นเล่มนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้มีศรัทธาบริจาคทรัพย์เป็นค่าแรงพิมพ์เพื่อแจกจ่ายให้เป็นธรรมทาน อำนาจแห่งธรรมทานนี้ของจงอำนวยผลให้แก่ท่านผู้มีศรัทธาปรารถนาสิ่งใดที่ถูกต้องเป็นธรรม ขอให้สำเร็จสุขทุกประการเทอญ.

พระอาจารย์ลี ธมฺมธโร

วัดปากคลองกุ่ม จันทบุรี

อธิบายสติปัฏฐานอันเป็นเครื่องบรรเทากิเลสของผู้ปฏิบัติ  
ทั้งหลาย ดังนี้

## สติปัฏฐาน ๔

๑. กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือให้ระลึกถึงกายนี้หนึ่ง
๒. เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือให้ระลึกถึงเวทนาหนึ่ง
๓. จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือให้ระลึกถึงจิตนี้หนึ่ง
๔. ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือให้ระลึกถึงธรรมนี้หนึ่ง

ผู้เจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ให้เกิดเป็นสมาธินั้นต้องรู้จัก  
คุณธรรม ๓ อย่างดังต่อไปนี้เสียก่อน มิฉะนั้นไม่เรียกว่าผู้ตั้งอยู่  
ในสติปัฏฐานเลยเพราะว่าความเข้าใจนั้นแคบไป แต่แท้ที่จริงนั้น  
มีแต่สติเท่านั้น ไม่พอในการทำสติปัฏฐานเลย เมื่อไม่พอเช่นนี้  
ขึ้นระลึกถึงรูปกายแล้ว ก็เกิดแต่ความยินดียินร้าย เพราะ  
หน้าที่สตินั้นได้แต่ระลึกถึงเท่านั้น ฉะนั้นในการเจริญสติปัฏฐาน  
นั้น จำต้องให้รู้ประกอบของผู้ระลึกดังนี้ คือ

๑. สติ

๒. ให้ตั้งสัมปชัญญะ ความรู้ตัวไว้ประจำใจก่อนใช้สติ  
แล่นติดต่อกับอารมณ์ มีรูปกายเป็นต้น แล้วให้แล่นเข้ามาสู่ภายในอีก  
คือใจของตน

๓. อาตาปี ความเพียรเพ่งพิจารณาขยายอาการของกาย  
ออกเป็นส่วน ๆ

อุปมาอีกว่า กายเราเปรียบเหมือนโรงเลื่อยจักร จิตเปรียบ

เหมือนเหล็กเพลลา สัมปชัญญะเปรียบเหมือนมู่เล่ที่หมุนรอบตัว เพลาอยู่ในสถานที่แห่งเดียว สติเหมือนสายพาน คอยผูกอารมณ์ กับจิตไว้ไม่ให้เคลื่อนคลาดไปสู่อารมณ์อื่น อาตมาปี ความเพียร เพ่งพิจารณาเหมือนตัวเลื่อยจักร คอยตัดหินท่อนซุงนั้น ให้ กระจายออกเป็นชิ้น ๆ จึงจะสำเร็จประโยชน์

คุณธรรม ๓ อย่างนี้จำเป็นต้องให้มีประจำตัวอยู่เสมอในการ ทำสมาธิจึงจะสำเร็จได้

ต่อไปนี้จะแสดงถึงงานที่จะต้องทำอันเป็นหน้าที่ของอา ตาปีที่เรียกว่าความเพียรเพ่ง และสัมปชัญญะความรู้ดี สติความ ระลึกได้ จะต้องให้ถูกต้องตามหน้าที่ของตน ๆ หน้าที่ของตนที่ จะต้องทำนั้นมีอยู่ ๔ อย่าง คือ

๑. กาย อันเป็นที่ประชุมของธาตุทั้ง ๔
๒. เวทนา ความเสวยอารมณ์ มีสุข มีทุกข์ อุเบกขา เป็นต้น
๓. จิต ผู้สะสมไว้ซึ่งความดีและความชั่วทั้งหลาย
๔. ธรรม สภาพที่ทรงไว้ในตน เป็นต้นว่า กุศลธรรมและ อกุศลธรรมอันระคนปนกันอยู่

สี่อย่างนี้เป็นหน้าที่ของผู้จะทำต่อไป

ข้อ ๑. อธิบายคำที่ว่ากายนี้ ได้แก่ธาตุทั้ง ๔ ประชุมกัน เข้า มีจิตวิญญาณครอบครองอยู่ก็ดีที่ปราศจากจิตวิญญาณ ครอบครองแล้วก็ดี แต่ปรากฏแก่ตาได้อยู่ เรียกว่ารูปกาย กายนี้แยกออกเป็นสามประการ คือ

๑. ภายใน ได้แก่กายของตนเอง.

๒. ภายนอก ได้แก่กายคนอื่น.

๓. ภายในกาย ได้แก่ขึ้นได้ขึ้นหนึ่งของอวัยวะ เป็นต้นว่า  
ลมหายใจอันเป็นส่วนหนึ่งของธาตุทั้ง ๔ นี้เรียกว่าภายในกาย

เรื่องของกาย จะเป็นภายในก็ดี ภายนอกก็ดีที่มีอยู่ว่าธาตุ  
ทั้ง ๔ เท่านั้น เมื่อรู้จักหน้าที่ของตนแล้วจำเป็นที่จะต้องทำตาม  
หน้าที่ของตนให้ถูกต้อง เป็นต้นว่า ๑. สัมผัสสัญญา ความรู้ตัว  
อยู่กับที่ คือทำความรู้สึกอยู่กับจิตอันเป็นส่วนภายใน ไม่ต้องไป  
ใช้ที่อื่น ๒. สติ ความระลึกได้จะต้องใช้ทั่วไป เป็นต้นว่าใช้เล่น  
เข้าสู่จิตใจอันเป็นส่วนภายในแล้วใช้เล่นเข้าไปประลึกถึงอารมณ์มี  
รูปกายเป็นต้น แล้วคอยประคองอารมณ์กับจิตไว้ไม่ให้เคลื่อน  
คลาดจากกัน ๓. อาตภาพิ ความเพียรเพ่งพิจารณาดูรูปกายขยาย  
ออกเป็นส่วน ๆ ดังนี้ หน้าที่ความเพียรเพ่งพิจารณานั้นมีอยู่ ๕  
อย่างคือ

๑. ตรวจตราพิจารณาเพ่งดูอาการ ๓๒ มี เกสา ผม, โลมา  
ขน, นขา เล็บ, ทนฺตา ฟัน, ตโจ หน้ง เป็นอาทิ ให้ตรวจตรา  
พิจารณาดูจนถี่ถ้วน เมื่อไม่เกิดความสงบในวิธีนี้ ให้เจริญต่อไป  
ในวาระที่ ๒ คือ

ให้เพียรเพ่งพิจารณาอสุกกรรมฐานโดยประการต่าง ๆ ของ  
ร่างกาย เป็นต้นว่า ร่างกายก่อนนี้เป็นที่ประชุมซึ่งสรรพสิ่งทั้งหลาย  
คือหน้าที่บรรจุไว้แห่งซากศพ เป็นสุสานประเทศ เช่น ซากโคกระบือ  
ซากหมู เป็ด ไก่ เปรี๊ยะ หวาน มัน เค็ม อันเข้าไปสะสมบ่มไว้

ในกระเพาะแล้วกรองกลั่นให้เป็นน้ำเลือด น้ำหนอง เปื่อยเน่า พุพอง ซาบซ่าน ออกมาตามทวารต่าง ๆ อันมนุษย์ทั้งหลาย พากันเยียวยาอยู่มิได้หยุด เป็นต้นว่า การอาบน้ำ ชัดสี ชักฟอก กลบกลืนไว้มิให้ปรากฏ แต่ถึงกระนั้นอายความโสโครกของ ร่างกายก็ยังแสดงตัวออกมาอยู่เสมอ เป็นต้นว่า ขี้หู ขี้ตา ขี้มูก ขี้ฟัน ขี้เหงื่อ ขี้ไคล ย่อมไหลซาบซ่านอยู่เสมอ เป็นสิ่งที่ โสโครกโสภณด้วยประการต่าง ๆ เป็นต้นว่า ที่เกิดก็เกิดที่โสโครก ที่อยู่ก็อยู่ที่โสโครก คืออยู่ในปาช้าฝิฉิบหรือยิ่งกว่าปาช้า ซากผี ที่ฝังไว้ในดินแล้ว ดูเป็นร่อย ๆ อย่างเสียอีก ตัวคนเราถ้าจะดู ตามลักษณะก็มีอาการต่าง ๆ ไม่สม่ำเสมอ กัน มีกลิ่นก็เหม็นเป็น สิ่งที่น่าเกลียดน่าชังหนักหนา เมื่อพิจารณาอย่างนี้แล้ว ถ้าไม่เกิด ความสลดสังเวชก็ให้พิจารณาในวาระที่ ๓ คือ

ให้ฟังพิจารณาตรวจตราลมหายใจเข้าออก ลมเข้ายาวก็ ให้รู้ตัว ลมออกยาวก็ให้รู้ตัว ที่แรกการทำลมให้ปล่อยใจออก ตามลมก่อน แล้วให้หายใจเข้าเอาใจเข้ามาตามลมอีก ทำอยู่อย่าง นี้สักสองสามครั้งแล้วจึงตั้งใจไว้เป็นกลาง อย่าออกตามลม อย่า เข้าตามลม จณจิตนิ่งอยู่ รับรู้แต่ลมเข้าลมออกเท่านั้นทำใจว่าง ๆ สบาย ๆ ไร้เหนียว ๆ จะวางใจไว้ที่จมูกก็ได้ที่เพดานก็ได้ ถ้าวางไว้ในทหัยวัตถุได้ยิ่งดี แล้วทำจิตให้นิ่ง จะเป็นที่สบาย เกิดปัญญา เกิดแสงสว่าง ดับความคิดต่าง ๆ ให้น้อยลง แล้วฟังพิจารณา สังเกตกำหนดอาการของลม ที่มีอาการพองตัวเข้าออกอยู่นั้น เป็นต้นว่า เข้ายาวออกยาว เข้าสั้นออกสั้น เข้าสั้นออกยาว เข้ายาวออกสั้น เข้าหายาบออกละเอียด เข้าละเอียดออกหายาบ



เข้าละเอียดออกละเอียด ให้ฟังพิจารณาอาการของลมทั้งหลาย เหล่านี้ให้ถึถ้วนและอย่าให้จิตเคลื่อนไหวไปตามลม ทำอย่างนี้ จนกว่าจะเกิดความสงบ ถ้าไม่สงบด้วยวิธีนี้ให้เปลี่ยนไปในวาระที่ ๔ คือ

ให้ฟังพิจารณาธาตุทั้ง ๔ มีธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น ส่วนใดที่แข็งเรียกว่าธาตุดิน ส่วนใดที่เหลวเรียกว่าธาตุน้ำ ส่วนใดที่พัดไปพัดมาเรียกว่าธาตุลม ส่วนใดที่อบอุ่นเรียกว่าธาตุไฟ แยกธาตุดินเป็นกองหนึ่งตั้งไว้ข้างหน้า แยกธาตุน้ำเป็นกองหนึ่งตั้งไว้ข้างหลัง แยกธาตุลมเป็นกองหนึ่งวางไว้ข้างซ้าย แยกธาตุไฟกองหนึ่งวางไว้ข้างขวา ตัวเราตั้งตนไว้ตรงกลางแล้วฟังพิจารณา ดูว่าร่างกายนี้ เมื่อแยกออกเป็นส่วน ๆ ดังนี้แล้ว ก็ จะเห็นความแตกดับทำลายหายสูญไปเป็นถ้ำ ที่เรียกว่าตาย โดยอาการเช่นนี้ แล้วก็เกิดความสลดสังเวช เมื่อไม่เห็นผลปรากฏเกิดขึ้นแล้วให้ฟังพิจารณาในวาระที่ ๕ คือ

ให้พิจารณาว่า ร่างกายนี้เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วจะต้องมีความแก่ รุกรันเข้ามาหาตนทุกวิถีทาง ความเจ็บก็จะมีมา ความตายก็จะมีมา ความพลัดพรากจากสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ ก็จะมีมาถึงตนจนได้ ร่างกายก่อนนี้ย่อมมีลักษณะปรากฏอยู่เสมอ เป็นต้นว่า **อนิจจัง** เป็นของไม่เที่ยงมันถาวร คอยโยกคลอนอยู่เสมอ **ทุกขัง** เป็นของที่ทนอยู่ได้ยาก **อนัตตา** ไม่ใช่ตัวตนเราเขา เอามาไม่ได้ เอาไปไม่รอด ตายแล้วย่อมทอดทิ้งเหมือนท่อนไม้ และท่อนฟืน หาเป็นสาระแก่นสารมิได้ เมื่อฟังพิจารณาด้วย



อาการเช่นนี้แล้ว ก็จะทำให้เกิด  
ความสลดสังเวชเป็นเหตุให้  
จิตสงบตั้งมั่นเป็นสมาธิ

อาการทั้งหลาย ๕ อย่าง  
ที่กล่าวมานี้เป็นหน้าที่ของอาตมาปี  
คือ ได้แค่ความเพียรเพ่ง  
พิจารณาต่อสัณฐานภาพความ  
จริงของรูปกายนี้ ส่วนตัวสติ  
ต้องให้ทำงานตามหน้าที่ของตน  
คือ ระลึกรู้ถึงอารมณ์ของ  
กรรมฐานและระลึกรู้ถึงจิตใจ

ของตนอันเป็นส่วนภายใน อย่าได้ส่งไปในสถานที่อื่นนอกจากนี้  
ว่าเวลานี้เรามีความรู้สึกตัวอยู่หรือไม่ ที่เรียกว่าสัมปชัญญะความ  
รู้ดีให้ตั้งคอยกำหนดสังเกตทำความเข้าใจความรู้สึกตัวว่า เวลานี้จิตใจของ  
เรามีความเคลื่อนไหวพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงไปโดยอาการ  
อย่างไรบ้างก็ให้ทำความรู้ตัวอยู่กับที่ประจําใจ

อาการทั้งหลายที่กล่าวมานี้เป็นกรกระทำในส่วน **กายานุ**  
**ปัสสณาสติปัญฐาน** กายนี้จะเป็นภายนอกก็ตาม ภายในก็ตาม  
ภายในกายก็ตาม จำเป็นต้องใช้คุณธรรมทั้ง ๓ อย่างดังว่ามาแล้ว  
เมื่อทำได้สมบูรณ์เช่นนี้แล้ว จึงเรียกว่าเป็นผู้เจริญมหาสติปัญฐาน

ธรรมดาคนเราสติด้อยมีกันทั่วไป แต่ไม่มีสัมปชัญญะ  
ความรู้ตัว สตินั้นจึงตกไปในทางที่ผิดที่เรียกว่ามิจฉาสติ เมื่อ

ใครทำได้โดยอาการดังกล่าวมานี้ จะต้องเกิดความตั้งมั่นแห่งจิต  
อย่างไม่ได้อะไรเสียเลย ต้องได้รับความสลดสังเวช อันเป็น  
เหตุแห่งความสงบตั้งมั่นไม่หวั่นไหว เป็นบันไดแห่งวิปัสสนาญาณ  
อันเป็นหนทางพระนิพพานที่นักปราชญ์และบัณฑิตทรงภาษิต  
รับรองไว้ว่า **“นิพพานัม ปรมัม สุขัม พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง”**  
อธิบายมาในกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ด้วยประการดังนี้

ข้อ ๒. อธิบายใน**เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน** ต่อไป

คำที่ว่าเวทนานั้นได้แก่ความเสวยอารมณ์ที่เกิดขึ้นจาก  
อาการกระทำของตัวที่เรียกว่ากรรมถ้าจะกล่าวโดยประเภทยังมี  
๓ อย่าง คือ

๑. เวทนาภายใน
๒. เวทนาภายนอก
๓. เวทนาในเวทนา

เวทนาภายในนั้นถ้าจำแนกตามความรู้สึกที่เป็นอยู่มี ๓  
อย่างคือ **๑. สุขเวทนา** ความสบายปลอดโปร่งในจิตใจของตน  
**๒. ทุกขเวทนา** ความทุกข์ความเศร้าโศก ความหงุดหงิด ดวง  
จิตเหี่ยวแห้งไม่เบิกบาน **๓. อุเบกขาเวทนา** ความเป็นกลางวาง  
เฉยอยู่ระหว่างสุข ในระหว่างทุกข์ที่ยังไม่เกิดขึ้น ทั้ง ๓ อย่างนี้  
เรียกว่าเวทนาภายใน

ส่วนภายนอกนั้นก็ยังมี ๓ อย่างเหมือนกัน คือ

๑. **โสมนัสสเวทนา** ความยินดีปรีดาว่าเรงอยู่ในอารมณ์

ภายนอก เป็นต้นว่า รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ัมมมารมณฺ์ ที่เกิดจากอายตนะทั้ง ๖ เป็นต้น เมื่อใจได้ถูกต้องดูตติมยินคืออยู่ในอารมณ์อันนั้น เรียกว่า โสมนัสสเวทนา

**๒. โทมนัสสเวทนา** ความคับแค้นน้อยใจได้เกิดขึ้น จากอาการที่ได้ประจวบกับอารมณ์ภายนอก เป็นต้นว่า รูป เสียง กลิ่น รส เป็นอาทิ เมื่อปรากฏแก่ ตา หู จมูก ลิ้น เป็นต้นแล้ว สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นถ้าเป็นที่ไม่พอใจของตน เป็นสิ่งไม่น่าปรารถนา จึงได้เกิดโทมนัสเวทนาประการหนึ่ง

**๓. อุpekขาเวทนา** คือ รูป เสียง กลิ่น รส เป็นอาทิ ทั้งหลายเหล่านั้นได้ผ่านมากกระทบถูกต้องอายตนะภายใน ก็มีได้ยินดี ยินร้าย ใจเป็นกลางวางเฉยอยู่เรียกว่าอุpekขาเวทนา ที่เรียกว่าเวทนาภายนอกเพราะเหตุว่า เนื่องด้วยการเกิดจากอายตนะภายนอก ส่วนข้อ ๓. เวทนาในเวทนานั้น คือหมายเอาส่วนใดส่วนหนึ่งของเวทนาทั้งหลายที่กล่าวมานั้นคือไม่ต้องเลือก เป็นต้นว่า มีสุข ปรากฏอยู่แก่ตนเมื่อไร ให้ตั้งจิตพิจารณาอยู่ในเวทนาอันนั้น เช่นว่ามีสุขก็ให้ตั้งสติกำหนดระลึกอยู่ในที่นั้น ประครองใจอันนั้นให้อยู่ในตน ประครองตนให้อยู่ในสุข อย่าให้คลาดเคลื่อนเปลี่ยนแปลงไปเป็นอื่น และอย่าให้ความปรารถนาใด ๆ เกิดขึ้นในขณะจิตอันนั้น แล้วค่อยใช้อาตมปี ความเพียรเพ่งพิจารณาดูความจริงของเขา สัมปชัญญะ ความรู้ดี ให้คอยสังเกตจิตใจ ให้รู้ตัวอยู่กับที่ อย่าให้กระแสนของสมุทัยเกิดขึ้น

สมุทัยที่จะเกิดขึ้นในครั้งแรกนั้นเกิดจากความไม่รู้สึกรู้ตัว

ดี แล้วก็มีจิตหวั่นไหว ลักษณะที่ไหวตัวนั้นแหละ เรียกว่า **ตัววิภาตตัณหา** เมื่อไหวแรกขึ้นมีกระแสจิตเกิดเล่นส่ายออกไป กระแสที่ส่ายอยู่นั้นเป็น**ตัวภวตัณหา** เมื่อเจาะะสิ่งใดแล้วอันเป็นส่วนอายตนะภายนอกเข้ายึดเอา นั้นเรียกว่า**ตัวกามตัณหา**

ฉะนั้น จึงให้ประคองจิตใจของตนให้อยู่ในอารมณ์หนึ่งที่เรียกว่า สุขเวทนา อย่าเอาอารมณ์อื่นเข้ามาปะปน ให้ตั้งสติสัมปชัญญะไว้ประจำตนแล้วให้เพียรเพ่งพิจารณาจนรู้ความจริงของเวทนานั้น ๆ ที่เรียกว่าอาตาปี เมื่อทำได้เช่นนี้จึงจะเรียกว่าเป็นผู้เจริญในเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานข้อนี้

โดยมากคนเราเมื่อมีเวทนาอันใดเกิดขึ้นแล้วมักทำความปรารถนาต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น สุขเวทนาได้เกิดขึ้นแก่ตนแล้วก็อยากให้สุขนั้นเป็นอยู่คงที่ หรืออยากให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป เลยกลายเป็นเหตุให้ทุกข์เกิดที่เรียกว่าสมุทัย เลยได้รับผลตรงข้ามกับความต้องการของตน บางทีมีทุกข์เวทนาเกิดขึ้นก็ไม่ต้องการ ดิ้นรนหาความสุขต่อไป เลยกลายเป็นเพิ่มทุกข์ วางขณะใจก็เฉย ๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์ ไม่ยินดียินร้าย เป็นกลางวางเฉยอยู่เช่นนั้น แล้วก็อยากให้เป็นอย่างนั้นเป็นนิจ บางทีก็เห็นว่าตนไม่ฉลาดเป็นเหตุให้เกิดความปรารถนาขึ้นอีก ได้แล้ว ก็ดิ้นรนขวนขวายอยากได้ให้ดียิ่งขึ้นไปกว่าที่ตนเป็นอยู่นั้นเมื่อเป็นเช่นนี้จะเรียกว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ในสติปัฏฐานไม่ได้ ถึงแม้มีสติระลึกได้อยู่ว่าสุขหรือทุกข์หรืออุเบกขาก็ตาม แต่ก็ไม่พ้นไปจากความ เป็นเช่นนั้น



นี่ก็ส่อให้เห็นว่าขาดคุณธรรม  
๓ อย่าง ทะนุบำรุงช่วยสนับสนุน  
สติอันนั้นให้เป็นองค์มรรคขั้นคือ  
ให้มีสัมปชัญญะ ความรู้ดีประจำ  
ใจไว้ในเงื่อนต้นนี้หนึ่ง แล้วใช้สติ  
เล่นติดต่อกับอารมณ์กับจิต อย่าให้  
จิตเคลื่อนคลาดจากอารมณ์นั้น  
อย่าให้อารมณ์นั้นคลาดเคลื่อน  
จากจิต ตั้งสติกับอารมณ์นั้น  
ประคองจิตไว้ในอารมณ์เดียวให้

แน่วแน่อยู่ ส่วนอารมณ์นี้เป็นหน้าที่ของอาตมาปี คือความเพียร  
เพ่งพิจารณาตามอาการของเวทนาทั้งหลายที่เป็นภายในและภายนอก  
สุข ทุกข์ อุเบกขา อาการใดอาการหนึ่ง เช่นทุกข์ เกิดขึ้นจาก  
เหตุอะไร ให้เพียรเพ่งพิจารณาดูให้รู้ความจริงนี้หนึ่ง สุขเกิดขึ้น  
จากเหตุอะไรเป็นหน้าที่ของความเพียรเพ่งพิจารณาหาความจริงนี้หนึ่ง  
อุเบกขาเกิดขึ้นในขณะจิตอันใด เป็นหน้าที่ของอาตมาปีคือ ความ  
เพียรเพ่งพิจารณาดูจนกว่าจะรู้จริงนี้หนึ่ง จะเป็นเวทนานอกก็ตาม  
ในก็ตาม เป็นหน้าที่ของอาตมาปี เมื่อเวทนาทั้งหลายเหล่านี้ปรากฏ  
อยู่ในที่แห่งใด จำจะต้องใช้ความเพียรเพ่งพิจารณาแผดเผา  
เราร้อนอยู่ในที่นั้น นี่เป็นวาระ ๑ ของความเพียรเพ่งพิจารณา

๒. ให้ดูความเกิดขึ้นแห่งเวทนาอันมีอยู่ในปัจจุบัน ไม่ต้อง  
สาวไปในที่อื่น ทำความเห็นว่าจะเกิดมาจากเหตุอะไรก็ตาม  
ให้กำหนดจ้องอยู่แต่ปัจจุบัน



๓. ให้เพ่งพิจารณาดูความเสื่อมไปของเวทนานั้น

๔. ให้เพ่งดูความดับของเวทนานั้น

๕. ทำความรู้ไว้ว่า เวทนานี้มีแต่ความเกิดและความดับ  
ความทำลายถ่ายเทกันไปด้วยประการต่าง ๆ หาเป็นแก่นสารไม่ได้

เมื่อใครทำได้ด้วยอาการเช่นนี้ จึงเรียกว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ใน  
เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ย่อมเป็นองค์มรรคสมังคิอยู่ในที่นั้น  
ถ้าจะย่นให้เป็นองค์มรรคต้องย่นอย่างนี้ คือ สัมปชัญญะ ความ  
รู้ดีคอยประคองจิตอยู่ ทำความรู้ตัวอยู่ ไม่ปล่อยจิตของตนให้  
แล่นไปสู่อกุศล ทำจิตของตนให้เป็นปกติอยู่นี้เรียกว่า คีล สติ  
คอยประสานจิตกับอารมณ์ไม่ให้คลาดเคลื่อนไปสู่อารมณ์อื่น นี้  
เรียกว่าสมาธิ อาตมาพิจารณาเพียรเพ่งพิจารณาในอารมณ์นั้น ๆ ให้  
รู้แจ้งเห็นจริง รู้ได้ทั้งความเกิดความดับ รู้ได้ทั้งความไม่เกิด  
ความไม่ดับ นี้เรียกว่าปัญญา

คุณธรรมสามประการนี้ต้องให้มีให้เกิดขึ้นพร้อมเพรียงกัน  
ในขณะที่จิตอันใดอันหนึ่งจึงเรียกว่ามรรคสมังคิ แล้วมรรคเหล่านี้  
นั้นทำงานตามหน้าที่แห่งตน ก็จะมีรู้แจ้งเห็นจริงโดยไม่ต้องละเนื้อ  
ทำนี้ ละนี้ทำโน่น ละนอกทำใน ละในทำนอก เมื่ออาศัยคุณ  
ธรรมสามประการนี้พร้อมแล้ว จะไปทำในอารมณ์ใดก็ตาม อดีต  
อนาคต ปัจจุบัน สุข ทุกข์ อุเบกขา อาการใดก็แล้วแต่ เมื่อ  
สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมแล้ว ย่อมแล่นเข้าไปถึงกันหมด จึงได้  
เปรียบไว้ในเบื้องต้นว่าจิตเปรียบเหมือนเหล็กเพลจักร สัมปชัญญะ  
เปรียบเหมือนมูล่เล่หมุนตัวอยู่ประจำที่ของตน สติเหมือนสายพาน

คอยประสานอารมณ์กับจิตมิให้คลาดเคลื่อนเปลี่ยนแปลง อาตมาปีเหมือนเลื่อยจักรชักไปมาคอยตัดรอนอารมณ์นั้น ๆ ให้กระจายออกเป็นส่วน ๆ ที่เรียกว่า “ภควา” ผู้มีปัญญารู้เห็นตามความเป็นจริงเช่นนั้นจึงเรียกได้ว่าเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยการทำในสติปัฏฐานข้อนี้

ข้อ ๓. อธิบายใน**จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน** คำที่ว่า จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน นั้นจำแนกออกโดยอาการ ๓ อย่างดังนี้คือ

๑. จิตภายใน

๒. จิตภายนอก

๓. จิตในจิต คือได้แก่การกยิบยกเอาส่วนใดส่วนหนึ่งของจิตทั้งหลายที่กล่าวมานั้น ตัวอย่างเช่น บางครั้งก็มีราคะ บางครั้งก็มีโทสะ บางครั้งก็มีโมหะ ในคราวใดสมัยใดจิตทั้งหลายเหล่านั้นได้เกิดขึ้นแก่ตนแล้ว ก็ตั้งใจหยิบยกเอาจิตดวงนั้น ๆ เข้าไว้ แล้วตั้งสัมปชัญญะความรู้สึกรู้ตัวประจำใจไว้ ตั้งสติแล่นติดต่ออารมณ์นั้นๆให้มั่นคง อย่าไปส่งไปในอารมณ์อื่น และอย่าให้ความปรารถนาใดๆ เกิดขึ้นในขณะที่จิตอันนั้นแล้วใช้อาตมปีคือความเพียรเพ่งพิจารณาอยู่ในอารมณ์นั้น อย่าหวั่นไหวจนกว่าจะรู้ความเป็นจริงของเขา ความจริงของนั้นเมื่อเกิดขึ้นแล้วยังกำเริบก็มี เลื่อนน้อยถอยไปก็มี เกิดขึ้นชั่วขณะหนึ่งแล้วก็เลื่อนลื่นไปเป็นธรรมดา หาเป็นแก่นสารมิได้ ตั้งใจเพ่งพิจารณากับอยู่ด้วยอาการอย่างนี้ ถึงแม้ว่ากิเลสเหล่านั้นยังมีปรากฏอยู่ ถ้าหากเราเป็นผู้มีสัมปชัญญะความรู้ตัว สติความระลึกได้ อาตมปีความเพียรพิจารณา

เมื่อคุณธรรม ๓ ประการนี้มีประจำอยู่ในตนเอง อกุศลจิตทั้งหลายเหล่านั้นก็ไม่มีโอกาสที่จะเจริญงอกงามได้ เปรียบเสมือนต้นไม้ที่มีอยู่บนพื้นดินที่ถูกครอบเสียด้วยภษณะ เป็นต้นว่า หม้อหรือกะลาที่เขาครอบไว้ซึ่งพันธุ์ผักกาดที่กำลังงอกขึ้นใหม่ ถ้ามนุษย์ไม่หยิบยกกะลานั้นออกแล้ว พืชพันธุ์ทั้งหลายเหล่านั้น ก็ไม่มีทางเจริญเติบโตขึ้นได้ มีแต่ที่จะเหี่ยวแห้งตายไปตายเดียวเท่านั้น ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติก็ควรที่จะจำต้องใช้สัมปชัญญะความรู้ตัวประจำจิตนั้นๆไว้ สติคอยแล่นระลึกรู้ในอารมณ์นั้น อาตมาปีเพียรเพ่งแผดเผา ก็เลสเหล่านั้นก็จะเบาบางห่างไกลไปจากใจของตนทุกเมื่อ

จิตทั้งหลายที่กล่าวมาเปรียบเหมือนเมล็ดพันธุ์ผักกาดและถั่วเขียว สติเปรียบเสมือนกะลา สัมปชัญญะเปรียบเสมือนบุคคลผู้หว่านเมล็ดพันธุ์ อาตมาปีความเพียรเพ่งพิจารณา อุปมาเหมือนแดดอันเป็นเครื่องแผดเผาผลาญให้พืชพันธุ์ย่อยยับดับสูญที่กล่าวมานี้พุดถึงจิตฝ่ายชั่ว

ส่วนจิตฝ่ายดีนั้นมีตรงกันข้าม เช่น วิราคจิต จิตที่คลี่คลายออกมาจากความกำหนดยินดี **อโหสะ** คือจิตปราศจากความหงุดหงิดงุ่นง่าน อันเป็นบ่อเกิดแห่งความเสียหาย **อโมหจิต** จิตที่ปราศจากความหลุ่มหลงมัวเมา เข้าใจผิดไปต่างๆ นี่เป็นส่วนกุศลจิตอันเป็นรากเหง้าแห่งความดีทั้งหลาย เมื่อเกิดมีแต่ตนแล้วก็ให้รักษาไว้ แล้วคอยกำหนดไว้จะตรวจดูภูมิภาคของตนจะได้รู้ว่าจิตใจของตนนั้นอยู่ในภูมิอันใด ถ้าจะกล่าวตามภูมิของจิตแล้วก็มีอยู่ ๔ อย่าง อันเป็นภูมิภาคแห่งความดี

๑. กามาวจรภูมิ
๒. รูปาวจรภูมิ
๓. อรูปาวจรภูมิ
๔. โลกุตตรภูมิ

**๑. กามาวจรภูมิ** นั้น มีจิตดวงหนึ่งที่เกิดขึ้นแล้วแล่นไปติดต่อกับอารมณ์ทั้งหลายอันเป็นกุศลเป็นต้นว่า รูป เสียง รส สัมผัส ธรรมารมณ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งกุศล เมื่อตนได้ประสบอารมณ์นั้นๆ แล้วก็เกิดโสมนัสยินดีปรีดาว่าเรอยู่ด้วยอารมณ์เหล่านั้นมีรูปเป็นต้น แต่รูปในที่นี้หมายเอารูปอันเป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมอย่างเดียวเรียกว่า กามาวจรกุศล ถ้าย่นย่อภูมิขึ้นแห่งกามาวจรสวรรค์มาไว้ในตนแล้ว ดังนี้ คือ รูปอันเป็นที่ตั้งแห่งกุศลชั้นหนึ่ง รสที่เป็นกุศลชั้นหนึ่ง สัมผัสที่เป็นกุศลชั้นหนึ่ง ธรรมารมณ์ภายในที่เกิดกับใจชั้นหนึ่ง รวมลงเป็นสวรรค์ ๖ ชั้น นี้เรียกว่า กามาวจรภูมิ

**๒. รูปาวจรภูมิ** คือจิตนั้นเกิดจากความวิตก เกิดขึ้นในรูปอันเป็นอารมณ์แห่งกรรมฐานอันใดอันหนึ่ง แล้วขยายอาการของรูปอันนั้นออกไปเป็นส่วนๆ ที่เรียกว่าวิจาร์ และคอยระวังจิตของตนอย่าให้เคลื่อนคลาดจากอารมณ์อันนั้น จึงเรียกว่า **เอกคตารมณ์** เมื่ออารมณ์และจิตเป็นหนึ่ง เช่นนี้แล้ว อารมณ์นั้นนั้นก็กลายเป็นของเบาใจ มีภาระน้อยปลดปล่อยความกังวลเสียได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ปีติความอิ่มใจ ความสุขสบายใจอันเป็นผลย่อมเกิดขึ้น เมื่อจิตประกอบด้วยองค์เช่นนี้ เรียกว่าปฐมฌาณ รูปาวจรจิตเบื้องต้น

### ๓. อรูปาวจรภูมิ คือ

จิตปล่อยจากรูปอันเป็นส่วน  
รูปารมณีนั่นแล้ว แต่ยึดถือใน  
ส่วนอารมณ์ที่ละเอียด อันเป็น  
ประเภทแห่งนามธรรม เป็นต้น  
ว่า อากาสาัญญาจยตนณาน คือ  
ความเพ่งใน ที่ว่างๆ โล่งๆ รู้ๆ  
อยู่ว่าไม่มีรูปใดรูปหนึ่งผ่านเข้า  
มาปรากฏ ฉะนั้นจึงไม่สามารถ  
รู้ได้ทั่วถึง เป็นแต่แค่ไปรู้หลบ



ตัวอยู่ภายใน ไม่ใช่เข้าไปรู้อยู่ด้วยทำงานสำเร็จ เข้าไปรู้อยู่ด้วย  
อาการหลบหลีก คือ เห็นแก่โทษที่เกิดขึ้นแต่ส่วนภายนอก ไม่  
เห็นว่าโทษนั้นฝังอยู่ภายใน จึงเข้าไปหลบอยู่ทำความรู้ แต่ส่วน  
ตัวก็สำคัญว่าตนหมดกิเลสไปบ้าง เพราะสำคัญที่ว่างนั้นเป็นนิพพาน  
นี้เรียกว่า อรูปาวจร

ภูมิในเบื้องต้นอันเป็นส่วนแห่งโลกีย์ ถ้าใครต้องการที่จะรู้  
ดีรู้ชอบ แล้วจิตดวงนี้เป็นโลกีย์หรือโลกุตระนั้นอย่างนี้ คือ ให้  
สังเกตเมื่อทำความรู้เข้าไปสงบอยู่แล้วก็มีสุขสบายคล้ายกับ  
ว่าไม่มีกิเลสเจือปน ถ้าปล่อยจิตดวงนั้นให้เป็นอยู่ตามธรรมดา  
แล้วก็เกิดกิเลสกำเริบขึ้นได้อยู่ตามธรรมดา เหตุนี้จึงเรียกว่าเป็น  
แต่โลกีย์ บางทีก็ทรงตัวอยู่ได้ไม่เสื่อมด้วยอำนาจแห่งความเพียร  
บางทีก็เกิดความสงสัยลังเลขึ้นในความรู้ลึกของตนนั้นอีก เมื่อ  
เป็นเช่นนี้ ก็อย่าพึงเข้าใจว่าเป็นความรู้อันแท้จริง ถ้าจะพูดถึง

ความรู้อันมีมากเช่น มโนใจก็รู้ จิตก็รู้ วิทยญาณก็รู้ ปัญญาที่รู้ สัมปชัญญะก็รู้ วิชาที่รู้ อวิชาที่รู้ รวมลงที่ว่ามานี้ล้วนแต่หมายเอาความรู้เป็นฐานด้วยกันทั้งสิ้น ต่างกันแต่ลักษณะที่รู้ เมื่อไม่รู้จักแยกอาการของรู้แล้ว รู้นั้นก็สับสนกันได้ บางทีก็อาจจะเอาความรู้ผิดมาเป็นความรู้ถูก บางทีก็อาจจะเอาความรู้ที่ติดสมมติมาเป็นวิมุตติ ฉะนั้นผู้ปฏิบัติควรไตร่ตรองพลิกแพลงให้รู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง ว่าความรู้อันใดเป็นความรู้อันแท้จริง ความรู้อันใดเป็นความรู้ที่ไม่จริง ความรู้ที่ไม่จริงนั้นสักแต่ว่ารู้ แต่ละไม่ได้ ความรู้ที่จริงนั้น เมื่อเข้าไปรู้ในสิ่งใดโดยอ้อมละได้ นี้พูดมาใน ส่วนภูมิภาคแห่งจิตทั้งหลาย ทั้ง ๓ อย่างนี้เรียกว่า โลกียภูมิ

**๔. โลกุตตรภูมิ** นั้นนับแต่ขั้นแรก คือ ได้แก่ โสตาปัตติผล โสตาปัตติผลในเบื้องต้นท่านก็ดำเนินมาในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นส่วนโลกีย์ อันเป็นภาคพื้นเหมือนกัน แต่ท่านเป็นผู้ได้รู้แจ้งเห็นจริงในอริยสัจ ๔ ในครั้งแรกจึงได้ละสังโยชน์ ๓ ประการออกจากตนเสีย ดวงใจของท่านนั้นจึงได้หลุดเข้าไป กระแสของนิพพาน อธิบายที่เรียกว่าสังโยชน์ทั้ง ๓ นั้นคือ

**๑. สักกายทิฏฐิ** ความเห็นเป็นเหตุให้ถือว่าก่อนกายนี้เป็นของตน

**๒. วิจิกิจฉา** ความลังเลเป็นเหตุให้ไม่แน่ใจในความดีที่เราเชื่อถือกัน คือ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ มีความจริงหรือไม่

**๓. สีลัพพะตะปราคาส** ความลุ่มคล้ำอยู่ณสิ่งที่ตนประพฤติ



## ปฏิบัติอยู่อย่างนั้น

ถ้าจะกล่าวให้สั้น ก็ได้แก่การยึดถือความดีทั้งหลายอันเป็นส่วนของกิริยาภายนอก เป็นต้นว่า รักษาศีล หรือทำข้อวัตรปฏิบัติ ก็ยึดถือเอาแต่อาการของกายของวาจาเท่านั้น เป็นต้นว่า ไม่สามารถที่จะปลดเปลื้องกิริยาทั้งหลายนั้นออกจากตนได้ ยังคงยึดเอาความดีอันเกิดจากกิริยานั้นอยู่ ถ้าได้ทำกิริยาเช่นนั้นแล้วก็ดีใจ ถ้าพลาดพลั้งไม่ได้ทำตามกิริยานั้นแล้วใจก็เสีย เป็นต้นว่า ศีลก็เอาจากพระ ศีลแปดหรืออุโบสถก็ยึดถือกันอยู่แต่ วัน ค่ำ ปี เดือน ยึดเอาความได้เสียอยู่แค่กิริยาภายนอก อันเป็นลัทธิเคยชิน หาเข้าถึงศีลธรรมไม่ อย่างปฏิบัติได้แค่ สิลพพตูปาทาน ถือกันแต่ลัทธิ ถือประเพณี ถือสมมติ ว่าดีเหล่านั้น ยึดมันมิได้ปล่อยวางอุปคาลอยู่เสมอ จึงเรียกว่า สิลพพตปราคาส ๑ เป็นเครื่องกันแห่งความดี เป็นต้นว่า ทาน ศีล ภาวนา ที่เคยถือกันมาว่า วัน ๘ ค่ำ วัน ๑๕ ค่ำ นั้นแหละเป็นบุญ

ส่วนโสดาที่ท่านเคยละขาดแล้วถือเช่นนั้นไม่ คือใจท่านไม่ข้องอยู่ในลัทธิประเพณี คือศีลของท่านไม่มีลักษณะเสียแล้ว คือเข้าถึงตัวจริงของศีลเสียแล้ว ศีลก็จะปราศจากกาลเวลา ไม่เหมือนปุถุชน ปุถุชนนั้น จะต้องมองหามาความดีให้กิริยาภายนอกอยู่เป็นต้นว่าศีลอยู่กับวัน ๘ ค่ำ อยู่กับวัน ๑๕ ค่ำ อยู่ในพรรษา อยู่ในเดือนปีเช่นนี้แล้วก็ยึดถือกันอย่างมั่นคง ถ้าใครทำไม่ถูกต้องตามประเพณีลัทธินั้น ๆ แล้วก็หาว่าไม่เป็นศีลเป็นธรรม

ในที่สุดก็เลยหาโอกาสทำความดีได้ยาก นี่แหละจึงเรียกว่า ไม่รู้จักหลักเกณฑ์แห่งความดีทั้งหลาย

ส่วนโสดานั้นศีลธรรมได้เล่นเข้าไปบรรจุในกายใจทั้งหมด ปลดปล่อยออกเสียได้ซึ่งลัทธิที่โลกเขานิยามว่าดีอย่างนั้น ดีอย่างนี้ ดีจริงนั้นท่านได้เห็นปรากฏอยู่ในใจของท่านเอง ดีก็อยู่ที่ตรงนี้ ชั่วก็อยู่ที่ตรงนี้ หามืออยู่ตามกิริยาภายนอกไม่ สมได้กับพุทธภาษิตว่า

**“มโนปุพฺพพหุคฺคมาธมฺมา มโนสฺสญฺจา มโนมยา  
ธรมฺมทั้งหลายมีใจถึงก่อน มีใจเป็นใหญ่  
สำเร็จแล้วด้วยใจทั้งสิ้นนี้แลชื่อว่าโสดา”**

อุปมาเปรียบเหมือนบุคคลที่แจวเรือถูกร่องลงแหล่งแห่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีแต่ที่จะลอยไปสู่ปากน้ำสมุทรสาคร กล่าวคือ อมตณฤพานั้นถ่ายเดียว กิริยาที่จะต้องไหลไปสู่มหาสมุทร นั้น มีอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. โสดาชั้นต่ำ เปรียบเสมือนคนที่นอนก่ายเกก จับตะกูดเรือไว้เฉยๆ เรือนั้นแล่นไปถึงช้า นี่จำพวกหนึ่ง

๒. มือจับแจว ขาเกาะตะกูดหางเสือเรือแล้วก็แจวไป พวกหนึ่ง

๓. เรือนั้นใส่เครื่องยนตร์ มีคนถือพวงมาลัยแล่นไปถึงจุดหมายอย่างรวดเร็ว

อุปมาฉันใด พระอริยโสดาเหมือนบุคคลที่แจวเรืออยู่ ๓

จำพวกนี้แหละ เรียกว่าบุคคลที่เข้าถึงกระแสแห่งพระนิพพานที่  
เรียกว่าโลกุตตรภูมิในเบื้องต้น

ถ้าจะย่อเนื้อหาวordsแห่งสังโยชน์ทั้ง ๓ ก็ดังนี้ **ยึดถือก่อน**  
**กายเป็นของตนเรียกว่า สักกายะทิฏฐิ** คือ กิริยาของกายหนึ่ง

เรียกว่า **สัทัพพะตะปราคาส** ๖ ไม่รู้จักแยกกายออกจากจิต  
๖ ไม่รู้จักแยกจิตออกจากกิริยานี้หนึ่ง

จึงเป็นเหตุให้ไม่รู้แจ้งเห็นจริง จึงเกิดความลังเลใจไม่  
แน่นอนเรียกว่า **วิจิกิจฉา**

ที่แสดงออกมานี้เป็นส่วนความเห็น ฉะนั้นผู้ฟังทั้งหลายให้  
ไตร่ตรองดูอีก

นี้แสดงมาในส่วนโลกุตตรภูมิของจิตทั้งหลาย ที่เป็นฝ่าย  
อกุศลจิต เมื่อรู้จักจิตทั้งหลายที่เป็นไปด้วยอาการเช่นนี้แล้ว  
การใช้คุณธรรม ๓ อย่างมาเป็นเครื่องมือ คือ ทำสติและสัมปชัญญะ  
อาตาปี ความเพียรเพ่งพิจารณาทั้ง ๓ ประการ นี้เข้าประจำจิต  
นั้นไว้ คือให้รู้จักความเกิดขึ้นดับไป ถอนออกและตั้งอยู่ และ  
สงบเข้าไป ต้องใช้การกำหนดพิจารณาอยู่เป็นนิจจึงจะรู้ได้ใน  
ความเกิดและความดับของจิต และธรรมชาติของจิตที่ไม่เกิดไม่  
ดับก็จะรู้ได้

รู้ความเกิดและความดับของจิตอันเป็นส่วนอดีตนี้ก็เรียก  
ว่าเป็นวิชาหนึ่ง น่าจะเรียกได้ว่า **ปุพฺพเพนิวาसानุสสติญาณ**

รู้ความเคลื่อนเลื่อนไปแห่งภูมิจิตอันเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้



จะเรียกได้ว่า **จุตูปปาตญาณ**

รู้จัก แยกจิตออกจาก  
อารมณ์ แยกอารมณ์ไว้ส่วนหนึ่ง  
แยกกระแสจิตที่แล่นไปไว้  
ส่วนหนึ่ง แยกสภาพของจิต  
ไว้ส่วนหนึ่ง ที่รู้ได้เช่นนี้จะ  
เรียกว่า **อาสวัชยญาณ**

อารมณ์เป็น **กามาสวะ**  
กระแสจิตที่แล่นไปเรียกว่า  
**ภวาสวะ** ที่ไม่รู้จักสภาพของ  
จิตเรียกว่า **อวิชชาสวะ**

ถ้าจะพูดในส่วนอริยสัจ ๔ แล้วต้องพูดได้ดังนี้ คือ อารมณ์  
เป็นส่วน **ทุกข์สัจ** จิตที่แล่นเข้าไปหลงอารมณ์เป็น **สมุทัยสัจ**  
จิตที่เข้าไปรู้แจ้งเห็นจริงในอารมณ์ทั้งหลาย และกระแสจิตที่แล่น  
อยู่และสภาวะจริงของจิตเดิมรู้ได้ เช่นนี้เรียกว่า **มรรคจิต** ปล่อย  
วางสภาพของอารมณ์และกระแสจิต และสภาพจิตอันนี้ปล่อยได้  
ไม่ยึดถือนี้เรียกว่า **นิโรธสัจ**

จิตประกอบด้วยคุณธรรม ๓ อย่างมี

- สัมปชัญญะ ความรู้ตัวดี
- อาตาปี ความเพียรเพ่งพิจารณา
- สติ ความระลึกได้

เมื่อคุณธรรมเหล่านี้แก่กล้ามีกำลังมากขึ้นแล้ว สัมปชัญญะ

กล้าเป็นตัว วิชาวิมุตติ สติกล้าเรียกว่าญาณ อาตมิกกล้าเรียกว่า  
วิปัสสนาญาณ ตัวปัญญากำหนดรู้ทุกข์สลัดจ้อ คอยห้ามความยินดี  
ยินร้ายในอารมณ์ญาณหยั่งรู้สมุทัย วิชาความรู้แห่งตลอดแห่งจิต  
เมื่อรู้ได้โดยอาการเช่นนี้ เรียกว่า “**รู้ถูก**”

ต่อไปนี้จะย้อนกล่าวในเรื่องจิตอีกสักหน่อย คำที่ว่าจิตๆ  
นั้นแยกออกโดยอาการ ๓ อย่าง คือ ๑. **สภาพจิตเดิม** ๒. **จิต**  
**๓. จิตประสมด้วยอารมณ์** อาการทั้งหลายเหล่านี้รวมเรียกว่าจิต  
ถ้าใครไม่รู้เช่นนี้ไม่เรียกว่าเป็นผู้รู้จิตได้ มีแต่จะพูดกันว่า จิตเกิด  
จิตดับ จิตไม่เกิดไม่ดับ จิตดี จิตชั่ว จิตสูญ จิตไม่สูญ จิต  
เป็นธรรม จิตไม่ใช่ธรรม จิตพ้น จิตไม่พ้น จิตเป็นนิพพาน  
จิตไม่ใช่นิพพาน จิตเป็นวิญญาน จิตไม่ใช่วิญญาน จิตเป็นใจ  
ใจไม่ใช่จิต

ตามแนวพุทธภาสิตที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ แนวทาง  
ปฏิบัติมีอยู่สองทางเท่านั้น คือ กายวาจาใจนี้หนึ่ง กายวาจาจิตนี้  
หนึ่ง สองจุดนี้ในที่สุดก็ไปรวมจุดเดียวกัน จุดที่ประสงค์แท้จริง  
นั้นก็คือความหลุดพ้น

ฉะนั้น เมื่อท่านทั้งหลายต้องการทราบความจริงนั้นๆ  
จำเป็นอยู่ที่จะต้องปฏิบัติให้เข้าถึงด้วยตนเอง มิฉะนั้นก็ต้อง  
พุ่มเถียงกันอยู่ไม่เว้นวาย

ปัญหาอันนี้ถ้าผู้ใดปฏิบัติไม่รู้แจ้งเห็นจริงแล้ว นักปราชญ์  
ท่านกล่าวว่า “**เสทโฆจนคาถา**” แปลว่า คำพูดที่เหวี่ยงไหลซี้โคล  
แตก ฉะนั้นจึงมีความประสงค์จะอธิบายสักหน่อยว่า สภาพจิต

นั้นเป็นสภาพที่รู้อยู่อย่างเดี๋ยวนี้นี้หนึ่ง กระแสที่คิดเล่นออกมา  
จากรู้ไปสู่อารมณ์ต่างๆ นั้นเรียกว่า จิตนี้หนึ่งเมื่อเข้าไปสัมผัสปุยุต  
กับอารมณ์แล้วหลงอารมณ์นั้นๆ กลายตัวเป็นกิเลส เป็นเหตุ  
แห่งความเศร้าหมองเรียกว่าจิตตสมนี้หนึ่ง ๑. จิต ๒. จิตตสม  
จิตสองดวงนี้ จะดีก็ตามจะชั่วก็ตาม สองนี้เป็นสภาพจิตเดิม ย่อม  
ไม่เกิดไม่ดับ เป็นลัทธิธรรมประจำอยู่ด้วยอาการเช่นนี้ สภาพจิต  
เดิมนั้นที่เรียกว่า **“ภัสสร”** ผู้แต่งหมายเอาสภาพจิตอันเป็นอยู่  
ในปัจจุบันนี้ที่เป็นอยู่ตามธรรมดาตัวเอง แต่ไม่มีใครสามารถเข้าไป  
ล่วงรู้ เมื่อไม่รู้ย่อมไม่ให้เกิดดี ตัวอย่างเช่น พุดกันว่าลิงได้แก้ว  
จะนั้นจึงสมควรแท้ที่พระพุทธเจ้าเรียกว่า อวิชชา แปลว่า ความ  
รู้มืด ความรู้ไม่จริง สมกับว่า **“ปพพทเต อภาน”** แปลว่า  
ไม่รู้เบื้องปลาย คือ ไม่รู้จิตที่ผสมอารมณ์แล้ว **“มชฌนุติ อภาน”**  
แปลว่าไม่รู้ในท่ามกลาง คือ ไม่รู้กระแสจิตที่เล่นออกจากสภาพ  
ที่รู้เดิม เมื่อเป็นเช่นนี้จิตก็กลายเป็นสังขาร ย่อมปรุงแต่งเสก  
สรรค์พันเพื้อนไปด้วยประการต่าง ๆ ดังมีอธิบายในจิตตานุปัสสนา  
สติปัฏฐานด้วยประการฉะนั้น

**ข้อ ๔ ัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** นั้นแยกออกเป็น ๓  
ประเภท คือ ๑. ธรรมภายใน ๒. ธรรมภายนอก ๓. ธรรมใน  
ธรรม

**๑. ธรรมภายใน** อธิบายธรรมภายใน ในที่นี้หมายเอา  
ฝ่ายชั่วก็มี ฝ่ายดีก็มี แต่ในที่นี้หมายเอา นิรวรณธรรมอันเป็น  
ฝ่ายชั่วก็มี ๕ อย่าง คือ



๑. กามฉันทะ ความพอใจรักใคร่
๒. พยาบาท ความพยาบาท
๓. ถีนมิทธะ ความหงุดหงิดโง่งว่
๔. อุทธัจจะ กุกกุกจะ ความฟุ้งซ่านรำคาญใจ
๕. วิจิกิจฉา ความลังเลใจ

นิวัตรธรรม ๕ ประการนี้ เป็นได้ทั้งส่วนภายใน และภายนอก ตัวอย่างเช่น

๑. จิตประกอบด้วยกามฉันทะแล้ว คือ เกิดความรักใคร่ยินดีอยู่แต่ในจิตใจ ยังไม่ได้เล่นเข้าไปกำหนดหมายสัมปยุตในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง

๒. จิตประกอบไปด้วยความหงุดหงิดไม่ชอบแล้ว แต่มิได้เข้าไปกำหนดหมายเอาในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง

๓. จิตหุดหู่หงุดหงิดโง่งว่ เมื่อเกิดขึ้นในจิตใจ ยังมีได้เล่นเข้าไปกำหนดหมายเอาในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง

๔. จิตฟุ้งซ่านรำคาญคิดกลุ่มโดยลำพัง ยังมีได้ไปกำหนดหมายเอาในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง

๕. จิตสงสัยลังเลไม่แน่ใจ คิดอะไรไม่ตลอดเรื่อง แต่ยังไม่ได้เข้าไปกำหนดหมายเอาอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง เป็นอยู่โดยลำพังตนเองเท่านั้น

ถ้านิวัตรธรรมทั้งหลาย ๕ ประการนี้ มีกำลังยังอ่อนอยู่ ยังไม่ได้เล่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับอารมณ์ภายนอกแล้ว ฉะนั้นจึง

เรียกว่า ธรรมภายในนี้หนึ่ง

**๒. ธรรมภายนอก** ธรรมภายนอกก็เล่นออกมาจากภายใน  
นั่นเอง คือ

- จิตคิดชอบใจรักใคร่ได้เกิดขึ้นแล้ว เล่นเข้าไปกำหนด  
หมายเอาในอารมณ์ภายนอก มีรูป เสียง กลิ่น รส เป็นต้นนี้หนึ่ง

- จิตหงุดหงิดไม่ชอบเกิดขึ้น แล้วเล่นไปกำหนดจดจำไว้  
ในรูป เสียง กลิ่น รส เป็นอาทิแล้วเกิดความไม่ปรารถนาในสิ่ง  
เหล่านั้น อยากให้สิ่งเหล่านั้นวิบัติไป

- จิตหุดหู่โง่งวงได้เกิดขึ้นแล้ว ก็เล่นผ่านไปกำหนด  
หมายเอาในอารมณ์ภายนอก เมื่อกำหนดจดจำได้แล้วก็ยิ่งให้เป็น  
เหตุเกิดความง่วงหนักขึ้น

- จิตหงุดหงิดฟุ้งซ่านได้เกิดขึ้นแล้ว ก็เล่นเข้าไปกำหนด  
หมายเอาในอารมณ์ภายนอก มีรูป เสียง กลิ่น รส เป็นต้น  
เหมือนกัน

- จิตล่งเลไม่ตกลงสงสัยอยู่ได้เกิดขึ้นในใจแล้วปล่อยให้  
เล่นไปกำหนดหมายเอาในอารมณ์ภายนอก มีรูปารมณ เป็นตัน  
ฉะนั้น จึงเรียกว่า ธรรมภายนอก

ธรรมเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นในมโนเมทวารในครั้งแรกเรียกว่า  
ธรรมภายใน เมื่อกำเริบแรงกล้าขึ้นแล้ว ก็เล่นไปสู่อายตนะ  
ภายนอก เรียกว่า ธรรมภายนอก

**๓. ธรรมในธรรม** คำที่ว่าธรรมในธรรมนั้นหมายเอา ส่วน

ใดส่วนหนึ่งของนิรณธรรมทั้งหลาย ๕ ประการนั้น เพราะนิรณทั้งหลาย ๕ ประการนั้นมิได้เกิดขึ้นในขณะจิตอันเดียวกัน ฉะนั้น ให้หยาบยกเอาส่วนใดส่วนหนึ่งของนิรณมากำหนดพิจารณาก็ได้ เป็นต้นว่า กามฉันทะได้เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งสติสัมปชัญญะประจำจิตใจ ตั้งสติประคองจิตกับธรรมนั้นๆ อย่างวันไหน อย่าให้ความผาสุกใดๆ เกิดขึ้น ทำจิตของตนให้เข้มแข็งอยู่ในสถานที่แห่งเดียว อย่าไปเหินยวอาภรณ์อื่นมาแทรกแซงอาตาปีความเพียรเพ่งพิจารณา ก็ใช้เพ่งลงไปเฉพาะอาภรณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เมื่อไม่รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งนั้นแล้วอย่าละเลิกซึ่งความเพียรของตน เมื่อทำได้เช่นนี้เรียกว่าเป็นผู้เจริญในธรรม

ธรรมทั้งหลายที่กล่าวมานี้เป็นฝักใฝ่กุศลกรรม เป็นเครื่องกีดกันเสียซึ่งคุณธรรมอย่างอื่น เป็นต้นว่า ญาณ หรือ วิปัสสนาญาณและโลกุตตระเป็นเบื้องหน้า ฉะนั้น ผู้ต้องการความหลุดพ้นไปจากธรรมทั้งหลาย นั้นแล้ว จำเป็นจะต้องทำจิตของตนให้ตั้งมั่นเป็นสมาธิก่อน ที่จะทำให้ตั้งมั่นได้นั้นจะต้องสร้างคุณธรรม ๓ อย่าง ให้เกิดขึ้นในตน คือ ๑. สัมปชัญญะ ความรู้ดี ให้มีไว้ประจำใจของตน ๒. สติ ความระลึกได้ ให้ประคองไว้ซึ่งจิตของตนกับอาภรณ์นั้นๆ ที่เกิดกับตนอย่างใดอย่างหนึ่ง ประคองอาภรณ์นั้นให้อยู่กับจิต ประคองจิตไว้อย่าให้เคลื่อนคลาดไปสู่อาภรณ์อื่น

เมื่อเห็นว่าจิตกับอาภรณ์เหล่านั้นเชื่อมเข้า แล้วก็ให้ใช้อาตาปีอันเป็นข้อที่ ๓ ต่อไป คือความเพียรเพ่งพิจารณาความเท็จจริงของธรรมทั้งหลายเหล่านั้น



ถ้ายังไม่รู้แจ้งเห็นจริง อย่า  
ฟังสิ่งที่ซึ่งความเพียรของตน  
เพ่งพิจารณาจนกำลังปัญญา  
นั้นแก่กล้า ก็จะได้รู้ว่าธรรม  
ทั้งหลายเหล่านั้น จะเป็นภายใน  
ก็ตาม ภายนอกก็ตาม ธรรม  
ในธรรมก็ตาม ก็จะมีแต่ความ  
เกิดขึ้นและเสื่อมลงไป ความ  
ดับไป หาเป็นสาระแก่นสารมิได้  
เพราะธรรมทั้งหลายเหล่านั้น  
เป็นสังขตธรรมทั้งสิ้น ขึ้นชื่อว่า

สังขตธรรมแล้ว ก็ตกอยู่ในสภาพแห่งความจริง คือ อนิจจตา เป็น  
ของไม่เที่ยง ทุกขตา เป็นทุกข์ ทนอยู่ได้ยาก อนตตา ไม่ใช่ตัว  
ตนเราเขา ย่อมเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามธรรมดา ธรรมชาติ  
นักปราชญ์ที่มีปัญญายึดแก่นสารตัวตนไม่ ท่านแลเห็นได้  
ราวกะว่ากงจักรหรือล้อรถ คนใดเข้าไปเกาะอยู่กงจักรนั้น กงจักร  
นั้นก็เหยียบบีบีทา เพราะฉะนั้นกัลยาณชนผู้หวังความสุขใน  
พระพุทธศาสนาอันแท้จริง ควรจะเอาคุณธรรมทั้ง ๓ ประการ  
ดังกล่าวแล้วนั้น มาไว้ประจำใจของตน ก็ให้รู้แจ้งเห็นจริงใน  
ธรรมที่ปราศจากสังขารที่เรียกว่า อสังขตธรรม คือ เป็นธรรมแท้  
ไม่มีปัจจัยปรุงแต่ง เป็นอยู่โดยธรรมชาติ ไม่มีอาการหมุนเวียน  
เกิดดับ ธรรมอันเป็นอสังขตะนี้ย่อมมีอยู่ตามธรรมดาธรรมชาติ  
แต่ไม่มีนักปราชญ์ใดในโลกที่จะรู้ได้ นอกจากผู้ปฏิบัติ ศีล สมาธิ

## ปัญญา

ฉะนั้นผู้ประสงค์พ้นทุกข์อันแท้จริงควรที่จะปฏิบัติให้รู้  
แจ้งเห็นจริงเกิดขึ้นด้วยความเพียรของตนเอง เมื่อผู้ปฏิบัติได้ใช้  
สัมปชัญญะประจำใจแล้วก็จะรู้ได้ถึงสภาพแห่งจิต สติ มีประจำ  
ตนอยู่ อาตมาปีความเพียรเพ่งพิจารณาให้ประจำไว้ในตน จึงเป็น  
ผู้ไม่ลุ่มหลงอารมณ์ ธรรมดาคนเราไม่ค่อยจะรู้สึกสภาพแห่งตน  
จึงไม่รู้ได้ในธรรมารมณ์อันเป็นส่วนที่เกิดกับตน แล้วก็เล่นเข้าไป  
ยึดอารมณ์ทั้งหลาย จึงกลายเป็นวิภูฏสงสาร เวียนวนอยู่อันไม่มี  
ที่สิ้นสุด จุดหมายวิภูฏสงสารในที่นี้ จะย่อเน่ย ได้มาไว้เฉพาะ  
ตัวตน เป็นต้นว่า ความไม่รู้สภาพแห่งจิตเดิมนั้นเป็นกิเลสวิภูฏ  
จัดเป็นอวิชชาข้อแรกจึงเป็นเหตุให้เกิดกรรมวิภูฏ ได้แก่อสังขาร  
วิปากวิภูฏเข้าไปส่วยอารมณ์ทั้งหลายกลายเป็นวิภูฏะสามดังนี้

จะอุปมาวิภูฏะสามดังนี้คือ อวิชชาเป็นดุมเกวียน สังขาร  
ก็เป็นกำเกวียน อารมณ์เป็นกงเกวียน อายุตนะภายนอกเปรียบ  
เหมือนล้อ อายุตนะภายในเป็นเครื่องสัมภาระ ความเกิด แก่  
เจ็บ ตาย เปรียบเหมือนคนขับ ต่อจากนั้นก็ขึ้นของขึ้นใส่ กล่าว  
คือ กิเลสทั้งหลาย แล้วก็ตีกันไปภูฏก็เข้าไป วัฏก็จะวิ่งเล่นลาก  
กันไป ขึ้นเขาไปด้วย ลงห้วยไปตาม ในที่สุดก็จะกระจายไปคนละแห่ง  
ที่เรียกว่า ตาย เหตุนั้นจำเป็นต้องให้รู้เข้าถึงสภาพแห่งจิตอันเป็น  
เพลที่หมุนไปตามเครื่องสัมภาระทั้งหลายนั้นเรียกว่า วิวิภูฏะ  
เมื่อใครทำได้เช่นนี้ เป็นหนทางกระชั้นกะทัดรัดไม่เนิ่นช้า

ตัวอย่างในสมัยโบราณพระภิกษุและอุบาสิกทั้งหลาย

บางที่นิ่งเทศน์อยู่ บางที่เที่ยวบิณฑบาตอยู่ บางองค์ก็ดูซากศพอยู่ แต่ทำไมท่านจึงสำเร็จได้ เหตุนี้ก็สันนิษฐานได้ว่า ท่านทั้งหลายนั้นได้ประกอบขึ้นแล้วด้วยคุณธรรมทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วนั้น ได้เพียรเพ่งพิจารณาจนเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงขึ้นในที่นั้น โดยไม่ต้องถอยไปถอยมา ถอยออกถอยเข้า วางไว้โดยธรรมชาติ บางเหล่าก็เข้าใจกันเสียว่า ต้องให้อารมณ์นั้นแหละส่วนมากเมื่อหลงที่ตรงไหน ให้พิจารณาที่ตรงนั้น ถ้าไม่แก้ตรงหลงนั้น จะให้ละโดยหลบหนีนั้นเป็นไปไม่ได้ ถึงเป็นไปจะกลับมาหลงอารมณ์เก่าขึ้นอีก

เหตุนั้นผู้มีปัญญาจะทำภายในก็ตาม ภายนอกก็ตาม ย่อมทำให้ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติได้ทุกสถาน ไม่มีอาการว่า นอกผิดในถูก นอกถูกในผิด ในละเอียดนอกหยาบ ความเห็นเหล่านี้ย่อมไม่มีแก่ท่านที่มีปัญญา ปัญญาแปลว่าความรอบรู้หรือความรู้รอบ จึงเรียกว่า ปัญญาสมบูรณ์ รู้รอบนั้น รู้ในก่อน แล้วไปรู้นอก รอบรู้ในรู้นอกก่อนแล้วแล่นเข้าถึงใน จึงเรียกว่าผู้มีปัญญาข้างนอกทำให้เข้าถึงในได้ หยาบทำให้ละเอียดได้ อดีตอนาคตทำให้เข้าถึงปัจจุบันได้ เพราะท่านเป็นผู้ประสมส่วนของมรรคให้เสมอกัน คือ สติ สัมปชัญญะ อาตปปี ทำหน้าที่แห่งตนอันเป็นหนทางพ้นซึ่งทุกข์ทั้งปวง เมื่อใครปฏิบัติได้แต่สภาวะทุกข์สภาวะธรรม เห็นได้เช่นนี้เรียกว่า ยถาภูตญาณ เห็นจริงตามสภาพแห่งความจริงดังนี้

สรุปใจความย่อหัวข้อแห่งสติปัฏฐานทั้ง ๔ นั้น มีอยู่ ๒



ประเภท คือ รูปหนึ่ง นามหนึ่ง อีกสำนวนหนึ่งเรียกว่า กายใจ  
ถึงจะแยกเป็น ๔ ประเภทก็ตาม สักแต่ว่ากระแสจิตที่แบ่งไป  
เท่านั้น ถ้าจะกล่าวถึงความประสงค์ในการประพุดิปฏิบัติแล้วก็  
มีอยู่เท่ากับกายหนึ่ง ใจหนึ่ง

เมื่อต้องการปฏิบัติให้รวดเร็วจริง ๆ แล้ว ให้กำหนดกาย  
พิจารณานี้หนึ่ง กำหนดใจพิจารณานี้หนึ่ง

กำหนดกายพิจารณากายดังนี้ คือให้ทำความรู้สึกไว้ ใน  
กายส่วนใดส่วนหนึ่ง เป็นต้นว่า ลมหายใจ เมื่อกำหนดไว้แม่นยำ  
เช่นนี้แล้ว จึงให้ขยายไปดูในส่วนอื่น ได้แก่พิจารณาส่วนของ  
ร่างกายโดยอาการต่าง ๆ เวลาพิจารณา จนเกิดความรู้แจ้งเห็นจริง  
ในส่วนของร่างกาย จนจิตนั้นนิ่งสงบนิ่งละเอียดเข้าไปยิ่งกว่าเก่า  
จะมีอะไรเกิดขึ้นในขณะจิตพิจารณานั้น อย่ายึดถือเอาเป็นอันขาด

ประการที่ ๒ กำหนดใจพิจารณานี้หนึ่ง คือ ทำความรู้สึก  
ไว้ในสถานที่ใดแห่งหนึ่ง ทำความรู้นั้นให้นิ่งอยู่ เมื่อใจนิ่งพอ  
สมควรแล้ว ให้พิจารณาความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของเขาจน  
รู้ขึ้นได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงของเขาจะดีก็ตาม ชั่วก็ตามเป็น  
สักว่าประเภทสังขาร จะมีความรู้ ความคิดความเห็นอันใดเกิด  
ขึ้นอย่ายึดเป็นอารมณ์ ทำรู้สึกนั้นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อทำด้วย  
อาการเช่นนี้ จิตใจของตนก็จะเป็นไปเพื่อความสงบและความรู้  
แจ้งเห็นจริงได้ในการปฏิบัติ นี้เรียกว่า ดำเนินตามแนวทาง  
สติปัฏฐาน ๔

เมื่อทำได้เช่นนี้ก็ป็นหนทางให้เกิดมรรคจิต ถ้ากำลังองค์

มรรคสมบุรณ์เกิดขึ้นในขณะใดแล้ว ก็จะไม่ปล่อยกันได้ในขณะที่นั้น การปล่อยนั้นมียอยู่ ๒ สถานคือ ๑. ปล่อยอารมณ์ได้ แต่ปล่อยจิตใจของตนไม่ได้ ๒. ปล่อยอารมณ์ได้ ปล่อยตนได้

การปล่อยตนได้แก่การปล่อยอารมณ์ได้ นี่เป็นความรู้จริง ปล่อยอารมณ์ได้ แต่ปล่อยตนเองไม่ได้ นี่เรียกว่าไม่รู้จริง ความรู้แท้จริงนั้นย่อมปล่อยได้ทั้ง ๒ เงื่อน คือวางจิตใจตามสภาพของจิต วางอารมณ์ตามสภาพของอารมณ์ คือธรรมชาติรักษาธรรมชาติ อารมณ์ในที่นี้หมายถึงกาย หมายความว่าใจ ต้องปล่อยวางไว้ทั้ง ๒ ประการนี้

เมื่อรู้เข้าถึงโดยอาการเช่นนี้แล้วก็ไม่ใคร่จะวิตกกังวลถึงศีล สมาธิ ปัญญาเท่าไรนัก ศีล สมาธิ ปัญญาไม่ใช่สภาพของจิต สภาพของจิตไม่ใช่ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นสภาพสังขารธรรมเท่านั้น เป็นเครื่องปราบกิเลสให้ดับเมื่อใด ศีล สมาธิ ปัญญา ก็ดับลงไปเมื่อนั้น ศีล สมาธิ ปัญญาเปรียบด้วยน้ำ กิเลสเปรียบเหมือนด้วยไฟ จิตใจเปรียบด้วยคน ผู้เอาน้ำไปดับไฟ เมื่อน้ำดับไฟมอดไปแล้ว น้ำก็หายไปในที่นั่นเอง แต่ผู้เอาน้ำไปดับไฟนั้นไม่สูญไฟไม่ใช้น้ำ น้ำไม่ใช่ไฟ คนไม่ใช่คน น้ำไม่ใช่ไฟ คนไม่ใช่ไฟ ไม่ใช่คน สภาพจิตที่แท้จริงนั้น ไม่ใช่กิเลส ไม่ใช่ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นอยู่ตามสภาพของตน คนที่ไม่รู้สภาพแห่งความจริงก็เห็นว่า ตายสูญ หรือนิพพานสูญไปต่างๆ เป็นความเข้าใจผิดของบุคคลนั้น ถึงแม้ว่าจิตยังไม่ถึงธรรมชั้นสูงเสมอโสดาบันเท่านั้น

ท่านก็ย่อมรู้สภาพจิตใจว่าไม่สุญญ เหตุนี้จึงเกิดศรัทธาอย่างแรงกล้าเชื่อมั่นรรค เชื่อผล แต่ยังไม่พ้นไปจากกิเลสเครื่องเจือปน ถึงจะเจือปนได้ ก็ไม่สามารถที่จะลบล้างสภาพจิตใจของท่านได้ เปรียบเหมือนทองคำตกหล่นอยู่ในธุลีมีเขม่ามลทินเข้าเกาะอยู่ แต่เขม่ามลทินนั้นก็ไม่สามารถจะทำให้ทองคำนั้นกลายเป็นอื่นได้ ผิดจากปุณฺณธรรมดา

ส่วนปุณฺณธรรมดานั้นจะมีจิตใจผ่องใสอยู่บ้าง บางขณะก็ไม่ค่อยจะตายตัว ไม่พ้นไปจากความเศร้าหมองอีก เปรียบเหมือนมิดที่ลับคมแล้วจะทรงตัวอยู่ได้ ก็อาศัยอาบนํ้ามันไว้ ถ้านํ้ามันใช้ในกิจการหรือทิ้งไว้ มิดนั้นอาจจะกลายเป็นอื่นไปได้

ฉะนั้นผู้ปฏิบัติควรกระตือรือร้นชวนช่วยตนให้เข้าถึงกระแสธรรมชั้นต่ำจนได้ เพราะว่าคุณธรรมทั้งหมดที่กล่าวมา จะเป็นส่วนสังฆธรรมก็ตาม อสังฆธรรมก็ตาม ย่อมมีปนกันอยู่ทุกรูปทุกนาม แต่ไม่ประเสริฐเหมือนวิราคธรรม วิราคธรรมนั้นได้แก่กิริยาที่แยกสังขตะและอสังขตะออกจากกัน เหมือนแยกแร่ทองคำออกจากก้อนหิน

และนั่นพระพุทธศาสนาจึงเป็นของลึกลับซึ่งละเอียดสุขุม ถ้าใครไม่ตั้งใจปฏิบัติจริงแล้ว ย่อมไม่รู้รสเสียเลย จะเปรียบได้เหมือนนายโคบาลที่รับจ้างเลี้ยงโคไม่ได้ดื่มรสแห่งนมโค ฉะนั้นพระพุทธศาสนา ท่านชี้ไว้ว่า ปริยัติเรียนรู้คัมภีร์ ปฏิบัติดีรู้ทันกิเลส ปฏิเวธรู้แล้ววาง ดังนี้



พระญาณวิศิษฐ์ (ทอง จันทลิริ) เจ้าอาวาสวัดอโศการามองค์ปัจจุบัน

## “พระญาณวิศิษฐ์” ทนายาธรรม “ท่านพ่อลี”

**พระญาณวิศิษฐ์ หรือหลวงพ่อดอง จันทสิริ** อายุ ๗๗ ปี พรรษา ๕๖ ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดโคกการาม ตำแหน่งทางคณะสงฆ์เป็นเจ้าคณะตำบลจังหวัดสมุทรปราการ (ธรรมยุต)

หลวงพ่อดอง **เป็นศิษย์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต** รูปหนึ่ง ที่มั่นคงในวัตรปฏิบัติ ท่านมีศักดิ์เป็นหลานของท่านพ่อลี ธมฺมธโร ที่มีปฏิปทามีกิริยามารยาทถ้อยที่ถ้อยอาศัยวางองค์สมาธิเรียบร้อย เทศนาธรรมเป็นที่เฝ้านใจแก่ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง วาจาชัดถ้อยชัดคำเปี่ยมล้นด้วยเมตตา พุดน้อยแต่หนักแน่น เสียสละเพื่อหมู่คณะ ไม่ครั้นคร้ามในโลกธรรมที่มาถึงเข้ามีกตัญญูกตเวทีตาธรรมเป็นนิสัย รักษาแนวทางแห่งธรรมของพระบูรพาจารย์ได้เป็นอย่างดี สัมกับสมัญญานามของท่านที่ว่า **“เป็นทนายาธรรมของท่านพ่อลี”**

ภูมิหลังของท่านก่อนเข้าสู่ทางธรรม ท่านมีนามเดิมว่า **“ขุนทอง”** เกิดในสกุล **“นารีนวงษ์”** เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ณ บ้านวังใหญ่ ตำบลวังใหญ่ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครสวรรค์ เป็นบุตรของนายล้อม และนางคำ นารีนวงษ์ ท่าน

เป็นบุตรคนที่ ๖ ในพี่น้อง ๙ คน บิดาของท่านเป็นพี่ชายของท่านพ่อลี ธรรมธโร

ในวัยเด็กอายุ ๑๕ ท่านเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนประชาบาลบ้านวังใหญ่ การเรียนในสมัยนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากอยู่ในภาวะสงคราม และเกิดภัยธรรมชาติน้ำท่วมใหญ่ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙

แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ด้วยความที่ท่านเป็นคนใฝ่รู้ศึกษา แสวงหาหลักยึดเหนี่ยวชีวิต มีใจเอนเอียงไปในทางธรรมลัทธิปฏิบัติ ประกอบกับโยมบิดาของท่านมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าประสงค์ให้ท่านได้ออกบวชเรียน เพื่อเดินตามรอยธรรมของท่านพ่อลี ธรรมธโร ผู้เป็นพระน้องชาย ที่มีชื่อเสียงโด่งดังกระหือญ่ไปทั่วทุกทิศในสมัยนั้น

หลวงพ่อบุญได้เล่าประวัติในตอนนี้อย่างนี้ว่า... “ในราวเดือนเมษายน ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ หลังจากท่านพ่อลีได้เดินทางรุดงค์ไปทางภาคเหนือ ขากลับถึงจังหวัดนครสวรรค์ ท่านจึงได้แวะมาโปรดพี่ชายคือนายล้อมซึ่งเป็นโยมพ่อของอาตมาเป็นเวลา ๗ วัน ท่านได้แสดงธรรมจนโยมพ่อเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระธรรมคำสอนเป็นอย่างยิ่ง โยมพ่อจึงได้ฝากเราให้ป็นศิษย์ติดตามท่านพ่อลี ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา”

จากการได้ออกติดตามท่านพ่อลีไปทุกหนแห่ง เวลาออก รุดงค์และพำนักตามวัดต่าง ๆ ท่านต้องคอยปรนนิบัติรับใช้ท่านพ่อลีและต้องนอนอยู่ตามป่าตามเขา

ความยากลำบากแทนที่จะกีดกร่อนจิตใจให้ท่านย่อท้อ



แต่กลายเป็นความศรัทธาเลื่อมใสในวัตรปฏิบัติของท่านพ่อลีที่ดำรงตนด้วยความเรียบง่าย แต่เพียบพร้อมด้วยความวิริยะอุตสาหะ

ต่อมาท่านจึงได้ติดตามท่านพ่อลี มาอยู่ที่วัดป่าคลองกุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และได้รับการบรรพชาเป็นสามเณร เมื่ออายุครบ ๑๙ ปี ในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ณ วัดจันทนาราม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

เมื่อเป็นสามเณรอายุครบ ๒๐ ปี ท่านจึงได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๕ ณ วัดจันทนาราม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยมีพระอมรโมลี เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูปลัดเฟื่อง โชติโก เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูสังฆรักษ์มงคล เป็นพระอนุสาวนาจารย์



กุฏิท่านพ่อลี ธรรมธโร ที่วัดป่าคลองกุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี



ศาลาการเปรียญ วัดเขาแก้ว จังหวัดจันทบุรี

ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๖ ท่านได้ย้ายไปจำพรรษาที่วัดเขาแก้ว จังหวัดจันทบุรี ศึกษาธรรมกับหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท

ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๗-๒๔๙๘ ท่านได้หวนกลับมาอยู่จำพรรษาที่วัดป่าคลองกุ้ง และศึกษาพระปริยัติธรรมจนสอบได้นักธรรมเอก

ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๙ ท่านได้ติดตามท่านพ่อลีมาจำพรรษาที่วัดอโศการาม

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๐-๒๕๐๒ ท่านธุดงค์ไปจำพรรษาที่สำนักสงฆ์บ้านสันกอเกิด จังหวัดเชียงใหม่

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๓-๒๕๐๔ ท่านได้กลับมาจำพรรษาที่วัดอโศการามกับท่านพ่อลีอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งท่านพ่อลีได้มรณภาพลง



ศาลาวัดป่าบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๕-๒๕๐๖ ท่านได้ไปจำพรรษาที่  
วัดป่าบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ศึกษาธรรมกับ  
หลวงตามหาบัว ญาณสมปนโน

ต้นปีพุทธศักราช ๒๕๐๗ ท่านได้ไปศึกษาธรรมกับ  
พระกรรมฐานหลายรูปซึ่งเป็นประดุจเพชรน้ำหนึ่ง เป็นพระ  
อรหันต์ยุคปัจจุบัน เช่น หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่เทสก์  
เทสรังสี หลวงปู่ฝั้น อาจาโร จากนั้นท่านได้ธุดงค์ไปยังวัดถ้ำขาม  
อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๗-ปัจจุบัน ท่านได้จำพรรษาและ  
ปฏิบัติธรรมที่วัดอโศการาม มาโดยตลอด

ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๘ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูสัญญา  
บัตรชั้นตรี มีสมณศักดิ์เป็น “พระครูสุวรรณธรรมโชติ” และ



หลวงพ่อทอง บณิวหารวิสุทธิธรรมรังสี วัดอโศการาม

ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอโศการาม

ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ ท่านได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดอโศการาม

ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นปีมหามงคลในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถครบ ๕ รอบ ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น **“พระญาณวิศิษฐ์”**

ด้านหลักธรรมหลวงพ่อทอง เน้นหนักด้านวิปัสสนากรรมฐาน ศึกษาปริยัติแต่พอประมาณ เน้นหนักการปฏิบัติ เจริญวิปัสสนาให้เกิดปัญญา ถือเป็นหลักกรรมฐาน เป็นข้อวัตรปฏิบัติที่สำคัญอย่างยิ่ง องค์ท่านเคยปรารภว่า.. “สายหลวงปู่มั่น ท่านสอนเจริญกรรมพุทธโธ ธัมโม สังโฆ หรือ พุทธโธ ยึดพุทธเป็นหลัก

ต่อมาท่านพ่อลี ลูกศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต เกิดความรู้ความ  
ชำนาญ ท่านแตกฉานในอานาปานุสสติ ด้วยการกำหนดลม  
หายใจเป็นหลัก ควบคู่กับพุทฺโธ หายใจเข้า “พุท” หายใจออก  
“โธ” นี่คือ หลักปฏิบัติ”

วัดอโศการามในยุคของหลวงพ่อทอง พระมหาเถระวัย  
๗๗ ปี เป็นเจ้าอาวาส ท่านได้พัฒนาศาสนสถานไปมากหลาย  
เช่น พระรุดังคเจติย์ เสาพระเจ้าอโศก ลานธรรมปฏิบัติ อบรม  
พระเถร ชี พราหมณ์ พ่อค้า ประชาชน นักเรียน นักศึกษา  
ข้าราชการ อย่างไม่หยุดหย่อน ท่านได้ร่วมสร้างวัดอโศการามให้  
เป็นแดนแห่งธรรมอันล้ำค่า ดังจะเห็นได้จากการจัดงานฉลอง  
**“พระรุดังคเจติย์ เจติย์ ๒๘ พระอรหันต์”** ที่มีพระธรรมวิสุทธิ  
มงคล (หลวงตามหาบัว) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์และสมเด็จพระเจ้า  
ลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เป็น  
ประธานฝ่ายฆราวาส ฉลองอย่างยิ่งใหญ่เป็นเวลา ๔ วัน ๔ คืน  
เป็นประวัติศาสตร์ของวงศ์พระกรรมฐานอีกหน้าหนึ่ง ที่ต้องจด  
จารึกไปชั่วกาลนาน

หลวงพ่อทอง ท่านยังคงเดินหน้าพัฒนาวัดและจิตใจชาวพุทธ  
อย่างไม่หยุดหย่อน ท่านได้ขึ้นनावาทรรมล่ำเตียวกับท่านพ่อลี  
แบกหามภาระทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นภาระอันยิ่งใหญ่ของ  
ศากยบุตรพุทธชินโรส ที่ต้องเผยแผ่พระธรรมคำสอนของ  
พระพุทธองค์ นำสิ่งที่ถูกต้องออกป่าวประกาศ เทศนาสั่งสอนให้  
ชาวพุทธตั้งอยู่ในอริยสัจ ๔ มรรคมีองค์ ๘ อันเป็นทางก้าว  
เดินไปสู่ประตูแห่งพระนิพพาน...ฯ

## ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พระมหาธีรนาถ อคฺคธีโร.

๒๘ พระอรหันต์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระพุทฺธตจเจตีย์ วัดอโศการาม.--  
กรุงเทพฯ : พี.เพรส, ๒๕๕๒

๒๘๘ หน้า ๑. พระอรหันต์ - ไทย - กรุงรัตนโกสินทร์.  
๒. พระพุทฺธตจเจตีย์, ๓. พระอริยบุคคล I. ชื่อเรื่อง.

๒๕๕.๓๐๙๒๒

ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๙๔๕๑๙-๒-๒

พิมพ์ครั้งแรก เมษายน ๒๕๕๒

จำนวนพิมพ์ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์

### กราบขอบพระคุณ

พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน)

### ที่ปรึกษา

พระญาณวิศิษฐ์ (ทอง จนฺทสิริ) เจ้าอาวาสวัดอโศการาม  
พระครูพุทธสิริสาธนาทร (บุญฤทธิ์ อนุชาพัฒฺโน) หลวงปู่พัก สันติธมฺโม  
พระสมุห์อมร จิตโสภณ

### คณะทำงาน

พระมหาธีรนาถ อคฺคธีโร พินิจ วุฒิพันธุ์ เบญจมาศ เพ็ชรพลาย  
ศรีประภา (แจ่ม) คล่องคำนวณการ พิพัฒน์ - ถาวร ปัญจนันท

### ขอบคุณ

นิพล ฟ้ากระจ่าง	ชานนท์ เทศะวิบูล	สุวรรณ์ ทองปน
บุญเลิศ เทพไพศาล	ชาญ-วีรวัฒน์ มีแก้ว	โชติกา โหลทอง
เกียรติศักดิ์ โหลทอง	วินัย-จริยา รอดแสง	ลำรวย วุฒิพันธุ์
ปาณิตา-กิตติธัช-ณรงค์ภพ วุฒิพันธุ์		

ข้อมูลหนังสือติดต่อสอบถาม สำนักงานวัดอโศการาม โทร. ๐๒-๓๘๙-๒๙๙  
หรือดาวโหลดได้ที่ [www.pupasoong.com](http://www.pupasoong.com) E-mail: [pupha123@gmail.com](mailto:pupha123@gmail.com)